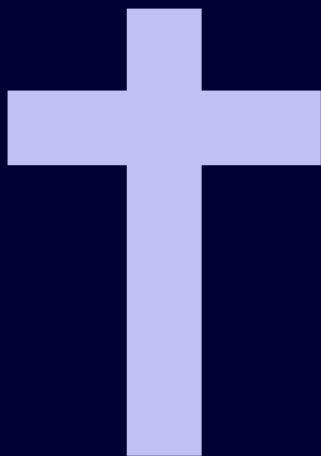

Wangki Wulyu
Jirrkirlikanujawal

Portions of the Holy Bible in the Walmajarri language of
Australia

Wangki Wulyu Jirrkirlikanujuwal

Portions of the Holy Bible in the Walmajarri language of Australia

copyright © 1985 Wycliffe Bible Translators

Language: Walmajarri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019
9663b280-2245-5e10-b809-d81274bfff0d

Contents

Genesis	1
Ruth	36
1 Samuel	38
2 Samuel	46
1 Kings	50
2 Kings	61
Psalms	65
Isaiah	66
Jonah	67
Matthew	71
Mark	75
Luke	93
John	105
Acts	112
1 Corinthians	138
1 Timothy	139
1 John	144

Wangki purrurtu ngarrangkarnijangka Genesis

Ngarpungu pujurni ngartakpani

¹⁻³¹ Jarluwarlany pa Kuttu ngartakpani pujurni nguwejaa ngapa yalkirijaa yimpiyimpi. Kujartikarra manya ngartakpani Ngarpungu. Jarluwarlany pa yarr ngunangani munga ngapa mapirri. Ngajirra nguwa ngunarla. Walya Ngarpukurajangka pa kirilyanani ngapangarni marnpa kankarnimarrangu.

Layi

Nyanartijangka Ngarpu marni, “Parralanku pa tili.” Mapunparnila parralani tili nyanarti. Kurrinyala pila ngunangani tilijarra munga. Tili parralani, wali wirriyajarrinyala Ngarpu. Tiliwu parla wulyumarni. Yinijartila pinya yutukani jininyarajartijaa pukanyajarti. Wali kajalkajal Ngarpungu ngartakpani tililiny.

Kurriny

Nyanartijangka jirna Ngarpungu pinya ngurrujarrakujirni ngapajarra. Ngarpungu marni jarlu, “Ngurrujarrakujiwu pinya ngapajarra.” Wali mapunparnila ngurrujarrajarrinya pila ngapajarra. Kanarlany ngapa kankarni yimpiyimpirla, ngapawarlany kaniny. Yini yutukani yimpiyimpi Ngarpungu. Wali kujartikarra pinya ngartakpani ngapawarlany kankarni ngapawarlany kaniny.

Murrkurn

Nyanartijangka wartangurniwarlany pa ngartakpani nguwa. Ngarpungu marni, “Kayantajarrilu ngapa kaniny, yangkala pa nguwa mapirri ngunawujaa pamarr mapirri.” Wali Ngarpungu mapunparnila kayantakujirni ngapa, nguwa mapirrijaa pamarr mapirri ngaja. Ngunangani palu pamarrjaa nguwejaa jawurlata. Yinijarti pinya yutukani nguwejartijaa jawurlatajarti. Wali wirriyajarrinyala pa Ngarpu.

Yarntarni Ngarpu marni, “Nguwanga pa wurrkal turtangu manawarntijaa yukawarnti. Nyanarti turtapungku, purlkajarriwula palu. Yarntarni kanarlany yitilalwarlany turtangu, yarntarni kiyijangka turtangu, yarntarni wurrkajarriwu kiyijangka. Yangkartirni yuka kirlirni manawurti nganapartu nganapartu.” Wali mapunparnila palu turtapinya wurrkalwarnti paja yukawarntijaa manawarnti nganapartu nganapartu. Walimpa palu purlkajarrinya kiyijartijarrinyala. Yarntarni kanarlany turtapungku kiyijangka kirlirni. Kujartikarra nira turtapunganku yitilalwarlany yitilalwarlany. Wali wirriyajarrinyala Ngarpu. Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani jawurlatajaa nguwejaa pamarr, yukawarntijaa manawarnti.

Kurriny kurriny

Yarntarni wartangurniwarlany pa ngartakpani purangujaa yakarn. Ngarpungu marni, “Tilijarra pila ngunawu yimpiyimpirla parralanupurru. Purangu pa ngunawu jininyarapurru. Jininyara pa parralanku nguwa. Kanarlany yakarn ngunawu pukanyjapurru. Pukanya pa parralanku nguwa.”

Mapunparnila pinya Ngarpungu ngartakpani purlkajarra purangujaa yakarn. Yangkarti layiwarlany purangu pa purlkajinyangu jininyarapurru. Kanarlany lamparn pa pukanyjapurru yakarn. Nyanartijangka ngurrujarrajarrinyala pila jininyarajaa pukanyja. Pinayungany parlipanya purangurlu. Turtapungany kumantawarlany kumantawarlany, wali pinarrila parlipa nguniny. Nyanartijangka purangu karla takurryanany, mungajarrilanyala pukanyjarrilany. Yarnta purangu parlipangu kurnakwantilany makurraja parranga, yarnta yitilal.

Yarnta manya Ngarpungu ngartakpani wirlwarnti. Yutukani manya yimpiyimpirla purangujaa yakarn, wirlwarnti mapirri, wirriyajarrinyala. Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani tiliwarnti yimpiyimpikarrajawarnti.

Kurriny kurriny kayan

Yarntarni wartangurniwarlany pa ngartakpani kuyiwarnti ngapakarrajawarntijaa yalkirikarrajawarnti. Ngarpu marni, “Kuyiwarnti pajajinyangu ngunawu ngapawarlany ngapawarlany, kapiwarntijaa kuyiwarnti yangka pakitkarra yanany ngapakarrajawarnti. Yarnta jirikiwarnti pajajinyangu palu lapalku yimpiyimpirlal.”

Mapunparnila manya ngartakpani nukarnini kapiwarnti purlkapurilka lamparn-lamparn. Kuyiwarntiwarlany ngapakarrajawarntiwarlany manya ngartakpani pak-itkarrajartiwarnti wurnajartiwarnti. Nyarnakarrajawarntijaa partikarrajawarntijaa

rirringkikarrajawarnti manya ngartakpani Ngarpungu. Kanarlanywarnti manya purlka-warntijinyangu ngartakpani. Jirikiwarnti manya ngartakpani nukarnini purlkapurilka lamparnlamparn. Wirriyajarrinyala Ngarpu.

Marnila manyanangu Ngarpungu kuyiwarntiwu ngapakarrajawarntiwujaa yalkirikarrajawarntiwu, “Wulyu marnanya ngartakpani. Ngajirta nganta nyurrawarntimipa nguna. Jukuwarnti mantanya martawu kanarlanywarnti, pajajarriwula palu. Yarn-tarni palunya jirna jukuwarntiwarlany martawu. Kujangkurrarni kujangkurrarnila pajajarrinyanku. Yarr palu ngunawu kuyi pajajinyangu wanyujurlajarra ngapawarlany ngapawarlany kuyipartu kuyipartu palu ngunawu. Jirikiwarnti palu pajajinyangu ngunawu wanyujurlajarra.” Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani kuyiwarnti ngapakarrajawarntijaa jirikiwarnti yalkirikarrajawarnti.

Murrkurn murrkurn

Yarntarni wartangurniwarlany manya ngartakpani nguwakarrajawarnti. Ngarpungu marni, “Kuyiwarnti pajajinyangu ngunawu nguwanga nganapartu nganapartu purlka-purilka lamparnlamparn jinajartiwarntijaa jilpirtijartiwarnti.” Mapunparnila manya ngartakpani Ngarpungu kuyiwarnti nganapartu nganapartu jilpirtijartiwarntijaa jinajartiwarnti palkakarrajawarnti. Wirriyajarrinyala pa.

Nyanartijangka Ngarpu marni, “Ngartakpankurlipa piyirn ngalimpajilinyarni, nyapartukarra parlipa nguniny. Maja manyanangu ngunawu kuyiwarntiwu nguwakarrajawarntiwujaa yalkirikarrajawarntiwujaa ngapakarrajawarntiwu mapirri.”

Mapunparnila Ngarpungu ngartakpani piyirn nyantujilinyarni. Ngarpujilinyarni pa ngartakpani piyirn. Nganpayijaa marnin pinya ngartakpani. Marnila pilangu Ngarpungu, “Wulyu marnanypinya ngartakpani. Ngajirta nganpila nyurrajarramipa nguna. Juku manpilanya martawu kujangkurrarnila palu pajajarrinyanku. Kujangkurrarni kujangkurrarni pajajarrinyanku palu marninjaa nganpayi. Kujangkurrararra nguwanga ngunawu piyirn pajajinyangu.”

Yarntarni pilangu marni Ngarpungu, “Maja manpilanyanangu ngunawu kuyiwarntiwu nguwakarrajawarntiwujaa yalkirikarrajawarntiwujaa ngapakarrajawarntiwu. Nukarniwu manpilanyanangu maja.” Yarntarni pilangu marni Ngarpungu, “Yinya marnanypinya miyiwarnti nukarnini ngarnupurru kiyijartiwarnti. Kanarlanywarnti palu yukajiliny turtangany, kanarlanywarnti palu mana turtangany miyila martalany mananga nyanayirla. Nukarnini manpila ngalku.” Kuyiwarntijaa jirikiwarnti marnanya yinya wurral ngarnupurru. Miyi manyanangu ngunawu yukajangkajaa manajangka nukarni.”

Nyanartijangka nyanganila manya Ngarpungu nyapartukarra manya ngartakpani nukarni. Nganapartu nganapartu manya ngartakpani Ngarpungu, nyanganila manya wulyujinyangu. Wali wirriyajarrinyala.

2

Murrkurn murrkurn kayan - Wali pujumanila manya yalkirijaa nguwa, kuyiwarntijaa nganapartu nganapartu.

¹⁻²⁵ Nyanartijangka warrkam pujumanurla, yarrpala kurrarni Ngarpu. Warrkam-jangka pa kurrarnani yarr. Nyanartila pa kurrarnujangkarlu nyanya wulyujinyangu. Wirriyajarrinyala Ngarpu. Pinapinakarrinyani, “Jalarra paji wulyujinyangu marulujinyangu. Kanarlanyarni paji nguniny, tumaj marna kurrarnana warrkamjangka. Julawu marnanyanangu kanarlanywarntiwu, warrkamjarti palu ngunawu murrkurnwarlany murrkurnwarlany. Nyanartijangka puranguwarlanyja palu kurralku warrkamngajirtajarti.

Ngarpungu katin yutukani

Yarntarni wangkiwarlany kirlingalparni tikirrjularnuwu nyapartukarra Ngarpungu ngartakpani nguwejaa ngapa yalkirijaa yimpiyimpi. Warrarni piyirn ngajirta ngunarla warrkampurru katinpurru. Ngarpungu ngajirta yiparla ngapa kankarnimarrangu yimpiyimpijangka warrarni. Piyirn mapirri ngajirta ngunarla warrarni katin ngajirta turtangantarla. Ngapa nguwejangkamipa laparnani. Nyanartirlu jarlanykujirnani ngapangu. Nguwa pujurni wapalkarra pa jarlanykujirnani.

Wali nguwejangka ngartakpani piyirn Ngarpungu purlkangu, puwumanila punul, ngayilajartila ngujangurra, rangarnanila wanji, nyanartila ngujangurra piyirn wanji.

Nyanartijangka Ngarpungu purlkangu pa katin kakarra yutukani. Katin nyanarti yini parla Yitin. Wali nyanayirla katinta pa yutukani piyirn yangkarti. Manawarnti pajajinyangu manya yutukani. Turtanyala palu manawarnti, kankarnikujirnala manawarnti

Ngarpungu. Nyanartiwarnti manawarnti palu wulyujinyangu miyijarti wulyujarti. Yarnta jalungurru palu wulyujinyangu nyangupurru nguja. Kurriny pila karrinyani kaparn manajarra. Layiwarlany pa wanji yungujuwal. Puju miyi wanji yungujuwal nganyjarla, wanjila pa ngunarla kujawurlurra. Kanarlany mana pa pinayungujuwal. Puju miyi nganyjarla pinayungujuwal, pinarrila ngunarla. Pujuwurni parla pinarri ngunarla wulyuwujaa yakurru nganapartuu nganapartuu. Katin yini Yitin ngunangani. Wali nyanartingurni martuwarrala laparnani layi. Jarlanykujirnanu nguwa. Ngapangula manya kalypajanani manawarnti katinjangkawarnti. Wali kurlirrawarlany palmapinyala palunyanu martuwarrawarntirlu. Ngurrungurrujarrinyala palu nyanartiwarnti martuwarrawarnti kurrinywarlany kurriny. Nyanartiwarnti martuwarrawarnti palu yinijartiwarnti.

Wali Ngarpungu pa yutukani piyirn yangkarti katinta Yitinta ngampurrikanupurru-jaa karlarnupurrujaa kiyi yutukanupurru. Jinjinyina parla miyiwartiwu katintajangkawu ngarnupurru kanarlanywarnti miyiwartiwu. Marni parla Ngarpungu, “Kanarlanywarnti manya ngalku miyi nganapartu nganapartu yangka palu nguniny katinta. Layi mana ngajirra ngan nganyja yangkarti pinarriyungujuwal kaparn karrilany. Puju man ngalku nyanarti, pirlajarriwula man.”

Nyanartijangka Ngarpungu marni, “Layi nganpayi pa kurrarnana minilingajirra kayanwarlany jintanga. Yakurr pa kurrarnupurru jintanga. Ngartakpanku marnarla minili, turtukpala pila ngunawu.” Wali yiparnila manya kuyiwarntijaa jirikiwarnti nguwasjangkawarnti yangka manya ngartakpani. Nyanartikarti piyirnkarti manya yiparni Ngarpungu. Nganpayirlu nyanartirlu manya yinila julawu. Yinijarti yinijarti kuyiwarnti nyanartiwarnti pujurni nganapartu nganapartu nguwakarrajiwartijaa yalkirikarrajiwartiwu. Yinila manya yutukani nganpayirlu. Yinijartiwarnti palu ngunangani. Wali nyangani Ngarpungu, kujarti pa yakurr turtukngajirra nganpayipurru, tumaj palu kuyiwarnti nyanartiwarnti.

Nyanartijangka Ngarpungu pa manyankujirni nganpayi purlkajinyangu manyan. Wali Ngarpungula manyanta layi yilpirn warntarni, tikirpala nimpinya nyanarti kirli warntarnujangka. Ngartakpanila marnin yilpirnjangka, marninpala parla nyanarti nganpayi yinya. Wirriyajarrinyala nganpayi, marnila, “Minyarti wulyu turtukjinyangu ngajukurajangka kujijangkajaa ngilykijangka mapirri. Minyarti wulyu turtuk.” Wali yinijarti pa marnin nyanarti yutukani nganpayirlu nyantukurarlalparni yini. Marnin pa yutukani yini. Kujartikarra nira piyirntu ngarpujaa ngamaji pinya wanyjarralany, marnintala manyanta kirralany kartunga nyantukurarla. Kayanjilinyarnipala pila nguniny. Wali kurtangarri pila ngunangani marninjaa nganpayi nyanarti pila wulyu ngunangani. Ngajirra pila kurntayjarrirla nyanartikarra pila wulyu ngunangani kurntayngajirra.

3

Kujikani pilanyanu

¹⁻²⁴ Wali jilpirtijarti manyanta pirriyani marninta. Kuyi nyanarti jilpirtijarti pa ngintanjinyangu kajiyungujuwal. Japirlyinyala parla marnin jilpirtijartirlu, “Jarmarni nganypilangu miyiwu pujuwurni ngarnupurru Ngarpungu. Mapun nganypilangu jarmarni.”

Jangkumani manyanta marnintu, “Miyi pajarra ngalku nganapartu nganapartu katinjangka. Layiwula pajarrangu jarmarni. Marni pajarrangu, ‘Nyanarti mana layi yangkarti kaparn karrinyana ngajirra nganpila nganyja miyi, yarnta ngajirra nganpila palyamanta. Puju manpila palyamankuwurti, ngalkuwurti, wali pirlajarriwula manpila.’”

Wali jilpirtijartirlu parla marni, “Ngajirra. Kayan nganpila pirlajarri.” Yarntarni parla marni marninku, “Yangka miyi nyanarti manpila ngalku, pinajarrala manpila tarlkalku. Pinarrila manpilarla ngunawu yakurrujaa wulyuwu pujuwurni. Ngarpujilinyarni manpila ngunawu. Ngarpungu parla pinarri pujuwurni wulyuwujaa yakurru. Nyantujilinyarni manpila ngunawu. Nyanartirlamarra pinarriyarrinyurlamarra manypilangu jarmarni Ngarpungu.” Kujarti parla marni marninku jilpirtijartirlu.

Nyanartijangkarlu marnintu nyanartirlu parla mapunikani jilpirtijartiwu. Nyangani mana yangkarti pinayungujuwal. Marrupungani, wulyumarnani parla, yarnta pa wulyujinyangu jalungurru. Marrupunganila ngarnungurla pa pinarrijarriwu. Nyanartijangkarlu miyi parlanyanu warntarni manajangka nyanartijangka, ngarnila pa marnintu. Nyanartijangkarlu yinyala parla nganpayi, ngarnila nganpayirlu.

Wali ngarnungurla pinajarrala pila tarlkani. Partalurnila pila pinakarrinyani, “Nyanpartu parli kurtangarri nguniny.” Kurntayjarrinyala pila. Warnjalwarnti pila jungani,

mintimmarnila pila nyimparrapurru rukukanapurru. Warnjalwarnti purkapurrlka palu marrkurtajiliny japal.

Wali nyanartijangka yangka walypa pirriyani karuwarrajarti, nyanartikarrarni pila Ngarpu pinakarrinya kartajkarra yanujangka. Wali ranyjiwantinyala pila nganpayijaa marnin. Ngarpuwu pilarlanyanta ranyjiwantinya yungkung katinta. Ngarpungu parla japirlyinya nganpayi, "Nganajangka pajinkurla ranyjiwantinya."

Jangkumani manyanta nganpayirlu, "Ngajirta. Pinakarrinya marnanta kartajkarra yanujangka, ranyjiwantinyala marna, tumaj marna kurntayjarrinya kurtangarrijangka. Rayinkarrinya marna, nyanartila marna ranyjiwantinya."

Ngarpungu parla japirlyinya, "Nyapartukarra manyanu nyanya kurtangarri. Ngantungu manta pinayinya." Yarntarni japirlyinya, "Ngarni ngan miyi yangkarti pinayungujuwal yangka marnangu jarrmarni."

Nganpayirlu manyanta jangkumani, "Yangkarti marnin pajan yinya, nyanartirlu paja miyi yinya, ngarnila marna."

Wali marnila parla marninku Ngarpungu, "Nganajangkarlu mankurla yinya."

Marnintu manyanu jularni, "Jinjinyanya paja jilpirtijartirlu, yarnta paja kajiyinya, ngarnila marna."

Marnila parla Ngarpungu jilpirtijartiwu, "Kujikani manyanu. Kanarlanywarntirlu kuyiwarntirlu ngajirta palunyanu kujikanantarla. Nyuntungu manyanu kujikani. Wartangurnijinyangula man ngunawu. Nyuntuwu mangu jarrkanganku muntangu. Yanku man nira ruwukarra kaniny nguwangal." Yarntarni parla marni Ngarpungu jilpirtijartiwu, "Nyurrajarrarlul manpilanyanu nira kurninykanganku marninjarrarlul, kurninykangankula manpilanyanu muntangu. Wali jilpirtijartikurawarnti nyuntukurawarnti yapajirnyanyungu palu ngunawu, yarnta marninkurawarnti palu ngunawu yapa jirnanyunguwarlanyparni. Marninkurarlul jukuwarntirlu palunya jurul punggu, pajarrkula palunya jina jilpirtijartikurawarntirlul jukuwarntirlul. Kujartikarra palu ngunanganku."

Nyanartijangka parla marninku marni Ngarpungu, "Yapawarnti manya martawu karrkarr purkajawurlu. Yarntarni mankurla juturni yuwurnjarriwu ngumparnawu, nyantula mangu maja ngunawu ngumparna."

Nganpayiwula parla marni Ngarpungu, "Mapunikanila mankurla kartu nyuntukura. Pinakarrinya manyanta, miyila manta yinya, ngarnila man yangkarti miyi marnangu jarrmarni, 'Ngajirta ngan nganyja.' Nyanartijangka marna yakurrkujiwu nguwa nyuntungurni. Nyuntungu manyanu jarlu kujikani, nguwala ngunawu yakurryakurwarnti. Yakurwarntijaa wulyuwarnti palu turtapunganku kurninyja kanarlanywarnti wulyu ngarnupurru, kanarlanywarnti ngarla ngarnupurrungajirta. Wajapungankula palu yakurwarntirlul kanarlanywarntirlul kirljartiwarntirlul. Kayan ngarta wulyumipa turtangka miyi. Kujartikarra ngunawu. Miyi man ngalku yukajangka turtapungujangka. Warrkammarnanku man nira purlka warrkam miyiwu ngarnupurru. Jirrmirljarti man ngunawu warrkamjangka. Kayan ngan yarr kirranja. Warrkammarnanku man nira, kitangarni man pirlajarriwu. Nguwajarriwu man tikirr kirlingalparni. Yangkarti marnanta ngartakpani nguwanjanga, jalarra man nguniny nguwanjanga piyirn. Puju man pirlajarriwu, wali tikirr man nguwajarriwu kirlingalparni." Kujarti parla marni Ngarpungu nganpayiwu.

Nyanartijangka pinapinakarrinya nganpayirlu marnin nyanarti, "Ngamaji manyanangu ngunawu pujuwurni nukarniwu." Nyanartijangkala jularni yini parla Yip.

Nyanartijangka Ngarpungula pinya ngartakpanurla yinya partu kuyijangka nyimparpurru. Yutukani pilanyanu partu kuyijangka karrkinta, kanganila pila.

Wali Ngarpungu pinapinakarrinyani, "Manajarra yangkarti jarra pila karrilany katinta kaparn, kanarlany pinayungujuwal, kanarlany wanjiyungujuwal. Wali pila ngarni kanarlany miyi pinayungujuwaljanga, pinarrila pilarla nguniny pujuwurni yakurkujaa wulyuwu. Warra ngartapila yarnta nganyja miyiwarlany yangka kanarlany wanjiyungujuwal. Ngarnungurla pila wanji kujawurlurra ngunawu. Wali kayan ngartapila nguna wanji kujawurlurra."

Ngarpungu pinya ngunyipinya

Wali ngunyipinyala pinya nyanartingurni katinngurni Yitinngurni palkakarti. Warrkammalkula pila nguwa, nguwanjankarni yangkarti ngartakpani nganpayi Ngarpungu. Purlka warrkam pilangu ngunawu karlarnupurrjaa kiya yutukanapurru.

Wali yutukani manya Ngarpungu nyantukurawarnti ngampurrijwarnti katinngurni kakarra. Ngampurrikanani palupinya nganpayijaa marnin, ngajirta ngartapila tikiyanta

yarnta katinkarti. Ngajirta ngartapila nganyja miyi wanjiyungujuwal. Nyanartirlamarala palu ngampurrirkanani. Ngampurrjiwarnti palu purlkajarti nayipjarti ngunangani, nyanarti nayip purlka warlujarti wirriwirrimarnani. Tirnyutukani palu warntarrirla.

4

Nganpayijarra Kayinja Yipul

¹⁻²⁶ Wali nyanartijangka yukarnani manyanta ngumparnarla Ratamja marnin Yip. Nyanartijangkala pila yapajartijarrinya, tarlkujirnila manyanu parri yini parla Kayin. Wali Yipju marni, “Parri marnajin parlipinya. Ngarpungu paja juku yinya.” Yapawarlany tarlkujirni manyanu yini parla Yipul wartangurnijangka.

Wali purlkajarrinyala pila, nganpayijarrinyala. Wali kanarlanyju kajalurnijangkarlu warrkammarnani katin. Nguwa pa karlarnani katinpurru. Karlarnurla kiyila tarrapungku, miyila turtangku. Wartangurnijangkarlu kanarlanyju kukunjawarnti manya ngampurrirkanani. Nyanarti warrkam parla nyantukura.

Walimpawarlany nganpayirlu kajalurnijangkarlu parla Ngarpuwu kanya miyiwarnti katintajangka nyantukurajangka. Yiji parla kanya Ngarpuwu yiningu Kayintu. Yarnta kanarlanyju nganpayirlu Yipullu layi kurajpinya kukunja wulyujinyangu jirajarti, nyanartila parla Ngarpuwu kanya yiji.

Wali nyanya pinya Ngarpungu nyanartijarra yijijarra kuyijaa miyi. Nganpayiwu layiwarlanyku parla wirriyajarrinya Yipulku yijijangkawu. Yangka parla kuyi yinya, wirriyajarrinyala parla. Kanarlanyku Kayinku parla ngajirta wirriyajarrirla. Yarnta nyantukurawu yijiwu ngajirta parla wulyumanyjarla. Wali nganpayi nyanarti Kayin munta yakurrjarrinya, ngajirta wirriya ngunarla. Kulijarrinyala nganpayi nyanarti. Ngarpungu parla japirlyinya nganpayi, “Nganajangka man kulijarrinyajaa munta yakurrjarrinya.” Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Puju man wulyu ngunawu, wirriya marnangu ngunawu. Puju man pinapinakarrilany kuli kujangkurrarni kujangkurrarni, wali kulingu manyanu kujikananku, nirnparnila nyanarti yakurr man ngunawu. Wali lamajarriwu man kulijangka. Rukalku mannyanta kulinga, wulyula man ngunawu.”

Nyanartijangka marni parla Kayintu ngajanyankurawu, “Pa. Yankurli ruwa.” Wali yani pila ngurrangurni marri pakul. Pinyala nganpayirlu Kayintu ngajanyankura pirlawurra.

Wali Ngarpungu parla japirlyinya, “Wanyjurla mangu ngaja nyuntukura.”

Jangkumani manyanta nganpayirlu, “Ngajirta. Ngurra marnarla. Ngajirta marnarla ngaju ngampurrji ngajawu ngajukurawu. Kayan ngarna nira ngampurrirkananta ngaja ngajukura.

Wali Ngarpungu parla marni Kayinku janginyjurrarni jirrkirlparni, “Pinarri marnangu. Pinya man ngaja nyuntukura pirlawurra. Nyangany marna nungu nyuntukurajangka ngaja warrarni nguniny nguwanga.” Yarntarni parla marni Ngarpungu. “Wali kujikani manunyanu. Jurramanku marnanta minyartingurni ngurrangurni.” Wali yangkarti ngurra yangka ngajanyankura pinya, nyanayirla Ngarpungu jurramani nyanartijangka ngurrajangka. Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Yarnta man pinya nyuntukura ngaja, karlarnanku man nguwa miyipurru katinpurru, jartila man kiyi tarrapunganku. Kayan ngartangu turtapungka miyi. Kitpunganku man wamarn warnamipa. Ngurrawarlany ngurrawarlany man kitpunganku. Kayan ngan lama kirranyja.”

Wali Kayintula pinapinakarrinyani nyapartukarra parla Ngarpungu marni, rayinjarinyala pungukarrarla. Marnila parla Ngarpuwu, “Jarti marna pinapinakarrinyana nyapartujarriwu marna. Tanyjingaljinyangu pajan yinya. Ngurrangurnijaa nyuntungurni pajan jurramanku, nyapartujarriwu marna. Puju ngarna kujarti kitpunganta, kanarlanywarntirlu ngajalu nyaka, pungkala ngajalu.”

Ngarpungula marni, “Ngajirta. Kayan ngantalu pungka. Yangka ngananguwurti manta pungku, tanyjingalpala parla ngunawu. Nyuntuwu mangu ngunawu yarpalmarktamarta. Nyantuwu pungujangkawu marnarla ngunawu kuli purlkajinyangu.”

Wali nyanartijangkarlu nganpayi nyanarti pa wirirrpinya Ngarpungu pinalkarrapurru pungukarrarla. Nginyjirrikanankula palu piyirwarntirlu kanarlanywarntirlu liyimi-jarti. Kayan ngalu pungka. Yarnta pa Ngarpungu wirirrpinya. Wali Ngarpungurni yapyani nganpayi nyanarti kakarra, nyanayirla kakarra pa ngunangani. Wali kartujarti pa ngunangani nganpayi Kayin kakarra. Paja manya martarnani jukuwarnti nyantukurawarnti. Yarnta nyantukurajangka jukujangka kilakiwarnti palurla paja ngunangani. Yarnta jamirtiwarnti nyantukurajangka jukujangka pajawarlanyparni palurla ngunangani.

Wali Yipju martarni yapawarlany kanarlany parri. Wirriyarrinya, marni parlanyanu, “Yarnta paji pinya kanarlany yapa papajinyankurarlul, nyanartila paja yinya kanarlany parri Ngarpungu juku.”

Wali juku pajajarti pila ngunangani Ratamjaa Yip, kurntaljaa walaku pilanya martarnani. Nyanartijangka nyantukurawarnti Ratamkurawarnti jukuwarnti palu nguja, martarnanila palunya yapa pajawarlanyparni. Martarnanila palunya yapajirnanyungu pajawarlanyparni. Nyanartijangka walimpa nganpayi Yinak nguja yapa pajajartiwarlanyparni. Nira pa yanani Ngarpukurarlal warntarrirlal nganpayi Yinak. Mapunikanani parla Ngarpuwu. Yarnta yanani purrkujinyangujarrinya. Wali wirlmarnila, Ngarpungula kanya pujurni karrkin jipirrarni. Yinakju manya martarnani jukuwarnti walakuwarntijaa kurntalwarnti yapajirnanyunguwarnti. Nyanartijangka walimpa Nawala nguja yapa pajajartiwarlanyparni.

6

Nawa

¹⁻²² Nganpayi Nawa ngunangani wulyu. Pinapinakarrinyani pa Ngarpu. Yarnta nyantukura kartujaa walakuwarnti murrkurn kartujartiwarnti manya martarnani. Kanarlanywarnti palu yakurrwarntimiparni, ngajirta palu wulyu ngunangantarla. Kulijarrinyani palurlanyanu, punganila palunya yapa pajangalmirri, yarnta palurlanyanu jirnapungani wapa. Wali Ngarpungu manya nyangani. Marni parlanyanu, “Nganapurru marnanya ngartakpani minyartiwarnti piyirwarnti. Ngajirta pajilu wulyu nguna. Nyanartijangka marnanya nukarnini wajapungku.”

Wali marni parla Ngarpungu Nawawu, “Nyangana marnanya nyanartiwarnti piyirwarnti, yakurrmipa palu. Nyuntu marnanta kayan nyangana wulyu. Wali ngapa marnanyirrang yipawu purlka, wajapungku marnanya nyanartiwarnti piyirwarnti yakurrwarnti. Wali ngurti manurlanyanu purlka ngartakkarrku, wanjila manya yungku nyuntukurawarnti walakuwarnti mapirrini, yarnta kartu nyuntukurajaa lamparrjiwarnti.” Yarnta parla Ngarpungu marni Nawawu, “Takurppungku manunya kuyiwarnti nganapartu nganapartu. Kujarti manunya takurppungku maljiwarntijaa ngamartiwarnti mapirrini.” Nyanartikarrarni parla Ngarpungu jularnani pikawurra.

Wali nyanartijangka Nawangu mapunikani Ngarpuwu, ngartakpanila ngurti ngapakarraji yurnturrungajirtarla pulparr. Nganpayirlu Nawangu manyanta mapunikani Ngarpungu. Pajajinyangu manya ngartakpani najiwarnti jirikiwarntiwujaa kuyiwarntiwu. Kanarlanywarntiwu mapirrini manyanangu ngartakpani yarnta piyirwarntiwu mapirrini yukarnupuru. Japal nyanarti ngurti ngartakpani. Nyanartijangkarlu limirrijilinyarnila manyanta rukukani, ngajirta nganyanta ngapa pirriyanta kirlingirriarla. Nyanartilmarra manyanta rukukanani.

7

¹⁻²⁴ Wali Ngarpungu parla marni yangkakaji nyanarti ngurti pujumani. Marni parla, “Kaj. Takurryantalu walakuwarntijaa kartuwarnti mapirrini. Yarnta nyuntukura kartu mapirrini palu takurryanku. Yarnta kuyiwarnti yangkartiwarnti mapirrini palu takurryanku. Minyarti marna yipawu ngapa purlka.”

Wali takurrkanya manya Nawangu nukarnini nyantukura kartujaa nyantukurawarnti walakuwarnti kartujartiwarnti, yarnta kuyiwarnti mapirrini. Wali takurryanila palu ngurtinga kaninykaniny. Wali nyanartikarrarnila Ngarpungu rukukani tuwa. Kayan ngarta ngananguwurti warijpantarla.

Ngapa purlka wantinya

Nyanartijangka ngapala manyanangurla pirriyani. Wantinyanila purlkajinyangu ngapa. Yarrparni purtkujirnani. Rukukani manya pamarrwarntijaa manawarnti nukarnini. Ngajirta kirlingirri ngunarla nguwejaa yalkiri. Yarr pa purtkujirnani ngapangu. Nyantu pa kaninykaniny kirrarnani nganpayi Nawa pulparr. Kuyijaa mayaru yarnta piyirwarnti wartangurnijangkawarnti mapirrini manya yurrukujirni ngapangu.

Yarrpala ngujangurra, ngapamipajarrinya nukarnini. Kanarlanywarnti manya kunyungurla kapingu ngarnani. Kunyungurla manya marri rinkangani ngapangu. Kunyungurla manya kaninypparralparni yurrukujirnani.

Wali wantinyani ngapa layi yakarn. Ngurti nyanarti yarr pa kankarralparni tuwumarnani, ngapangu kankarnikujirnani. Kujangkurrarni kujangkurrarni pa kankarnikujirnani ngapangu. Wali ngunangani palu rawa, yakarnwarnti kurriny kurriny kayan.

8

1-22 Wali palu nyantuwarntimipa wanji ngunangani kaninykaniny ngurtinga. Wali kujartukarra palu ngunangani piyirwarntijaa manawarntijaa nganapartu nganapartu manya pujukujirni ngapangu Ngarpukuraru, tumaj palu yakurrmipa piyirwarnti nguja, ngajirta palu Ngarpu pinakarrinyantarla. Nyanartijangkala manyanangu yiparni ngapa purlka Ngarpungu. Warpij manya ngarni, yarnta ngurra nyantuwarntikura pujumani.

Wali nyanartikarra Ngarpungu yiparni walypa pulparrawurra luwarnupurru nguwa lukajangka, yarnta kaninykujiru ngapa. Wali ngapa nyanartikarra kaninyjarrinyani. Ngajirta partalurni pulparrajarrirla ngapa nyanarti. Marrki pa kaninyjarrinyani. Wali nyanartikarra yutantinyala ngurti nyanarti pamarra yininga Yararatta.

Nawangu yiparni jiriki

Nyanartijangkarlu Nawangu wupunumkujirni winta, jirikila yiparni layi wangkarna. Wali jiriki nyanarti wamarnwamarn laparnani. Jarti parla manawu muwupungani yutantinyupurru. Ngurrparni yap yani. Ngajirta manyanta tikirrlapanyarla Nawakarti nyanarti jiriki. Ngajirtarni parlipungkarla mana. Warrarni pa ngapapururni karrinyani mana.

Wali yarntarni jirikiwarlany yiparni kumantawarlany yini parla purrjarti. Yap laparni. Yarntarni parla wamarn kitpungani parlipungupurru manawu. Jartijinyangu. Nyanartijangkala tikiyani manyanta Nawakarti. Wali nyantungu parla yawiyijarrinya, talmarni parla kurrapa yawiyirlu. Yutantinyurla manyanta tikirrpala takurripinya.

Wali kurrarnani palu kaninykaniny ngurrawarnti kurriny kurriny kurriny kayan. Yarntarni kayanparni jiriki yiparni purrjarti, yarntarni parla kitpungani. Wali parlipinyala jurtal. Warntarni parla Nawawu warnjal, kanyala parla tikir, yinyala parla Nawa. Wali nginyjirrikanila Nawangu ngapakura kaninyjarrinyujangka. Marni parlanyanu, “Kunyungurla parta ngapa kaninyjarrinya. Minyajiliny paji parlipungurla warntarni manangajangka warnjal.” Wali jiriki mapirri palu kurrarnani kaninykaniny ngurrawarnti kurriny kurriny kayan.

Nyanartijangka yarntarni kayanparni jiriki tikirryiparni Nawangu. Wali nirnparnila yapyani, ngajirtarni tikiyantarla. Kunyungurla ngurra partarlanyanu parlipinya nyanayirla kaniny.

Jupantinya palu ngurtingurni

Wali nyanartijangka wupunumkujirnila winta Nawangu. Marni, “Yu. Wali pulparjarrinya pa nyanarti ngurra.” Pirmarningurra parla wintangurni. Wali yarntarni parla marni Ngarpungu, “Kaj. Yantalu minyartijangka ngurtijangka nyurrawarnti nukarnini. Wali ngurrakartila manta yanku. Juntumankula mantarlanyanu ngurra wulyunga.” Wali mapunikanila manyanta Nawangu. Jupantinyala palu nukarnini ngurtingurni.

Nyanartijangka pamarrpala parla mungkurripinya kuyiwu kamparnupurru Ngarpuwu parntimanupurru wirriyawurra. Wali kamparni manya, Ngarpungula manya parntimani minyurruminyjuru kankarnimarrangujangkarlu. Nyanartijangka wirriyajarrinyala parla Ngarpu.

9

1-29 Wali yarntarni manyanangu Ngarpungu marni, “Pajajarriwu manta piyirwarntijaa kuyiwarnti mapirri kujukurrarni kujukurrarni.” Yarntarni parla jularni Ngarpungu, “Wali marna kayankurrarni yiparni ngapa minyarti. Yarntawarlany ngajirta ngarna ngapa yipa kujartijiliny purlka piyir wakaj ngarnujuwaljaa ngurra mapirri wajapunguwal. Wali nira man ngunawu wulyu. Kujarti manunya martarnanku nyuntukurawarnti yapajirnyunguwarntijaa kanarlanyarnti mapirri wartangurniwarlanyangkawarnti mapirri. Wali marna mirtiny yutukani ngumurrurlal pinalkarrapurru. Yangka marna nyaku nyanarti mirtiny takiwurra, pinarrijarriwula marnarla nyangungalku. Yarntawarlany kayan ngarna ngapa purlka yipa kujartijiliny warpijukirnujuwal.” Kujarti manya Ngarpungu jarlu lirrkarnpinya.

Wali minyarti jutukparni Nawakura wangki. Wartangurni palu nguja jukuwarnti Nawakurawarnti murrkurn yiniwarnti Jiyim, Yam, Japit. Wali jukula palunya martarni pajawarlanyparni Nawakurawarntirlu walakuwarntirlu.

11

¹⁻³² Nyanartijangka paja palu piyirnarnti ngunangani. Layi wangki palu marnani, ngajirta paja wangki. Wali pirntirrikarraji palu ngunangani, marnila palurlanyanu, “Pa. Ngartakkarrku parlipa mayaru juwal. Puju kayan ngarlipa mayaru ngartakkarra, ngurrujarrarri ngarlipa. Kayantakalangu ngurra parlipa ngunanganku.” Wali pamarr palu mayaru ngartakkani juwaljinyangu yalkirirlurra palu ngartakkani kankarra marri. Yarnta palunyau kajalkajalkujirrani kayanta ngunangupurru. Ngajirta palu ngurrujar-rajarrinyantarla ngurrawarntirla wanyjurlajarra. Kayantarni palu ngunangani.

Nyanartijangka Ngarpungu mayaru nyanya. Wali yakurrmarnila parla. Wangki palu layi marnani, wali Ngarpungu manya wangki ngurrujarrakujirnila. Wali nyanartijangka wangkiwarlany wangkiwarlany palu marnani pajajinyangu wangki. Pulykarra yanila palu ngurrawarlany ngurrawarlany, ngurrungurrujarrinyani palu. Mayaru nyanarti juwal yini parla Papurl.

Nyanartijangka walimpawarlany purrku layi ngunangani yini parla Tira. Martarnani manya murrkurn paparlangujarti Ayiparanjaa kurrinywarlany nganpayi, ngaja pilarla Ayiparanku. Ayiparanju warntarni kartu rimpijangka kurrinyku pilanyanangu ngama-jijarrawu. Wali warntarnila rimpiki kartu yini Jayira. Ayiparanjaa Jayira pila warrarni ngunangani marlal jukungajirtajarti. Yarnta layi juku martarni wartangurnijangkarlu Ayiparankuraru ngajangu yini parla Lat. Nganpayi nyanarti wartangurnijangka pirlajarrinya Latkura parla ngarpu.

12

Ngarpungu parla Ayiparanku marni wurnapurru

¹⁻²⁰ Kuttula parla Ayiparanku marni, “Wanyjarrku man nyuntutkura ngarpujaa jarntuwarnti mapirri, yarnta ngurra nyuntutkura wanyjarrku man. Yanku man ngurrawarlanykarti, tumaj marnanta kurajpinya. Pinayungku marnanta ngurra, wali wulyula man ngunawu. Pajajinyangu manya martawu kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirri. Yapa jirnanyunguwarnti palu pajajarriwu kujangkurrarni kujangkurrarni, pajajinyangula palu ngunawu. Yangka ngananguwurti mangu yakurrmalku piyir-nwarntirlu kanarlanywarntirlu, ngajungula marnarla yakurrmalku nyanartiwu piyirnkul yakurrmarnujangkawu. Yarnta yangka ngananguwurti mangu wulyumalku kanarlany-warntirlu, ngajungula marnarla wulyumalkuwarlanyarni. Nyuntunga wartangurni manyanangu wirriya ngunawu. Yangka pajin mapunikarrku, wali piyirwarnti ka-narlanywarnti mapirri palu ngunawu wartangurnijangka mapirri wirriya wapalkarra wanyjurlajarra.”

Wali nyanartijangka mapunikanila Ayiparanju, yanila Kuttu parla jularni jarlu. Jakarnila palu kulirra nyantukura kartujaa juku nyantukurajangka ngajajangka mapirri. Kanya manya Ayiparanju warrkammayinwarnti nyantukurawarntijaa man-awarnti mapirri kuyiwarnti mapirri. Ngarpunyankura pa wanyjani Ayiparanju mayarurla yininga Yaranta. Yanila palu marri kulirra ngurrawarlanykarti yinikarti Kayininkarti. Kirrarnani palu piyirwarnti nyanartikarrajiwarnti Kayininkarrajiwarnti.

Wali Ayiparanngurra palu pirriyani Kayininta, ngurrala palu juntumani. Nguja palu, wali. Ngarpungu parla marni Ayiparanku, “Minyarti ngurra marnanta yungku yini parla Kayinin pujurni. Ngunawu palu yapawarnti pajajinyangu yapajirnanyungu, nyuntukurajangkawarnti yapawarnti kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirri palu ngunawu pujurni minyayirla ngurranga.” Wali Ayiparanju manya pamarrwarnti mungkurppinya pinalkarrapurrujaa kajalkajalkujirrupurru Ngarpu. Nira palu kujarti pamarrwarnti mungkurppungani kamparnupurru kuyipurru pinalkarrapurru. Nira palurla kujarti kamparnani pinalkarrapurru Ngarpuwu. Kamparni palu pirrkiwurra, Ngarpungula parntimani kujirrinny, wirriyajirrinnyala Ngarpu.

Yarntarni yani kulirrawarlany, pakulyani ngurrawarlanyjurra kayanparni ngurra yini parla Kayinin purlka japa. Yarntarni juntumani ngurra, yarntarni pamarr nyanayirla kayantakujirni Ngarpuwu kajalkajalkujirrupurru pinalkarrapurru. Ngarpuwu parla marnani Ayiparanju. Wali kirrarnani palu.

Ayiparan yani Yijipkarti

Yarntarni jakarni nyanartijangka ngurrajangka, kulirrawarlany yani. Kuyiwarnti manya martarnani Ayiparanju. Kangani manya kukunjawarnti purlumanwarnti tangki-warnti. Wali ngapa ngajirta wantirla. Yuka pujujarrinya manyanangu kuyiwarnti, yarnta miyi manyanangu pujujarrinya piyirwarnti. Wali muwupungani parla jarti, yanila Yijipkarti kulirra miyikarti. Yani palu Ayiparanjaa juku nyantukurajangka ngajajangkajaa kanarlanywarnti warrkammayinwarnti. Kartujarti pa yani Ayiparan Yijipkarti. Marnila parla Ayiparanju kartunyankurawu, “Nyuntu man jalungurrujinyangu

wulyu. Marrupunga ngantalu minyartikarrajawarntirlu. Marrupungurla ngantalu ngurru warntarnkarrangkaka. Pungkala ngajalu ngaju nyuntungurni.” Rayinjarrinya parlanyanu Ayiparan.

Lirrkarnpinya parla, marni parla kartunyankurawu, “Kuja man malku, julawu pajan rimpri marnangu. Julawu manyanangu piyirwarntiwu, yangkala pajalu wanyjarrku wangi.” Nyanartijangka pirriyani palu Yijipja, wali juntumanila palu ngurra, kirrarnanila palu.

Wali nganpayirlu purlkangu nyanartikarrajirlu nyanya marnin Ayiparankura kartu. Marrupinya, wurnanila kanya nyantukurakarti ngurrakarti. Wali nyanartijangka yinya parla yiji Ayiparan purlkangu nyanartirlu Yijipkarrajirlu kukunjawarntijaa purlumanwarnti mapirri, yarnta kanarlanywarnti tangkiwarntijaa kamulwarnti mapirri. Yarnta piyirwarnti mapirri nyantukurawarnti warrkammayin parla yinya. Warrkamalkula palunyanta Ayiparanja. Watanymani parla nukarnini.

Wali mimijartijarrinyala purlka nyanarti Yijipkarraji maja yarnta nyantukurawarnti jarntuwarnti. Ngarpungu mimikujirni nganpayi nyanarti yarnta parla Ayiparankura kartu warntarni. Wali japorlyinya parla Ayiparan purlkangu Yijipkarrajirlu, “Nganajangka pajin jarlu jularla kartu mangu minyarti nyuntukura. Wapal pajan kajiyinya. Jularni pajin rimpri mangu nyuntukura minyarti.” Wali kartunyankura parla tikirryinya Ayiparan. Ngunyipinyala manya tikirr.

Wali tikiyanila palu Ayiparanngurra kayili kirlingkurrarni nyanartikarti, yangka jarlu parla Ngarpuwu pamarr mungkurripinya, nyanartikartirni tikiyani kirlingkurrarni.

13

Ngurrujarrajarrinya pila wapirra

¹⁻¹⁸ Wali pajajarti pila ngunangani wapirra. Paja pilanya martarnani piyirwarnti warrkammayinwarntijaa kuyiwarnti mapirri kukunjawarntijaa tangkiwarntijaa purlumanuwarnti. Ngunangani pila pamarr purlkajarti. Ngurrujarra ngurrujarra pilanya martarnani kuyiwarntijaa warrkammayinwarnti Ayiparanjujaa Lattu. Ngampurrikanani palu warrkammayinwarntirlu kuyiwarnti kukunjawarntijaa purlumanuwarntijaa tangkiwarnti, yangkala pajajinyangu. Yuka palurlanyanu pujukujirnanani pajangu. Nyanartijangka marranila palunyanu warrkammyinwarntirlu Ayiparankurawarntirlujaa Latkurawarntirlu.

Yakurrmarni parla Ayiparanju kulipurru. Marni parla jukuwu ngajangajangkawu, “Ngajirra ngarlinyanu marra. Yarnta warrkammayinwarntirlu ngajirra ngalunyanu marra. Jarntuwarnti parlipa. Ngurrujarrajarriru parli. Kangkula manunya nyuntungu kuyiwarntijaa piyirwarnti nyuntukurawarnti, ngajungu marnanya ngajukurawarnti piyirwarntijaa kuyiwarnti kangku. Nyuntujal, wanyjurla man yanku. Wangki pikakujirlanyanu.”

Wali pinapinakarrinyani wanyjurla yanku. Mapunparni pinapinakarrinya. Nyanyanngurra Lattu. Warrkarra nyanya. Nyanya mapunparni yuka purlka wurrkaljinyangu martuwarrarla kakarra. Karlarra nyanya yuka ngajirra yarr yarpal. Wali kakarrala kurajpinya martuwarrarla yuka purlkajinyangu, nyanartikartila yani. Kanya manya Lattu wurrkalkarti kuyiwarntijaa warrkammayinwarnti nyantukurawarnti. Juntumani ngurra marnparni mayarurla yininga Satamja. Kirrarnanila manyanangurla nyanartikarrajirlu piyirwarntirlu. Nyanayirla palu kirrarnani Ngarpungajirtajartiwarnti. Ngarpu ngajirra palu mapunikarrarla, yakurr palu ngunangani.

Ayiparan pa kirrarnani karlangjarti. Martarnani manya nyantukurawarnti warrkammayinwarnti yarnta kuyiwarnti mapirri. Ngunangani pila Kayininta ngurra purlka japal Kayinin. Kakarrangartijaa karlangjarti pila ngunangani ngurrujarra.

Nyanartijangka marni parla Ngarpungu Ayiparanku, “Warrpunyaku man ngurra kujangkurrajarra karlarrara, kakarrara, kurlirra yarnta kayirra. Yungkula marnanta ngurra minyarti. Yangka man pirlajarriwu, wali yapajirnanjungula palu martarnanku minyarti ngurra. Pajajinyangu palu ngunawu nyantukurawarnti yapajirnanjunguwarnti. Kayan ngan kurajpunga, yarnta palu pajajinyangu. Wali warnjaljilinyarnila paja, kayan ngan kurajpunga, yarnta palu pajajinyangu. Wali kujarti palu ngunawu yapajirnanjungu.” Yarntarni Ngarpungu parla marni, “Kitpungku man minyayirla ngurrawarlany ngurrawarlany. Nyuntukura mangu minyarti ngurra, yungany marnanta.”

14

Nganpayi Milkisatik

1-24 Wali nyanartijangka kulipariwarnti piyirwarnti palunyanangurla pirriyani kakarrangu. Kjalunypuwala palunyanangurla pirriyani piyirwarntiwarlanya Satamkarrajiwarntirla. Wali pinyala palunya. Kanarlanywarnti palunya pirlawurra pinya nyanartikarrajawarnti Satamkarrajiwarnti, purpankanyala palunya kanarlanywarnti wurna. Kanya palunya warrkamjakujirrupuru Yarnta palunya ngurru kanya manawarntijaa pamarwarntijaa kuyiwarnti mapirri. Kanya palunya ngurru. Yarnta nganpayi Lat mapirri palu kanya Ayiparankura juku. Yarntarni palu yani. Pirriyani palunyanangurla ngurrawarlanya piyirwarntiwarlanya. Pinyala palunya, wurnala palunya purpankanya. Mapirri palunya kanya ngurrawarntijangka murrkurnjangka.

Wali layila nganpayi manyanangurla lurrpjakarni, ranyjila yani, Ayiparankartila manyanta pirriyani wangkijarti. Kanya parla wangki. Jularnila parla Ayiparanku yangka palu Lat purpankanya. Kanya palu kulipariwarntirlu Lat.

Wali partalurnila turtapinya nganpayi Ayiparan, jamurn pinakarrinya wangki nganpayirlu parla jularni. Wali nyantukurawarntiwula manyanangu pawumarni. Nyanartijangka wajilpinyala palunya kulipariwarnti. Pirriyanila palunyanangurla. Pinyala palunya nyanartiwarnti kulipariwarnti. Pirlawurra palunya pinya kanarlanywarnti, kanarlanywarnti palunya ngunyipinya yarr. Tikirrkanyala palunya piyirwarnti kanarlanywarnti, jukunyanura mapirri, yarnta kuyiwarntijaa pamarrwarnti mapirri. Satamkarrajiwarntijaa ngurrawarlanyjangka mapirri manya kanya Ayiparanju tikirr.

Wali kaparn palu tikirrajawurlu mitimkujirni nganpayi miyijarti yini parla Milkisatik, Ngarpukura nganpayi nyanarti. Mapunikani Ngarpu. Jarntuwarnti nyantukurawarnti manya kangani Ayiparanju. Tikirrkujirni manya nyanartikarti nganpayikarti. Wali Milkisatikju manya yinya miyi Ayiparanngurra. Yiji manya yinya, tumaj wurnajangka marrijangka lurrujarti palu pirriyani yarnta marranyanjarti.

Marni parla Milkisatikju Ayiparanku, “Ngarpu mangu wirriya nguniny. Piyirwarnti nyanartiwarnti kulipariwarnti manunya nyanartikarti nganpayikarti. Ngarpungu manta yinya maya juramanupuru. Marlamani manta Ngarpungu. Mapunparni pa Ngarpu wulyujinyangu marlamajuwal.”

Wali yiji parla yungkarla Milkisatik Ayiparanju tumaj Ngarpukura nganpayi nyanarti Milkisatik. Yangkala manya ngurrungurrukujirni nyantukurawarnti pamarrwarntijaa manawarntijaa kuyiwarnti. Tukunga manya yutukani Ayiparanju pajajinyangu 10. Layiwarlanyala parla Ayiparanju yinya nganpayi nyanarti Ngarpukura. Yiji parla murtarni yinya. Wali tikiyanila pila Ayiparanjaa juku nyantukura ngurrakarti nyantujarrakurakarti, piyirwarnti mapirri Satamjangkawarnti. Yiparni manya tikirr Satamkarti Ayiparanju.

15

Ngarpungu parla Ayiparanku marni winkirru

1-21 Wali nyanartila pa kirrarnani Ayiparan. Walimpa pa winkirrmarni Ngarpu Kut Ayiparanju. Ngarpungu parla marni winkirru, “Ngajirta ngan rayinjarri. Najungu marnanta ngampurrikarrku. Ngajungu marnanta kurraparla martalany.”

Marni parla Ayiparanju, “Wulyumalany marnarla walakuwu. Ngajirta marna marta ngajukurajinyangu walaku. Juku pajan ngajukurajinyangu yungku.”

Jangkumanila manyanta Ngarpungu, “Yu. Walaku man martawu nyuntukurajinyangu. Jayirarlul mangu martawu.”

Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Nyaku man kankarni yalkiri. Wirul palu pajajinyangu. Wali nyanartijilinyala palu ngunawu walakujangka nyuntukurajangka yapajirnananyungu wirlijilinyarni. Kayan ngannya kurajpungka.”

Wali mapunikaniyla parla Ayiparanju Ngarpuwu. Walaku parla yungku. Ngarpu parla wirriyala ngunangani Ayiparanku. Wulyujinyangu pa nyangani yakurrngajirta. Ngajirta pa nyakarla yakurr Ayiparankura. Wulyujinyangu nganpayi nyanarti. Kujarti pa nyangani Ngarpungu, tumaj parla nyantuwu mapunikanimipa Ayiparanju.

16

Parri Yijmayil palkangawantinya

1-16 Wali kartu Ayiparankura yini parla Jayira ngunangani yapangajirtajarti. Juku ngajirta martarla. Pinapinakarriyani Jayirarlul, yapawu parla wulyumarnani. Jirnapungani parlanyanu, tumaj pa yapangajirtajarti. Pinapinakarriyani, “Yarr marna pikawurti martawu yapa kanarlanykura ngamaji.” Wali marnila parla Jayirarlul purrkuwu ngumparnanyankurawu, “Juku marna ngajirta marta. Wulyumalany marnarla jukuwu. Kunyungurla paji kanarlanyju martawu marninwarlanyju. Pikala

marna warntawu ngamajiwarlanykura. Yangkarti marnin warrkammayin ngajukura nguniny Yijipkarraji. Yukalku manpila, yapala martawu.”

Wali mapunikani parla purrkungu kartunyankurawu, yangka parla marni yukalku manyanta Ayiparanja nyanarti marnin warrkammayin. Wali yukarnila manyanta ngurranga. Nyanartijangka yapajartijarrinya marnin nyanarti warrkammayin. Ngurkujarrinya yapangurni, yarringarnani manyanu. Marni parla Jayirawu, “Ngaju marna yapajartijarrinya.” Warralpunganila parla jingki nyanartiwu marninku yapangajirtajartiwu Jayirawu.

Marnintu Jayirarlul parla marni Ayiparanku, “Nyanartirlu marnintu warrkammayintu paji jingki warralpungani.”

Wali purrkungu parla marni, “Nyuntu manurla maja warrkammayinku. Nyuntungu nyapartukarra mankurla malku nyanartiwu marninku.”

Nyanartijangka Jayirarlul marrarni marnin nyanarti yarnta pinya, nyanartila wurna yani kulijangka. Marri yani ngunku, ngapangala kirrnarnani. Wali yinjilpala manyanta pirriyani Ngarpukura. Japirlyinya parla, “Wanyjurla man yanany.”

Jangkumani manyanta marnintu, “Kulijangka marna yani, Jayirarlul paja marrarni, yanila marna.”

Wali yinjillu parla lirrkarnpinya. Marni parla, “Tikiyanku man. Jayirakarti man yanku majakarti. Mapunikarrku manyanta Jayirarlul. Warra man parri martawu Ayiparankura juku yini parla Yijmayil. Nyantu pa ngunawu kulijuwal parri nyanarti. Jukuwarnti manya martawu nyanartirlu. Yapajirnanyunguwarnti palu pajawarlanyarni ngunawu.” Wali tikiyanila marnin. Yinjillu pa tikirrkujirni.

Nyanartijangka walimpa parringu manyanu tarlkujirnila Yijmayillu. Yangkartikarrarni yangka manyanu Yijmayillu tarlkujirni, nyanartikarrarni nguja Ayiparan purrkujinyangu yitilalwarnti 86.

17

Ngapungu parla jularni Ayiparan yapa martarnupurru

¹⁻²⁷ Nyanartijangka walimpa purrkujarrinyajinyangula Ayiparan yitilalwarnti 99. Nyanartikarra pirriyani manyanta Ngarpu Ayiparanja. Marni parla Ayiparanku, “Ngaju marna purilka kayan yini Kut. Ngajukurarlal man yanku wulyungal. Ngajirta ngan yakurjarri.” Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Mapunjinyangu mangu ngunawu nyuntukurajangka yapajirnanyunguwarnti pajajinyangu. Kanarlanywarnti palunyanangu ngunawu purlkawarnti majawarnti. Wali yungku marnanta ngurra minyarti Kayinin pujurni. Yangka man pirlajarriwu, wali yapajirnanyunguwarntila palu ngunanganku minyayirla ngurranga Kayininta. Ngaju marnanyirrangula Ngarpu purilka. Wajilpungkula pajanta pujungurni nyuntungujaa wartangurnijangkawarntirlu mapirri yapajirnanyunguwarntirlu mapirri.” Wali nyanartikarra Ngarpungu pinya yinijartijarra yutukani Ayiparanjaa Jayira.

Yarntarni parla marni Ayiparanku Ngarpungu, “Nyuntungujaa kanarlanywarntirlu mapirri yapajirnanyunguwarntirlu nganpayiwarntirlu mantanyanu nganpayikujiwu pinalkarrapurru. Nyaku mantanyanu nyurrawarntirlu, nginyjirrkarrkula manta kujarti, ngajukurawarnti manta. Pinapinakarrkula manta ngajukura wangki. Kayan ngantanyanta rukanya. Yangka nganawurti piyirn nganpayikujirnungajirtajangka, ngajirta mangu nyuntukura jarntu, tumaj ngajukura wangki ngajirta paji mapunikarra. Yangka parri nguniny mirtily ngurtinga, nyanartikarrarni mantanya nganpayikujiwu. Tarlkujirnujanga yangka ngurrawarnti 8 nyanartikarrarni mantanya nganpayikujiwu.”

Yarnta parla marni Ngarpungu Ayiparanku, “Kartungu nyuntukurarlujinyangu mangu martawu yapa parri walaku nyuntukurajinyangu. Wali nyantukurawarnti yapawarnti yapajirnanyunguwarnti palu pajawarlanyarni ngunawu.”

Nyanartijangka warralpinjala Ayiparan. Pinapinakarrinyani, “Parnanyjaa purrku pajarra. Kayan ngajarra yapa marta. Ngaju marna purrkujinyangu jarlukuyangu yitilalwarnti 100, nyantula parnany jarlukawarlanyarni yitilalwarnti 90.”

Wali japirlyinyala parla Ngarpu Ayiparanju, “Wayila yangkarti parri ngajukura ngamajiwarlanykura.”

Jangkumani manyanta Ngarpungu, “Yu. Yara pa nyantu Yijmayil. Ngampurrikarrku marna ngajungu. Ngarpu manyanangu ngunawu Yijmayil kanarlanywarntiwu wartangurnijangkawarntiwu yapajirnanyunguwarntiwu. Mapunparni mangu martawu nyuntukurarlul kartungu Jayirarlul nyuntukurajinyangu parri walaku. Jalarra mangu martawu, ngajirta yinki. Yini parla Asik. Yangka purilajarriwu nganpayijarriwu Asik, wali ngajukurajinyangu paji ngunawu nganpayi nyanarti. Ngajukurarlal pa yananku.

Ngaju marnarla ngunawu Ngarpu purlka. Yarnta kanarlany mapirri palu ngunawu nyantunga wartangurni yapajirnyanyunguwarnti. Pajawarlanyarni palu ngunawu.”

Wali nyanartikarra Ngarpungula wanyjani Ayiparan. Wali warntarnila manya Ayiparanju nganpayiwarntijaa nyantukurawarnti warrkammayinwarnti mapirri. Nganpayikujirni palunya.

18

Jayira warralpinya ranyji kaninykaniny kalukurla

¹⁻³³ Wali yarntarni manyanta pirriyani Ngarpu ngurranga nyantukurarla Ayiparankurarla. Kirrarnani Ayiparan jininyarajarti kalukurla marnparni yarr.

Wali nganpayiwarntirla palunya murrkurn pirriyani. Kulalu ngayirni marrijangka, minyangula parla Ngarpu pirriyani. Wali laparnila manyanangurla langkarni ngurrajangka nyantukurajangka. Purpani manya nyantukurakarti ngurrakarti. Jarntukujirni manya, miyila manya yinya kuyi mapirri. Marni manyanangu, “Ngalunga manta kirraluku yumpaly, yarnta manta marringurni yani. Jurumanku mantanyanu minyayirla. Miyi marnanyirranguru warntawu. Ngarnungurla manta wurnala yanku.”

“Yu,” marni palurla. “Jurumanku marnangulu. Kajalurni marnalu kirraluku. Warntarnanpangu miyi.”

Wali takurriyani Ayiparan kalukurla, marnila parla kartunyankurawu, “Partalurni kampanya miyiwarnti.” Nyanartijangka Ayiparan laparni nyantukurakarti kuyikarti. Kuyiwarnti palu karrinyani purlumanwarnti. Layila pinya lamparnmarta jirajar-tijinyangu wulyu ngarnupurru. Kamparnila palu, yinyala manya nganpayiwarnti nyanartiwartanti kuyijaa miyi.

Nyanartijangka japirlyinya palu Ayiparan, “Wanyjurla mangu kartu nyuntukura Jayira.”

Jangkumani manyanangurla, “Kaninykaniny pa nguniny kalukurla.”

Wali nyanartiwarntirla nganpayiwarntirla layi pa Ngarpu nganpayijiliny karrkinjarti. Marni parla Ngarpungu Ayiparanku, “Warra marnangu tikiyanku, jamurn purangu yangka lanylanymarnanku, nyanartikarra marnangu tikiyanku. Wali Jayirarluru mangu martawu yapa nyantukurajinyangu parri walaku.”

Wali ranyjingu pa pinakarrinyani Jayirarluru, yangka Ngarpungu parla marnani Ayiparanku parri martarnupurru. Wurrunga kirrarnani kalukurla kaninykaniny. Ngajirta palu nyakarla nganpayiwarntirlu. Wurrunga kirrarnani, nyanartila manya pinakarrinya wangki nyantungurni juku martarnupurru parri nyantukurajinyangu. Wali warralpinyala kaninykaniny ranyji yarr munta. Pinapinakarrinyani, “Ngajirta. Parnany marna ngaju. Kayan ngarna yapa marta, yarnta ngajukura ngumparna pa purrku kayan ngajarra yapa marta.”

Wali marni parla Ayiparanku Ngarpungu nganpayirlu, “Nganajangka pa warralpinya Jayira. Ngajirta paji mapunikarrarla wangki, yangka marnarla jularni yapa martarnupurru. Mapunparni marnangu pirriyanku yangka marnangu jularni.”

Wali Jayirarluru parla marni, “Ngajirta marnangu warralpongkarla.” Jirnapinyala manyanu Jayira.

Ngarpungu parla marni jirrkirrlparni, “Mapunparni man warralpinya.”

Ayiparanju tikirrporni tikirrporni japirlyungani Ngarpu

Nyanartijangka turtapinya palu, wurnala palu yani. Ayiparanju manya muntukanya. Karrinyani manyanangurla kaparn. Wali marni parla Ngarpungu Ayiparanku, “Nyanartiwarnti piyirwarnti palu yakurrjinyangu ngurrajarrangka Satamjangkajaa Kumarajangka. Yanku marna nyangupurru. Puju palu yakurr, wali pungkula marnanya pujurni.”

Ayiparanju manya pinapinakarrinyani jarntuwarnti nyantukurawarnti yangka palu Satamja ngunangani Latngurra, yangkala ngajirta nganya punga Ngarpungu. Kunyungurla manya Ngarpungu pungkurla yakurrwarntijaa wulyuwarnti, yangkala manyanangu Ayiparanju purntukangani. Jarmarnani parla Ngarpuwu. Lamakujirni Ayiparanju. Marni parla Ngarpuwu, “Pungku nganunya pujurni wulyuwarnti mapirri. Kunyungurla palunya ngurla paja nguniny wulyuwarnti 50. Pungku nganunya pujurni wulyuwarnti mapirri. Purlka man wali. Pinarri mannyanangu. Nyuntungu mannya nyangany piyirn wulyuwarntijaa yakurrwarnti. Nyuntu mankurla pinarri. Nyuntu man wulyu.”

Ngarpungu parla marni Ayiparanku, “Yu. Kayan ngarnanya punga, yangkarti pajin jarmarni.”

Wali tikirrporni tikirrporni pa japirlyungani Ayiparanju Ngarpu. Walimpala jirna japirlyinya wartangurniwarlany, “Kunyungurla palunyanangurla wulyuwarnti nguniny murrkurn 10. Pungku nganunya pujurni wulyuwarnti mapirri.”

Jangkumani manyanta Ngarpungu, “Yu. Kayan ngarnanya punga, yangkarti pajin jarrmarni. Puju kayan ngarnanya parlipunga wulyuwarnti 10, nyanarti marnanya pungku yakurrwarnti nukarnini.” Wali yanila Ngarpu wurna, nyanartila Ayiparan ngurrakarti tikiyani nyantukurakarti karla wangkijangka.

19

Mayarujarra Satamjaa Kumara

¹⁻³⁸ Wali nyanartijangka pila yani Ngarpukurajarra yinjiljarra kakarra Satamkarti karuwarrajarti. Pirriyani palunyananta nganpayirla Latta. Kanyala pinya ngurrakarti nyantukurakarti, miyila pinya yinya.

Wali pukanyajarti palu pirriyani nyanartiwarnti nganpayiwarnti Satamkarrajiwarnti nukarnini. Ngurranga Latkurarla palu warruyani, pajajinyangula karrinyani linti. Nyantuwarnti palu Latngurra kaninykaniny kirrarnani mayarurla. Papajanila palurla Latku, “Wanyjurla pila yangkartijarra nganpayijarra. Kartukujiwu marnalupinya. Yi-papinya mirnu.” Piyirnwarntirlu palupinya marrupungani nganpayijarrawarlanyparni yinjiljarra. Ngurra palurla ngunangani yinjilku, kula pila piyirnjarra.

Lattu manyangu jarrmarni, “Ngajirta. Yakurr nyanarti. Minyartijarra piyirnjarra mantalupinya wanyjarrku. Ngajukurarla mayarurla pila ngunawu. Yungku marnanya ngajukurajarra kurntaljarra. Kangku mantalupinya.” Nyanartijangka ngajirta palupinya kangkarla kurntaljarra Latkurajarra. Wali palupilangu jutujarrinyani yinjiljarrawu kangkarla palupinya.

Wali kulijarrinya palu nyanartiwarnti nganpayiwarnti. Nyanartijangka yinjiljarjarlu pila takurrkujirni nganpayi Lat kulipariwarntirlamarra mayarurla kaninykaniny, palkakartila pilanyanangurla yani langkarni nganpayiwarntikarti. Wali jankakujirnila pilanya yinjiljarjarlu. Wali jartila palu wampalmarnani kirlingirrirla takurruyanupurru. Jatajatalananila palu. Nyanartijangkarlu yinjiljarjarlu pilarla marni Latku, “Minyarti mayaru pajarra turlkujiwu. Yakurr palu piyirnwarnti minyartiwarnti. Nyantuwarnti mapirri manya manyjiwu. Pujumanku manya warlungu. Wurna parlipa yanku yakurrngurni ngurrangurni minyartingurni. Jarntuwarnti mapirri mannya kangku.”

Wali yanila pilangu lamparnnyankurajarra purpanupurru. “Yankurlipa minyartin-gurni ngurrangurni. Ngarpungu pa turlkujiwu minyarti ngurra.” Jarti pinya purpani nyantukurajarra lamparrjarra. Ngajirta pilarla mapunikarrarla. Lama pila kirrarni.

Kumantajarrinya wali, rakarrarlarnila. Marni pilarla Latku yinjiljarjarlu, “Pa. Yankurlipa jalarrarni.” Ngajirta partalurni yantarla Lat, warrarni yinkirni kirrarnani. Nyanartijangka partalkujirni pilanya, ngarrpirtikanya pilanya Latjaa nyantukura kartujaa kurntaljarra nyantukurajarra. Ngarrpirtikanya pilanya mayarungurni. Marni pilanyangu, “Partapartal lapalkurlipa. Ngajirta nganta wirlikarri. Jirrkirl manta yanku pamarrkarti purllakarti pirlajarrinyurlamarra.”

Lattu pilangu marni, “Pamarr nyanarti pa marri. Kayan ngarna partalurni pirriyanta. Jarti ngarna yanta pamarrkarti. Minyartiwu marnarla wulyumalany mayaruwarlanyku kayiliwu. Marnpa pa nyanarti yanupurru. Yanku marna nyanartikarti mayarukarti.”

Yinjiljarjarlu pilarla marni, “Wali man nyanartikarti yanku partalurni, ngajirta ngan yunta yanta. Partalurni man yanku.” Wali yani palu. Jamurn purangu turtapinya, wali pirriyani palu mayarurla nyanayirla.

Nyanartijangka warlu wantinya kankarnumarrangu mayarujarlarla Satamjajaa Kumararla, Ngarpungu turlkujirni. Mayarujarra nyanartijarra pinya pujumani warlungu, yarnta lamparrjarra kurriny Latkurajarra, piyirnwarnti kanarlanywarnti mapirri, yarnta kuyiwarnti mapirri nganapartu nganapartu nyanartikarraj. Yukajaa mana mapirri manya manyjirni warlungu.

Wali wartangurni manyanangurla yanani Latkura kartu. Nyantuwarnti palu kajalurni yanani. Kartu nyantukura jatparamanila. Wirlikarrinyala. Wantinya manyanta jarlku, wajapinyala. Jarlkujarrinyala marnin nyanarti, pamarrjilinyjarrinyala. Wartangurni ngunangani jarlku lama.

Ayiparan pa marri ngunangani nyantukurarla ngurranga, nyanganila warlu ngunjurr manyjirnanujangka.

20

Ayiparanju parla kajiyinya nganpayi purllka

1-18 Wali nyanartijangka nyantukurajangka ngurrajangka yani Ayiparan kurlirra. Kanya manya nyantukurawarnti warrkammayinwarnti mapirri, kuyiwarnti mapirri. Pujurni manya kanya. Pirriyani palu nyanayirla ngurranga, juntumanila palu ngurra. Ngajirta marri, yarr marnparni kaparn, Yijipngurni kaparn.

Wali yarntarni manyanangu jularni nyanartikarrajiwarntiwu piyirwarntiwu, “Min-yarti paji rimpi.” Nganpayirlu nyanartikarrajirlu purlkangu pa Jayira nyanya. Warn-tarnkanyala nyantukurakarti ngurrakarti. Nyanartikarrarni Ngarpungu parla marni winkirru pukanyja, “Nyanarti parla nganpayiwarlanyku kartu. Warntarni mankurla ngurru. Nyanartingurni marninngurni marnanta pirlakujiwu, yarnta mankurla warntarni Ayiparankura kartu ngurru, nyanartila marnanta pirlakujiwu.”

Winkirru manyanta jangkumani nganpayirlu purlkangu, “Ngajirta. Jularni papipila kurrinyjurni Ayiparanjujaa Jayirarlul, rimpirlangu pilanyanu jularni rimpirlangu pila, nyanartila marna warntarnkanya ngajukurakarti ngurrakarti.”

Ngarpungu parla marni yarntarni, “Yu. Pinarri marnangu. Nyanarti marnin man warntarnkanya ngurrpangu, nyanartila marnangu jarrmalany. Wali tikirryungkula mankurla Ayiparan nyanarti marnin.”

Wali kumanta turtapinya, jularnila manyanangu piyirwarntiwu nyantukurawarntiwu jarntuwarntiwu winkirrajangka pukanyja winkirrarnani, rayinjarrinyala palu. Japirlyinyala parla Ayiparan purlkangu, “Nyapartujangkarlu pajan kajiyinya. Wapal man marni. Rimpi man jularni nyuntukura kartu.”

Jangkumani Ayiparanju, “Nyurrawarntirlu ngajirta manta mapunikarra Ngarpu, yangkala marnanyirrangku rayinkarrinya pungukarrarla. Pungka ngajanta pirlawurra marninngurni. Mapunparni nyanarti yarnta pajarra kurrinyjanga. Layi pajarrangu ngarpu kurrinyjanga ngamaji, rimpirlangu pajarra jarntujarra, yarnta marna kartuku-jirni rimpijangka.”

Wali tikirryinya parla kartu nyanartirlu nganpayirlu. Nyanartijangka kurntayjar-rinyala. Yinyala parla yiji Ayiparan purlkangu kurntayirlu. Pujurni parla yinya kuyiwarnti wanjiwarnti kukunjawarntijaa purlumanwarnti, piyirwarnti warrkam-mayinwarnti mapirri parla yinya. Nyanartijangka Ayiparanju japirlyinya Ngarpu nganpayipurru, wanjila nguja nyanarti nganpayi purlka.

21

Parri Asik palkangawantinya

1-34 Wali yangkartijangka yangka parla marni jarlu Ngarpungu, yinyala parla parri. Tarlkujirnila manyanu parringu. Jayirarlul parnanyju martarni nyantukurajinyangu walaku. Jamurn lanylanymarnani purangu, nyanartikarrarni yangkartirni parla jarlu jularni. Wirriyajarrinya marnin nyanarti Jayira, yapawu parla wirriyajarrinya, warralpinjala wirriya, yarnta parri nyanarti martarni parnanyju. Marni parlanyanu, “Wirriyakujirni paja Ngarpungu. Kanarlanywarnti mapirri palu wirriya ngunawu, warralpunkula palu wirriya.” Yini pa Ayiparanju yutukani Asik. Yangka warrarni mirtily ngunangani ngurtinga ngurrawarnti 8, wali nganpayikujirnila yangka parla jarlu jularni Ngarpungu Ayiparanku.

Wali yangka parringu nyanartirlu wanyjani ngamarna, yangka purlkajarrinya kuyila ngarnani. Nyanartikarra palurla miyijaa kuyi ngarni purlka wirriyarlu. Pinya manya kuyiwarnti nyantukurawarnti Ayiparanju. Kamparnurla manya yinya, ngarnila palu pajangu wirriyarlu kuyijaa miyi.

Nyanartijangka rijikarrinyani pila parrijarra. Jayirarlul pinya nyangani. Pinap-inakarrinyani Jayirarlul, wulyumarnani parla parriwu nyantukurawu. Yangka Ayiparan pirlajarriwu, nyanartila manya pujurni martawu Asikju manawarntijaa kuyiwarnti mapirri pujurni. Warrkammayinwarnti piyirwarnti mapirri manya martawu ngarpun-yankurajangka. Wulyumarnani parla nyantukurarlul ngamajirlu Asikku. Pujurni manya martawu Asikju. Puju pila warrarni ngunawu ngamarlangu parrijaaa marnin yangkarti warrkammayin, wali ngurrujarrakujiwula pilanya piyirwarntijaa kuyiwarnti mapirri. Ngurrujarrala pilanya martawu. Jayirarlul parla wulyumarnani parriwu Asikku nyantungumiparni manya martarla. Pinapinakarinyani pa Asikjumiparni manya martawu, parriwarlany pa marlalparni. Malykunyangani pa Jayirarlul parriwarlany Yijmayil pamarrwarntingurnijaa manawarntingurni. Ngajirta ngartanya marta nganawurti.

Wali nyanartijangka Jayira yani manyanta Ayiparankarti. Marnila parla, “Ngun-yipungku manpinya ngamarlangu, wurna pila yanku.” Ayiparan ngajirta wulyumany-jarla. Jayirarlul parla jularni ngunyipungupurru, ngamarlangu pinya ngunyipungkarla.

Wali Ngarpungu parla marni Ayiparanku, “Wali manpinya yipawu. Ngampurrikarrku marna ngajungu parri nyanarti nyuntukura Yijmayil yarnta pa nyuntukura parri nyanarti. Jukuwarnti paja manya martawu yapajirnananyunguwarnti pajajinyangula palu ngunawu.”

Nyanartijangka kumantajarti ngapajaa miyi pinya yinya ngamarlangu, wurnala pinya yiparni. Kitpungani pila, ngapala pilangu pujujarrinya. Ngalungala yutukani parri ngamajirlu, yawiyijarrinya parla parriwu. Ngajirta ngarta nyaka pirlajarrinyujangka. Nyantu pa ngaluwarlanyjala pakul kirrarnani. Wali yinjil manyanta pirriyani wangkijarti Ngarpukurajarti. Marni parla, “Ngajirta ngan yawiyijarri. Yara pa parri wanji ngunawu. Pinakarrinya marna lungujangka. Yara pa wanji ngunawu parri.”

Nyanartijangka ngapala jila nyanya ngamajinyankurarlu. Purrakpurrakmarnani kaninymarrangu nguwajibangka. Ngarpungu parla yinya. Wali warntarni ngapa, yinyala parla parri nyantukura ngapa, ngarnila parringu.

Wali purlkajarrynyala Yijmayil, nganpayijarrinya. Kurilila pa ngunangani. Walimpa parlanyanu kartu warntarni Yijpijangka.

22

Ngarpungu kurlpinya Ayiparan

¹⁻²⁴ Wali Ayiparanngurrarlu palu nira kuyi kamparnani pinalkarrapurru parntimanapurru. Ngarpungu pa parntimanku, wirriyajarriwula pa Ngarpu. Ngajirta palunya piyirn pungantarla kamparnupurru, kuyimipa palunya pungani kamparnanila palunya parntimanila Ngarpungu. Kanarlanywarnti palunya kamparnani pirrkiwurra, kanarlanywarnti palunya kamparnani pukarrwurra. Kujartikarra manyanangu nyan-tuwarntikura yuru.

Wali Asik pa parri purlkajarrynya. Nyanartijangka Ngarpungu parla marni Ayiparanku. Tajjularni yini Ayiparan. Jangkumani Ayiparanju, “Minyayirla marna nguniny.”

Ngarpungu parla marni, “Parri yangkarti man kangku pungupurru kamparnupurru, parntimankula marna wirriyawurra. Kayili man kangku pamarrkarti. Pinayungku marnanta pamarr, nyanayirla man pungku parri, kampawula man pirrkiwurra kuyijilinyarni.” Yarr pa Ayiparan kurlpinya, mapun ngarta mapunikarralany Ngarpu.

Wali kumantajarti pa turtapinya Ayiparan rakarrarla. Tangki warntarni, tangkijaa piyirnjarra warrkammayinjara mapirri. Yarnta parri nyantukura walaku. Warlu palu warntarni, karrpirni palu kangupurru. Kayilila palu yani pamarrkarti. Ngurrajarra kur-riny palu yukarni kaparn, kumantawarlanya palu yani. Wali nyanya nyanarti pamarr Ayiparanju. Wanyjanila pinya kurrinywarlany nganpayijarra warrkammayinjara. Marni pilangu Ayiparanju, “Kirranyajapila minyayirla tangkijartijarra. Yanku pajarra jina. Kangku marna ngajukura parri Ngarpu kajalkajalkujirrupurru. Tikiyankula pajarra.”

Nyanartijangka Ayiparanju manyanta warnturakujirni warluwarnti parringa, kangani pa pamarrkarti warlu munga. Nyantungu Ayiparanju jarra kangani warlu tilijarti kurraparla. Yarnta nayip kangani Ayiparanju. Yanani pila wapirra pamarrkarti kankarni. Wurna pila parayanani wapirra. Japirlyinyala parla wurnangarni ngarpun-yankura parringu, “Ngana parli kuyi pungku kamparnupurru Kutkura.” Nginyjirrikani pinya warlujaa nayip jirrkirl parringu nyanartirlu. Wali japirlyinyala parla ngarpun-yankura, “Ngana parli pungku kuyi Ngarpupurru pinalkarrapurru.”

Jangkumani manyanta Ayiparanju, “Ngarpungu parlinta yungku kuyi nyantungurni.”

Wali pirriyanila pila yangkartirla pamarra, yangka Ngarpungu parla jularni jarlu. Ayiparanju pa mungkurrpinya pamarrwarnti, yutukanila warlu kankarnumarrangu pamarra mungkurrpungujangkarla. Nyanartijangka parri warntarni, karrpirnila parri, kankarnumarrangula warlunga yutukani parri, tujukujirni. Nyanartijangkarlu nayippala warntarni junganupurru. Jamurn jungantarla, yinjillula pa yini tajjularni. Wali lamajarrynyala Ayiparan.

Yarntarni parla marni yinjillu Ngarpukurajangkarlu, “Wanyjarra parri nyanarti nyuntukura. Ngajirta ngan junganta. Pinarri marnangu. Mapunikarralany man Ngarpu mapunparni. Ngajirta pajan panyupungkarla parripurru. Yinya pajan jirrkirlparni parri.”

Wali nyanartijangka Ayiparanju nyanya kukunja malji larrkantinya mananga. Kurta-mani manyanta parringa, kukunjala warntarni, nyanayirla yutukani kirlinga, yangka parri nguja warlunga kankarnumarrangu, nyanayirla yutukani kukunja Ayiparanju.

Wali junganila kukunja nyanarti kamparnila pirrkiwurra, parntimanila Ngarpungu wirriyawurra.

Yarntarni parla marni yinjillu Ayiparanku, “Mapunparni pajan yinya parri nyuntukurajinyangu layi man martarnani kayan, yangkala pajan yinya. Ngajirta pajan panyupungkarla. Jirrkiriparni pajan yinya. Nyanartijangka marnanta wirriyakujiwu, yarnta marnanta ngampurrikarrku. Pajajinyangu manya martawu kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirri. Yapajirnyanguwarnti palu pajajarriwu kujangkurrarni kujangkurrarni pajajinyangula palu ngunawu nyuntunga wartangurni. Nyantuwarnti mapirri palu wirriya ngunawu yapajirnyanguwarnti. Yarnta kanarlanywarnti mapirri palu wirriya ngunawu pujurni wanyjurlajarra wapalkarra, tumaj pajan mapunikarralany.”

Nyanartijangka tikiyanila pila wapirra, Ayiparanjaa juku nyantukura. Yangkartijarrakarti purpankanya pilanya, jarlu pilanya wanyjani tangkijartijarra pila kaparn kirrarnani warrkammayinjarra. Tikirjawurlu pilanya purpankanya nganpayijarrawarlany warrkammayinjarra. Tikiyanila palu ngurrakarti kurlila.

Wali ngunanganila palu. Nyanartijangka pakulyani palu kayili yarr marnparni, ngajirta marri. Juntumani palu ngurra.

23

Jayira pirlajarrinya

¹⁻²⁰ Nyanartijangka Jayira pirlajarrinya kartunyankura parla Ayiparanku. Lungani parla ngumparnanyankura kartuwu nyantukurawu. Ngajirta palu turnmantarla kaniny nguwanga, yutukani palu najinga pamarra.

24

Kartu parla yinya Asik

¹⁻⁶⁷ Ayiparan pa purrkujarrinyajinyangu. Pinapinakarryani, “Wanyjurlajangka marnarla kartu warntawu Asikku.” Nganpayiwarlany parla jinjinyinya warrkammayin nganpayi. Kartu parla parlipungku Asikku, tumaj nyantu pa purrkujinyangu, kayan ngarta marri yanta. Wali marni parla Ayiparanju warrkammayinku, “Yanku man kayili marri ngajukurakarti jarntukarti, kartula mankurla purpanku Asikku. Ngajirta ngankurla warnta marnpajangka Kayininkarraji, yarnta palu Ngarpukurangajirtajarti. Jarntu manurla warntawu ngajukurajangka ngurrara.”

Warrkammayintu parla marni, “Kunyungurla marnintu kayan ngaja wajilpungka. Marri parlanyanta. Kayan nganya jarntuwarnti wanyjarra.” Japirlyinyala parla Ayiparan warrkammayintu, “Kangku ngarna Asik nyanartikarti kayili nyuntukurakarti ngurrarakarti.”

Marni parla Ayiparanju, “Ngajirta. Nyantukura ngurra parla minyarti Asikku. Minyayirla pa nira ngunanganku. Ngarpungu pa yinjil yipawu kajalurni junpungkula marnin nyanarti. Ngarpungu manta pinayungku, pirriyankula mannyanta nyantungarni. Yangka marnin kayan ngarta mirnu yanta, wanyjarrkula man. Ngajirta ngan kangka kayili Asik.” Jarrmarni parla Ayiparanju.

Marni parla Ayiparanku warrkammayintu, “Kangkujal marna mirnu. Kayan ngarnganu kayili kangka walaku nyuntukura. Mapunparni marnarla kartu kangku mirnu.”

Wali kamulwarnti paja manya warntarni nyanartirlu warrkammayintu, karrpinila manya manawarnti nganapartu nganapartu yijipurru. Yiji manya yungurlakarrku jarntuwarnti Ayiparankurawarnti. Wali jakarnila kamuljarti kayili, kanya manya murkurn nganpayiwarnti minili. Pirriyani palu kayili. Ngapangarnila palu lamajarrinya, kamulwarnti manya parntakujirni. Pinapinakarryani, nyanarti pa Ayiparanju parla jularnurlakani.

Wali kirrarnanila palu ngapanga marnpa. Japkarra kirrarnani manyanangurla yangka palu marninwarnti ngapakarti yananku. Ngapa nyanarti wil. Nira palu warntarnani ngapa marninwarntirlu karuwarrararlany karuwarrararlany. Jarlu pa japirlyinya Ngarpu, wali junpinyala nyanarti marnin kartu parla Asikku. Wali nganpayirlu pinapinakarrynya, “Japirlyungku marnarla ngapapurru yungupurru. Puju paja yungku ngapa ngajujaa kamulwarnti mapirri, wali nyanarti nginyjirrikarrkula marna nyanarti nyantu.”

Mapunparni pirriyani ngapakarti layi marnin yini parla Rupayika takurryanila, ngapala parlanyanu warntarni. Nganpayirlula japirlyinya, “Ngapa yungkaja.” Yinyala parla marnintu ngapa. Lurrujawurlu pa ngarni ngapa. Wali marni parla marnintu, “Yarnta marnanya kamulwarnti mapirri yungku. Warntawu marnyanangu,

purtkujiwu marnyanangu.” Warntarnila ngapa purlka kamulwarntiwu manyanangu purtkujiwrnani manyanangu ngurtinga purlkanga.

Nganpayirlu nyanartirlu nyangani marnin warrkammarnanujangka, “Kunyungurla partarla minyarti kartu kurajpinya Asikkura Kuttu. Minyarti marnin pa jangarra.” Nginyjirrikanila nyapartukarra parla warrkammayintu japirlyinya Ngarpu.

Wali yijila parla yinya marnin kurrarparlapurru mana tarrjakkujirrupurru. Nganpayirlu parla japirlyinya, “Wanyjarra mangu ngarpu nyutukura. Yini takijulaji.” Wali jularnila parla marnintu ngarpujaa ngamaji, yarnta ngawiji. Nginyjirrikanila manya nganpayirlu jarlujangkawarnti palu nyanartiwarnti Ayiparankurawarnti jarntuwarnti. Nginyjirrikanila parla Ayiparankura ngaja kaji nyanawurlu marnintu parla jularni. Kilaki nyantukura parla marninku minyartiwu. Wirriyajarrinyala nganpayi. Jamalkanyala Kut warrkammayintu. “Wulyu man nyuntu. Jirrkirl pajan kanya jarntukarti Ayiparankurakarti.”

Yarntarni parla japirlyinya warrkammayintu marninku, “Yara ngarta. Yukalku marnalunyanta ngarpunga nyutukurarla.”

“Yu,” marnila parla.

Wali laparnkanyala marnin nyantukurakarti ngurrakarti jarntuwarntikarti. Wanyjani manya ngapanga. Jularnila manyanangu ngarpunyanurawujaa kanarlanywarntiwu mapirri. Wali pinakarrinyala papanyankurarlul wangi mapirri, yarnta nyanya manyanta rimpinyankurarla kurrarparla martarninyirra marnintu. Nyanartiwu papanyankura manyanangurla yani ngapakarti. Pirriyani manyanta nganpayirla Ayiparankurarla warrkammayinta. Marni parla warrkammayinku, “Takurryanuku man. Ngurra man yukalku. Yuka pa paja nguniny kamulwarntiwu manyanangu.” Rupayikakurarlu papajinyankurarlu manya yinya yuka kamulwarnti, yarnta nganpayi parla yinya miyi.

Marni manyanangu nganpayirlu, “Warra marna ngalku. Wangkiliny marnanyirrangul julawu. Ayiparan pa wulyu nguniny. Kuttu pa ngampurrikaralany. Pajajinyangu manya martalany kuyiwarntijaa warrkammayinwarnti piyirwarnti, yarnta pamar-rwarnti mapirri. Paja manya martalany. Yarnta layi walaku martalany nyantukurajinyangu. Marulu parla nyantukurajinyangu kayanmipa yini parla Asik.”

Yarntarni manyanangu marni, “Yiparni paja Ayiparanju. Kartu minyartijangka marnarla warntawu nganpayiwu Asikku, kangkula marna kurlirra. Ngajirta parla Ayiparanju wulyumanya kartu warntaruwu Kayininkarrajji. Wulyumalany parla minyartijangka ngurrarajangka parla warntawu kartu walakunyanurawu. Ayiparanju parla yakurmalany ngurrarawlanjangka. Kayan ngartarla warnta kartu Asikku. Wali mapunparni marna parlipinya minyayirla marnin layi nyurrawarntikurajangka jarntu. Kuttu paja pinayinya.” Japirlyinyala manya, “Wayila. Kangku ngarna.”

Wali jangkumanila palu nganpayi, “Yu. Kayan ngarnalu wirtinyikarra marnin. Ngarpungu manta pinayinya, kangkujal man Asikkarti.” Nganpayi Ayiparankura warrkammayin wirriyajarrinyala, yinyala manya kamuljangkawarnti manawarnti paja. Yiji manya yinya Ayiparankura jarlu manyanangu yiparni, tumaj kartu nyanartijangka warntarni.

Nyanartijangka ngarnila palu miyi japa wangkijangkarlu. Ngarni palu miyi. Nyanartijangka ngurrala palu yukarni layi. Kumanta wurnapurru manya japirlyinya. Wurna palu yantarla. Jarntuwarntirlu palu lamakujirla warramarta ngunarla marnin Rupayika ngurrarwarnti paja. Marnila manyanangu nganpayirlu, “Kayan ngarna nguna. Patalurni marna yanku.”

Wali marninpala palu japirlyinya. “Puju man wirriya nguniny, wajilpungkula man.” Wirriyala ngunangani marnin yanupurru. Wali yanila palu kurlirra. Ayiparankarti palunyanta, marnin Rupayika mapirri. Marninwarnti murrkun palu yani, minili manya kanya murrkunwarlany marnintu Asikkurarlu kartungu.

Walimpa palu pirriyani, yanani palu, kaparnpala palu parlipinya nganpayi Asik ngurrangarni marnpa. Nyanya palu Asik. Japirlyinya parla marnintu nganpayi Ayiparankura warrkammayin, “Ngana nganpayi minyarti yanana wurna.” Jularnila parla nganpayirlu, “Ngajirta. Nyanarti pa nganpayi Asik.”

Wali lamajarrinyala palu, jularnila parla nganpayirlu Ayiparankurarlu warrkammayintu wurnajangkajaa kartu purpanujangka. Kartu parla nyantuwu Asikku. Nyanartijangka Asikju kanya marnin nyanarti kartunyanura ngurrakarti nyantukurakarti. Wali nyanarti kartu parlanyanu warntarni, ngurrangala pila ngunangani. Wulyumarnani parla kartunyanurawu Asikju.

25

Ayiparan pirlajarrinya

¹⁻³⁴ Wali nyanartijangkarlu Ayiparanju kartuwarlany parlanyanu warntarni. Marnintu nyanartirlu manya martarni jukuwarnti murrkurnwarlanyparni Ayiparankura yapajirnanyunguwarnti. Asik pa jarlu nganpayijarrinya, kartujartila ngunangani.

Nyanartijangka Ayiparan purrkujinyangujarrinya, nyanartila pirlajarrinya. Yutukanila palu kayantarni nyantu karrkin layingarni najinga yangkartirla jarlu palu yutukani Jayira, nyanayirlarni layingarnila palu yutukani Ayiparan karrkin nyantukura. Ngujala pila layingarni pamarra najinga.

Jayikap

Kayininta pa kirrarnani nganpayi kartujarti Asik. Kartu parla yini Rupayika. Yapangajirta pila kirrarnani. Wulyumarnani pilarla yapawu martarnupurru. Warrarni pila ngajirta yapajartijarrirla. Wali Asikju parla japirlyinya Ngarpu. Nyanartijangka yapajartijarrinya marnin yangkarti Rupayika. Yapajarra kurriny pinya martarni kaninykaniny.

Ngungkupunganila manyanu Rupayikarlu. Riyimarnani pilanyanta muntanga kaninykaniny yapajarra. Wirrptarrangani pilanyanu ngamajirta muntanga. Marni parlanyanu, “Ngana partajirta muntanga riyimarnana.” Nyanartijangka Ngarpu parla japirlyinya Rupayikarlu.

Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni, “Kurriny mangupilarla nguniny parrijarra. Yangka manpinya martawu, wartangurnijangka parlanyanta ngunawu tanyji majajilinyarni. Yangka pila walimpa purlkajarriwu nganpayijarriwu, kajalkajaljangkarlu manyanta mapunikananku ngajanyankurarla wartangurnijangkarla. Nyanartijangka ngurujarrarni palu ngunawu nyantujarrakurawarnti yapajirnanyunguwarnti. Ngajirta ngartalulu ngurranga layinga nguna.” Wali kujarti pilangu Ngarpungu taki jularni.

Wali mapunparni pinya martarni walakujarra kurriny ngamajirtu. Yangka pilangu jamurnjamurnjarrinyani palkangajarrinyupurru ngamajingurni, parriwarlany pa tarpartarni luku wartangurnijangkarlu. Parri kajalurnijangka pila yini yutukani Yijuwu. Yijuwu palu jularni ngirljarti nyantukurajawurlu wangkijawurlu. Nyantu pa ralmipa, yarnta karrkin ngirljarti. Wali parriwarlany palkangawantinya wartangurni. Yinila pila yutukani Jayikap.

Ngarntikanya manyanta Yijuwurlu miyi yungupurru

Walimpa pila purlkajarrinya nganpayijarrinya. Layiwarlany pa ruwa kitpungani yini parla Yijuwu. Pungani manya kuyi ruwangu. Kanarlany nganpayi Jayikap lamamipa kirrarnani. Ngajirta pa ruwa yanantarla. Nira manya nanikutwarnti ngampurrikanani. Wali Rupayikarlu parla Jayikapku wulyumarnani ngamajinyankuraru. Yarnta Asikju parla Yijuwu wulyumarnani ruwajuwalku tumaj parla Asikju wulyumarnani kuyiwumipa ngarnanuwu.

Wali Yijuwu ruwa yani kuyingal. Nyanartijangka yumpalyjarrinya tikirjarti ruwajangka. Ruwapurru manyanu jarti kurlpinya kuyingal yanupurru. Manyarrjinyangu manyanu ngungkupinya. Nyanartijangkala manyanta ngajanyankurarla pirriyani linti marranyanjarti miyipurru yungupurru. Jayikapju parlanyanu miyi kamparnani.

Nyanartijangka ngarntikanya manyanta ngajanyankurarla miyi yungupurru. Marni parla, “Miyi yungkaja, marranyan marna.”

Wali Jayikapju parla yirrarnmarni. Marni parla, “Ngajirta. Kayan ngarnanta yungka. Yarnta puju marnangu nyuntuwu majajarriwu, wali nyanarti miyila marnanta yungku. Julaji. Ngaju marnangu maja ngunawu. Puju pajin julawu, wali miyila marnanta yungku.” Wali Yijuwu parla papaji. Maja parla ngunangantarla Jayikapku. Kayan ngartarla japirlyungkarla Jayikapju nyanartipurru.

Yijuwurlula parla kujarti marni, “Wali pajin ngunawu maja, miyiwurti pajan yungku. Ngaju marna marranyan, ngunangurla ngarna pirlajarri.”

Wali nyanartijangka Jayikapju parla marni, “Mapun ngarnangu ngunawu maja papajijiliny wartangurnijangka.”

Yijuwurlula parla marni, “Wali pajin ngunawu papajijiliny, miyiwurti pajan yungku. Maja pajin ngunawu.” Jamulu parla yarr marni. Wali yinyala parla miyi. Ngarnungurla yanila Yijuwu.

26

¹⁻³⁵ Wali nyanartijangka Yijuwu karrayilijarrinya yangkala parlanyanu kartujarra kurriny warntarni Kayininkarrajjarra. Asikjaa Rupayika ngajirta pilangulu wirriya

ngunarla Yijuwukurajjarawu kartunyankurajjarawu. Nyantujarra pila ngurrawarlany-jangka. Ngajirta pila jarntujarra.

27

Ngaprunyankura parla kajiyinya Jayikapju

¹⁻⁴⁶ Walimpawarlany Asik purrkujinyangujarrinya jankajartijarrinya. Nyanartijangkala parla wangi walakunyankurawu yiparni Yijuwu nyantukarti yanupurru. Pirriyanila manyanta Yijuwu. Marnila parla Asikju, “Ngaju marna purrkujinyangu jamurnparni paji kutajarrilany pirlajarrinyupurru. Kuyi pungkaji. Jirnal warntarlanyanu, ruwala man yanku. Kuyi pajin lanku wulyujinyangu. Kamparnurla pajin kangku pukarr; ngarnturijartila marna ngalku. Nyanartijangka marnangurla Ngarpu japirlyungku, nyuntula manyanangu maja ngunanganku kajalkajal ngurrawarujaa piyirnk u warrkammayinkujaa ngajajipurruwu mapirriini.”

Wali Rupayika pa karrinyani wuta. Pinakarrinyani yangka parla marnani Asikju Yijuwu walakunyankurawu. Nyanartijangkala Yijuwu pa yap yani ruwa.

Wali nyanartijangka Rupayikarlu parla kanya wangi Jayikapku. Marnila parla, “Kujarti marna pinakarrinyani Asikkura wangi. Yiparni Yijuwu. Kuyi parla pungk, nyanartijangka Ngarpula parlanyanta japirlyungku kajalkajalkujirnupurru Yijuwu.”

Wali jinjinyinyala parla Rupayikarlu Jayikap. “Kuyi pajin pungk. Ngarpujipurruwula marnarla kampawu wulyu ngarnturijarti yangka parla wulyumalany. Nyanartijangkala manurla kangku. Kajiyungku manurla, kula man nyuntu Yijuwurni nyanartilankula manta. Nyanartijangkala mangurla nyuntuwurni Ngarpu japirlyungku Asikju majakujirrupurru. Wali pungkaji kurriny nanikutjarra jirajartijarra. Kangkula pajin mirnu kamparnupurru.”

Jayikapju parla marni ngamajinyankurawu, “Ngajirta, ngaju marna ralngajirtajarti. Yijuwu pa raljarti. Ngarpungu ngaja palymenta. Nginyjirrikanurla ngaji jula, ‘Nyuntu man Jayikap.’ Kujarti ngaji manya. Yarnta ngaji yakurrmanyja. Nyanartijangka kayan ngajirla Ngarpu japirlyungka majakujirrupurru. Kunyungurla ngajirla japirlyungka punggupurru pirla.”

Wali Rupayikarlu parla marni, “Yarrwurti pajan mapunikarrku, kuyila pajin pungk. Ngajirta ngankurla Kutku rayinjarri jamulu. Ngaju paja ngirtilykarra julawu Kuttu kajiyungjuwal.”

Wali Jayikapju parla pinya nanikutjarra. Kanguyinyala parla Rupayika. Kamparnila parla Asikku pukarrwurra. Nyanartijangka kuluwujpala warntarni Yijuwukura, yinyala parla Jayikap. Jayikapju manyanu yutukani kuluwujwarlany ngarnturimipa. Kajiyungku parla Asik. Nyanartijangka Rupayikarlu warntarni nanikutkura partu. Yutukanila manyanta palpungaljaa kurrapajarrarlal, Yijuwujilinyarrinyala Jayikap.

Nyanartijangka kanyala parla Jayikapju kuyijaa miyi ngarpunyankurawu. Marni parla, “Pirriyani marnangu ngarpu. Kuyijaa miyi marnangu pirrikanya.”

Asikju parla marni, “Ngana man nyuntu. Yijuwu ngan.”

“Yu, ngajujal marna Yijuwu. Kuyi marnangu kanya. Turtangurla man ngalku. Nyanartijangkarlu Ngarpula pajinurla japirlyungku majakujirrupurru.”

Nyantungula parla marni ngarpunyankuraru, “Partalurni ngan pirriyani.”

“Yu, partalurnijal marna pirriyani. Ngarpungu nyuntukurla paja marlamani purlkangu, yangka man japirlyungany nira kankarnijangka. Partalurnila marna kuyi parlipinya.”

Asikju parla marni, “Mirnu yantajirla. Palymanku marnanta. Nyuntu ngan Yijuwu raljarti.” Wali marnpajarrinya manyanta, palymanila kurrapajarra ralku parla. Marni parla Jayikapku, “Minyarti ral marna palymanana Yijuwukurajiliny, yarnta marnanta pinakarrilany lin Jayikapjiliny. Mapun ngan nyuntu Yijuwu.”

“Yu,” marni parla, “Ngajujal marna Yijuwu mapun.”

Wali Asikju parla marni, “Yungkaja kuyi. Ngalkuliny marna kuyijaa miyi nyanartijangkarlu marnangurla japirlyungku Ngarpu.” Wali yinyala parla kuyijaa miyi, ngapa wayin mapirri. Ngarnila.

Nyanartijangka parla yarntarni marni, “Mirnu yarnani. Lawukarrku pajan.” Yanila manyanta Jayikap, lawukanila. Wali parntimani manyanta Yijuwukura kuluwuj. Nginyjirrikanila Asikju, marni parlanyanu, “Ya wali pa. Yijuwu pa kunyungurla minyarti.”

Wali nyanartijangka Asik marni, “Ruwajangka marnajin walaku parntimanana ngarnturijarti wulyujinyangu.” Nyanartijangka Ngarpu parlanyanta Jayikap japirlyungani majakujirrupurru. Marni parla, “Ngarpu, purlka ngapa manurla yipawu minyartiwu

walakuwu ngajukurawu. Manawarntila palurla turtapungku. Pajakujiwula manurla miyi manangjangka, wanykurrmalku palurla. Yarnta pajin majakujiwu walaku ngajukura. Maja manyanangu ngunawu piyirnwartiwu nukarniwu, jarntuwartiwu mapiririni. Yangka ngananguwurti parla yakurrmalku piyirntu kanarlanyju wali nyuntungu manurla yakurrmalku nyanartiwu piyirntu yakurrmarnujangkawu. Yarnta yangka ngananguwurti parla walyumalku piyirntu kanarlanyju, nyuntungula manurla walyumalkuwarlanyparni.”

Yijuwurlu parla jarti yinya kuyi ngarpunyankura

Wali nyanartijangka yanila Jayikap ngarpunyankurajangka. Wali Yijuwula pirriyani wartangurni ruwajangka kuyijarti wanykurjarti. Nyanartijangka kamparnila parla ngarpunyankurawu kuyi nyanarti. Kamparnurla parla kanya kuyi pukarr, yinyala parla. Marnila parla, “Minyarti marnanta yungana yangka pajan jarlu yiparni ruwa kuyi pungupurru. Minyartijal kuyi nganyja. Nyanartijangka Ngarpula pajinurla japirlyungku majakujirrupurru.”

Wali Asik parla purrpurmarni. Marni parla, “Ngana man nyuntu.”

“Ngaju marna Yijuwu walaku nyuntutukura kajalurnijangka.” Nyanartijangka pilpil-marni Asik karrarta. Marnila parla, “Nganangu paja yangkarti kuyi yinya kajalurn. Kunyungurla kanarlanyju paja yinya. Wali marna ngarni, nyanartijangka marnarla japirlyinya Ngarpu majakujirrupurru. Kayan ngarna yarntarni Ngarpu japirlyungka nyuntuwu majakujirrupurru.”

Wali Yijuwurlu parla ngarpunyankurawu nginarrmarni kurturru. Marni parla, “Ngaju mapiririni pajinurla japirlyungku Ngarpu.”

“Ngajirra. Ngajajpurru paji jarlu pirriyani. Kajiyinya paja nyanartila marnarlanyanta Ngarpu japirlyinya. Nyantu manyirrangu maja ngunawu.”

Yijuwurlu parla marni, “Ngaju paja jarlu kaninykujirni Jayikapju. Jalarra manta kajiyinya nyuntu jirnajangkarlu, nyanartila manurlanyanta Ngarpu japirlyinya majaku-jirrupurru. Kala ngaju, kajalurnijangka, japirlyungkajirra ngarpu jalarrarni.”

Asikju parla marni, “Jarlu marnangu majakujirni Jayikap. Jarntuwarnti palurla warrkammayinjarrinya, nyantula manyanangu maja ngunawu. Jarlu marnarla miyi pikakujirni katintajangka. Nyuntu kayan ngarnanta yungka wartangurnijangka. Marlal marnangurla.”

Yijuwurlu manyanta jutungu ngarntimarnani, “Ngajuwu japirlyungkajirra.” Kujarti parla marnani. Nyanartijangka lunganila.

Asikjula parla lirrkanpungani Yijuwu, “Ngarpungu kayan nganta yungka ngapa. Miyi mapiririni katintajangka kayan ngangu turtangka. Jarlu marnarlanyanta walakuwarlanyku japirlyinya pikakujirrupurru Ngarpu. Yarnta man ngunawu kulipari pungujawal. Nyuntu manurla ngunawu warrkammayin ngajajpurruwu. Nyantu mangu ngunawu kajalkajal wartangurnijangka. Walimpawarlany manpilanyanu ngurrujar-rakujiwu rantangajarriwu manurlanyanta. Wanyjarrku man nyanarti ngajajpurru.” Kujartikarra parla marnani Yijuwu ngarpunyankurarlu.

Nyanartijangka Yijuwu parla Jayikapku kuljarrinyajinyangu kaninykaniny munta, tumaj pa nyantu majakujirni wartangurnijangka ngarpunyankurarlu nyantujarrakur-arlur. Wali pikakujirni parlanyanta Jayikapku pungupurru pirla. Walimpa Jayikap pa Yijuwurlu pungku yangka ngarpunyankuraliny pirlajarriwu.

Wali piyirnwartirlu palurla Rupayikawu jularni pikakujirnujangka wangki Yijuwukura. Nyanartijangka parla jularnani Jayikapku, “Papaji mangurla kuljarti kurrarnana. Pungku manta. Julawu marnangu wurnapurru. Yanku man minyartin-gurni ngurrangurni kayili. Kirralku manyanta kakajpurrrurla ngajukurarla papajirra Layipanta. Wali rawa manyanta kurrarnanku kitangarni mangu papajipurru ngaru kirtilyjarriwu. Walimpa marnangu ngajungurni piyirn yipawu purpanupuru yangka mangu minyartiliny yarajarriwu. Puju ngan minyayirla kurrarnanta, wali pungka nganta papajipurrrurlu pirla. Kanarlanywarntirlu ngartalu purntumanta. Pungkarla ngartalul nyantu. Ngajula ngarna jukungajirtarti kurrarnanta.” Kujarti parla marnani Rupayikarlu walakunyakurawu Jayikapku.

Jayikap yani kayili

Wali nyanartijangka marni parla Asikku ngumparnanyankurawu Rupayikarlu kujar-tikarra, “Yakurmalany marnapilangu Yijuwukurajarrawu kartunyankurajarrawu. Puju pa Jayikapju warntawu kartu minyartikarraji Yijuwujilinyju, wali nyanarti, wurnala marnanyanangurla yanku ngurrarwarkartu. Yakurmalany marnarla warntarnuwu kartu minyartikarraji.”

28

¹⁻²² Nyanartijangka Asikju wangki yiparni Jayikap purpanupurru. Marnila parla Asikju, “Ngajirta ngan warnta kartu minyartikarraj. Kayili man yanku jarungkurra. Warntawu man nyuntukurajangka kakakurajangka kartu. Wali nyanartijangka Ngarpungu manypinya wirriyakujiwu. Kayanparnila manpilarla ngunawu. Yapawarnti manpilanya martarnanku paja. Yapajirnanunguwarnti palu pajajarriwu kujangkurrarni kujangkurrarni. Pajajinyangurla palu ngunawu. Ngarpungu manyirrangungu wulyumalku nyuntuwujaa yapajirnanunguwarntiwu. Mapirriwurni manyanangu wulyumalkuwarlanyparni Ngarpungu. Minyarti ngurrara parla yinya jarlu nyuntukura kilaki Ayiparan. Wali tikiyanungurla manta martarnanku nyurrawarntirlu nirnparni. Wali marnangu jularni. Jalarra man wurna yanku kayili.”

Wali yanila Jayikap kayili. Wartangurn palurla Yijuwu jularni Jayikap kayili yanujangka, kartu parlayanu warntawu. Purayimarnangurla parla Asikju yiparni. Kujarti palurla jularni Yijuwu. Wali Yijuwurlu parlayanu marni, “Kunyangurla Ngarpungu ngajukurarlul parla marninku wulyumalany marrijangkawu kartu warntarnuwu jarntuwu. Ngajirta parla wulyumanyja minyartikarrajiwu.” Wali yanila manyanta nganpayikarti Yijmayilkarti, walakuwarlany parla Ayiparanku. Ngarpuwarlany pilangu Yijuwujaa Jayikapku. Wali yinyala parla Jayikap Yijmayillu kartuwarlany kurntal nyantukura.

Wali Jayikap pa jarlu yani kayili. Nyanartijangka kaparnpala ngurra juntumani, yukarnila. Jurluwu parlayanu yutukani pamarr pila, yukarnanila manyan pukanya. Nyanya manya yinjilwarnti Ngarpukurawarnti. Jarrnga manyanangurla ngujawurra nguwangurnijaa yalkirirlurra. Yirrawarlany palu kankarral parayanani, yirrawarlany palu kaninypparral turtuyanani.

Nyanartijangka Ngarpula manyanta karrinyani. Jayikapkula parla marni, “Ngaju marna purlka Kut. Ngaju marnapilangu purlka Ayiparankujaa Asikku. Yungku marnanya minyarti ngurra yangka man yukarnana. Yungku marnanya nukarnini jirnajangkawarnti mapirriarni. Pajajarriwula palu pingajilinyarni. Kujangkurrarni kujangkurrarni palu ngunawu. Pinakarri. Ngajirta nganyanta rukanya ngajukurarla wangkinga. Warrarni marnangurla ngunawu, yangka man wanyjurlawurti yanku. Ngajungu mapirriarni marnanta ngampurrikananku. Walimpa marnanta tikirrkangku minyartikarti ngurrarakarti Kayininkarti.”

Wali warrarni pukanya kaparnkaparn parnkijarrinya Jayikap. Rayintu parlayanu marni, “Ngarpu pa kunyangurla nguniny minyayirla mapunparni. Ngurrpangu marna ngurra juntumani minyayirla manyan yukarnupurru. Ngajirta marnarla pinarri ngunangantarla Ngarpuwu. Minyakujala parla nyantukura ngurra. Kunyangurla minyayirlarni parlipa parayanku yapinkarti kankarral.”

Wali kumantala turtapinya, warntarni pamarr yangkarti pila kanyjirnujanga. Warntarnurla kurrarnukujirnila. Marnila parlayanu, “Minyarti pamarr marna yutukarralany pinalkarrarlul, tumaj marna Ngarpu nyanya minyayirla karrinyjanga.” Nyanartijangka ayilpala manyanta purtkujirni pamarra. Yinila yutukani ngurra Pajil. Tumaj Ngarpu nyanya nyanayirla. Nyanartijangka Jayikapju parla takijularni Ngarpuwu ngampurrikananupurru, “Puju pajan ngampurrikananku niranira kumantajaa karuwarrajaa pukanya, wali nyanarti, Kutpala pajin ngunawu purlka. Yarnta puju pajan tikirrkangku ngajukurakarti ngurrarakarti yarnta ngajukurakarti ngarpukarti, wali nyanarti, Kutpala pajin ngunawu purlka. Minyayirla pamarra marnantala nyuntu nira kajalkajalkujirnananku. Nganawurti pajan yunganku, walimpa marnanta tikirryungku lamparn.”

29

Jayikap manyanta kurrarnani kakanyankurarla

¹⁻³⁵ Nyanartijangka Jayikap jakarni kayili kitangarni manyanangurla pirriyani kukunja ngampurrjiwarntirla. Wali nyanartiwarnti kukunjarwarnti palu palkanga yukarnani. Yarnta ngapanga willa palu piyirwarnti kurrarnani. Ngapa nyanarti manyanangu ngunangani, pamarr purlka palanta rukukanani. Yangka palunya kukunjarwarnti paja kanya warijpanungurla palunyanangu ngapa purlanani. Yarnta palanta tikirrparni rukukanani pamarr.

Wali Jayikapju manya japirryinya, “Wanyjarrajangkawarnti manta nyurrawarnti.”

“Yarankarrajawarnti marnalu nganampa minyartikarrajawarnti.”

“Kala pinarri ngantarla nganpayiwu Layipanku.”

“Yu. Pinarrijal marnalurla.”

“Yara ngarta nyantu nguniny.”

“Yu. Yara pa nguniny. Kurntal parla kukunja ngampurrji nyantukura yini parla Rajil. Nyanartila manya pirrikangana kukunjawarnti ngapakarti.”

Wali Jayikapju manyanangu marni, “Nganajangka palu minyarti kukunjawarnti yukarnana. Jalarra pa jininyara. Ngapa yungkalunya, wurnala mantanya kangku yukakarti.”

“Ngajirta,” marni palurla nyantuwarntirlu, “Kanarlanywarntiwu marnalunangu jurumanana. Nyanartila marnalunyanangu pamarr warijpanungurla ngapa purlananku nukarninirlu. Ngalkula palu kukunjawarntirlu ngapa.”

Nyanartikarrarnila manya pirrikanya kukunjawarnti Layipankuraru kurntalnyankuraru. Wali Jayikappala turtangarra kanya ngapakarti nyantuliny kajalkajal. Nyantungula manyanta warijpani pamarr. Ngapala manya warntarnurla yinya kukunjawarnti Rajilkurawarnti. Nyanartijangkarlu lawukanila nyanarti marnin. Linyala manyanta jarntunga. Jayikapjula parla marni, “Ngaju marnarla nyuntukurawu ngarpuwu waluku. Ngamaji ngajukura parla rimpi Rupayika.”

Wali nyanartijangka marnin manyanta laparni ngarpunyankurakarti Layipankarti. Jularnila parla, “Jarntu ngalimpakura parlipangu pirriyani. Nyanya marna nyuntukura waluku, ngamaji parla Rupayika nyuntukura rimpi.”

Nyanartijangka pinakarrinyurla wilkartila turtangurla laparni Layipan. Langkarnikanurla pa lawukani Jayikap. Linyala manyanta. Ngurrakartila purpankarranya. Kirrarnanila pila wangkikarra. Jularnani parla nyapartukarra Jayikap pa wurnajarrinya marringurni. Wali Layipantu parla marni, “Yu. Ngajukurajinyangu pajin waluku jarntu.” Nyanartijangka Jayikap manyanta kirrarnani rawa layi yakarn.

Kartujarra parla yinya Jayikap kakanyankuraru

Wali nyanartijangka Layipantu parla marni Jayikapku, “Yarr pajin warrkammarnani. Ngajirta marnanta nganawurti yungantarla yiji. Ngana marnanta yungku warrkamjangka.”

Wali Jayikapju parla marni, “Ngajirta. Marnin pajan yungku Rajil.” Wali kurriny pinya kurntaljarra martarnani Layipantu Liyajaa Rajil. Liya pa kajalurnijangka. Wali wartangurnijangkawu parla Rajilku wulyumarnani Jayikapju. Nyanarti marnin pa wulyu jurnanyakarra. Liya pa kapakapamarta. Nyanartijangka parla marni Jayikapju, “Yungku pajan Rajil. Warrkamalku marnangu yitilalwarnti 7, nyanartila pajan marnin yungku Rajil.”

Wali Layipantu parla marni, “Kirrarnanku pajinurla minyayirla lama, nyanartila marnanta ngajukura kurntal yungku. Kayan ngarnarla kanarlany yungku nyuntuwurni marnangu wulyumalany.” Wali Jayikapju parla Rajilku warrkammarnani yitilalwarnti 7. Wirriyarlu parla warrkammarnani tumaj parla Rajilku wulyumarnani. Nyanartijangka Jayikapju parla marni Layipanku lamparnnyankurawu, “Yitilalwarnti palu pujujarrinya. Nyangurla pajan yungku marnin. Wali marnangu rawa warrkammarnani.”

Nyanartijangka Layipantu manyanangu piyirnwartiwu marni nyanartikarrajawarntiwu, “Miyijaa kuyi parlipa ngalku wirriyakujirrupuru. Wali nyanartijangka kartula marnarla yungku Jayikap.” Nyanartikarrarni pukanya miyijangkarlu parla kanya Layipantu Jayikapku kartu Liya. Kula parla Rajilparni kanya. Minya parla kanarlany kurntal kajiyinya. Wali yukarnila pila pukanya. Kumantajarrinya pilangu nyanyala marninwarlany janginy Liya Jayikapju.

Nyanartijangka parla Jayikapju marni Layipanku, “Nganajangkarlu pajan Liya yinya. Ngajungu marnarla warrkammarnani Rajilku. Rajil pajan yungkarla. Kajiyinya pajan.”

Layipantu manyanta jangkumani, “Wali marnanta yinya kajalurnijangka Liya. Kujartikarra marnalunya nira yungany kajalurnijangkaliny wartangurnijangkala warra. Wali kirrarnanku parlipa wirriya warrarni, nyanartijangkarlula marnanta yungku Rajil kartuwarlany. Yitilalwarnti 7 pajin warrkammarnanku yarntarni.”

Wali Jayikapju parla yu marni. Nyanartijangka parla yinya Rajil yangka palu ngarnunga pujujarrinyajaa jujujangka mapirrini palu lamajarrinya. Wali Jayikapjarra Rajil pila yukarnani pukanya. Wulyumarnani parla Rajilku, ngajirta parla wulyumarnantarla Liyawu. Wali yarntarni parla warrkammarnani Layipanku yitilalwarnti 7 Rajil warntarnupuru. Wali marninkujarra warrkammayinjarra pinya Layipantu yinya kurntalkujarra nyantukurajarra, layiwarlany parla Rajilku, layiwarlany parla Liyawu.

Ngajirta parla wulyumarnantarla Liyawu ngumparnanyankuraru Jayikapju. Nyanartijangkarlu parla Ngarpungu kankarnumarrangurla Liyawu yawiyijarrinya. Wali yapawarntila parla yinya Ngarpungu parriwarnti kurrinykurriny. Yiniwarnti manya jularni Rupun, Jimiyin, Lipayi, Juta. Nyanartiwarnti yiniwarnti palurla walakuwarnti.

Nyanartijangka Liya pa wirriyajarrinya. Marni parlanyanu, “Yapawarntijarti marna. Wali ngajukurarlu ngumparnarlu paji wulyumarnanku.”

30

¹⁻⁴³ Wali Rajillu ngajirta parla yapa martarla Jayikapku nyantukurarlujinyangu kartungu. Liyangumiparni manya martarni yapawarnti. Nyanartijangka parla yurrulyjarrinya Rajillu. Wali marninwarlany warrkammayin manyanta Rajillu yiparni Jayikapkarti. Nira pila yukarnani Jayikapjaa marnin nyanarti warrkammayin, parrila parla Jayikapku martarni yini Tan. Yarnta kanarlany parla martarni yini Natali. Parrijarra kurriny parla martarni Rajilkurarlu warrkammayintu.

Yangka Liyangu ngajirta manya yarntarni yapawarntiwarlany martarla, wali kanarlany manyanta marninwarlany yiparni nyantukura warrkammayin Jayikapkarti yukarnupurru. Wali parrila parla martarni yini Kata. Yarnta kanarlany parla martarni yini Yaja. Parrijarra kurriny parla martarni Liyakurarlu marnintu. Nyanartijangka yarntarni wartangurniwarlany parrijarrawarlany pinya martarni Liyangu yinijarra Yijikajaa Japilan. Yarnta manga layi yini Tana.

Nyanartijangka wartangurniwarlany parla Ngarpu japirlyinya Rajillu yapa yun-gupurru. Wali pinakarrinya pa Rajilkura wangi. Parrila parla yinya yini Jawujap.

Jayikap ngunangani kuyi pajajartijaa mana pajajarti

Wali Jayikapju manya ngampurrikanani kukunjarwarntijaa nanikutwarnti Layipanku-rarwarnti. Nyanartijangka Layipanku parla marni, “Wurna marna yanku ngurrarakarti ngajukurakarti tikirr.”

Layipantu parla marni, “Ngajirta. Lama man warrkammarnanku minyayirla. Marrki manunya ngampurrikanana kukunjarwarnti ngajukurawarnti tumaj Ngarpungu manta marlamani kankarnijangkarlu. Puju pajin jutungu warrkammarnanku wali pamarrpala marnanta yungku purlka. Nyapartukarra man nyuntungu maluku.”

Jayikapju parla marni, “Ngajirta. Yarr pajan yungku kukunjarwarnti kurnkurnwarntijaa nanikutwarnti wirntikiriwarnti. Ngurrujarrakujirnurla pajan yungku minyarti-warnti. Ngajungula marnajin martarnanku.”

Layipantu parla marni, “Yu, yungku marnanta.” Wali kajiyinya parla Layipantu. Nyanartijangka yinyala manya nyantukurawarnti walakuwarnti. Ngajirta parla nyantu yungkarla jirrkirl Jayikap kajiyinya parla. Wali Jayikapju manya parpjartiwarntimipa ngampurrikanani Layipankurawarnti.

Nyanartijangka Ngarpungu pa Jayikap ngampurrikanani warrkampurru jirrkirl. Nyanartiwartirtlu kuyiwarntirtlu parpjartiwarntirtlu palunya martarni kurnkurnwarntijaa wirntikiriwarnti yapawarnti wulyuwarnti. Paja palunya martarni. Layipankurawarnti palu parpjartiwarntimipa ngarlawarnti. Jayikapkurawarnti palu kurnkurnwarntijaa wirntikiriwarnti wulyuwarnti. Kujartikarra pa Ngarpungu marlamani Jayikap. Nyanartijangka payamkujirnula manya Jayikapju pamarrjawurlu kamulwarntijaa tangki-warnti, yarnta piyrnwarnti paja warrkammayinwarnti. Maja manyanangu ngunangani manawarntiwujaa kuyiwarntiwujaa piyrnwarntiwu.

31

Jayikapngurra paluurna yini ranyji

¹⁻⁵⁵ Layipankurawarntirtlu walakuwarntirtlu palunyanangu marnani, “Jayikapju parla ngurru warntarni ngalimpakurawu ngarpuwu nanikutwarntijaa kukunjarwarnti. Jayikap pa ngunangana kuyi pajajartijaa mana pajajarti. Ngarpu nganampakura pa ngunangana yarpalmartajarti.” Yarnta lamparnnyankurarlu Layipantu parla yakur-marnani Jayikapku.

Nyanartijangka Ngarpungu parla Jayikapku marni, “Wurna man yanku tikirr ngur-rarakarti nyuntukurakarti. Ngampurrikananku marnanta ngajungu.”

Nyanartijangka marni pilangu Jayikapju kartunyankurajarrawu, “Yanku parlipa ngajukurakarti ngurrarakarti kurlirra. Ngarpungu paji jularni kankarnijangkarlu tikiyanupurru. Nyurrajarrakura ngarpu pa kajiyungjuwal. Jarlujangkarlu paja kir-rijiliny kajiyinya Rajilngurni. Yarnta paja kajiyinya kuyiwarntingurnijaa pamarrngurni warrkamjangka. Nyanartijangka paji marni Ngarpungu kurlirra tikiyanupurru. Wurna parlipa yanku minyartingurni ngurrangurni.”

Kartunyankurajarrarlu pilarla marni, “Wali mapunikarrku man Ngarpu kankarni-jangka yangka mangu jularni. Ngajarrakurarlu ngarpungu kayan ngajarranya yungka pamarrjaa manawarnti. Kula parlipanyanta ngayiwarntirni kurrarnana. Wurna parliparlanyanta yanku kajiyungjuwalku.”

Nyanartijangkarlu marurrpinyala manya Jayikapju wurnapurru kukunjawarntijaa nanikutwarnti yarnta warrkammayinwarnti mapirri. Kamulwarntirlala palu parayani kartujarrajaa yapawarnti. Yarnta manya manawarnti paja karrpirni kamulwarntirla. Nyanartijangka wurnala palu jakarni. Kuyiwarntirla palunangurla wartangurni yanani kamulwarnti piyirnjartiwarnti. Ranyji palurlanyanta yani Layipanku warrkamjapururla. Jamurnku wurnawu Rajilpala yani mayarukarti Layipankurakarti. Nyanartiwarnti manawarnti yangka manya Layipantu kajalkajalkujirnani Ngarpujilinywarnti, nyanartiwarntirnila parla warntarnkarrakanya Rajillu ngurru kurntalnanyankurarlul.

Wartangurni pa kurrarnani Layipan ngurru pa ngurrawarnti murrkurn. Nyanartijangka jularni palurla Layipanku lamparrnyankura yap yanujangka. Jamurn pinakarrinya kulijarrinyala parla. Wurnarnila jakarni wartangurni. Waangurla manyanangurla pirriyani wartangurni. Jutparnila palu yukarni kaparn. Nyanartikarra pukanyja parla winkirru marni Ngarpungu, “Ngajirra ngan punga nganpayi nyanarti Jayikap. Wanyjarrku man.”

Kumantajartila manyanta pirriyani Jayikapja. Marni parla Layipantu, “Nganajangkarlu manpinya yap kanya ngajukurajarra kurntalkujarra, yarnta jamirtiwarnti mapirri. Ngajirra pajin jularla wurna yanupurru jarlu yalayirla. Yarrpala marnangu pirriyani nyana marnanta pungkarla tumaj paji Ngarpungu jarmarni.”

Jayikapju parla marni, “Puju ngarnangu jularla yanupurru lamakujirlala nganpinya kurntalkujarra nyuntukurajarra. Wali marna yani ranyjirni.”

Yarntarni parla marni Layipantu, “Wanyjarra paji ngajukurawarnti manawarnti Ngarpujilinywarnti yala pajin warntarnkanya ngurru.”

Jayikapju parla marni, “Ngajirra marnangu ngajungu kangkarla ngurru. Ngurru pa marnarla nyuntukurawarntiwu manawarntiwu.”

Nyanartijangka muwupunganila parla Layipantu kalukuwarntirla. Manawarnti nyanartiwarnti manya kaninyamarrangu ranyjikujirni Rajillu payikirla. Kankarnu-marrangu manyanangurla nyantu kurrarnani. Jarti parla warijpanani Layipantu. Nyanartijangka Jayikapju parla kulijarrinya. Marni parla, “Wayila manunya parlipinya.” Yarnta parla marni, “Nganajangkarlu pajan waangani wartangurni yangkakatarnangu warrkammarnani jirrkirl jarlujangkarlu. Ngajirra marnangu wanyjanantarla warrkam. Nyuntungu pajan kajiyungani kuyingurnijaa pamarrngurni. Walirni paja ngaju Ngarpungu ngampurrikanani yarnta paja pamarr purlkajartikujirnijaa kuyi pajajartikujirni. Nyanartijangkala marna jalarra pajajarti ngunangana. Ngajirra pajan nyuntungu yungkarla. Ngarpungu paja yinya pamarrwarntijaa kuyiwarnti yarnta piyirnwartni warrkammayinwarnti.”

Layipantula parla marni, “Ngajukurawarntijal pajilu kurntalkujarrajaa jamirtiwarnti, kuyiwarnti mapirri. Nukarnini pajilu ngajuwu. Wali jamulu manunya martawu. Kayan ngarnanta punga tumaj paji Ngarpungu jarmarni. Kurlirra man yananku. Pamarrwarnti parli kaparn tirnyutukarrku pinalkarrapurru. Kayan ngajin kayili tirrinyanta ngajukarti pungupurru. Yarnta ngaju kayan ngarnangurla nyuntukarti tirrinyanta kulijarti. Ngurrujarra parli wali kurrarnanku kayilijaa kurlirra. Minyarti parli pamarrwarnti tirnyutukanana pinalkarrapurru.”

Nyanartijangka manya wurnangu kumantawarlanyi nurtpungurlakani Layipantu. Yarnta manya ngukupajani jamirtiwarntijaa kurntalkujarra. Nyanartijangka wurnala tikiyani kayili. Jayikapngurra palu wurnala yanani kurlirra.

32

Kajalurn palu yanani piyirnwartni kurlirra

¹⁻³² Nyanartijangka yinjilwarntila palurla pirriyani wurnajangkawu. Jayikapju parlanyanu marni, “Kunyangurla parla minyarti ngurra Ngarpukura.”

Nyanartijangka kaparnngurni manya Jayikapju yiparni piyirnwartni kajalurn. Pajinyankurakarti Yijuwukarti manya yiparni kurlirra wangkijarti. Wali Yijuwurla palunyanta pirriyani, marni palurla kujartikarra, “Jayikap mangurla jalarrarni pirriyanku ngajajpurru, wartangurni pa yanana kayilungu.” Nyanartijangka palunyanta tikiyani Jayikapkarti kayili kaparnkarti. Marni palurla Jayikapku, “Papajpurru mangu pirriyanana wartangurni piyir pajajarti.” Nyanartijangka Jayikap rayinjarrinyala. Punga ngarta papajinyankurarlul. Nyantungu pa pinapinakarrinya jarlujangka yangka Yijuwurlu parla marni walimpa pungupurru.

Nyanartijangka Ngarpuwu parla marni Jayikapju, “Ngarpu, nyuntungu pajin jularni ngampurrikanapurru. Yarnta pajan yinya manawarnti pajajaa piyirnwartni warrkam-mayinwarnti mapirri yapawarntijaa kuyiwarnti. Nganapartu nganapartu pajan

yinya nyuntungu. Yarr marna ngaju piyirn, nira pajin wulyumarnana. Papajirlu ngaja pungka ngajukurakarrarlu pirla. Ngampurrikarrku pajan jalarra nyuntungu ngajukurakarrarla papajikarrarla. Rayinkarrinyana marnarla. Pungka ngarnapanya nukarni marninwarntijaa yapawarnti. Nyanartirlamarra marnanpanya ngampurrikananku. Pungka ngarnapanya.”

Nyanartijangka marnila manyanangu Jayikapju warrkammayinwarntiwu, “Ngurrujarrakujiwu parliparla Yijuwu kamulwarntijaa tangkiwarntijaa purlumanwarnti. Kangkula mantarla kajalurn Yijuwu.” Yarnta parlanyanu marni ranyjingurni muntanga, “Wirriyakujiwu marna ngajukura papaji. Yipawu marnarla kajalurn kuyiwarnti, nyanartijangka paja langkarnikarrku kulingajirtarlu wulyungu. Ngangakujiwula palu kuyiwarntirlu nyanartiwarntirlu.” Wali yiparni parla kajalurn. Nyantu kayilirni lama kirrarnani.

Nyanartikarrarni pukanyja manya yiparni nyantukurawarnti kartujarrajaa marninjarrawarlany warrkammayinjara. Yapawarntijaa warrkammayinwarnti mapirrini manya yiparni. Yarnta kuyiwarntijaa manawarnti nukarni manya kajalurni yiparni Jayikapju. Marni manyanangu, “Yanku manta kurlirra turriny martuwarrarlal. Ngaju marna minyayirla lama kirralku.”

Turturlikanani pilanyanu kulingu

Nyanartijangka pukanyjala parla nganpayi pirriyani Jayikapku. Turturlikanani pilanyanu kulingu, wanyjarra parlanyanta maja ngunawu, kunyungurla Jayikap kunyungurla nganpayiwarlany. Wali turturlikanani pilanyanu kitangarni pilangurla rakarakanya. Yangka ngungkupinya Jayikapkura maya nyanawurlu nganpayiwarlanyju, marni parlanyanu, “Kunyungurla minyartirlu nganpayirlu paja yukarnukujiwu.” Wali nyanartijangkarlu mirtalpala pinya Jayikap. Marnila parla Jayikapku, “Jarlu parlingu rakarrakangana, yartajpantaja.”

“Ngajirta. Tarrpartarnanku marnanta jutungu. Japirlyungkuliny manurla Ngarpu ngajupurru, nyanartila marnanta yartajpanku.”

Wali marni parla nganpayirlu nyanartirlu, “Ngana man nyuntu yini, julajirlanyanu.”

“Ngaju marna Jayikap.”

“Kayan ngan Jayikap nguna. Kanarlany marnanta yiniwarlany julawu Yijirayil. Tumaj man Ngarpu turturlikanani, yarnta man yukarnukujirni. Piyirnwarnti kanarlanywarnti mapirrini manunya kaninykujirni nira.”

Wali Jayikapju parla marni nyantuwarlanyku, “Kala ngana man nyuntu yini. Julajirlanyanu.”

“Ngajirta ngajan yiniwu japirlyungka. Pinarri pajin ngunarla. Ngampurrikanankujal marnanta.” Nyanartijangka wurnala parlanyanta yani rakarrarla.

Wali Jayikapju parlanyanu marni, “Kunyungurla marna minyarti nganpayi turturlikani Ngarpu pukanyja. Yarnta marna warrarni nguniny wanji. Ngajirtarni paja pungkarla pirlawurra. Wali nyanartirni ngurra pa yini yutukani Piniyil Jayikapju. Nyanartijangka jamurn purangu turtapinya Jayikap wurnala jakarnkanya. Nyikitkarrala yanani mirtal pungjangka.

33

Lawukani Yijuwurlu Jayikap yawiyijangkarlu

¹⁻²⁰ Nyanartikarrarni kumanta nyanyala Jayikapju papajinyankura Yijuwu pirriyanujangka piyirnwarnti pajajarti. Kurlangu palu pirriyanani, pajajinyangu manya kangani piyirnwarnti 400. Jayikapju nyangungurla langkarnikani pirriyanujangka. Yijuwukarti manyanta yani jutinykarra rayintu kajalkajalkujirrupurru. Kujartikarra manyanangu yurru ngunangani kanarlany kajalkajalkujirrupurru. Wali lawukanila Yijuwurlu Jayikap yawiyijangkarlu. Lunganila pilanyanu ngayijarrinyujangkarlu. Nyanartijangka lungujangka pila yarrjarrinya. Marnila parla Yijuwurlu, “Nganajangkarlu pajin kajalurn yiparni piyirnwarnti kuyijartiwarnti langkarni.”

“Ngajirta. Yiparni marnangu yalyakujirrupurru.”

“Ngajirta. Wali marnanya ngajungu ngarrja martalany kuyiwarntijaa manawarnti. Tikirrwartawu manurlanyanu nyuntungu.”

“Ngajirta. Martawu man nyuntungu. Puju pajin kirtilyjarrinya, wali nyanarti, minyarti yijijangka manurlanyanu martawu. Kangku manunya minyartiwarnti kuyiwarnti. Ngarpungu kankarnumarrangujangkarlu paja ngampurrikanani yarnta paja kuyiwarnti paja yinya. Ngarrjawarlany marnanya martalany ngajungu.” Kujartikarra parla marnani Jayikapju kitangarni Yijuwurlu parlanyanu kanya yijijangkawarnti Jayikapkurawarnti.

Nyanartijangka wurnala jakarni Yijuwu kurlirra Yitimkarti nyantukurakarti ngurrakarti. Kirrarnanila nyanayirla. Wali ngajanyankura Jayikap pa yani wartangurni ngurrakarti Jikimkarti. Wali nyanarti ngurra parlanyanu Jayikapju payamkujirni nyantungumiparni. Yarnta manya pamarrwarnti purllkarwanti mungkurrpinya pinalkarrapurru Ngarpu kajalkajalkujirrupurru. Wali kirrarnanila palu nyanayirla Jikimja rawarni.

35

Jayikap yani ngurrakarti Pajilkarti

¹⁻²⁹ Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni Jayikapku, “Yanku man kurlirra Pajilkarti. Nyanayirla man kirrarnanku. Yarnta manunya pamarrwarnti mungkurrpungku ngajuwu kajalkajalkujirrupurru. Ngaju marnangu purllka Ngarpu yangka pajan nyanya jarlu minyayirla ngurranga, nyanartikarra yangka manurlanyanta papajiwu nyuntukurawu wurnamipa kitpungani.”

Nyanartijangka Jayikapju manyanangu jularni nyantukurawarntiwu piyirrnwarntiwu, “Tarrapungkalunya nyanartiwarnti manawarnti Ngarpujilinywarnti kayilungu-jangkawarnti yangka mantanya kajalkajalkujilany nira. Nyanartijangka nyumuk-malkuliny manta, manala mantyanu wulyu yutukarrku karrkinta. Nyanartijangka ngurrjangka parlipa yanku kurlirra Pajilkarti. Mungkurrpungkula marnarla pamarrwarnti nyanayirla Ngarpuwu kankarnimarrangujangkawu kajalkajalkujirrupurru. Nyantungu paja marlamnani yangkartujangka. Warrarni paja Ngarpungu jalarrawurti ngampurrikanana.”

Nyanartijangka piyirrnwarntirlu palurla yinya manawarnti Ngarpujilinywarnti. Wali karlarnurla manya nguwanga turnmarni mananga rirringki warnamintirla. Nyanartijangka palu Pajilkarti yani, pirriyanila palu. Mungkurrpinyala parla pamarrwarnti Ngarpu kajalkajalkujirrupurru. Wali Ngarpu manyanta pirriyani Jayikapja. Marni parla Jayikapku, “Jalarra marnanta yiniwarlany julawu. Jarlu man nguja Jayikap, jalarra man ngunawu Yijirayil. Ngaju marnanyirrangu purllka Ngarpu. Yapawarnti paja manunya martawu nyuntukurawarntijangka walakuwarntijangka. Kujangkurrajarrala palu ngunanganku. Yarnta palunyanangu majawarnti ngunanganku piyirrnwarntiwu kanarlanywarntiwu. Jarlu marnapinya yinya Ayiparanjaa Asik minyarti ngurra Kayinin. Nyuntula marnanta jalarra yungany jirnajangka. Walimpawarlany palurlanyanu yapajirnananyunguwarntirlu martarnanku minyarti ngurra nyuntukurawarntirlu.” Nyanartijangka Ngarpungula Jayikap wanyani.

Wali purtkujirnila pamarra ayil kajalkajalkujirrupurru Ngarpu ngurranga kirlingarni yininga Pajilla. Nyanartijangka Pajilngurni palu jakarni kurlirra ngurrarwarkarti. Wali pitparni manyanangurla muntajarti Rajil. Jurumanani palunyanta kaparn. Jamurnjamurnjarrinya parla yapa martarnupurru, parrila palkangawantinya. Ngamajila parla pirlajarrinya parrikura. Kankarlajarrala jularni yini Pinjimin ngarpunyankuraru Jayikapju. Yawiyila palurla lungani. Nyanayirlarni palu turnmani pirlajarrinyangka. Pamarrpala manyanta yutukani Jayikapju pinalkarrapurru kartunyankuraru.

Nyantukurarla ngarpunga manyanta pirriyani Jayikap

Yarntarni kurlirrawarlany yanani Jayikap. Pirriyanila ngurranga Mamurirla. Ngarpunyankura parla nyanayirlarni kirrarnani. Nyantu pa purrkujinyangu Asik, yitilalwarntirla pajanga nguja 180. Nyanartijangka walimpa pirlajarrinya purrkujarrinyujangka. Turnmanila pila walakunyankurajarrarlurni Yijuwurlujaa Jayikapju.

36

¹⁻⁴³ Wali purlumanwarnti pilanya paja martarni Yijuwurlujaa Jayikapju kayanta. Yukala palurlanyanu warppingarnani. Nyanartijangka Yijuwurlu manya pakulkanya ngurrarwarkarti kurlirra. Nyantukurawarnti manya kanya kuyiwarntijaa kartuwarnti yapawarnti kurlirra. Pamarra palu kirrarnani ngurranga Yitimja. Wali ngurrujarra pila kirrarnani Yijuwurra Jayikap kayilijaa kurlirra. Wali Yijuwurawarnti yapajirnananyunguwarnti palu nyanayirlarni kirrarnani. Nyanartiwarnti yapawarnti palunya jularnani Yitimkarrajiwarnti.

37

Jawujap

¹⁻⁴ Jayikap pa Kayininta kirrarnani. Warrkammarnani palurla walakuwarntirlu 12ju. Ngampurrikanani palunya kukunjawarntijaa nanikutwarnti. Layingu Jawujapju parla jularnani ngarpunyankurawu Jayikapku, “Ngarpu, nyanartiwarnti palu yarr kirrarnani

ngajukurawarnti papajiarnti. Ngajungumipa marnanya ngampurrikanana kukunjawarnti.” Kujartikarra parla jakulularnani Jawujapju Jayikapku ngarpunyankurawu.

Jayikapju parla wulyumarnani walakuwarlanyku kaparnngarrangarawu Jawujapku. Purrkunggu kangujangkarlu parla wirriya ngunangani. Nyanartijangka parla nyan-tuwumipa mintimmarnani kuwut mana wirrimpurru wulyu. Nyanartijangka pa-pajiwarntirlu palurla yakurmmarnani Jawujapku. Marni palurlanyanu, “Ngarpungu ngalimpakurawu ngajirta parlipangu wulyumanyja. Nyantuwumipa parla wulyumar-nani Jawujapku, ngajirta ngalimpawu.” Wali ngajirta palurla wulyuwulyu wangki manyjarla Jawujapku jarntuwarntirlujal.

37:5-11

⁵⁻¹¹ Wali Jawujapju winkirrmarni. Nyanartijangka jularni manyanangu papaji-warntiwi winkirrijangka. Marni manyanangu, “Warrkammarnani parlipa pirntirirla. Kayantakujirni parlipanya yukawarnti miyijartiwarnti. Nyanartijangka karrpir-nanila parlipanya warrapurru tukarnupurru. Minyarti layi ngajukura yuka turtan-gurlala karrinyani, kaparn manyanangurla. Kanarlanywarnti yukawarntiwarlany karrpirnujankawarnti turtangurlawarlanyparni palu karrinyani yangka mantanya nyurrawarntirlu junganurla karrpirni. Wamarn karrinyani palu ngajukurangurni marnpa. Nyanartijangka parntawantinyala palu nyanartiwarnti yukawarnti. Kayanmi-pala manyanangurla karrinyani kankarnumarrangu yangka marna ngajungu karrpirni. Minyarti marnanyirrangu jularnana winkirrijangka. Kujarti marna winkirrmarni.”

Wali kujarti manyanangu ngunangani nyantuwarntikura yurru. Parntawantinyani palunangurla yangka nganawurti piyirn purlka ngunangani kajalkajal. Wali papa-jiwarntirlu palurla marni Jawujapku, “Nyuntungu nganunyanu yutukani kajalkajal jirnjangkarlu. Nganampa marnalu kajalujangkawarnti.” Nyanartijangka palurla yirrmarnani Jawujapku winkirrijawalku.

Nyanartijangka yarntarni manya winkirrmarni Jawujapju. Jularnila manyanangu papajiwarntiwi, “Winkirrmarni marnanya wirlwarnti paja 11 yarnta purangujaa yakarn. Nyanartijangka parntawantinyala pajilurla ngajunga kajalkajalkujirnupurru.”

Jayikapjula Jawujap marrarni ngarpunyankurarlu. Marni parla, “Nyapartukarra man minyarti kanarlanyparni winkirrmarnani. Ngajungujaa papajiwarntirlu nyuntuku-rawarntirlu ngamajirlu mapirriirni kayan ngarnantalu nyuntu kajalkajalkuji winkir-rijuwal. Nyuntu man wartangurnijangka. Kayan ngarnanpangu purlka nguna.” Nyanar-tijangkarlu papajiwarntirlu palurla yakurmmarnani Jawujapku. Ngajirta nganyanangu kajalkajal nguna wartangurnijangka. Yarnta ngarpunyankurarlu pa pinapinakarrinyani winkirrijangka Jawujapku.

Jawujap palu kanya Yijipkarti jalimkujirnupurru

¹²⁻³⁶ Nyanartijangka manya yiparni walakuwarnti kayili Jayikapju ngurrakarti Jikimkarti. Kukunjawarntijaa nanikutwarnti palunya kanya yukangkurra. Jawujap wartangurni kirrarnani. Wali Jawujapku parla marni wartangurni Jayikapju, “Yanku manyanangurla kayili. Nyaku manyanangu papajpurruwarntiwi. Yara ngartalu nguniny yarnta kukunjawarntijaa nanikutwarnti, yara ngalunya ngampurrikarralany. Nyanartijangka pajin wangki tikirrkangu papajpurruwarntikura.”

Wali nyanartijangka wurnala jakarni Jawujap kayili. Pirriyanila manyanangurla Jikimja. Jarti manyanangu muwupungani papajiwarntiwi. Wali pirriyanila manyanta layinga nganpayirla. Japirryinyala parla Jawujap, “Nganawu manurla muwupungana.”

Jawujapjula parla marni, “Ngajirta, papajiwarntiwi marnanyanangu muwupungana ngajukurawarntiwi. Nyanya nganunya. Yala palu yani kukunjartiwartijaa nanikut-jarti. Kanya palunya mirnu.”

Nyantungula parla marni nyanartikarrajirlu, “Yu. Nyanya marnanya. Jarlu palu tirrinyani ngurrawarlananykarti kayirrara.” Wali nyanartijangka Jawujapju manya kajirrarni puranwaanya.

Nyanartijangka manyanangurla pirriyanila. Parlipinyala palu Jawujap marringurni papajiwarntirlu. Marni palurlanyanu, “Yangkarti parri pa pirriyani winkirrijuwal. Pungku parlipa pirlawurra. Takurrtarrangkula parlipa kurkunga pulparra willa. Nyanartijangka tikiyanku parlipa kurlirra. Julawu parliparla ngarpuwu ngalimpaku-rawu, ‘Kunyarrwarntirlu palu pajani ngurru pa wanyjurlaparta.’ Kajijungku parliparla ngarpuwu ngalimpakurawu kujarti.”

Kanarlanyju kajalurnijangkarlu manyanangu marni yiningu Rupuntu, “Kayan ngar-lipa pungka. Yarr parlipa tarrangu wanji kurkunga.” Nyanartijangka pinap-inakarrinya ranyjinguurni Rupuntu. Marni parlanyanu, “Warra marna warntawu

parri kurrkungajangka, tikirrkujiwula marnanyanta ngarpukarti ngajarrakurakarti.” Yawiyijarrinya parla Jawujapku papajiwarlanysju.

Wali pirriyanila manyanangurla Jawujap. Langkirrmanila palunyanta mana kuwut. Tarrpartarnurlala palu kanya kurrkukarti. Takurrtranyala palu kurrkunga. Nyantartijangka Rupun manyanangurla yap yani papajiwarlany. Kanarlanywarnti palu ngurrakarti tikiyani. Kurrkungaliny palu takurrtrrangurlakani Jawujap.

Miyila palu ngarnani. Nyanyala palunya piyirwarnti kamuljartiwarnti. Pirriyanani palu kayilungu. Kangani palunya manawarnti nganapartu nganapartu Yijipkarti jalimkujirnupurru. Wali nganpayirlu Jutangu manyanangu marni yawiyirlu, “Ngajirta ngarliparlanyanu punga ngalimpakura ngaja. Yarrwurti parlipanyanangurla yipawu kamuljartiwarntirla. Kangkula palu Yijipkarti jalimkujirnupurru. Manajilinyarni palu jalimkujiwu.”

Kanarlanywarntirlu palurla marni, “Yu. Purpanku parlipa. Yipawula parlipanyanangurla kamuljartiwarntirla.” Nyantartijangka palu turtangkanya kurrkukarti, warntarnila palu Jawujap. Nyantartijangka kanya palunyanangurla kamuljartiwarntikarti. Yungurlakani palunya pamarr papajiwarnti wurnangu. Wali kanyala palurlanyanu nyanarti nganpayi kurlirra Yijipkarti.

Walimpa pirriyani Rupun wartangurni. Jartila parla yanunga nyanya kurrkunga Jawujapku. Nyantartijangka yawiyijarrinyala parla. Langkirrmanila parlanyanu mana karrkintajangka yawiyirlu. Wali tikiyani manyanangurla. Marnila manyanangu, “Jarti marnarla nyanya parriwu, ngurrrpa palu yap kanya. Nyapartujarriwula marna ngaju. Kunyungurla paja marrawu ngarpungu ngalimpakurarlu ngampurrikanungajirtangurni.” Nyantartijangka nanikut palu pinya. Maparnila palurla kuwut nyantukura Jawujapkura nungujawurlu. Kanyala palurla nungujarti ngarpunyakurawu kuwut. Yijinganyala palunyanta. Marni palurla, “Minyarti mana marnalu parlipinya. Jawujapkura ngarta.”

Wali nginyirrikanila parla ngarpunyakurarlu nyantukurawu walakuwu. Marni manyanangu, “Yu, nyantuwarni parla. Wali paja kunyarru marlalkujirni.” Nyantartijangka parlanyanu langkirrmanila nyantukura kuwut yawiyirlu. Yawiyijarrinya parla walakuwu nyantukurawu maruluwu. Kanarlanyala manyanu karrpirni payikijangka mana. Nyantartijangka lunganila parla maya yawiyirlu. Nukarninila palurla pirriyani walakuwarntijaa kurntalwarnti ngangakujirnupurru yawiyijangka. Jarti palu ngangakujirni. Nyantungu ngajirta manya pinakarrinyantarla. Juturni parlanyanu lungani maruluwu.

39

Jawujap yutukani jayilla Patiparlu

¹⁻²³ Wali kamuljartiwarntirlu palu pirrikanya Yijipja nganpayi yini parla Jawujap. Nyantartijangka purlikang nyanya Yijipkarrajirlu, pamarrpala manya yinya kamuljartiwarnti. Warntarnila parlanyanu Jawujap warrkammarnupurru. Nyantartijangka nganpayi parla yini Patipa. Piyirwarntiwu pajawu manyanangu maja ngunangani.

Wali nyantartijangka pa kirrnani Jawujap purlikakurarla mayarurla. Ngarpu manyanta warrarni ngunangani Kut. Nyantartila parla jirrkirl warrkammarnani Patipawu purlikawu. Nyantartijangkala parla Patipa wirriyajarrinya. Nyantuujinyangula parla ngunangani warrkammayin Jawujap. Yarnata manyanangu majakujirni Jawujap manawarntiwujaa kanarlanywarntiwu warrkammayinwarntiwu. Mapunarni Ngarpungu marlamanani Jawujap. Nyantartijangka yarrjarrinyurlala kirrnani Patipa. Jawujap manyanangurla wali pikajarrinya warrkammayinwarntirla. Rukarnila manyanangurla Patiparlu. Miyijaa kuyi ngarnani ngangangu.

Jawujap pa nganpayi wulyujinyangu janginy yarajaa karrkin wulyu. Nyantartijangka marrupunganila Patipakurarlu kartungu. Marnani parla Jawujapku nira kumantawarlany kumantawarlany, “Yanku marnangurla nyuntunga. Wulyumalany marnangu nyuntuwu.”

Nyantungu parla Jawujapju marnani, “Ngajirta. Ngajungu ngajirta marnanta marrupungka. Nyuntu manurla purlikakura Patipakura yangka paja ngaju majakujirni. Wali paja nyantungu jirrkirl nyangana. Yarnata paja ngaju mapirri nyangana Ngarpungu. Kayan ngarnanyanta yakurrjarri nyantunga.”

Wali Jawujapju parla jarti yirrnarnani nyantartiwu marninku. Jutungurni parla marnintu marnani, “Ngajirta. Nyuntuwu marnangu wulyumalany. Yanku marnangurla.” Kujarti parla Jawujapku marnintu nyantartirlu marnani.

Kumantawarlanya pirriyanila parla warrkamku nganpayi Jawujap. Ngajirta palu kanarlanywarnti ngunarla warrkammayinwarnti. Kayanta manyanta pirriyani marninta. Nyanartirlu marnintu parla murtarni tarrpartarni nyantukura kuwut. Marni parla, “Yanku marnangurla.”

Wali nyanartijangka pupurula laparnkarrakanya Jawujap marninkarrarla kujikanukarrarla. Papajani manyanangu marnin warrkammayinwarntiwu yirri. Marni manyanangu, “Nyaku manta minyarti Jawujapkura kuwut. Wanyani parlanyanu ngurranga ngajukurarla rayintu. Nyakarla nganta nyurrawarntirlu.” Kujartikarra manyanangu marni marnintu. Yirri manya kajiyinya. Yarnta manyanangu marni, “Jawujaju paja marrupinya ngaju. Kangkarla paja nyantungu. Yangka marnanyirrang papajani, nyantu pa rayin yap laparni nyurrawarntikarrarla. Nyakarla nganta. Kuwut minyarti parlanyanu wanyani rayintu.”

Marnintu nyanartirlu martarnani Jawujapkura kuwut kitangarni parla pirriyani ngumparnanyankura Patipa. Nyanartirni wangki parla jularni wapa. “Yangkarti nganpayi man nyuntungu warrkammayinkujirni yarnta manyanangu warrkammayinwarntiwu majakujirni, nyanartirlu paja marrupinya ngaju. Kangkarla paja. Wali partalurnila marnanyanangu papajani warrkammayinwarntiwu. Rayinpala pupuru laparnkarrakanya. Wanyanurlakani parlanyanu minyarti kuwut rayintu.”

Nyanartijangka wangkijangka kulijarrinyala parla Jawujapku, jirrljirrljarrinya parla. Marnila manyanangu warrkammayinwarntiwu, “Nganpayi nyanarti manta tarrpartawu, yayillala manta yutukarrku.” Wali tarrpartarnurla palu yutukani jayilla.

Kanarlanywarnti jayilmayinwarnti palu kajalurni kirrarnani yangka manya purlkangu jarlu yutukani kingju Yijipkarrajirlu. Jawujappala manyanangurla kirniny yutukani. Jawujaja manyanta Ngarpu warrarni ngunangani. Nganpayirlu purlkangu limpangu parla wulyumarnani Jawujapku tumaj parla warrkammanani wulyuwulyu Jawujap. Nyanartijangka limpangu manyanta pikajarrinya nyantungu. Marnila parla Jawujapku, “Nyuntula manyanangu purlka ngunawu jinjinyungupurru. Ngaju marna yarrjarrinyurla kirralku.” Wali Jawujap pa jirrkirrljinyangu warrkammanani tumaj pa Ngarpungu warrarni jirrkirrlkujirni.

40

Jawujap - Winkirrmarni pila jayilla nganpayijarra

¹⁻⁸ Walimpa pilangu purlkangu kulijarrinya kingju Yijipkarrajirlu warrkammayinjarrawu. Jayilla pinya takurpinya. Kanarlanyju nganpayiwarlanyju parla kingku ngapa pirrikangani wayin ngarnupurru. Warrkam parla nyantukura nyanarti. Kanarlanyju warrkammayintu parla kingku kamparnani miyi. Kukumanu parla nyantu ngunangani. Rawa pila ngunangani jayilla nyanartijarra nganpayijarra. Jawujap pilangu limpangu yutukani warrkammayin ngampurrikanupurru.

Pukanyjawarlany pila nyanartijarrarlul winkirrmarni. Nyanartijangka kumantala pinya nyanya Jawujaju. Kanarlanyparni pila kirrarningurra winkirrljangka. Japirryinya pinya Jawujaju, “Nganajangka manpila wirriyangajirta. Nyapartukarra manpila pinapinakarrilany.”

Kanarlanyju parla marni, “Ngajirta, winkirrljangka pajarra. Kanarlanyparni pajarra winkirrmarni. Ngurra pajarrarla minyartiwu winkirruku.”

Wali Jawujaju pilangu marni, “Ngarpu parlipangu pinarri nguniny nyanartijilinyku winkirruku. Nyapartukarra manpila winkirrmarni. Julajipila.”

⁹⁻¹⁹ Wali jularni parla nganpayirlu ngapa wayin kanguyungujuwallu, “Wali kayan mana marna nyanya kuriyipjangka. Minyarti mana pa karrinyani wirkijarti murrkurnjarti. Wali yangka warnjal turtapinya partirila manyanta kalarawantinya. Wali jurtantinya manyanta, miyiwarntila palu ngujangurra tarnku. Nyanartijangka pakirtila marnarla warntarni wuruwu. Nyulypinyala marna kuriyipjangka, wurula ngujangurra pakirtirla. Yinyala marnarla nganpayi king. Wali kujarti marna winkirrmarni.”

Wali Jawujaju parla marni, “Julawu marnangu, ngaju marnarla pinarri nyanartijilinyku winkirruku. Nyuntungu man winkirrmarni mana wirkiwarntijarti murrkurnjarti. Wali wirkiwarnti murrkurn palu ngurrawarnti murrkurnjilinyparni. Ngurrawarnti murrkurnwarlany man kirrarnanku minyayirla jayilla, nyanartijangka manta kingju yipawu palkakarti majangu nyuntukuraru. Yarntarni manurla warrkammarnanku kingku, wayin manurla yunganku. Wali yangka man tikiyanku ngurrakarti kingkurakarti warrkampurru, julawu manurla ngaju mapirrinila paja yipawu. Murtangkurra marna kirrarnana minyayirla jayilla. Wulyumalany marnarla minyartingurni jayilngurni yanupurru palkangkurra.”

Wali nyanartijangka nganpayirlu kukumanurlu parla jularni Jawujapku winkirringangka. Marni parla, “Kujarti marna winkirmarnani. Pikala marnanya kangani ngurtiwarnti murrkurn larrpuk kankalipil kaninykaniny. Kankarnimarranguwarlanyangka marnarla kangani purilkawu nganapartu nganapartu miyiwartni kamparnujangkawarnti. Nyanartijangka jirikiwarntirlula pajilurla tawurnkarrapungurla ngarnani miyi nyanarti. Kujartijiliny marna winkirmarnani.”

Wali Jawujapju parla marni kukumanuwu, “Julawu marnangu. Nyanarti manunya winkirmarnani ngurtiwarnti murrkurn. Wali nyanartiwarnti ngurtiwarnti palu ngurrawarntijilinyparni murrkurn. Ngurrawarnti murrkurnwarlany man kurrarnanku minyayirla jayilla. Nyanartijangka manta kingju yipawu walimpa palkakarti majangu nyuntukurlu. Julawula manyanangu warrkammayinwarntiwu nyuntu pungupurru. Nyanartijangka mantalu kangkul tilypurjunganurla tirrinylanku. Manangala mantalu tarnikarrku. Jirikiwarntirlula mantalu karrkin ngalku.” Jawujapju pilangu kujarti takjularni winkirringangka.

²⁰⁻²³ Wali kurrarnani pila jayilla ngurrawarnti murrkurnwarlany. Nyanartijangka kingju pinya yiparni palkangkurra. Layiwarlany nganpayi wayin kanguyungujuwal tikiyani warrkamkarti. Kingku parla yarntarni wayin kanguyungani. Yangkarti nganpayi manya jinjinyina kingju kukumanu pungupurru warrkammayinwarntirlu. Wali tilypurjunganila palu pirlawurra kangkul. Yangka pilangu pikakujirni nyantujarrakura winkirringangka, mapunparnila palu layiwarlany pinya, kanarlany wanji ngunangani.

Yangkarti nganpayi wayin kanguyungujuwal parla warrkammarnani majawu kingku. Kajaluwarlany parla Jawujapju jularni jayilla, “Julawu manurla majawu ngaju mapirirni paja yipawu minyartingurni jayilngurni.” Wali rukarni manyanta wangkinga Jawujapkurarla wayin kanguyungujuwallu. Ngajirta parla majawu manyjarla kingku. Jawujap pa warrarni jayilla kurrarnani.

41

Winkirmarnani manya kingju

¹⁻³⁶ Nyanartijangka winkirmarnanila manya kingju purlumanwarnti parnanywarnti 7 jirajartiwarnti wulyuwarnti. Kaninymarrangu palu martuwarrangurni kankarral parayani wurrkalkarti. Ngarnanila palu wurrkal. Nyanartijangka yarntarni kanarlanywarnti purlumanwarnti palu martuwarrangurni parayani parnanywarntiwarlany 7. Nyantuwarnti palu jirangajirtajartiwarnti ngarlawarnti. Nyanartijangka palunyanangurla kirniny yani jirajartiwarntirlu. Wali ngarnanila palunya ngarlawarntirlu jirajartiwarnti. Nyanartijangka parnkijarrinyala king pukanyja kaparnkaparn.

Yarntarni king tikirparni manyanjarrinya. Yarntarni manya winkirmarnani. Yuka talykarrjiliny karrinyani, miyila manyanangurla turtapinya pukarr 7. Nyanarti miyi wulyujinyangu. Mananga kayantarni palu turtapungurla karrinyani miyi 7warlanyparni. Kanarlanywarnti manya lalkawurra, wiliwili luwarni. Nyanartiwarntirlula lalkawarntirlu palunya ngarnani warpij wulyuwarnti. Kujarti manya kingju winkirmarnani.

Nyanartijangka parnkijarrinya king kumanta. Pinapinakarrinyani. Marni parlanyanu, “Nyapartukarrarna minyarti winkirmarnani. Jarti marna pinakarrinyana. Kunyungurla marnanya kanarlanywarnti japirlyungku. Julawu pajilu.” Nyanartijangka yiparni manyanangu wangki piyirnwarntiwu pinangurruwarntiwu. Yanku palurla kingku.

Nyanartijangka marni manyanangu, “Julawu marnanyirrangu minyarti winkirringangka. Winkirmarnani marnanya wulyuwarnti purlumanwarnti yarnta ngarlawarnti purlumanwarnti. Ngarnila palunya ngarlawarntirlu jirajartiwarnti. Yarnta kanarlany winkirrwarlany. Miyiwarnti yangka palu kirninyja turtapinya wulyuwarntijaa ngarlawarnti. Ngarlawarntirlu nyanartiwarntirlu ngarni palunya wulyuwarnti warpij. Wali nyapartukarra minyarti winkirr. Ngurrra marnarla. Julajilu.”

Jangkumani palunyanta pinangurruwarntirlu, “Ngajirta. Ngurrra marnalurla nyanartijilinyku winkirru. Kunyungurla parlipangu kanarlanyju julawu.”

Wali nganpayi yangkarti wayin kanguyungujuwal parla pirriyani. Jularnila parla Jawujapkurajangka wangki winkirringangka. Marni parla kingku, “Nyantu parla pinarri winkirru nyanartijilinyku nganpayi Jawujap. Nyantu pa jayilla kurrarnana.”

Wali kingku purilkangu parla wangki yiparni Jawujapku. Purpanila palurla kingku. Japirlyinyala parla purilkangu, “Nyapartukarra minyarti winkirr yangka marna jalarra winkirmarnani. Kunyungurla manurla nyuntu pinarri. Ngaju marnarla ngurrra. Kanarlanywarnti mapirirni palurla ngurrra.” Wali nyanartijangka parla kingju marnani Jawujapku wangki winkirringangka.

Nyanartijangka Jawujapju parla marni, “Minyartiwu winkirru ngajirta marnarla pinarri ngaju, yarnta Ngarpungu kankarnumarrangurlu paji jirrkir jularnani. Julawula marnangu jalarra winkirjangka. Wali kurrinymarri man winkirmarnani. Kayanparni pila winkirjarra nyanartijarra. Kunyungurla manta Ngarpungu lirkarpungana nyapartukarra man walimpa ngunawu. Yitilalwarntiwarlany parlipangu ngapa wulyu ngunawu 7. Miyi manya paja warntarnanku ngapangu. Nyanartijangka yarnta piyirwarntirlu palu ngarnanku miyi nyanarti. Jularnanku palu, Minyarti miyi parlipangu kuyangayi pajakarra. Yarnta parlipangu ngunawu walimpa yitilalwarnti 7. Kayan ngarlipangu ngapa wanti. Yarnta miyiwartni ngajirta ngalu turtangka. Yarnta palurla piyirwarntirlu muwupunganku miyiwu jarti. Murrkurnmipa palu miyi warntarnanku, yarnta marlal.” Kujarti parla tikirjularnani Jawujapju winkirjangka kingkurajangka.

Yarnta parla kingku lirkarnpinya Jawujapju, “Parlipungku man nganpayi layi pinangurru. Maja manyanangu ngunawu warrkammayinwarntiwu. Yarnta miyi palu warntarnanku yitilaljangka wulyujangka. Wali takurpungankula palu warrapurru munyal mayaruwarntirla. Minyartirlu majangu manya miyi ngampurrikananku. Yangkaliny palu miyiwartniwarlany pujujarriwu walimpa yitilaljangka yakurjangka, majangula manya piyirwarnti yunganku mayarurlajangka munyaljangka.”

Jawujap manyanangu majajarrinya Yijipkarrajiwarntiwu

³⁷⁻⁵⁷ Nyanartijangka kingju parla marni Jawujapku, “Nyuntu man wulyu nganpayi yangka pajin jirrkir jularni. Kunyungurla Ngarpungu manta pinayinya taki jularnupurru minyarti wangki. Yarnta marnanta kurajpungku nyuntu. Maja manyanangu ngunawu warrkammayinwarntiwu, yarnta miyiwartni manya ngampurrikananku. Wali marnanyirrangu ngaju king, wali nyuntu manyanangu ngunawu purlka ngajunga wartangurni piyirwarntiwu Yijipkarrajiwarntiwu nukarniwu. Yarnta mangulurla mapunikarkku kanarlanywarntirlu mapirrirni nyuntunga.” Wali yinyala parla kingju kartu nganpayi nyanarti Jawujap. Yarnta parla kuluwuj mapirrirni yinya wirrimkangapurru wulyu.

Mapunparni manyanangu miyi turtapungani ngapa wantinyujangka. Wali kanyala palunyanta miyi nyanarti pukarr warrkammayinwarntirlu Jawujapkart, yinya palurla. Nyantungula manya yutukanani mayaruwarntirla kaninykaniny. Muntumuntukangani palurla. Purlkajarrinya manyanangu nyanarti miyi. Ngunangani manyanangu purlkajinyangu munyal walimpapurru.

Nyanartijangka walimpawarlany yitilalwarntiwarlanyja ngajirta manyanangu ngapa wantirla. Miyi mapirrirni, ngajirta manyanangu turtangkarla. Marranyanjarrinya palu. Yananila palunyanta majakarti Jawujapkart. Yinyala manya miyi munyaljangka. Payamkujirni palu miyi nyanarti. Wali ngarnanila palu. Wali piyirwarnti kanarlanywarnti palu marri kurrarnani marranyanjarti. Nyanartijangka palurla yanani Yijipkart miyi warntarnupurru. Linti palunyanta yanani Jawujapkart.

42

Jayikapkurawarnti palu yani Yijipkart

¹⁻³⁸ Wali purru Jayikap pa warrarni kurrarnani Kayininta Jawujapkura ngarpu. Nyanartijangka pinarrijarrinya parla miyiwu Yijipjangkawu yangka kajilurla jularni kanarlanywarntirlu. Marnila manyanangu walakunyankurawarntiwu, “Kunyungurla miyiwu mantarla muwupungku. Julalany palu miyi paja nguniny Yijipja kurlirra. Wurna manta yanku nyanartikarti Yijipkart. Miyi mantarlipangulu payamkujiwu. Pirlajarri ngarlipa marranyanjarti miyingajirtajangka.” Wali kurlirra palu yani Yijipkart walakuwarnti Jayikapkurawarnti miyi payamkujirrupurru.

Wali pirriyani palunyanta Jawujapja Yijipja. Parntawantynala palanta kajalkajal. Nyantungu manya nginyjirrikani Jawujapju. Marni parlayanu ranyjingurni, “Minyarti pajilu ngajukurawarnti papajiwartni pirriyani.” Nyantuwarntirlu ngajirta palu nginyjirrikarra. Jawujapju manyanangu marni, “Wanyjarrangurni manta pirriyani nyurrawarnti.” Yirri manya japirryinya kujawarlanyngurni jarlungurru manya nginyjirrikani.

Nyantuwarntirlu palurla marni, “Kayininngurni marnalu pirriyani. Miyiwu marlalurla muwupungana, payamkujiwu marnalurlanyanu.”

Wali Jawujapju manyanangu yarntarni marni, “Ngajirta. Nyurrawarnti manta kunyungurla pirriyani kuljarti.”

Nyantuwarntirlu palurla marni, “Ngajirta marnalu kulijarti pirriyantarla. Nganampa marnalu paparlangujarti kayankura ngarpu. Nganampa marnalu mapunjiwarnti pirriyani.”

Jawujapju manyanangu marni, “Ngajirta manta miyikarti pirriyantarla. Kulijarti manta pirriyani.”

Marni palurla, “Jarlu marnalu nguja 12. Layiwarlany marnapangu pirlajarrinya. Kanarlany marnalu wanyjani wartangurni. Ngarpunga manyanta kirrarnana nganam-pakurarla.”

Jawujapju manyanangu marni yarntarni, “Yu. Mapun manta kulijartiwarnti pirriyani. Pungkula marnanya ngajungu pirlawurra. Yarnta marnanya kurlpungany. Yara nganta ngunawu mapunjiwarnti, miyikarti manta pirriyani. Wali layi nganpayi marna kurajpungku nyurrawarntijangka. Jayilla marna martarnanku. Nyurrawarntirlula manta ruwangu purpanku ngaja nyurrawarntikura. Nyanartijangka marnanyirrangurla mapunikarrku. Wanjila marnanya wanyjarrku.”

Wali mapunikani palunyanta Jawujapja Kayininkarrajawarntirlu. Marnanila palurlanyanu, “Kujikani parlipanyanu ngalimparlu yangka parlipa ngalimpakura ngaja jarlu yiparni pirlajarrinyupurru. Nyanartila parlipanya purlkangu pungku.”

Nyanartijangka Jawujapju manyanangu marni warrkammayinwarntiwu nyantukurawarntiwu, “Yutukarrarlanageru miyi payikiwarntirla wurnapurru. Mani nyantuwarntikura payamjangka manta ranyji yutukarrku miyinga. Pukarr mapirriini mantanya yungku kaparnpurru.” Nyanartijangka miyila palanangu yutukani wurnapurru. Wali jakarnila palu kayili miyijarti. Papajiwarlany Jimiyin manyanangu wirtinyikani jayilla. Lamala kirrarnani wartangurni.

Wali nyanartijangka pukanya palu juntumani kaparn. Layingu nganpayirlu payiki kurtamani miyijarti tangki yungupurru. Nyanyala nyanarti mani payikirla ngunanyjangka ranyji. Wali japirrajapirryunganila palunyanu rayintu, “Wanyjarrajangka minyarti mani.”

Wali kayili palu yanani Kayininkarti. Pirriyanila palu, yinyala palunya miyi ngarpu nyantuwarntikurajaa kartuwarntijaa yapawarnti mapirriini. Jularnila palurla ngarpunyankurawu, “Kujikani marnalunyanu, yangka marnapangurla layiwarlany wirtinyikani purlkangu Yijipjangkarlu. Yarnta marnapangu jularni kangku marnalurla ngaja wartangurnijangka. Kujarti marnapangu marni majangu Yijipkarrajirlu.”

Jayikapju manyanangu marni ngarpunyankurarlul, “Ngajirta. Kayan nganta kangka minyarti walaku ngajukura. Marulu paji yangka waliwarlany paji marlaljarrinya kayanku pilarla ngamajiwu. Kunyungurla ngajilu yarntarni punga pirlawurra. Minyarti paji kayanparni. Lungungurla ngarnarla pirlajarri.”

43

Yarntarni palu Jayikapkurawarnti yani Yijipkarti

¹⁻³⁴ Wali rawa palu ngunangani nyanayirla Kayininta. Ngajirtarni manyanangu ngapa wantirla miyipurru turtangupurru yarnta yuka kukunjapurru. Yarnta manyanangu Yijipjangka miyi pujujarrinya. Marnila manyanangu Jayikapju walakuwarntiwu nyantukurawarntiwu, “Yanku manta kurlirra Yijipkarti. Yarntarni mantarlipangulu ruwangu warntawu miyi.”

Marnila parla layingu Jutangu, “Ngajirta. Yangka marnapangu jularni majangu nyanartikarrajirlu Yijipkarrajirlu pirrikangku marnalurla ngaja nganampakura. Puju ngarnalu yanta ngajangajirtajarti, wali tikirryipanya ngarnapanya miyingajirtajarti.”

Wali Jutawu parla marni ngarpunyankurarlul, “Nganajangkarlu manurla jularni majawu nyanartiwi minyarti ngajapurru. Ranyjimarrarla manurla.”

Jutangu parla marni, “Ngajirta. Japirrajapirryungani marnapanya. Nyanartila marnarla jularni. Wali Pinjimin marna ngajungu kangku. Ngampurrirkarkula marnangu. Nyanartijangka wanjila marnangu tikirrkangku.”

Wali pinapinakarrianya ngarpunyankurarlul. Marnila parla Jutawu, “Yu. Kangku manta wampurr. Yarr marnarla pikajarriwu. Yarnta mantarla kangku majawu miyiwarnti yiji yarakujirnupurru karlakajaa miyi ngarlakajiliny mapirriini. Nyanartijangka japirryungkula marnanyirrangurla Ngarpu. Yawiyjarriwula manyirrangku maja nyanartikarraj. Wali partalurnila mantapinya tikirrkangku kurrinyparni jayillajangkajaa minyarti ngajapurru. Kaj. Yantalu miyikarti.” Yiparni manya ngarpunyankurarlul. Nyantu pa lama kirrarnani.

Nyanartijangka palu yaku kurlirra Yijipkarti. Pirriyanila palurla Jawujapku majawu. Nyanyala Pinjimin Jawujapju. Marnila parla layiwu warrkammayinku, “Kangku

manunya minyartiwarnti ngajukurakarti mayaru. Jurumankujilu kajalurni nyanayirla. Tinala marnanya yungku jininyara.”

Papajiwartirlula palurla marni warrkammayinku, “Jarlu marnalu miyiwartni payamkujirni nganampakurajawurlu pamarr. Nyanartirni pamarr kirlirni yarntala marnalunya nyanya payikiwartirla. Nganangu partarnapangurla yutukani payikirla tikirrporni. Minyarti pamarr marnalurla tikirrkanya majawu kajalurnijangka yungpurru. Yarnta pamarrwarntiwarlanyu nganampakura warntangurnijangka marnalu jalarrapurru martalany payamkujirnupurru.”

Marni manyanangu warrkammayintu, “Wali marnanyirrangu jarlujangka pamarr martalany nyurrawarntikura. Ngajirta nganta rayinjarrni pamarrngurni. Kunyungurla manyirrangu Ngarpungu Kuttu nyurrawarntikurlu yutukani yangka manyirrangu purlka nguniny kajalkajal. Nyanartirlu partanyirrangu yutukani nyanarti pamarr.”

Nyanartijangka nganpayila manyanangurla kanya Jimiyin jayillajangka papajiwarlany. Nyanartijangka mapirrikujirnurla manya kanya Jawujapkurakarti ngurrakarti. Wartangurnila manyanangurla Jawujap pirriyani tinakarti. Parntawantinyala palunya papajiwartni nyangungalku kajalkajalkujirnupurru maja. Yarnta palurla miyiwartni yinya yijiwarnti nyantuwarntikura kayilungujangka. Wali Jawujapju manyanangurla japirryinya, “Yara nganta. Yarnta nyurrawarntikura ngarpu wanji nganyirrangu.”

Jularnila palurla, “Yu. Yara pa nyantu wanji mimingajirta.”

Pinjiminpala nyanya Jawujapju ngajanyankura. Marni manyanangu, “Ya. Minyarti nganyirrangu ngaja wartangurnijangka.”

“Yu. Minyartijal marnapangu.”

Nyanartijangka ranyjirgurni nginyjirrikani ngajanyankura. Yawiyijarrinyala parla. Yarrparnila turtangkarrakanya nginyjirrikanulalku kulkururni rumkarti nyantukurakarti. Nyanartijangka lunganila kaninykaniny rumja. Wali wajapinyala manyanu mingarli ngapajawurlu lungujangka, tikiyanila manyanangurla. Marni manyanangu warrkammayinwarntiwu, “Miyijaa kuyi kangkarnanpangulu.”

Wali nyanartijangka kirrarnukujirni manya kirri papajiwartni kayanngurla kayanngurla. Kayilungujaa kurlilangu pila kirrarnani papajijaa ngaja, kanarlanywarnti palu kirrarnani kaparnjarti. Nyanartijangka marni palurlanyanu, “Nganajangkarlu parlipanya kirrarnukujirni kayanngurla kayanngurla kajalurnijangkangurni warntangurnijangkakarti. Pinarri ngarlipangu.” Wali rayinjarrinyala palu, mil palu purlkajarinya. Wali yinyala manya miyijaa kuyi. Pinjiminku parla yutukani purlkajinyangu. Ngarnanila palu kinkijartiwurra.

44

Pakirti palu parlipinya payikirla

¹⁻³⁴ Layiwula warrkammayinku parla marni Jawujapju, “Yutukarranyanangu miyi payikiwarntirla warnapirri. Yarnta man pamarr nyantuwarntikura ranyji yutukarku payikiwarntirla. Ngajukurajinyangu pakirti man yutukarku layiwarlanykurarla pingkayikurla Pinjiminkurla.”

Nyanartijangka kumantawarlanya palu warnajarrinya kayili. Jawujapju parla marni wartangurni warrkammayinku, “Waangu manunya wartangurni. Yangka manyanangurla pirriyanku, japirryungkanya, ngajukura pajilu pakirti ngurru warntarnkarranya.”

Wali wartangurnila manya warrkammayintu waanya. Pirriyani manyanangurla. Jularni manyanangu, “Yala mantarla pakirti warntarnkarrakanya majakura ngurru, tikirryungkajalu. Marulu parla nyantuwu. Puju kayan ngajanta tikirryungka, wali pungku marnanya. Nyurrawarnti manta ngurrujiwarnti pirriyani.”

Marni palurla, “Ngajirta marnalu ngurru warntarnkarrakangkarla nganamparlu.”

Nyantungu manyanangu marni, “Kala nyaku ngarnarla payikiwarntirla.”

Marni palurla, “Yu. Nyakarla.”

Wali parlipinyala Pinjiminkurla payikirla. Marni manyanangu, “Mapunparni mantarla minyarti warntarnkanya.” Wali nyanartijangkarlu palurlanyanu langkirmani kuwutwarnti papajiwartirlu yawiyirlu. Pujurnila palu tikiyani majakarti kaparnngurni Yijipkarrajikarti.

Wali Jawujap manyanangu kuljarrinya. “Nganajangkarlu pajanta warntarnkarranya ngajukura pakirti,” manyanangu marni.

Jutangu parla marni, “Kayan ngarnangulurla jangkumanta. Minyarti yurru marnalu jarlujangka warrarni martarnana nganamparlu. Kayan ngarnalunya rukanyja. Wali warrkammarnanku marnangulu nyuntuwu nirparni.”

Yarntarni manyanangu marni Jawujapju, “Ngajirta. Kayantu paji ngurrujirlu warn-tarnkarranya ngajukura pakirti. Nyanartirlu paji warrkammarnanku layingu yangka paji warntarnkarranya pakirti. Nyurrawarnti wali manta tikiyanku kayili ngarpukarti nyurrawarntikurakarti. Pinjimintu paji warrkammarnanku.

Jutangula parla marni, “Ngajirta. Ngarpu nganampakura ngarta pirlajarri. Pinjimin nyantukurajinyangu parla walaku. Kayan ngarnalu tikiyanta marlal. Yawiyi marnalurla ngarpuwu nganampakurawu.”

45

Jawujapju manyanangurlanyanu yini jularni

¹⁻²⁸ Nyanartijangka Jawujapju manyanangu yawiyijarrinya papajiwartiwu. Lun-ganila manyanangurla. Yini manyanangurlanyanu jularni, “Ngaju marna Jawujap nyurrawarntikura ngaja. Ngajukura ngarpu yara ngarta wanji.”

Nyanartijangka papajiwartni palurla rayinjarrinya. Ngajirta palunyanta jangkumantarla. Wali Jawujapju manyanangu marni, “Ngajirta nganta rayinjarri. Yantajilurla ngajukarti marnpa. Ngaju marnanyirrangu ngaja yangka manyalu jarlu yinya kamuljartiwarntirlu pamarr. Payamkujirni pajalu ngaju. Wurnala pajanta yiparni minyartikarti Yijipkarti. Ngajirta ngantanyanu nyurrawarntirlu ngirtilykarra jula, ngaju paja Ngarpungu yiparni Kuttu. Ngajirta pajanta nyurrawarntirlu yiparla. Ngarpungu paja kanya. Nyanartijangka paja warrkam minyarti yinya miyi ngampurrikanupurru. Piyirwarnti paja marrijangkawarnti mapirirni marnanya yunganku. Nyanartipurru paja minyarti warrkam yinya tuwanga miyi ngampurrikanupurru.”

Yarntarni manyanangu marni, “Kayan ngarlipangu ngapa wanti miyipurru turtan-gupurru. Yukajaa mana warrarni pa lalka ngunanganku. Miyi pa ngunangana minyayir-lamiparni Yijipja munyai. Nyanartijangkala paja Ngarpungu yiparni yungupurru ngajukurawarnti piyirwarnti jarntuwarnti. Kayan ngarlipa pirlajarri. Yapajirnyanun-guwarnti mapirirni palu ngunanganku wanji. Ngarpungu paja majakujirni minyayirla Yijipja kujartipurru.”

Yarntarni manyanangu marnani, “Tikiyanku manta ngalimpakurakarti ngarpukarti. Julawu mantarla ngaju minyayirla kirrarnujangka, yangka pajalu jarlu yap kanya kamuljartiwarntirlu Yijipkarti. Yara marna wanji kirrarnana. Kujarti mantarla julawu. Partalurnila paji pirriyanku. Kirrarnankula manta nukarni ngajungarni marnpa. Nyanartijangka miyila marnanya yunganku nyurrawarntijaa ngarpu ngalimpakura mapirirni yangka kajinta ruwanguliny purpanku minyartikarti.” Nyanartijangka lawukanila Pinjimin yarnta ngukupajanurla manyanta lungani. Kanarlanywarnti mapirirni manya lawukani. Yarnta manyanangurla lungani papajiwartirla. Wali wangkikarra palu kirrarnani. Wurnajarrinyala palu papajiwartni kayili Kayininkarti.

Pirriyanila palurla Jayikapku. Yinya palurla miyi ngarpunyankura. Marnila palurla, “Nyanya marnalu Jawujap nganampakura ngaja yangka palu jarlu yapkanya. Jarlra manyanangu nyantu maja kirrarnana Yijipja. Miyi manyanangu ngampurrikanana.”

Wali Jayikap parla purrpurrmarni. Marni manyanangu, “Mapun ngartaji ngajukura walaku wanji. Partalurnila pajanta nyantukarti kangku. Ngajirta ngarna pirlajarri jutparni nyangungajirtajangka. Nyaku marnajin wanjingurnikarra.”

Nyanartijangka marni manyanangu walakunyankurawarntiwu wirriyarlu, “Man-awarnti pikakujilu. Wurna parlipa yanku.”

46

Jayikapngurra palunyanta yani Jawujapkart

¹⁻³⁴ Nyanartijangka jakarnila palu kurlirra. Kaparn palu lamajarrinya ngurranga. Kamparni parla kuyi Jayikapju kajalkajalkujirrupurru Ngarpu. Nyanartikarra pukanyja parla marni Ngarpungu, jularni yini, “Jayikap. Ngajirta ngan rayinkarri Yijipkarti yanupurru. Yara man yanku. Ngaju marnanyirrangu gurla mapirirni yananku. Yarnta marnanya pikakujiwu yapajirnyanguwarnti nyuntukurawarntijangka walakuwarnti-kurajangka. Walimpawarlany marnanya tikirrkangku minyartikarti Kayininkarti yapajirnyanguwarnti.”

Nyanartijangka kanya manya Jayikapju nyantukurawarnti walakuwarnti kartujarti-warnti lamparrwarntijaa kilakiwarnti yarnta nganapartu nganapartu manawarntijaa kukunjawarntijaa nanikutwarnti kamulwarnti manajartiwarnti mapirirni. Nukarnini manya kanya nyantukurawarnti piyirwarnti.

Nyanartijangka pirriyani manyanangurla Jawujap. Jirrkirlparnila manyanta yani ngarpunyanukurakarti. Ngamurlamanurla pilanyanu lungani wapirrarlu. Nyanartijangka marni parla Jayikapju, “Wali marnanya martarnanku wanjingurnikarra nukarni ngajukurawarnti walakuwarnti.”

47

¹⁻¹² Nyanartijangka Jawujapju manya kanya papajinyankurawarnti murrkurn 5 japirlyungupurru king. Marni palurla, “Wanyjarrarla marnalunya yukanga martarnanku kukunjawarnti. Yarnta nganampa mapirriini, wanyjunga marnalu kirrarnanku.”

Kingju manyanangu marni, “Yu. Wali manta kirrarnanku kakarra ngurranga Kujunta.” Wali kirrarnani palu nyanayirla. Ngampurrikanani palunya kukunjawarnti.

Nyanartijangka Jawujapju kanya ngarpunyanкура kingkarti. Nyaku pa kingju. Wali Jawujapjula parla kingku marni, “Minyarti paji ngajukura ngarpu.”

Kingju parla nyangungurla marni Jayikapku, “Nyangurlakarrajangka man.”

“Ngaju marna jarlujangkajinyangu. Yitilawarnti paja 130 marna ngunangani.” Nyanartijangka Jayikapju parlanyanta japirlyinya Ngarpu kingku. Wali tikiyanila Jayikap kakarra ngurrakarti Kujunkarti. Nyanayirla palu kirrarnani.

50

Jayikap pirlajarrinya

¹⁻²¹ Jayikap pa walimpawarlany pirlajarrinya nyanayirla Yijipja. Lunganila palurla walakuwarntirlujaa jarntuwarntirlu mapirriini pirlajarrinyujangkawu. Nyanartijangka palu maparni mirrijinjawurlu jarngukarrarla. Yangka palu lungujangka lamajarinya walimpa, kanyala palu kayili karrkin nyantukura Kayininkarti. Yutukanila palu nyanayirla najinga yangka palunya jarlu yutukani nyanayirla nyantukurawarnti kilakijaa ngawiji ngarpujaa ngamaji mapirriini. Wali nyanartijangka palu tikiyani kurlirra Yijipkarti.

Nyanartijangka marni palurlanyanu Jawujapkurawarntirlu papajiwartirlu, “Kunyungurla parlipangu Jawujap warrarni nguniny kuli yangkartijangkangurni jarlujangkangurni. Jawujapju parlipanya kunyungurla ngunyipungku jirna. Kuli partarlipangu nguniny warrarni yangkajiliny parliparla ngalimpa jarlu kuljarrinya. Ngalimpakura parlipangu ngarpu jarlu pirlajarrinya purntumanupurru.”

Wali Jawujapkartu palunyanta yani papajinyankurawarnti. Parntawantinyala palanta, kajalkajalkujirni palu Jawujap. Marni palurla, “Nyuntuwu marnangulu ngunawu warrkammayinwarnti, mapunikanankula marnangulurla nyuntunga.”

Wali Jawujapju manyanangu marni, “Ngajirta ngajinta rayinkarri. Ngaju marna yara. Ngajirta marna ngaju Ngarpu purlka, yarr marna piyirn. Kayan ngarnanya punga yakurrngurni Ngarpujilinyju. Kujarti manta pinapinakarrinya pirlawurra kurrkunga tarrapungupurru, yarnta marri yiparnupurru piyirnwarntiwarlanykarti. Ngaju paja Ngarpungu jirrkirlkujirni, yangka marnarla jularni minyartikarrajiju kingku miyi martarnupurru tanyjingu. Nyanartijangka paja jinjinyinya miyi purlkakujirnapurru, yarnta ngampurrikanupurru walimpawu. Nyanartijangka marnanya miyi yinya marnanyanjartiwarnti. Yarnta marnanya ngajungu wanji martarni miyi yungujangkarlu. Kujartikarra paja Ngarpungu jirrkirlkujirni.”

Yarnta manyanangu marni Jawujapju, “Ngajirta ngajintarla rayinkarri. Ngajungu marnanya ngampurrikananku nyurrawarnti, yarnta yapawarnti mapirriini.” Nyanartijangka Jawujapkurawarnti papajiwartu palurla wirriyajarrinya, yarnta palurla yawiyijarrinya.

Jawujap pirlajarrinya

²²⁻²⁶ Walimpawarlany Jawujap purrkujarrinya. Marnila manyanangu jarntuwarnti-wu, “Ngaju marna purrkujinyangu, jamurnjamurnjarrinya paji pirlajarrinyupurru. Nyurrawarnti manya Ngarpungu ngampurrikananku wartangurni. Yarnta manyirangurla jarrkanganka Yijipngurni Kayininkarti. Jarlu parla Ngarpungu pinakanya Ayiparanku nyanarti ngurrara Kayinin. Ngaju mapirriini pajalu kangku karrkin Kayininkarti yapajirnanyunguwarntirlu ngalimpakurawarntirlu.” Wali Jawujapju parlanyanu kujarti pikakujirni. Ngajirta ngalunyanta rukanya.

Nyanartijangka marlajarrinyala Jawujap. Mirrijinjawurlu palu maparni karrkin nyantukura. Yutukanila palu ngurtinga pirla.

Marnin Ruj RUTH

Ngunyarrirlangu Nayamijarra Ruj

1-22 Jarluwarlany ngurra manyanangu Juwujwarntiwu yakurrjarrinya. Miyingajirta palu ngunangani. Ngapa ngajirta wantirla nyanayirla. Ngajirta yatuwurra pajarrarla nyanartipurru miyiwu turtangupurru.

Wali layi nganpayi Juwuj yini parla Limilikjaa kartunyankura Nayami pila. Ngarpukurajarra ngunangani Pajilimja. Nyanartijangka miyi ngajirtajinyangurla palu nguja.

Wali nyanartijangka pila wurna jakarni kakarra parrijarra mapirri pinyalu kanya nyantujarrakura walakujarra. Pajilimngurni pila jakarni kakarra wamarn Muwapkarti. Pakulyani palu Muwapkarti. Nyanartijangka pila nguja yinkirni kitangarni pila parrijarra purkajarrinyani nyanayirlarni Muwapja. Limilikpala pilangu pirlajarrinya ngarpunyankura Muwapja. Nyanartijangkajarra pilanya kartujarra warntarni Muwapkarrajijarra Limilikkurajarrarlu walakujarrarlu. Nguja palu nyanayirlarni Muwapja. Walimpawarlany pila pirlajarrinya nyanartijarra nganpayijarra paparlangu. Layila pilangu wanji nguja ngamaji Nayami.

Nyanartijangka Nayamirlu parlayanu marni, “Tikiyanku marna ngajukurakarti ngurrarakarti. Ngajirta ngarna minyayirla kirranyja.” Nyanartijangka jakarnkarakanyala tikirr Pajilimkarti karla. Walilpinyala pila ngunyarri nyantukurajarrarlu. Marni pilangu, “Tikiyanku manpilanyanangurla nyurrajarrakurawarntikarti piyirnwartikarti. Kirraluku manpila jarntuwarntirlajaa ngamajirlajaa ngarpunga.”

Wali nyanartijangka layiwarlanyju jutungurni wajilpinya. Jarti ngunyipungurla kanyala pa mapirri. Pirrikanyala pa Pajilimja. Pajangu piyirnwartirlujaa marninwarntirlu pinyalu nyanyangurra nyanartikarrajawarntirlu Pajilimkarrajawarntirlu. Nayami palu nginyjirrikani. Marninwarlany palu jarti nginyjirringinyjirrikani ngayi.

2

Rujju wartarnani miyi kirlijangka

1-23 Nyanartijangka pila Pajilimja kirrarnani miyngajirtajarti ngunyarrirlangu nyanartijarra yinijarra Nayamijarra Ruj. Kirrarnani pila pamarrngajirtajarti, tumaj palu Juwujwarntirlu ngajirta palunya kalkarrawarnti pinjina yungantarla.

Nyanayirla ngurranga Pajilimja palurlanyanu ngurrujarra kiyi jurajijiliny tarrapungani, miyila turtangani. Pukarrjarrinyujangka ngurrujarrarni palurlanyanu warppungani nganpayiwarntirlujaa marninwarntirlu.

Yangka palurlanyanu ngarrjarni wartarnani, yangkala manyanangu purlka ngunangani, wartangurnila palu warrumanani marninwarntirlu pamarrngajirtajartiwarntirlujaa miyngajirtajartiwarntirlu. Nyanarti kirlijangka palurlanyanu wartarnani. Ngurrakartila palurlanyanu kangani ngarnupurru. Nyanarti miyi palu warppungujangka kangani ngurrakarti, talykarrjiliny palu rawukarra luwarnani pamarra, kamparnanila palu warlunga.

Wali miyi nyanartikarra pulparr pa ngujangurra warppungupurru. Japirlyinya parla Nayami Rujju, “Yanku marna warrkamjurra. Miyi marna wartawu, ngalkula parli.”

Jangkumani manyanta, “Yanta ngajukura kurntal. Warrkammalku mantarlingurla miyiwu, nganangula parlinya yungku.”

Wali marnin nyanarti yani nyanartikarti warrkamkarti kirliwarntipurru warntar-nupurru. Nyanayirla yarta pa warrkammarnani Ruj. Ngurrparni parla nganpayiwu nyanartiwu ngujangurra majawu yiniwu Puwajku, Nayamikura parla walakuwarlany marnpajangka. Pirriyani nyanarti nganpayi maja Puwaj ngurrangurni nyantukurangurni. Parlipinyala Ruj warrkammarnujangka. Japirlyinyala parla nyantukura warrkammayin, “Ngana marnin minyarti.”

Jangkumani pa, “Marnin nyanarti yangkarti Nayamirlu pirrikanya ngunyarrinyankura. Nyanawurlu marnintu paja japirryinya warrkampurru minyayirlapurru minyartijangkawarnti kirliwarntiwu japurnupurru. Nyangani marna jarlujangkarlurni warrkammarnani. Ngajirta manyanu jurumanantarla,” marni parla warrkammayintu Puwajku.

“Ya,” marni parla Puwajju. Wali yanungurla parla marni Rujku Puwajju, “Ngajirta ngan pakulyanti minyartingurni yartngurni. Minyayirlarni man warrkammalku ngajukurarlarni nganpayiwarntirlu wartangurni.”

Ngurrpangu parla Rujju marni, “Nyapartu pajin ngajuwu wulyuwulyu marnana. Ngaju ngajirta marnangu jarntu, marrijangka marna.”

Nyantungula parla marni Puwajju, “Pinakarrinya marnanya piyirnarnti wulyu mantalu jularnani. Nayamirla manyanta lapantinya. Wanyjani manunya nyuntukurawarnti jarntuwarntijaa ngamajijaa ngarpu.”

Nyanartijangka miyi palurla Rujku ngarrjala tarrangani nganpayiwarntirlu warrkamayinwarntirlu. Nyanartijangka ngarrjala parlanyanu kirminymanani Puwajkura-jangka mapirri. Kanyala nyantukurakarti ngurrakarti Rujju, yinyala parla Nayami miyi purlkajaa wangkiwarnti parla jularnani nyapartukarra nguja warrkamja. Nganpayi parla nyanarti Puwaj jularni Nayamiwu.

3

Nayamirlu parla parlipinya nganpayi Rujku

¹⁻¹⁸ Layimirri parla marni Nayamirlu Rujku, “Nganpayi marnangu jalarra parlipungku nyuntuwu ngumparna, nganpayi nyanarti Puwaj.”

“Yu. Wali. Nyuntunga marnangurla mapunikarrku.”

Nayamirlu parla jinjinyinya, “Yantanyanta Puwajkarti, parlipungku man mayarurla warrpungupurrurla. Yanungurla manyanta jinamartaji yukuyanku.”

Wali Ruj manyanta yani Puwajkarti mayarurlurra warrpungupurrurlurra. Yanungurla manyanta jinamartaji yukuyanurramarni, manyan yukarnujangkarla. Pukanyjala parnkijarrinya Puwaj, karrpirilparnila, marninjala parlipinya jinanga yukarnanujangka. Kujartikarra manyanangu nyantuwarntikura kartiny, yangka ngumparnarlu nganpayirlu palunya kalkarra warntarnani.

Puwajju parla marni, “Ngana man nyuntu.”

Jangkumani manyanta, “Ngaju marna Ruj. Nyuntutkarti marnangurla yani ngumparnakarti jarntukarti.”

Puwajjula parla marni Rujku, “Ngajirta marnangu ngumparna jarntujinyangu. Nganpayi layiwarlany mangu nguniny jarntujinyangu. Japirlyungku marnalurla nganpayi nyanarti nyapartukarra malku.”

4

Ruj palurla yinya nganpayi Puwaj

¹⁻²² Nyanartijangka kumantawarlany parla pirriyani nyanartiwu nganpayiwu, marnila parla pajanga purrkuwarntirla majawarntirla, “Warntawu ngan nyuntungu ngurra ngalimpakurarlul papajirlu wanyjani pirlajarrinyujangkarlu. Pirlajarrinya parlipangu.”

Jangkumani manyanta nyanawurlu nganpayirlu, “Yu. Warntawu marna ngurra.”

Marnila parla Puwajju, “Ngurra man nyanarti warntawu marnin nyanarti kalkarra mapirri Nayamikura ngunyarri.”

“Ngajirta. Kayan ngarna warnta nyanarti ngurra marnin mapirrijarti. Nyuntungu warnta,” marni parla Puwajku.

Nyanayirlarni pajangarni manyanu nganpayiwarlanyju kurtamani jinangajangka yakapiri kayan, yinyala parla Puwaj. Nyanarti manyanu kurtamani nyanawurlu nyantukura jinangajangka, nirn parla wali wulyu nguja. Yakapiri parla yinya pinakarrinyupurru. Kayan ngarta marninjaa ngurra tikirrkuj. Kujartikarra palu ngunangani jarlu nyantuwarntikurula ngurranga Juwujwarnti.

Nyanartijangka ngujala pila nyanartijarra jamirlangu Rujjarra Puwaj. Walimpa pila parnila martarni yini parla Wupit. Nganpayiwarlany Tayipit wartangurnijangka nyanarti parla parri Wupit kilaki.

Jamiyurl 1 SAMUEL

Yanangu parla Ngarpu japirlyinya yapapurru

¹⁻²⁸ Nganpayi nyanarti ngunangani marninkujarra kurrinyarti yini Yilkana. Nyantu pa Ngarpukura. Marninwarlanyju parlanyanta jarti nyangani yapawu yiningu Yanangu. Yarringarnani parlanyanu marninwarlany yapajarti. Marnani parla, “Nyuntu man yapangajirta.” Yangkala kurntayikujirnanani Yana.

Wali yitilalwarlany yitilalwarlany palu yanani ngurrawarlanlykarti Jalukarti. Nyanayirla pa ngunangani kaluku Ngarpukura mayarujilinyarni jujupurrujaa mitingpurru. Wali yangkartiwarnti palu yani jamirlanyarti. Kujarti palurla kangani yiji Ngarpuwu kuyi. Nyanartikarrarni manyanu yarringarnani nyanarti marninwarlanyju yapajawurlu yitilalwarlany yitilalwarlany. Wali pinapinakarriyani marnintu Yanangu yapawu martarnupurru. Luyurmarni ngaru kaninykaniny.

Nyanartijangka pa yani jintanga Ngarpuwu japirlyungupurru. Takurryanila kalukurla. Lungukarrarlul parla Ngarpu japirlyungani. Marni parla, “Parri pajan yungku. Yangka marna martawu nyanarti yapa, tikirryungkula marnanta nyuntu warrkampurru. Warrkammarnanku mangu parrijangkarlu kitangarni purrkujarrinyurla pirlajarriwu.” Pajangal parla japirlyungani tikirparni tikirparni Ngarpuwu.

Wali nganpayi parla Ngarpukurajinyangu puris kirrarnani warntarrirla takurryanupurrurla, yini Yilayi. Nyanarti warrkam parla nyantukura kalukumiparni ngampurrikanani Ngarpukura. Wali kirlingirringurni nyangani marnin nyanarti tamtammarnani lirramipa. Ngajirta pa pinakarrirla wangki marnujangka. Kula pa wangarta marnani ngapajangka. Yilayirlu parla marni, “Ngajirta ngan wangartajarri, wanyjarrku man ngapa nyanarti. Wulyu man ngunawu.”

Jangkumani manyanta, “Ngajirta marna ngaju wangarta, ngaju marna wulyu. Yawiyi marnajin nguniny, japirlyungani marnarla Ngarpuwu.”

Nyantungula parla purturu marni Yilayirlu, “Wali yanta. Ngarpungu manta yungku, yangka man japirlyungany.” Wali tikiyani manyanangurla jarntuwarntikarti nyanarti marnin, wirriyajarrinyurla.

Nyanartijangka palu tikiyani jampirlangujarti nyantuwarntikurakarti ngurrakarti. Nyanartijangka yapajartijarrinya nyanarti marnin yangka lirramiparni tamtammarnani, parrila martarni Jamiyurl. Wali purlkakujirni ngamajirlu. Wanyjanila ngamarna, ngajirta ngamarna ngarnantarla purlkajarrinyangkarlu. Nyanartijangka tikirrkanyala Jalukarti marnintu ngamajirlu Ngarpukurakarti kalukukarti. Yinya parla Yilayi nyanartikarraji puris. Wanyjanila manyanta nyantunga Ngarpukura warrkam pinarrijarrinyupurru. Walila warrkammarnani kitangarni purlkajarrinya nyanayirla kalukurla.

2

Parri Jamiyurl warrkammarnani kalukurla Ngarpukurarla

¹⁹⁻²⁶ Wali yitilalwarlany yitilalwarlany manyanta najanu yanani ngamajinyankura. Kanganila parla mana mintimjangka kuwutjilinyarni. Nyanartijangka yawiyirlula parla yarntarni yinya Ngarpungu. Kanarlanywarnti wartangurnijangkawarnti manya Yanangu yarntarni martarni yapawarntiwarlany parriwarnti murrkurn, mangajarra kurriny. Yangkarti parri kajalurnijangka Jamiyurl warrarni parla warrkammarnani Ngarpuwu kalukurla Ngarpukurarla.

Nyanartijangka Yilayikurajarra walakujarra pila purisjarra ngunangani. Warrkam-marnani pila Ngarpukurarla kalukurla. Ngajirta pila jirrkirl warrkammarnantarla, ngajirta pila Ngarpu mapunikanantarla, kurrinykurriny pila ngunangani.

3

Ngarpungu parla marni parriwu Jamiyurlku

¹⁻²¹ Nyanartijangka pukanyajarti yukarnani rumwarlanyja nganpayi Yilayi. Nyantu pa purrkujinyangu. Mil pa puyujarrinya jamurnku jankawu. Parri pa rumwarlanyja yukarnani. Wali Ngarpungu parla marni. Taj jularni yini jamurnku rakarra kangupurru kunyungurla mungangarni. Wali jangkumani parringu, “Yu,” marni parla. Wali laparnila nganpayikarti Yilayikarti. Marni parla parringu, “Nyuntungu ngajan jularni.”

Nyantungu parla marni, “Ngajirta marnangu ngajungu papajarrarla. Tikiyanta manyankarti.”

Wali tikiyanurla yukarni. Yarnarni jularni Ngarpungu. Marni parla, “Jamiyurl.”

Yarnarni yani Yilayikarti. “Nyuntungu ngajan jularni.”

Yarnarni parla marni Yilayirlu, “Ngajirta. Tikiyanta manyankarti.”

Murrkurnmirri parla marni Ngarpungu. Nyanartijangka nginyjirrikani Yilayirlu, kunyungurla parla Ngarpungu marnana. Wali Yilayirlu parla marni, “Tikiyanurla yukanyja. Puju mangu yarnta malku nyanarti Ngarpungu, wali jangkumanku man. Malku manurla, ‘Pinakarrilany marnanta nyuntukuraru warrkammayintu.’”

Wali tikiyanurla yarnarni yukarni. Nyanartijangka Ngarpula manyanta pirriyani marnpa. Karrinyungurni parla marni, “Jamiyurl.” Kurrinymirri pa taj jularni yini.

Jamiyurllu jangkumani, “Julaji Ngarpu. Pinakarrinyana marnanta nyuntukuraru warrkammayintu.”

Ngarpungu parla jularni, “Yilayikurajarra walakujarra yakurrjarra pila. Ngajirta pila jirrkirl wulyuwulyu warrkamanyja kalukurla ngajukurarla. Ngajirta pilangu Yilayirlu jarrmanyjarla. Pungkula marnapinya nyanartingurni warrkamngurni.” Kujarti parla marni Ngarpungu Jamiyurllu.

Wali nyanartijangka Ngarpungu pa wangki nyanarti pujumani. Wanyjanila Jamiyurl. Ngajirta pa Jamiyurl partalurni turtangkarla, warrarni pa yukarnani, kitangarni kumantajarrinya. Nyanartijangka turtapinya wartangurni yangka Ngarpungu wanyjani. Warrkammarnani pa Jamiyurllu kulkururlu, ngajirta parla winkirjangka jularla Yilayiwu, tumaj pa rayinkarrinyani. Nyanartijangka papajani parla parriwu, “Mirnu yanani parri ngajukura.”

Jamiyurllu manyanta jangkumani, “Yu. Minyarti marna.”

Yilayirlu parla marni, “Ngana mangu jularni Ngarpungu. Julaji. Ngajirta ngan kulkuru karrinyanta.”

Nyanartijangka Jamiyurllu manyanta jangkumani. Jularni parla wangkiwarnti nukarnini yangka parla Ngarpungu jularni. Yilayirlula parla marni, “Yu. Wali Ngarpu pa kayan purlka. Maja parlipangu nyantu wulyujuwal.”

4

Jamiyurl manyanangu puraput ngunangani

¹ Walimpa palu pirriyani Pilijayinwarnti, pinyala palunyanu Juwujwarntirlujaa Pili-jayinwarntirlu. Nyanartikarrarni pinyalu pinya Yilayikurajarra walakujarra pirlawurra, yarnta kanarlanywarnti mapirriirni. Yangka parla jularni takiwurra Jamiyurllu Ngarpungu jarlu. Wali nyanartijangka yangka Jamiyurl purlkajarrinya nganpayijar-rinya, wali nira parla kujartijiliny jularnani Ngarpungu takingu. Puralka manyanangu ngunangani nganpayi Jamiyurl majajilinyparni Juwujwarntiwu puraput.

8

Jamiyurllu palurla marni kingpurru

¹⁻²² Nyanartijangka Jamiyurl pa purrkujarrinya walimpawarlany. Kurriny walaku-jarra pinya martarni. Nyanartijangka pinya purlkakujirni. Maja pilanyanangu ngunawu Juwujwarntiwu. Wali ngajirta pila mapunjjarra Ngarpu mapunikanujuwal, pamarr warntarnjuwal pila ngunangani. Wali yakurrmarnani pilangulu Juwujwarntirlu nyan-tujarra pila pamarr warntarnujuwalkujarra, ngajirta pila ngarpujiliny ngunangantarla Jamiyurljiliny.

Nyanartijangka palanta yani Jamiyurllukarti purrkuwarnti Juwujwarnti japirlyun-gupurru. Marni palurla, “Kurajpungku marnanpangu nganpayiwarlany. Purlka mar-napangu ngunawu king. Nyuntu man purrkujinyangujarrinya. Kayan ngarnapangupila nguna nyuntukurajarra walakujarra, tumaj pila jirrkirl ngajirta.”

Wali ngajirta parla wulyumanyjarla Jamiyurllu wangkiwu nyanartiwu king kurajpun-gupurru. Ngarpuwula parla purayimarni. Jangkumani Ngarpungu Jamiyurl, “Yangka palurla majawu wulyumalany kingku, wali nyanarti. Ngajula pajalu wartangurniku-jirni. Ngajirta pajalu ngajuwu mapunikarrarla.”

Nyanartijangka jarti manyanangu jarmarnani Jamiyurllu. Marni manyanangu, “King pa manawarnti warntarnujuwaljaa warrkammayinkujirnujuwal. Nira mantarla warrkammarnanku. Yakurrmalku mantarla walimpa, puju manta yumpaljarriwu.”

Wali jarti manyanangu marni. Nyantuwarntirlu palurla marni jutungurni, “Ngajirta. Kingku marnalurla wulyumalany.”

Wali Ngarpungu parla marni Jamiyurlku, “Mapunikarrku mannyanangu kingpurru warntarnupurru.”

9

Jamiyurllu manyanta purtkujirni ayil jurlunga Juwulla

¹⁵⁻¹⁷ Wali kanarlanya purangu yarnta parla marni Ngarpungu Jamiyurlku, “Kumanta marnangu yipawu nganpayi. Nginyjirrikarrku man king. Purtkujiwula mananta ayiljawurlu pinalkarrapurru. Nginyjirrikarrkula manyanu kurajpungujangkarlu.”

Wali kumantajarti manyanta pirriyani nganpayi yini Juwul. Yangka Jamiyurllu nyanya, nginyjirrikanila. Ngarpungu parla marni nyanartikarrarni, “Minyarti pa nyantu.” ²⁵ Nyanartijangka ngurra layi manyanta yukarni Jamiyurlla. Kumantala pila turtapinya. Pakulpala pila yani, rirringkingurni manyanta jatkarriyana.

10

¹⁻¹⁷ Wali nyanartijangka Jamiyurllu warntarni ayil, purtkujirnila manyanta jurlunga Juwulla. Marni parla, “Juwujwarntiwu mananangu ngunawu king purlka. Marlamanku manunya, puju nganaguwurti manya pungku kuliparirlu marrijangkarlu. Wali Ngarpungu manta kurajpinya nyuntu, nyanartijangka marnangurla purtkujirmana.” Nyanartijangka wurnala yani Juwul jarntuwarntikarti. Wali ngajirtarni manyanan-gurlanyanu jularla kingkujirnujangka, kulkururni pa kirrarnani.

Nyanartijangka Jamiyurllu manya marurripinya Juwujwarnti mitingpurru jujupurru. Nyanartikarrarnila manyanangu julawu. Yanku palu mayarukarti Mijpakarti. Wali warryani palu, kirrarnanila palu mitingja.

Juwul manyanangu king ngunangani

²²⁻²⁶ Juwul pa ranyji kirrarnani manawarntirla. Wali Jamiyurllu manya yiparni kanarlanywarnti purpanupurru Juwul, tumaj pa nyantu kunyungurla kurntayi. Palkangakujirnila palu nyangupurru. Wali Jamiyurllu manyanangu marni, “Minyarti nganpayi kurajpinya Ngarpungu, maja manyirrangungunawu king.”

Wali ngarrurtarlulalurla papajanani Juwujwarntirlu. Marnani palurla Juwulku, “Rawa marnanpangungunawu maja king.” Nyanartijangka lirrkarnpinya manya Jamiyurllu nukarnini nyapartukarra pa Juwulkura warrkam ngunawu. Wali miting pujujarrinya, jaarlanila palunya ngurrawarntikarti. Kanarlanywarntirlu nganpayiwarntirlu palu wajilpinya Juwul.

Nyanartijangka rawa manyanangu ngunangani king Juwul. Wali jukuwarnti paja manya martarnani Juwulla, kitangarni palu purlkajarrinya. Wali marrijangkawarnti palu pirripirriyanani kulipariwarnti pungupurru Juwujwarnti pajangalmirri. Punganila palunya. Juwulla manya tanyjikujirnani nyantukurawarnti. Wali kulipariwarntila palunya Juwujwarntirlu tikirr ngunyipungani purnkungu. Wali yarnta ngajirta pa Ngarpu mapunikarrarla Juwulla, yarnta mapunikanani. Jarlu pa mapunikanani, nyanartijangka walirni pa pinakarrinyani Ngarpu, yarntawarlany ngajirta.

15

Ngajirta parla Ngarpuwu mapunikarrarla Juwulla

¹⁻⁹ Layimirri manyanta pirriyani Jamiyurl Juwulkarti wangkijarti. Jularni parla Juwulku, “Ngarpungu paji jularni yakurrwarnti pungupurru. Pungku manunya piyirwarnti Malakayitwarnti. Wali pungku manunya Juwulla pujurni. Ngajirta nganunya kanarlanywarnti jarnmanta, pungku manunya pujurni piyirwarntijaa marninwarnti, yapawarnti kuyiwarnti nyantuwarntikura mapirri. Warpiny manunya pungku purlumanjaa tangki, kamuljaa kukunja. Ngajirta ngan kayanwurti wanyjarra. Nyanartijangka manya Ngarpungu ngulikani. Yangka palunya jarlu pinya Ngarpukurawarnti kilakiwarnti, yangka manya Mujijju ruwa kangani Yijipngurni, nyanartikarra palunya pungan Malakayitwarntirlu Ngarpukurawarnti.”

Wali nyanartijangka Juwul pa yani, marurripinya manya nyantukurawarnti kulipariwarnti. Pungkula palunya kurlirra. Nyanartijangka ngajirta palunya pujurni pungkarla, layi palu nganpayi wanyjani wanji nyantuwarntikura kingjaa kuyiwarnti jurnankarrawarnti. Tikirrkanya palunya wanji.

¹⁰⁻¹⁵ Wali Ngarpungu parla Jamiyurlku jularni, “Ngajirta paji mapunikarrarla Juwulla, wanji manya kanya kanarlanywarnti.”

Nyanartijangka Jamiyurl manyanta yani Juwulkarti. Juwulla parla marni, “Pinya marnanya yangkartiwarnti, yangka pajin jularni.”

Wali Jamiyurllu marni, “Wayila. Pinakarrilany marnanya purlumanwarntijaa kukunjarwarnti lungujangka. Wanyjarrajangkawarnti palu nyanartiwarnti lungana.”

Juwullu manyanta jangkumani, “Ngajirta. Ngajukurawarntirlu palunya kangana. Ngarpuwu marnalurla jarnmani.”

²²⁻²³ Jamiyurllu parla marni Juwulku, “Ngarpungu parla mapunjinyangu wulyumalany mapunikanupurru nyantukura wangki wulyujinyangu, ngananguwurti parla nyantuwu piyirntu mapunikarrku. Kunyungurla man nyuntungu kujarti pinakarrilany yiji yungungurla wirriyakujirrupurru Ngarpu mapunikanungajirtarlu.”

Yarntarni parla Jamiyurllu marni, “Wali manu ngumujilinyarni wanyjarralany Ngarpukura wangki, nyanartijangka manta nyuntu kujartirni rantangakujiwu Ngarpungu. Kanarlany king pa kurajpungku.” ³⁵ Nyanartijangka Jamiyurllu wanyjani Juwul nirnarni. Ngajirta parla yarnta tikiyantarla.

16

Jamiyurllu manyanta Tayipitta purtkujirni ayil

¹⁻⁵ Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni Jamiyurllu, “Ngajirta nganurla kujarti lunganta Juwulku. Kanarlany marnanta nganpayiwarlany pinarriyungku. Kurajpinya marnangu kingwarlany Jisikurajangka walaku. Yanku man Pajilimkarti ayiljarti purtkujirrupurru.”

Nyanartijangka yani, kanya pinya ayiljaa kuyi. Ayil pa kanya ranyjingu Juwullamarra. Pungka ngarta Juwullu. Kuyi pa kanya warraja yiji yungupurru Ngarpu. Wali pirriyani manyanangurla Pajilimja purrkuwarntirla. Nyanyala palu, marnila palurla, “Nganapurru man nyuntu mirnu pirriyani nganampakarti.”

Jangkumani manyanangurla Jamiyurllu, “Ngajirta. Kuyi marna kanya, Ngarpuwu marnarla pungku. Nyurrawarntirla marnanyirrangurla pungku minyayirla Pajilimja marnpa. Wali warryanku mantarla mitingpurru, nyanartikarrarnila marnanyirrangurla kuyi pungku.”

⁶⁻¹⁴ Wali Jisingurra palunyanangurla pirriyani wapirrajarti mitingkartirni. Jamiyurllula nyanya layiwarlany nganpayi wulyujinyangu karrkinjaa janginy Jisikura walaku. Pinapinakarrinya, “Kunyungurla pa nganpayi minyarti kurajpinya Ngarpungu.”

Ngarpungu parla marni, “Ngajirta ngan nyaka karrkinjaa janginy yara, wali ngajungu marna nyangany turlpu kaninykaniny. Ngajirta marna minyarti nganpayi kurajpungka. Kanarlany marna nyangany ngajungu.”

Nyanartijangka kanarlanywarnti manya kanya walakuwarntiwarlany Jisingu Jamiyurllukarti. Kayangurla kayangurla palunyananta pirriyani Jamiyurllukarti. Jularnila parla Ngarpungu, pajangalmirri Jamiyurllu, yangka palanta tirrinyanani. Marnani parla nyanartikarrarni, “Ngajirta ngan minyarti kurajpungka.” Nyanartijangka Jamiyurllu parla japirlyinya Jisi, “Wayila palu nguniny kanarlanywarnti.”

“Yu,” marni parla, “Layiwarlanyju manya warrkammarnana kukunjarwarnti wartan-gurnijangkarlu.”

Wali Jamiyurllu manyanangu marni, “Kaj. Purpantalu. Jurumanku parliparla mitingpurru.”

Wali pirrikanya palu yini Tayipit. Jamiyurllukula parla jularni Ngarpungu, “Minyarti nganpayi marnangu jularni. Purtkujiwu mananta ayil.”

Nyanartijangka ayil pa warntarni, purtkujirnila manyanta Tayipitta. Pajangu palu nyanya nyantukurawarntirlu papajiwarntirlu. Nyanartijangka Pirlurr Ngarpukura-jangka manyanta takurriyani Tayipitta, mayakujirnila. Wali nyanartikarra Pirlurru Ngarpukurajangkarlu Juwul wanyjani, yarnta pirlurwarlany manyanta yiparni kulipari, takurriyanila manyanta Juwulla.

17

Nganpayi Kilayi

¹⁻¹⁶ Nyanartijangka palu kakarrangjarti karrinyani Juwujwarnti. Kanarlany-warnti palu karrinyani karlangjarti piyirwarnti Pilijayinwarnti. Pamarrjarrangurni palunyanu jatnyangani kulijawurlu kakarrangurlujaa karlangurlu. Ngurrujarrarni palurlanyanu japantinyani ngurrajarrangurni.

Wali nyanartijangka purlkajinyangu nganpayi pirriyani yini Kilayi karlangujangka purntukangupurru Pilijayinwarntiwu. Nganpayi nyanarti pa purlkajinyangu kaparlawurru. Wali nyantukura kuluwuj purlkajinyangu pa wirrimkujirni tanyji kanarlanyarni. Kayan ngartalul tirrinylanta jirnallu. Jirnal nyurilymanjuwal pa nyanarti

kuluwuj. Wali nukarnini manyanu rukukani karrkintajaa jurlunga, yarnta jinajar-rarlajaa kurrapajarrarla. Yarnta jirnal kangani purlkajinyangu japirrijarti. Yarnta kanarlanyju nganpayirlu parla jara kangani purlkajinyangu. Marnparni kajalkajal yanani.

Wali nginarrrmarnani manyanangu kakarrangjangkawarntiwu. Marni manyanangu, “Warntawu mantarlanyanu kanarlany nganpayiwarlany purntumanupurru. Wali puju paja pungku layingu nyurrakurajangkarlu, wali nyurrawarntila manta maja ngunawu. Puju ngajungu marna pungku nyantu, wali nyanarti, nganampala karlangjangkawarnti marnanyirrangulu maja ngunawu.”

Wali pinakarrinyani palu Juwulngurrarlu kakarrangjangkarlu. Pinakarrinyurla palurla karrartajarrinyurla rayinjarrinya. Wali kumantawarlany kumantawarlanyjaa karuwarrawarlany karuwarrawarlany manyanangurla nginarrrmarnani, minyakujala jijijarti pajangalmirri marnani.

Wali papajinyankurawarnti palanta Juwulla kirrarnani Tayipitkurawarnti. Pinakar-rinyani palu nganpayi yangka Kilayi nginarrrmarnani manyanangurla kuli. Ngajirra pa nyantu Tayipit marnpa kirrarnantarla. Marri pa warrkammarnani kukunjarwarnti manya. Yarnta ngarpunga mapirriini manyanta kirrarnani, yarnta jarntuwarntirla mapirriini manyanangurla kirrarnani.

¹⁷⁻²² Wali nyanartijangka nyantukurarlu ngarpungu parla marni Tayipitku, “Miyi mananangu kangku nyuntukurawarntiwu papajiwarntiwu, yangka palanta Juwulla kir-rarnana. Wali nyanartijangka tikirkangkula pajin wangki nyapartukarra palu nguniny Juwulkurawarnti.” Nyanartijangka kumantajarti pikakujirni manya miyiwarnti. Wali tangkirlala karrpirni wurnapurru. Yanila manyanangurla Juwulngurrakarti. Kanya manyanangu miyi papajiwarntiwu.

²³⁻³¹ Nyanartijangka pirriyanurla manyanangurla wangkikarra karrinyani, nyanar-tikarrarnila pirriyani yangkarti nganpayi purlka Kilayi. Wali nginarrrmarnanila. Marnani manyanangu Juwulkurawarntiwu, kirlingal kirlingal manya liyilanani. Ku-jarti manyanangu marnani, “Warntawu mantarlanyanu kanarlany nganpayi purntu-manupurru.”

Wali pinakarrinyurla palu yaplaparni rayin Juwulkurawarnti. Tayipittu pinakarrinya jalarramiparni wurnakartirlu. Marni manyanangu Tayipittu, “Minyarti nganpayi pa yarr kurajjungana Juwujwarnti Ngarpujiliny. Kajalkajalkujilany manyanu. Nyapartu-jarriwula nganpayirlu puju lankujangka pirlawurra nyanarti nganpayi.”

Jangkumanila palu kanarlanywarntirlu, “Yangka ngananguwurti lanku pirlawurra minyarti nganpayi, wali nyanarti, yungkula parla Juwullu wirriyarlu yiji manawarntijaa pamarrwarnti, yarnta kartu mapirriini nyantukura kurntal.”

^{32-37a} Wali nyanartijangka Tayipittu parla marni Juwulku, “Ngajirra nganta rayinkarri. Ngajungu marna pungku.”

Juwullu parla jarrmarni, “Ngajirra. Kayan ngan jintanga yanta. Nyuntu man pingkayi, nyantu parla pinarri kuliwu pungupurru jarlujangka. Nyuntu manurla ngurrrpa kuliwu pungupurru.”

Wali Tayipittu marni, “Ngajirra. Ngaju marnarla pinarri, yangka manyanangurla kukunjarwarntirla pirriyanany kulipari layin pajanjuwal, nyanarti marna pungany pirlawurra, kukunja marnarla wanji yungany. Wali ngajungu marna nyangany minyarti nganpayi Kilayi layinjilinyarni. Ngaju paja marlamanku Ngarpungu yangkartijiliny-arni yangka paja marlamani layin pungupurru.”

^{37b-40} Juwullu parla marni Tayipitku, “Kaj. Yanta. Ngarpungu manta ngampurrirkarrrku kulijangka.” Yarnta manyanta Juwullu kuluwuj tanyji yutukani nyantukurajinyangu jirnalamarra yangkarti Kilayikurajiliny. Lanta ngarta Tayipit nyanartirlu purlkangu. Nyanartijangka jarti pa wirrimkangani Tayipittu, tumaj purlkajinyangu. Kunyungurla pa patkanyjirnani.

Wali marni parla Juwulku, “Kayan ngarna minyarti wirrimkangka, ngurrrpa marnarla minyartiwu tanyjiwu.” Wali kurtamanila manyanu, yarnta parlanyanu mana warn-tarni kanajiliny, yangka warrkamja kukunjarwarntirla kangani nira. Yarnta manya pamarrwarnti kurajpinya ngapangajangka karntalywarnti kurriny kurriny kayan. Takurppinyala manya payikirla pakittajiliny. Yarnta parlanyanu kangani manawarlany taki luwarnupurru rapajilinyarni, yangka pa nira kangani layinpurru luwarnupurru, kajilurla kukunjarwarnti pajarrku. Wali nyanartiwarntijarti manawarntijarti jakarni, ngajirra parlanyanu jirnal kangkarla.

⁴¹⁻⁴² Wali nyanartijangka yangarrijarrinya pilanyanu Tayipitjaa Kilayi. Kanarlany parla yanani nganpayiwarlany kaparn karrpirnajari. Kilayirla manyanta marnpa

yanani pilurpungupurru. Nganpayirru nyanya nyanartirru purlkangu Tayipit pingkayi jirnalngajirtajartijaa kuluwuj ngajirta kangkarla tanyji, kirliirni pa wirrimkangani.

⁴³⁻⁴⁷ Nyanartijangka Kilayirru parla nginarrrmarni, “Wanyjarra manurlanyanu minili kanya jara. Minyarti man pirriyani lamparnjarti mana. Kula marnangu kuyirni karrinyana.” Yarnarni parla marni, “Mirnu yanani. Pungku marnanta, ngumula marnanta tarrapungku. Jirikiwarntirlula mantalu ngalku ngilyki Juwulngurra yarnta marranywarntirru.”

Wali Tayipittu manyanta jangkumani, “Ngajirta. Ngaju paja Ngarpungu marlamanku. Wali man nyuntu karrinyana jirnaljartijaa purlkawarnti manunya manawarnti martarnana. Nyuntu mantalu manawarntirru marlamanku, ngaju paja Ngarpungumipa marlamanku Yijirayilkuraru.” Wali kulijarrinyala parla Tayipit. Marni parla, “Jalarra marnanta luwawu, yarnta marnanta kangkul talypajarrku. Ngumula marnanta tarrapungku nyuntukurawarnti mapirriirni Pilijayinwarnti. Jirikiwarntirlujaa marranywarntirru manyalu nukarnini ngalku ngilyki. Nyanartijangkarlu palu nginyjirrikarrku piyirntu pajangu wapalkarraru nyapartukarra paja Ngarpungu Yijirayilkuraru marlamani nyurrawarnti pungupurru.” Kujartikarra pilanyanu marrarnani karlangujaa kakarrangu.

⁴⁸⁻⁵¹ Wali yanani pilanyanu langkarnijarra. Nyanartijangka Tayipit ngarrujarrinya, payikijangka warntarni pamarr pupururlurni. Wali pikala martarni kurraparla. Nyanartijangka wurna jutjutparnila luwarni. Wali janginyjinyangula luwarni, yarrparnila jirrparr wantinya.

Nyanartijangka laparni Tayipit kankarnumarrangu manyanta jatparamani. Nayip warntarni Kilayikura, yarrparnila jungani kangkul taly. Wali jurulula kanya Tayipittu. Yijingangkku manyangurla kanarlanywarntirru mapun ngarta minyarti nganpayi pinya. Kanarlanywarntirru palurla pinarri ngunangani, nyantu pa purlkajinyangu. Nyantuwarntirru palu nyangani Tayipit pa pingkayi.

⁵²⁻⁵⁴ Wali nyanartijangka Juwulkurawarnti palu laparni Pilijayinwarntikarti pungupurru pirlawurra. Wali wapalkarrala palunya tarrapinya pirlawarnti, mapunparnila palunya ngarnani jirikirlujaa marranyju Pilijayinwarnti yangka parla jularni Tayipittu junganurla tarrapungupurru ngilyki.

⁵⁵⁻⁵⁸ Wali Juwullu manya japirlyinya, “Nganakura minyarti nganpayi pingkayi. Ngana parla ngarpu.”

Nyantuwarntirru palurla marni, “Ngurrra marnalurla.”

Nyanartijangka Juwullu nyanturni japirlyinya, “Nganakura man nyuntu. Ngana mangu ngarpu.”

Tayipittu manyanta jangkumani, “Ngaju marna Jisikura walaku Pajilimjangka.” Ngajirta parla Juwul pinarri ngunarla Tayipitku yangka manyanta Jamiyurru purtukujirni ayil, ngurrra parla nguja.

18

Juwullu parla yakurrrmarnani Tayipitku

¹⁻⁴ Wali Juwulkura walaku nyanayirru ngunangani yini Janijin. Nyanartijangka wurnakartijangkarni Tayipit jarntukujirni Janijintu. Wali lamakujirni parlanyanu Tayipit Juwullu. Ngajirta manyanta yipanyjarla tikirr ngarpukarti. Warrkammayinkujirni parlanyanu. Wali jarntukujirnila pilanyanu Janijintujaa Tayipittu.

⁶⁻¹¹ Wali nyanartijangka kulijangka palu tikitikiyani ngurrawarntikarti ngurrujarra ngurrujarra. Kanarlanywarnti palu wurnarni tirrinyyanani, kanarlanywarnti palunyanangurla jarntuwarntirru karrarnani. Walimpala palu wartangurni pirriyanani. Yangka palu tirrinyyanani mayaruwarntirru, marninwarntirru palu ngarrurtarlu juju yinparnani, yarnta palu Tayipit kajalkajalkujirni wirriyajangkarlu. Kujarti palu yinparnani, “Juwullu manya pinya murrkurnmartamarta, Tayipittu manya pinya pajajinyangu.”

Wali Juwullu manya kingju pinakarrinya jujujangka yinparnjankawarnti marninwarnti, kulijarrinyala. Pinapinakarrinyani parlanyanu, “Wali palu kajalkajalkujilany Tayipit. Kunyungurla pajalu ngaju wanyjarrku. Nyantuwartu ngalu kingkuji Tayipit.” Nyanartijangka Tayipitku parla yakurrrmarnani Juwullu. Nira pa ngampurrikanani. Tayipittu nganyanu kajalkajalkujirru king ngunangupurru. Marrkijarrinyanila parla.

Wali nyanartijangka kumantawarlany wangartajarrinyala Juwul. Layilaparnanila pupuru mayarurla nyantukurarla. Yangka parla Ngarpungu yiparni kulipari pirlurr, nyanartirru pa wangartakujirni. Wali Tayipittu pa pungani kitajiliny tirrinytirriny ngangakujirrupurru Juwul wangartajangka. Nira pa pungani kujarti. Nyanartijangka

Juwullu warntarni jirnal. Marni parlanyanu, “Larrpuklanku marna mayaru mapir-rirni.” Mapunparni jalikanurla parlanyanta jurtuklani. Nyantungu parla minkiri wany-jani Tayipittu kurrinymirri. Nyanartijangka jarti pa kurlpungani Juwullu, pungkarla pa. Nira manyanta murlikarra ngunangani Juwul pungupurru.

22

¹⁻² Nyanartijangka yaplaparni Tayipit Juwulkurajangka mayarujangka rayin. Karla pa yani, ranyjiwantinyala pa najinga Juwullamarra parlanyanta.

Nyanartijangka palunyanta jarntuwarnti pirriyani Tayipitkurawarnti. Ngurra palu yukarnani nira nyanayirla najinga papajiwarnti mapirrirni. Yangka palurla Juwulku yakurrmarnani, nyanartila palanta yani Tayipitkarti. Nyanartijangka manyanangu Tayipit majajarrinya najikarrajawarntiwu. Pakulyanani palu ngurrawarlany ngurrawar-lany Juwulkarrarla. Pungka ngarta Tayipit. Wali Juwullu parla jarti muwupungani. Nyantu pa Ngarpungu marlamananijaa ngampurrikanani.

24

Tayipittu jungani kuwut Juwulkura

¹⁻²² Wali nyanartijangka Juwul jakarni kurlirra, tumaj palurla jularni nyantun-gurni kurlirrawarlanyangkarlu. Marni palurla, “Tayipit pa minyayirla kurrarnana.” Juwullu parla muwupungani kulipariwarntijawurlu. Nyantu pa ranyji kurrarnani yininga pamarrrwarntirla Pilikutkurawarntirla. Tayipitngurra palu kurrarnani ranyji pamarra najinga. Nyanarti pa naji kakarrangujarti kirlingirri pukanyajillinyarni purlkajinyangu. Pirriyanila palu Juwulngurra. Nyantukurawarnti manya wanyjani, palkangala palu karrinyani. Nyantumipala Juwul manyanangurla takurryani ngapa-jangkajaa miyijangka. Wali yutantinyala kirlingirrirra jut nganpayi Juwul. Ngajirra manya nyakarla Tayipitngurra. Wali nyanya palu, marnila palurla Tayipitku, “Pungka.” Jinjinyungani palurla. Kujarti palurla marni, “Ngarpungu mangu yiparni pungupurru, pungkula man.”

Wali jarlkarra pirriyani manyanta nayipjarti wartangurni ranyji. Kuwutmparnila manyanta jungankarranya. Juwul pa ngurra kurrarnani. Ngajirra parla pinarri. Nyanartijangka Tayipit parla yawiyijarrinya. Pinapinakarrinyani, “Nganpayi minyarti pa Ngarpukura. Ngarpungu pa jarlu kurajpinya. Kayan ngarna ngajungu pungka.” Jarrmanila manyanangu nyantukurawarntiwu ngajirra ngartalu pungka. Nyanarti-jangka Juwul turtapinya walimpa ngarrjarni kurrarnurla, palkakartila manyanangurla turrinyani.

Nyanartijangka Tayipit parla partalurni yani kirlingirrikarti. Papajanila parla. Marni parla, “Purlka. Minyarti nyaka.” Jirimartarni parla kuwutjanga kunku yangka manyanta jungani. Yarnarni parla marni Juwulku, “Pungkarla marnanta, yangkala marnanta wanyjani. Ngajukurawarntirlu pajilu marni pungupurru, ngajungu marnangu yawiyijarrinya, tumaj manta Ngarpungu kurajpinya king. Wayila pajin pinarri ngunawu, ngajirra marnangu kulijarrirla. Ngaju nganajangkarlu pajan nira waangana pungupurru nyuntungu.” Yarnra parla marni Tayipittu, “Kunyangurla pajan kunyarr pirla wajilpungana, yarnra pirniny. Wali Ngarpungu parlinya nyangany nyantungu paja wanji yungany.”

Wali Juwullu manyanta jangkumani, “Wara, ngajukura paji karrinyana jarntu.” Nyanartijangka manyanta milngarli pirriyanijaa lungani. Marni parla, “Nyuntungu pajan wanyjani, ngajirra pajan pungkarla. Ngaju marna yakurr.” Kujarti manyanu jularni Juwullu. Yarnarni parla marni Juwullu Tayipitku, “Mapunparni manta Ngarpungu kurajpinya king ngunangupurru. Warra man ngunawu king. Wali ngajirra nganunya pungka ngajukurawarnti jirnanyunguwarnti yangka marna ngaju pirlajarriwu.” Tayipittu parla yu marni.

Nyanartijangka Juwul tikiyani kayili nyantukurarlurra ngurra Kipiyarlurra. Tayipit pa warrarni ranyji kurrarnani Juwullamarra, pungka ngarta.

25

Jamiyurl pirlajarrinya

Wali nyanartijangka Jamiyurl pirlajarrinya purrkujarrinyangka, lunganila palurla nukarnirlu Juwujwarntirlu. Warryani palurla, turnmanila palu.

Wali nyanartijangka yarntarni kujangkurra wamarn wamarn yanani Tayipit Juwul-lamarra. Pungka ngarta. Yarntarni Juwullu parla warrarni wulyumarnani pungupurru, muwupungani parla. Nyanartijangka Tayipittu pinapinakarrinyani parlanyanu yanupurru. Kirninyanku marnanyanangurla kanarlanywarntikarti ngayiwartikarti Pilijayinwarntikarti. Wali ngajirta Juwul yantarla nyanartikarti wartangurni, yarnta wajilpungkarla Tayipit. Lama pa kirrarnani kakarra. Tayipit pa lamawarlanyparni kirrarnani karla Pilijayinwarntirla manyanangurla. Jarntukujirni palu Tayipit Pilijayinwarntirlu.

Wali nyanartijangka walimpa palunyanu pinakujirni Pilijayinwarntirlu kulipurru pungupurru. Pungku palunya Yijirayiljangkawarnti Juwulngurra. Ngajirta palu Tayipit kangkarla. Kanarlanywarntimiparni palu yani. Tayipit palu puturu yiparni kurlirra ngurrawarlanykarti.

31

Juwul pirlajarrinya

¹⁻⁴ Nyanartijangka palu yani kayili Pilijayinwarnti, punganila palunya Yijirayil-jangkawarnti. Nyanartijangka Juwulngurra palu yaplaparni rayin. Wali wajilpinyala palunya wartangurnirlu. Lanila palunya paja pirlawurra nyantuwarnti mapirri Juwulkurawarnti walakuwarnti. Yarnta palu Juwul lani yarumartarni. Yukarnanila liyimijarti lanujangka, jarti parlanyanu wurnawu kurlarnani. Wali nyanartijangka nayip jalani jiri nyantukarti, wantinyala manyanta tarrparni nayipkarti pirlawurra.

King Tayipit 2 SAMUEL

Tayipit manyanangu kingjarrinya

¹⁻⁴ Wali nyanartijangka Tayipitkartila manyanta yani layi nganpayi kukajarti. Jularni parla yangka palu pirlajarrinya Juwulngurra wampirrajartijaa jarntuwarnti mapirri Janijin mapirri. ¹²⁻²⁷ Lunganila manyanangu yawiyijarrinyurla. Yarnta miyi ngajirta palu ngarnantarla Tayipitngurrarlul. Nguja palu layi ngurra miyingajirtajartijaa kuyingajirtajarti. Lungukarra palu kirrarnani.

2

¹ Nyanartijangka lungujangka yarrjarrinyala. Japirlyinyala parla Ngarpu Tayipittu, “Ngaju ngarnanyanangu maja ngunawu Jutajangkawarntiwu.”

“Yu,” marni parla Ngarpungu.

Kurrinymirri parla japirlyinya Ngarpu, “Ngananga mayarurla marnanyanangu ngunawu.”

Ngarpungu parla jularni, “Yipurunta.”

²⁻³ Wali nyanartijangka yanila Yipurunkarti. Kanya pinya nyantukurajarra kartu-jarrajaa jarntuwarnti mapirri manya kanya. Juntumanila palu ngurra nyanayirla. Nyanartijangka warntarni manya kartuwarntiwarlany kurriny kurriny kayan. Yarnta palunya martarni walakuwarnti pajawarlanyparni Tayipitkurawarnti jukuwarnti kurriny kurriny kurriny.

⁴⁻¹¹ Kingjarrinyala manyanangu Tayipit Jutajangkawarntiwumipa, ngajirta kayilijangkawarntiwu Yijirayiljangkawu. Nyantuwarntirlu palurlanyanu kurajpinya kingwarlany Juwulkura walakuwarlany. Nyanartijarrajarti palu kirrarnani kurrinyjarti king. Kunyungurla 7 yitilalwarnti. Nyanartikarrarni parla Tayipittu yiparni Juwulkurawu kurntalku kartuwarlanyku yangka parla jarlu yinya Juwullu.

4

⁷ Nyanartijangka pila nganpayijarrarlul pinya kayilungujangka king Yijirayiljangka.

5

¹⁻³ Wali yanila palanta kayilungujangkawarnti kurlirra Tayipitkartu. Marni palurla Tayipitku, “Nyuntu marnanpangu jarntu yangka manta Ngarpungu kurajpinya king ngunangupurru.” Kayanpala manyanangu king ngunangani.

⁶⁻⁹ Nyanartijangka kayili yani Jurujulumkartu Tayipit, pinyala manya Jurujulumja pirlawurra ngayiwarnti Ngarpungajirtajartiwarnti. Nyanartijangkala parlanyanu warn-tarni ngurra nyanarti. Wali nyanartijangkala palu julalany Jurujulum Tayipitkura mayaru.

¹³ Nyanartijangka manya warntarni kartuwarntiwarlany paja Tayipittu. Waliwarlany manya kanya kurlangu murrkurnwarlany. Yarnta manya pajawarlanany martarni Jurujulumja jukuwarnti parriwarntijaa mangawarnti.

7

Ngarpungu parla Tayipitku jarmmarni mayaru ngartakpanupurru

¹⁻¹⁷ Wali Tayipitku palurla purlka mayaru ngartakpani, nyanayirla kirrarnani. Yarnta Ngarpungu ngampurrikanani, ngajirta palu pungkarla ngayiwarntirlu. Nyanartijangka parla jularni nganpayiwu puraputku yiniwu Nayijinku, “Ngaju marna kirrarnana wulyungajinyangu mayarurla. Mana yangkarti Ngarpukura nyangajirtapurru warrarni pa ngunangana kaninykaniny kalukurlamipa. Ngartakpankula marnarla mayaru Ngarpuwu.”

Jangkumanila manyanta Nayijintu, “Kaj. Ngartakkarrarla, puju manurla wulyu-malany. Ngarpungu manta marlamanku.”

Nyanartijangkala parla Ngarpungu jularni pukanyajarti Nayijinku Tayipitku jarmar-nupurru. Marni parla, “Kujarti manurla julawu. Ngajirta ngaji mayaru ngartak-panta. Wali marna kirrarnana kalukurla. Walimpa paji ngartakpanku nyantuku-rarlul walakurlu jirnajangkarlu. Yarnta marna Tayipit ngampurrikananku ngajungu nyantukurawarnti yapajirnananyunguwarnti kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirri

marnanya marlamananku.” Yanila manyanta Tayipitkarti Nayijin. Jularnila parla Ngarpujurajangka wangki nukarnini.

¹⁸⁻²⁸ Nyanartijangka Tayipit yani kalukukarti kaninykaniny. Japirlyungani parla Ngarpuwu wirriyarlu Tayipittu kurrarnungurni. Kujarti parla marnani, “Ngarpu. Wali pajan marlamanani. Wulyu man, nyuntu purlka. Ngaju marna marlal, yangkala pajinunya marlamananku ngajukurawarnti mapirriini yapajirnanyunguwarnti. Wali pajan nira pinayungany Ngarpu nyuntungu purlkangu. Ngajirta mangurla nyuntujiliny nguna kanarlany. Wali manunya kanya ngajukurawarnti kilakiwarnti Yijipngurni mirnu jarlu minyartikarti wulyukarti ngurra. Wali pajin jularni ngampurrikanupurru yapajirnanyunguwarnti, nyanarti marnangurla walirni mapunikarralany.” Kujarti parla japirlyinya Tayipittu Ngarpuwu.

8

¹⁻¹⁸ Walimpawarlany yarntarni palunya pinya Yijirayilwarntirlujaa ngayiwartirlu pajangujinyangu. Wali Tayipitngurrarlu palunya pungani kujawarlanyjangka. Kanarlanywarnti palu warrkammayinkujirni Tayipitngurrarlu, majajarrinyani palu.

11

Marnin Pajiyipa

¹⁻²⁷ Nyanartijangka Tayipittu manya yiparni kulipariwarnti. Nyantu pa lama kurrarnani mayarurla. Kanya manya nganpayirlu Juwapju. Maja manyanangu nguja kulipariwarntiwu. Kakarra palu yani, pungku palunya ngayiwartiti.

Nyanartijangka Tayipit pa mayarurla kurrarnani wartangurni. Turtapinya pa manyanjangka karuwarrarla purangu kaninyjarrinyjangkarla. Kankarnumarrangurla parayani mayarurla, wamarn karrinyanila. Wali kanarlanyiparni pa nyanarti mayaru. Kujarti palu parayanani kankarral yarnta palu kurrarnani kankarnumarrangu kirtilya. Wali nyanyala kankarnumarrangurlu marnin nyumukarnjangka manangajirtajarti kaniny mayaruwarlanyja. Wali nyangungurla pa muyurrnyanya. Marnila parla warrkammayinku, “Ngana marnin nyanarti yini. Julaji.”

Wali jularni parla, “Marnin nyanarti pa Pajiyipa. Ngumparna nyantukura pa nganpayi Yuraya. Kulikarti parla yani kakarra.”

Nyanartijangka warrkammayinpala parla yiparni purpanupurru. Purpanku parla nyanarti marnin Tayipittu. Pirrikanyala palurla, yukarnanila manyanta Tayipit nyanayirla marninta. Yarnta nyanartikarrarni pukanyja tikiyanila nyanarti marnin ngurrakarti nyantukurakarti. Walimpa ngungkupinyala manyanu, “Kunyangurla marna yapajarti.” Yangkala parla Tayipitku wangki yiparni, “Yapa partarnangu nyuntuwu martarnana.” Wali ngajirta parla ngumparna nyantukura marnpa kurranyjarla. Marri parla nguja kulinga.

Nyanartijangkala parla Tayipittu wangki yiparni Juwapku. Marni parla, “Tikirryipanyajaji nganpayi Yuraya.” Wali tikirryiparnila manyanta Tayipitkarti. Wali Tayipittu parla japirlyungani nganpayi Yuraya, “Yara ngalu ngajukurawarnti nguniny. Warrarni ngalan kuli pungana.” Kujarti pila wangkikarra kurrarnani. Marnila parla Tayipittu, “Ngurrakarti yanta. Marrijangka man pirriyani, yarnta man yukalku manyan.” Kula manyanta yukanyjarla nyanayirlarni marninta, nyantu manyanangurla yukarni kulipariwarntirla mapirri. Tayipittu parla yiparni kujawarlanyngurni minya parla nyantukura yapa martarnana Tayipitkura, nyantungula nyanarti lanku. Kula parla nyantukurarni yapa Yurayakurarni, minya parla Tayipitkura martarnana. Kujartikarrapurru parla Tayipittu yiparni, ngajirta manyanta nyantu yukanyjarla kartunga Yuraya.

Nyanartijangka Tayipittu nyananya ngajirta manyanta yantarla kartukarti. Jut manyanangurla yukarni kanarlanywarntirla. Marnila parla, “Nganajangka mananta yantarla kartukarti ngurrakarti.”

Nyantungula parla marni Yurayarlu. “Ngajirta. Kulimipa marnarla ngaru kayan nguniny. Ngaju marna kayan tikiyani, kanarlanywarnti palu warrarni kulinga ngunangana. Kayan ngarnanyanta ngajukurarla kartunga yukanyja, nyanartijangkala marnarlanyanta jutpala lamajarrinya, kulikartiwarlany marna tikiyanku.”

Yarntarni parla marni Tayipittu, “Lama man kurralku minyayirla. Warrala marnanta yipawu kumantawarlany.” Wali miyila japala pila ngarni nyanayirla mayarurla. Yarnta ngapa mapirriini parla yinya wangartakujirnujuwal Tayipittu. Kula manyanta nyanartijangka yantarlarni kartukarti wangartajarrinyujangka. Wali ngarnujangka ngurrajarra kurriny pa yukarni kingkurarla mayarurla. Kumantawarlany pa tikirryiparni kulikarti kakarra.

Wali kumantajarti mirlimirlila parla lani Tayipittu Juwapku. Kujartikarra parla lani, “Minyarti nganpayi man yutukarrku kulinga kaparn, lankula palu partal pirlawurra.” Kanya parla Yurayarlur mirlimirli nyanarti Juwapku. Wali mapunikani manyanta Juwapju yangka parla Tayipittu yiparni mirlimirli. Kaparnpala yutukani kulinga yangkarti nganpayi Yuraya. Nyanartijangka palu lanila ngayiwarntirlu pirlawurra. Wali tikirryiparnila parla Juwapju. Kujartikarra parla yiparni Tayipitku, “Yangkartiwarntirlu marnapanyalu kulipurru tintinyinya ngayiwarntirlu, yangkarti nganpayi Yuraya mapir-rirni palu lani.”

Wali jularni palurla kuka Pajiyipawu kartunyankurawu, “Ngumparna mapirrirni palu lani nyuntukura.” Lunganila parla yawiyirlu. Nyanartijangka karrkarnurlala kurrarnani, yangkala parla Tayipittu yiparni warrkammayin purpanupurru nyantukarti nyanartiwu marninku. Marnin nyanarti warntarnila parlanyanu, mayarurlala kurrarnani nyantukurarla Tayipitkurarla. Kartukujirni parlanyanu. Nyanartijangka parrila martarni yangkarti.

Wali yangkartijangkagurni parla Ngarpungu yakurrmarnani. Marnin kanarlanykura parla yapajartikujirni, yarnta purturuyiparni kulikarti nyantukurajinyangu jarntu.

12

Ngarpungu yiparni Nayijin Tayipitkarti wangkijarti

¹⁻¹⁵ Nyanartijangka Ngarpungu yiparni nganpayi Nayijin puraput. Jularnila parla Tayipitku wangki kujartikarra. “Wali layiwarlany nganpayi pa ngunangani pajajarti kukunjawarntijaa purlumanwarnti. Kanarlanyju parlanyanu kayanmipa martarni ngamarti lamparn kukunja, yarnta ngurranga kayanta martarnani kurntaljalinyiparni. Ngamurlakanganijaa miyi mapirri parla yirrangarni, ngapa mapirri parla yungani kapjangka. Wali nyanartijangka pirriyanila manyanta kanarlany nganpayi marrijangka yangkarti pajaartirla. Marnila parla, ‘Kuyi marnangu pungku. Nyuntu man marrijangka pirriyani wurnajangka marranyanjarti.’ Mapunparni pa tarrpartarni kayanmipa, yangka marlajawurlu parlanyanu martarni. Nyanarti manyanta warntarni, pinyala parla. Ngajirta nyantukurajangka kurajpungkarla pajajangka. Nyantungu parlanyanu marulukani.”

Wali nyanartijangka Tayipit kulijarrinyala parla. Marni parla Tayipittu Nayijinku, “Mapunparni palu pungku nyanarti nganpayi ngurriji. Wali nyantuwarlanyju parla tikir yungku pajajawurlu kurriny kukunjawarnti nyirwirijangkarlu, yangka manyanta nyantunga kayanmipa kurlmani, tumaj manyanta yawiyingajirtarlur warntarni.”

Wali Nayijintu parla marni jirrkiriparni Ngarpukurajawurlu Tayipitku, “Nyuntu man nganpayi nyanarti. Kujarti mangu Ngarpungu julalany. Yarnta manta majakujirni Ngarpungu Juwulkarrarla mapirrirni, yangka jarlu mantalu pungkarla pirlawurra. Wali manta yinya kartuwarnti paja yarnta Yijirayiljangkawarntirlajaa Jutajangkawarntirla manta majakujirni Ngarpungu. Kanarlany manta Ngarpungu yungkarla. Nganajangkarlu man Ngarpu mapunikarrarla yarnta mananta panyipinya. Kanarlanyala manurlanyanu warntarni. Nyanartijangkala manurla puturuyiparni nganpayi Yuraya, lanila palurla. Wali manyanu kujikani nyuntungujaa kanarlanywarnti mapirrirni manunya kujikani.” Kujarti parla Tayipitku marni Nayijintu Ngarpukurarlur puraputtu.

Tayipittu manyanta jangkumani, “Mapunparni marna ngaju yakurr, Ngarpunga marnanyanta panyipinya. Ngajirta marnarla mapunikarrarla.”

Nayijintu parla marni, “Wali Ngarpungu mangurla wajapinya yakurr nyuntukura. Kayan nganta pungka, tumaj man panyipinya Ngarpu. Nyanartijangkala mangu yapa yangkarti pirlajarriwu.” Nyanartijangka Nayijinpala yapyani ngurrakarti nyantukurakarti.

Lamparn pirlajarrinya, parriwarlanyala palkangawantinya Jalaman

¹⁶⁻²⁴ Wali nyanartijangka parri nyanarti pa mimijarrinya Pajiyipakura. Wali Tayipittu parla jarti jampirlyungani Ngarpu parriwu parlanyanta wulyukujirrupurru. Ngajirta pa miyi nganyjarla Tayipittu, yawiyi parla kurrarnani. Jarti palurla yungani miyi ngarnupurru. Nyanartijangka pirlajarrinyala parri nyanarti. Wali ngajirta palurla jularla warrkammayinwarntirlu pirlajarrinyujangka parri nyanarti Tayipitku. Warrkammayinwarntirlu palurlanyanu marni, “Ngajirta ngarliparla jula. Kunyungurla ngartanyanu pirlawurra pungka Tayipittu.”

Wali Tayipittu manya pinakarrinya wangkikarra karrinyujangka. Marnila manyanangu, “Pirlajarrinya ngarta.”

Nyantuwarntirlula palurla marni, “Yu. Pirlajarrinyajal.” Nyanartijangka Tayipit turtapinya. Kuluwuj parlanyanu warntarni, nyumukkartila yani, jurlu manyanu kumapkujirni. Nyanartijangkala yani kaninykaninyurra kalukurlurra purayimar-nupurru Ngarpuwu, nyanartijangkarlula tikiyanurla miyi ngarni Tayipittu.

Japirlyinyala palurla warrkammayinwarntirlu, “Nyapartujangka man yangkarti yukarnanijaa lungani, miyi ngajirta man ngarnantarla. Walimpa yangka pirlajarrinya, nyanartikarrarla man ngarni wartangurni.”

Tayipittu manya jangkumani, “Yu. Wali marna lunganijaa yawiyi marna yukarnani. Kula paji Ngarpungu yawiyijangkarlu wulyukujirlarni. Wali pa jalarra pirlajarrinya, kayan ngarna miyi wanyjarra. Wali marna ngarnanku. Tikirrkujiwu ngarnanyin lungujangkarlu. Wali manyanta Ngarpungkurra yani, ngaju mapirrirni marna yanku walimpa yangka marna pirlajarriwu. Kayan ngajirla yarntarni tikiyanta ngajukarti.”

Wali kartunyankurakartila manyanta yani Pajiyipakarti Tayipit. Yarntarni pila walimpa parriwarlany martarni, yinila yutukani Tayipittu Jalaman. Tayipittu parla marni kartunyankurawu Pajiyipawu. Kujarti parla jularni, “Jalaman pa king ngu-nawu walimpa yangka kajirna ngajuliny purrkujarriwujaa pirlajarriwu.” Kajalkujirni pa wartangurnijangka Jalaman, wartangurnikujirni manya kajalurnijangkawarnti walakuwarnti.

Jalaman 1 KINGS

Jalaman pa kingkujirni

¹⁻¹⁰ Nyanartijangka parri yangkarti Jalaman purlkajarrinya. Wali Tayipit ngarpun-yankura pa purrkujinyangujarrinya. Kayan ngarta wurna marri yanantarla. Kuyun-gurla tititikarrala yanani.

Wali jarlu pa kurajpinya Tayipittu Jalaman kingkujirnipurru walimpapurru. Nyanartijangka Tayipitkurlu walakuwarlanyju parlanyanu wulyumarnani nyantu king ngunangupurru kajalujangkarlu ngamajiwarlanykurlu yiningu Yatinajarlu. Wali jarlu pa kurajpinya Tayipittu Jalaman, ngajirta nyantu. Nyanartijangka pamarrkarti manya kanya Yatinajarlu kingkujirnipurru. Kingkujiwu palu nyantu. Kanya manya ngajanyankurawarntijaa purlkawarnti warrkammayinwarnti. Ngajirta parla Jalamanku jularla Yatinajarlu. Nyantuwarntiwu manyanangu Jalamanngurrawu ranyimarrarni. Ngarnani palurla wirriyarlu Yatinajangurrlu miyijaa kuyi, kingkujiwula palu yangkarti nganpayi Yatinaja.

¹¹⁻³¹ Wali nganpayi yangkarti Nayijin Ngarpukura puraput yani manyanta Pajiyipakarti. Jularni parla, “Nyapartu manyanu kajalkajalkujirnana kanarlanyju kingju. Tayipit parla ngurrra ngunangana wanyjarra pa ngunawu king.”

Nyanartijangka yani manyanta Tayipitkarti Pajiyipa kartunyankura. Jularni parla Tayipitku, “Yangkartikarra man kurajpinya ngajukura walaku Jalaman kingkujirnipurru. Wayila yangkarti. Jalarra palu kingkujirnana ngamajiwarlanykura walaku. Nyapartukarra manurla malany.”

Wali nganpayila manyanta pirriyani Nayijin yangkarti puraput Tayipitkarti. Marnintu pinya wanyjani, yani pilangurla. Wali kayanparni wangki parla jularni Nayijintu yangka parla kartunyankurlu Pajiyiparlu kajalurni jularni. Wali yarntarni Tayipittu tikirkujirni kartunyankura. Marni parla Tayipittu, “Mapunparni marna kingkujiwu nyuntukura walaku Jalaman wanjingurnikarra. Walirni marna wanji nguniny. Ngajirta marna nyanarti kanarlany ngamajiwarlanyjangka kurajpungkarla kingkujirnipurru.”

³⁸⁻⁴⁹ Nyanartijangka palu Jalaman kanya Ngarpukurawarntirlu puraputwarntirlu. Layingula manyanta purtkujirni ayil Jalamanta kingjarrinyupurru. Nyantuwarntirlu palu warrarni ngarnani miyi pamarra wirriyarlu, kula manyanangu nyanartirni nganpayi ngunarla king. Nyanartijangka yani manyanangu layi nganpayi. Jularni manyanangu nyapartukarra pa kingkujirni Tayipittu layiwarlany nganpayi Jalaman. Rayinjarrinyala palu nyanartijangka wangkijangka yangka manyanangu jularni. Ngurrujarrakujirni palunyanu rayintu.

2

Tayipit pirlajarrinya

¹⁻⁴ Wali nyanartijangka yangka Tayipit maljarrjarrinya jamurnku pirlawu, kujartikarrala parla Jalamanku jularnani, “Wali ngungkupungana marnanyanu maljarr jamurnku pirlawu. Lirrkarpungku marnanta kujayirlarni. Wali Ngarpu man mapunikarrku, yarnta man pinakarrinyanku nyantukura wangki. Puju man Ngarpu mapunikarrku, wali yapajirnanunguwarnti ngajukurawarnti manya Ngarpungu ngampurrikarrku yarnta kingkujiwu manya Yijirayilla minyayirla kilakiwarnti wartangurnijangkawarnti.” Kujarti parla marnani Jalamanku Tayipittu.

¹⁰⁻¹² Nyanartijangka pirlajarrinyala Tayipit. Turnmanila palu Jurujulumja marnpa. Nyanartijangka manyanangu Jalamanpala king ngunangani nyantukura walaku.

3

Jalaman pa jirrkirlikanujuwaljaa yirrikanujuwal

³⁻¹⁴ Jalaman pa ngunangani nyantukurajiliny ngarpu Tayipitjiliny. Jirrkirli pa wajilpungani Ngarpu. Wali layimirri yani pamarrkarti, kuyila parla pinya Ngarpuwu. Nyanartijangka yukarni pamarra pukanya. Ngarpula parla pirriyani winkirri. Ngarpungu parla marni, “Nganawu manurla wulyumalany. Japirlyungku pajanurla ngaju.”

Jangkumani manyanta Jalaman, “Wali man ngarpu ngajukura marlamanijaa ngampurrikani jarlu, ngajula pajan jalarra ngampurrikarrku. Wali pajan kingkujirni jirnajangka. Ngaju marnarla ngurrra ngunangani minyartiwu warrkamku,

nyanartijangkarlu marnanta japirlyungana jirrkirlikanupurru. Yirrikarrku marnanya nyapartukarra palu nguniny wulyujaa yakurr. Nyanartipurru marnanta japirlyungana.” Wali wirriyajarrinyala Ngarpu Kut nyanartijangka wangkijangka.

Marni parla Ngarpungu, “Kujarti marnangu julawu. Ngunawu man jirrkirlikanujawal, yarnta nganawurti piyirn mangurla pirriyanku nyuntukarti yirrijartijaa mapunjarti, wali nyuntungula manurla takijulawu.” Yarntarni parla marni Jalamanku Ngarpungu, “Kula pajanurla japirlyungkarla mayarupurrujaa manawarnti paja martarnupurru nyuntungu, minyakujala pajanurla japirlyunya piyirnwarnti marlamapunurru. Nyanartijangka marnanta yungku mayaru purlkajaa pamarr purlka, yarnta palurlanyanu piyirnwarntirla jakuljakuljulawu nyuntu nyapartukarra manta nguniny warraja wangki jularnujawal.”

Wali nyanartijangka parnkijarrinya manyanjangka, jakarnila Jurujulumkarti ngurakarti nyantukurakarti. Wali Jalaman pa kurrarnani Jurujulumja.

¹⁶⁻²⁸ Wali marninkujarra pila kayanta ngurranga yukarnani muntajartijarra. Nyanartijangka kajalurnpala yapawarlanya martarni. Yukarnila pila ngurrajarra kurriny, nyanartijangka yapawarlanyala palkangawantinya, wali kurrinyparnila pila ngunangani yapajartijarra. Nyanartijangka pukanya pila yukarni, kanarlanyju parlanyanu patkanyjirni yapa pirlawurra. Kumantala pila parnkijarrinya, parlipinya pila layi yapa pirla yukarnani. Marnanila pilarlanyanu, “Ngajirta. Ngajukura pa nyanarti yapa. Tikirryungkaja. Nyuntukura mangu minyarti pirla.”

Kanarlanyju parla marni, “Ngajirta. Nyanarti mangu nyuntuwu.” Wali jarti pilanyanu kurlkurlmarni.

Nyanartijangka yanila pilanyanta Jalamankarti. Julawu pilarla yapa pirlajarrinyujangka kurrinypalkurlu. Wali layingu parla jularni kajalurni nyapartukarra pila yukarni pukanya. Marni parla Jalamanku, “Kayanta pajarra yukalany ngurranga. Wali ngajungu marna kajalurni yapa martarni, yukarnila pajarra ngurrajarra kurriny, nyanartijangka yapawarlany nyantukura palkangawantinya. Kurrinyparnila pajarra yapajarti ngunangani. Nyanarti pukanya pajarra yukarni, nyantungu parlanyanu patkanyjirni yapa pirlawurra. Kanyala pajarla pukanya ngajukarti tujukjirni pajarla, nyantukurala paji jatpankarranya manyantapururla. Wali nyanartijangka parnkijarrinya marna ngamarna yungupurru, nyanyala marna pirla. Nyanartijangka nyanyajinyangu marna. Marnila marnarlanyanu, ‘Minyakata pirla yukarnana yapa.’ Kanginyapinya marna kanarlanyparni janginy. Marnila marnarlanyanu, “Ngajirta paji minyarti ngajukura yapa. Minya parla kanarlanykura.”

Nyanartijangka yangka pilanyanta Jalamanta marnpa karrinyani, tilajparni pilarlanyanu. Kanarlanyju parla marni, “Ngajirta. Minyarti paji ngajukura parri wanji. Nyuntukura pa pirla.”

Yarntarni parla marni, “Ngajirta. Nyuntukura pa pirla, ngajukura paji nyanarti wanji.”

Wali Jalamantu pilangu marni, “Kurrinyju pajinpila julalany kanarlanykura wanji kanarlanykura pirla.” Nyanartijangka parla marni Jalamantu warrkammayinku nyantukurawu, “Warntaji nayip purlka. Tilypurrjunganta nyanarti yapa wanji. Yungkapinya ngurrujarra.”

Wali nyantukurarlujinyangu ngamajirlu parla marni, “Ngajirta ngan junganta. Wanji pa ngunawu. Yungkarla minyarti marnin.”

Wali yirrijirlu parla marni, “Kaj. Junganta nyanarti yapa. Kayan ngarta ngananguwurti wanji marta. Kurrinyparni pajarra ngunawu marlalartijarra.”

Nyanartijangka Jalamantu nginyjirrikani. Marni parlanyanu, “Kunyungurla parla minyarti ngamaji.” Nyanartijangka parla jarmarni warrkammayinku, “Ngajirta ngan junganta. Minyarti marnin yungkarla. Nyanarti parla ngamaji mapunji.” Wali yinyala parla.

Nyanartijangka kanarlanywarntirlu palu nyanya jirrkirlikanujawaljaa yirrikanujawal. Marnani palurlanyanu, “Minyarti parlipangu nganpaya purlka yirrikanujawal. Wali Ngarpungurni pa jirrkirlikani Kuttu.” Wali palurla wulyumarnani purlkawu nyantuwarntikurawu Jalamanku.

4

²⁰⁻²¹ Nyanartijangka Jalaman manyanangu purlka ngunangani piyirnwarntiwu pajawu Yijirayiljangkawujaa Jutajangkawu. Wali palu ngarnani miyijaa kuyi purlka. Wirriya palu kurrarnani. Purlka manyanangu king marnparni kurrarnani, ngurt-pala palanta ngunangani Jutakarrajawarntirlujaa Yijirayilkarrajawarntirlu. Yarnta kanarlanywarntiwu marrijangkawarntiwu mapirrirni manyanangu ngunangani purlka

Jalaman. Nyantuwarntirlu marrijangkawarntirlu palurla rayinkarrarlru pamarr yungani. Nyangani palu, “Purlka pa minyarti nganpayi.”

³⁴ Nyanartijangka palu kingwarntiwarlanyju pinakarrinya nyapartukarra manyanangu Jalaman ngunangani purlka jirrkirlikanujuwaljaa yirrikanujuwal. Wali palunya yiparni kingwarntiwarlanyju nyantu pinakarrinyupurru.

5

Timpul palu ngartakpani

¹⁻¹⁸ Wali kayilungurlu parla wangki yiparni kingwarlanyju Tayiyajangkarlu. Tayipitku parla jarlu wulyumarnani nyanartirlu nganpayirlu. Nyanartijangka tikirryiparnila parla Jalamanu kayili kujarti wangki. “Wali pa jarlu ngartakkarrarla mayaru Ngarpukura Tayipitku ngajukurarlru ngarpungu, tumaj manya kuli pungani kanarlanywarnti marrijangkawarnti, nyanartila Ngarpungu lamakujirni kankarnumarrangujangkarlu. Ngaju marna kirrarnana kulingajirta jirnajangka. Wali marna ngajungu ngartakpanku mayaru nyanarti Ngarpukura. Wayila nyuntukurarla mayarurla palu pajangal karrinyana manawarnti yarnta nyuntukurawarnti piyirwarnti palu jirrkir warrkamjuwalwarnti. Pinarri palurla nyantuwarnti nguniny manawu pajanupurrujaa mayaru ngartakanupurru. Ngajukurawarnti palurla ngurru. Wali palu pajarrku manawarnti, yarnta palunya ngajukurawarnti marlamanku nyuntukurawarntirlu. Kayanta palu warrkammalku.”

6

¹⁻³⁸ Nyanartijangka parla tikirryiparni wangki Tayiyajangkarlu kayilungjangkarlu Jalamanu, “Nyuntu manyanangu wulyu Tayipitkura walaku. Mapunparni manta wulyu kurajpinya Ngarpungu Kuttu. Nyanartijangka marnanya yipawu ngajukurawarnti warrkammayinwarnti. Pajarrku palu manawarnti. Wali yipawula marnangulu ngapangal karpirnurla jawurlatarla kurlirra. Nyuntukurawarntiwu manunyanangu malku japantiwu palurla warntawula mangulu, kangkula palu kakarrara Jurujulumkarti. Wali marnanta yungku manawarnti, nyuntuwarlanyju manunyanangu yipawu miyiwarn-tijaa kuyiwarnti ngajukurawarntiwu warrkammayinwarntiwu.” Kujarti parla marni nyanartipurru warrkampurru kayilungjangkarlu.

Wali nyanartijangka palu Ngarpukura mayaru ngartakpani Jurujulumja yini Timpul. Ngajirta lamparn minyarti warrkam, purlkajinyangu palu warrkammarnani rawangu yitilalwarnti 7.

8

Ngarpu pirriyani mayarurla Timpulla

¹⁻⁶⁶ Wali nyanartijangka manya marurrpinya Yijirayiljangkawarntijaa Jutajangkawarnti kangupurru. Pakulkangku palu kalukujangka mana nyanarti kaninykaniny mayarukarti Timpulkarti. Nyanartipurru manyanangu wangki yiparni. Wali warryani palu kalukurla nyanayirla. Kuyiwarnti palurla pinya Ngarpuwu kukunjarwarntijaa purlumanwarnti pajajinyangu. Nyanartijangkarlu palu warnkurrmani mana nyanarti puriswarntirlu pajangu, kanyala palu Timpulkarti kaninykaninykarti. Wali kurriny pila pamarrjarra ngunangani ranyji kaninykaniny nyanayirla mananga, yangka parla jarlu Mujij yinya Ngarpungu.

Wali yutukani palu, nyanartijangka palu tikiyani palkakarti piyirwarntiwarlanykarti. Nyanartikarrarnila ngumurrurlu pa tipani nyanarti rum tumaj pa Ngarpu pirriyani nyantujinyangula kirrarnani. Wali nyanyala palu, parrparrmarnanila, mil manya warntarni. Jarti palu tikirr takurriyani warrkampurru.

Nyanartijangkarlu manyanangurla karrinyani palkanga Jalaman wangkikarra. Jularni manyanangu nyapartukarra parla Tayipitku jarlu Ngarpungu jularni pikawurra Kuttu mayaru ngartakanupurru. Nyanartijangkarlu palu mayaru minyarti ngartakpani jirnajangkarlu wirriyarlu. Yarntarni manyanangu Ngarpuwu purayimarnani Jalamanu. Wali nyanartijangkarlu jujula palu wirriyarlu yinparnani. Kirrarnani palu ngurrawarnti 7 purayikarrajaa juju palu yinparnani. Kajalkajalkujirni palu Ngarpu wirriyarlu. Kumantawarlanyjala manya yiparni Jalamanu ngurrawarlany ngurrawarlanykarti.

11

¹⁻⁶ Wali jarlu manyanangu jularni Ngarpungu Yijirayilkarrajiwarntiwujaa Jutajangkawarntiwu kartu palunya warntarnanku nyanartikarrajimipa jarntu ngajirta ngalunya marrijangka warnta. Nyanartijangka Jalamantu manya warntarni marriwarntijangka mapirrini. Paja manya warntarni jarntuwarnti yarnta kanarlanywarnti marrijangkawarnti pajawarlanyparni. Wali marrijangkawarntirlu palu tikirrkujirni Ngarpukurajangka. Wali ngajirta pa Tayipitjilinyu wajilpungkarla Ngarpu jutungu pirlangkurrarni. Yangka pa Jalaman purrkujarrinya, nyanartikarra pa Ngarpu wanyjani. Kanarlanywarnti manya wajilpungani marrijangkawarntikura Ngarpujilinywarnti pamarrwarntijaa manawarnti.

¹¹ Nyanartijangka parla kulijarrinya Ngarpu, tumaj pa Ngarpu panypinya. Ngajirta pa mapunikarrarla wangki Ngarpukurajangka. Wali Ngarpungu parla marni Jalamanku, “Ngajirta man ngajukura wangki mapunikarrarla. Panypinya pajanurla, nyanartijangka nyuntukurawarntirlu wartangurnijangkarlu kilakiwarntirlu palunyanangu maja ngunawu yarr murkurnku Jutajangkawarntiwumipa. Kanarlanywarnti palunyanangu king ngunawu Yijirayiljangkawarntiwu pajawu.”

⁴³ Wali nyanartijangka walimpawarlany purrkujarrinyangka Jalaman pirlajarrinya, turnmanila palu mayarurla Jurujulumja Tayipitkurarla. Nyanartijangka walakunyankurala Jalamankura kingjarrinya yini Riyapun.

12

Kingjarra Riyapunjaa Jirapun

¹⁻¹⁹ Nyapartukarra palu ngunangani Jutajangkawarntijaa Yijirayiljangkawarnti kayirrarajaa kurlirra, yangkala manyanangu kayanparni king ngunangani Jalaman jarlu kajaluwarlany. Nyanartijangka pa kujarti pinakarrinyani nyantukurarlul walakurlu Riyapuntu. Kula manyanangu nyantu king ngunarla nukarniwurni kayilungujangkawujaa kurlirrajangkawu. Nyanartijangka manyanangurla yani Jurujulumjanga kayili kingkujirnupurru Yijirayilkarti. Pinalkarra manyanangu yani, kula palu murtarni kingkujirla. Wali nyantuwarntiliny palu yani kayilungujangkawarnti japirlyungupurru. Japirlyinya palurla, “Ngarpu nyuntukura pa ngunangani warrkam marnapunya yungani purlka, ngajirta yarpal.” Yarntarni palurla marni, “Nyuntungu marnanpungu ngunawu yarpalmartamarta, nyanartila marnangulurla jutungu warrkammarnankujaa wajilpungku marnantalu king.”

Wali marni manyanangu Riyapuntu, “Kirranyjalu ngurrawarnti murkurn, nyanartijangka marnanyirrangulawul warra.”

Nyanartijangka yani manyanangurla purrkuwarntikarti pinakarrinyupurru. Minyartiwarnti purrkuwarnti palu lirkarpungujuwal yangka palurla Jalamanku nira jirkirlikanani jarlu. Marni palurla lirkarpungujuwalwarntirlu, “Yarpalmarta manunya warrkam yungku. Ngarpu nyuntukura pa ngunangani purlka warrkam yungujuwal. Nyuntu man ngunawu yarpal yungujuwal warrkam. Nyanartijangka jartamankula manta warramarta.”

Wali ngajirta manyanangurla nyantuwarntirla kingju Riyapuntu mapunikarrarla purrkuwarntirla. Panypinya manyanangurla. Yanila manyanangurla pingkayiwarnitikarti takijularnupurru yirrkujarrajangkawarntikarti. Japirlyinyala manya pingkayiwarniti. Wali kujarti palurla jularni pingkayiwarnitirlu, “Ngajirta. Purlka manunya warrkam yungku. Wali julanyanangu, ‘Ngarpungu ngajujurarlul manya yinya yarpalmartamarta, ngajungu marnanya yungku purlkajinyangu.’” Kujarti palurla lirkarpunya pingkayiwarnitirlu.

Wali pirriyani palu yangkartiwarnti kayilunyangkawarnti Yijirayiljangkawarnti Riyapunkarti pinalkarra. Marni manyanangu Riyapuntu, “Ngajirta. Ngajukurarlul ngarpungu manya yinya yarpalmarta warrkam. Ngajungu marnanya purlkajinyangu yungku warrkam.” Wali ngajirta manya Riyapuntu mapunikarrarla purrkuwarnti, nyantungu manya mapunikani pingkayiwarniti.

Nyanartijangka nyantuwarntirlu palurlanyanu marni Yijirayilkarrajiwarntirlu, “Wanyjarrku parlipa minyarti nganpayi Tayipitkura kilaki. Ngurrakarti parlipa yanku.” Wali wanyjani palu kayilunyangkawarntirlu Yijirayiljangkawarntirlu.

Nyanartijangka nganpayi layi yiparni warrkammayin Riyapuntu wangkijarti Yijirayiljangkawarntikarti. Ngajirta palu pinakarrirla, partalurni palurla kulijarrinya. Pinyala palu pamarrjawurlu. Nyanartijangka yangka palurla jularni nyantukura warrkammayin pungujangka, nyantula rayinjarrinya Riyapun. Wali partalurnila paralaparni ngurtinga. Yawartawarntirlula palu ruwarrakanya, kurlirrala laparni

Jurujulumkarti. Nyanartijangka kirrarnanila manyanangurla nyanayirla kurlirra Jutajangkawarntirla. King manyanangurla ngunangani Jutajangkawarntirlamipa. Wanyjani palu kayilungujangkawarntirlu Yijirayiljangkawarntirlu.

²⁰ Wali kanarlany pala palu nganpayi kingkujirni kayilunyjangkawarntirlu yini Jirapun warrkammayinjangka, ngajirta Jalamankura walaku. Nyanartijangka palu kirrarnani kurrinjartarti king Riyapunjartiaa Jirapunjarti. Yijirayiljangkawarnti palu kirrarnani pajajinyangu Jirapunjarti kayilunyjangkawarnti. Kurlirra pa kirrarnani Riyapun murrkurnmartartarti. Jutajangkawarntiwumipa manyanangu king ngunangani Riyapun.

²⁵⁻³⁰ Wali nyanartijangka pajajawurlu pinapinakarrinyani Jirapuntu kayilijangkarlu. Marni parlayanu, “Ngajukurawarnti piyirnarnti ngalu yanta kurlila Riyapunkurakarti ngurrakarti Jurujulumkarti Ngarpu kajalkajalkujirnapurru. Ngarpu palu kajalkajalkujilany nyanayirla Jurujulumja Timpulla. Yurru marnarla nyangany. Puju kujartikarra ngartalua nira yananta, wanyjarra ngajalu ngaju, pungkala ngajalu wartangurni. Kunyungurla marnyanangu kanarlanyjarra manajarra ngartakkarrku. Minyayirla palu kajalkajalkujirnanuku.”

Nyanartijangka pinya ngartakpani pamarrjarra purlumanjiliny Jirapuntu. Yutukanila pinya ngurrujarra mayarujarrarla Yijirayilla kayili. Jularni manyanangu Yijirayiljangkawarntiwu, “Marri manyirrangurla Jurujulum. Minyartijarra marnanya yungku manajarra. Minyayirla manta marnpa kajalkajalkujirnanuku Ngarpujarrajiliny.” Nyanartijarra manya watanymani purlumanjilinyjarra.

Nyanartijangka purlumanjarra palupinya wajilpungani. Rukarni palunyanta mapunta Ngarpunga Yijirayiljangkawarntirlu piyirnarntirlu. Wali Jutajangkawarnti palu warrnani ngunangani Timpuljartiwarnti. Ngarpu palu wajilpungani kurlirra-jangkawarntirlu Jutajangkawarntirlu.

14

²²⁻²⁹ Wali ngarrjarni palu wajilpungani Ngarpu Jutajangkawarntirlu. Nyanartijangka walimpa palu yarpalmartajarrinya. Ngarpujilinywarnti palurlanyanu ngartakpani kanarlanywarnti yiniwarnti Ajirawarnti. Pajajinyangu palunya yutukani ngaluwarntirlajaa pamarrwarntirla. Yarnata palunya ngartakpani mayaruwarnti yutukanupurru Ajirawarnti. Yarnata palunyanangurla yukarnani nyanartiwarntirla mayaruwarntirla. Kanarlanywarnti mapirriini palunya kartukujirni. Kujarti manyanangu ngunangani nyantuwarntikura yurru Ajirakurawarntiwu.

Layimirri manyanangurla pirriyani kingwarlany Yijipjangka kulipari punggujuwal, yarnata manya kanarlanywarnti kanya piyirnarnti, pinyala palunya Jurujulum-jangkawarnti. Wali nyanartijangka yarnata manya warntarnkarrakanya Timpuljangka jarawarnti wulyuwarntijinyangu muyurppirriwarnti ngurru, yangka manya jarlu yutukani Jalamantu. Timpuljangka manya yapkanya Ngarpukurawarnti Yijipjangkarlu kingju.

³⁰⁻³¹ Yarnata palunyanu pungani Jutajangkawarntirlujaa Yijirayiljangkawarntirlu yangka pilanyanangu kingkujarra ngunangani yinijarra Riyapunjaa Jirapun.

Nyanartijangka purrkujarrinya Jutajangka kingwarlany Riyapun. Wali pirlajar-rinyala, nyanayirlarnila palu turnmani Jurujulumja Tayipitkurarla marnparni, tumaj parla Tayipitkura kilaki nyanarti nganpayi Riyapun. Nyanartijangka king-jarrinya walakunyankura Riyapunkura jirnajangka. Nira palu ngunangani kujarti Jutajangkawarnti. Yangka palunyanangu ngarpuwarnti ngunangani king kajalu-jangkawarnti, wartangurnila palu walakuwarnti kingjarrinyaniwarlanyarni. Kujartikarra palu nira ngunangani.

Wali Yijirayiljangkawarnti palu kanarlanyarni ngunangani. Yarnata ngajirta palunya takingu kingkujirnantarla jarlujangkakura walaku. Nyantungurni palunyanu kingkujir-nani punggujangkarlu. Kanarlanywarntiliny palunya pungani kingwarlany pirlawurra, nyanartijangkarlu partalurni palunyanu yartarni kingkujirni jirnajangkarlu, yarnata kanarlanywarnti palu pirlajarrinya purrkujarrinyajangka. Kujartikarra kujartikarra palu ngunangani Yijirayiljangkawarnti.

16

Yilayijjaa Ayap

²⁸⁻³¹ Nyanartijangka walimpa manyanangu kingjarrinya nganpayi Ayap Yijirayilka-rraji. Wali ngajirta pa Ngarpu wajilpungkarla, munta pilangu kayan ngunangani kurrinywarlanyku Payilkujaa Ajirawu. Nyantujarrawu pilangu ngurt ngunangani

Ayap pamarrkujaa manawu. Nira palupinya ngartakpanani Ngarpujilinykujarra Yijirayiljangkawarntirlu.

Nyanartijangka yarntarni parla Ayapju mayaru ngartakpani Timpul pamarrku Payilku, nyanartila yutukani kaninykaniny timpulla. Ngajirta Ngarpukura Timpul, minyarti kanarlanyarni. Yarntarni marnin parlanyanu kayilunyangka warntarni yini Jisipil. Nyantungu mapirri pinya wajilpungani pamarrjaa mana.

17

Ngapa ngajirta wantirla

¹⁻⁷ Wali nganpayi puraput Yilayija Ngarpukurajinyangu ngunangani. Ayapku parla marni nyantukurawu kingku Yilayjarlu, “Ngarpungu paji jularni. Kayan ngarlipangu ngapa wanti. Yitilalwarnti murrkurn parlipa ngunawu ngapangajirta. Nyanartijangka walimpa marnangu julawu ngajungurni ngapa wantinyupurru.”

Nyanartijangka wanyjanila Ayap. Marni parla Ngarpungu Yilayijawu, “Yanku man. Wanyjarrku man minyarti ngurra. Kakarra man yanku palmakarti yinikarti Jirritkarti. Ranyjiwantiwu man nyanayirla. Yarntarni marnanyanangu wangkarnawarntiwu marni pikawurra, miyi mantalu kangungurla yunganku karuwarraja kumantajarti. Ngapa marnangu jarlu jinpinya.” Walila jakarni. Yanungurla pirriyani nyanayirla ngapanga. Walila nyanayirla kirrarnani palmanga ngapajartirla. Miyila palurla jirikirlu kangungurla yungani wangkarnarlu. Miyijaa kuyi palurla yungani karuwarraja kumantajarti. Kirrarnani nyanayirlarni.

Walimpa parla kurkantinya ngapa nyanarti. Pulparjarrinya lamparn palma. Ngapangajirtarni wantirla kaparnwarlany, yitilalwarnti mungkartu nguja marlalparni ngapangajirta.

⁸⁻¹⁶ Ngarpungu parla marni Yilayijawu, “Yanku man kayili Jarapitkarti. Wali marnangu jarlu pikakujirni. Kalkarrawu marnarla jularni miyi manta yirranganku.”

Nyanartijangka yani ngarrjarni. Walimparni pirriyani nyanartikarti ngurrakarti Jarapitkarti. Jamurn marnpajarrinya tawunkarti, kiyittala parlipinya nyanartirni marnin kalkarra. Warlu parlanyanu warntarnani tawunngurni ruwangu. Japirlyinyala parla Yilayjarlu, “Wayila ngapa nguniny lurru. Kangkaji.” Nyanarti kalkarra tawunkarti yani jamurnku ngapawu warntarnupurru. Yarntarni parla pawumarni, “Kangkaji miyi mapirri.”

Jangkumani manyanta marnintu, “Mapunparni marnangu malany. Ngajirta marna miyi marta. Yarr pajarrangu lamparn nguniny parriwujaa ngajuwu. Yarr marnajin warluliny karrpungany ruwangu, tikirkangurlala marna miyi kampawu. Pujujarriwu nyanarti miyi, yarrpala pajarra marranyanjarti ngunangurla pirlajarriwu.”

Marnila parla Yilayjarlu, “Ngajirta ngankurla yarpal nguna miyiwu nyanartiwu. Yanungurla miyi ngartakkarra nyanarti lamparn, nyanartijangka ngajuliny pajan yungku pukarr ngarnupurru. Nyurrajarrarlula manpila wartangurni ngalku. Kujartikarra paji marni Ngarpungu Yijirayilkararlul, kayan ngarta pujujarri miyi nyanartijangka pakirtijangkajaa kayan ngarta pujujarri nyanarti jira. Kayan ngartapila pujujarri miyijaa jira. Kujartirni pila ngunawu kitangarni ngapa pirriyanku. Ngarpungu parlipangu yipawu ngapa walimpa.” Wali jira nyanarti pa pulawarla purtkujirnuwu ngapajiliny kurrparlula kirninymawu.

Mapunikanila manyanta Yilayjarla miyipurru kamparnupurru. Wali nguja palu. Miyi palu ngarnani puranguwarlany puranguwarlany. Ngajirta pujujarrinyantarla miyijaa jira nyanarti. Kujartirni pila nguja. Nyanartikarra parla takijularni Yilayjarlu Ngarpukura wangki marninku, kayan ngarta pujujarri jirajaa pulawa nyanarti.

¹⁷⁻²⁴ Wali nguja palu. Nyanartijangka parri mimila wantinya. Yukarnani lamparnpaliny mimi. Nyanartijangka purkajarrinyanila kujangkurrarni mayajarrinyani mimi. Nyanartijangka pirlajarrinyala nyanarti parri kalkarrakura.

Wali marni parla kalkarrarlul kujartikarra, “Purilkajal man nyuntu Ngarpukura nganpayi. Nyapartu man pirriyani mirnu ngajukarti. Kunyungurla mankurla Ngarpuwu jularni ngajukura yakurryakurr. Kunyungurla nyanartijangkala paji Ngarpungula pinya parri minyarti ngajukura.”

Yilayjarlu manyanta ngarntikanya, “Yungkaja parri nyanarti mirnu.” Wali ngamurlumani parri nyanarti, kanyala kankarral nyantukurakarti ngurrakarti, wanyjarlarla yukarnani nganpayi Yilayija kaninykaniny. Nyanartikarti parakangurla tujukirni nyantukurarla pilangkirra.

Wali Yilayijjarlu parla marni Ngarpuwu, “Nganapurru manurla lunguwu jinjinyinya minyarti kalkarra marnin. Parri manurla pinya. Wulyuwulyu paja nyantungu yungani miyiwartijaa ngurra paja yinya.”

Wali tujukujirnurla manyanta lapartwantinya kankarnimarrangu. Ngarntimani manyanta Ngarpunga kankarral, “Ngarpu jalarra tikirr wanjikuji minyarti yapa.” Yarnarni turtapinya, nyanartijangka tikirr manyanta yarnarni lapartwantinya. Yarnarni parla japirlyinya Ngarpu. Nyanartijangka yarnarni tikirr turtapinya, yarna manyanta lapartwantinya. Japirlyinya parla kirlingalparni Ngarpukarti kankarral murrkurnmirri. Wali nyanartijangka tikirr turtapinya.

Nyanartijangka Ngarpungula parla pinakarrinya wangki Yilayijakura. Mapunikanila Ngarpungu. Nyanartijangka nyanarti parri wanjikujiirnula Ngarpungu. Nyanyala rangarnani Yilayijjarlu. Wali warntarnkarrakanya Yilayijjarlu tikirr manyanta ngamajikarti. Kangurla parla yinya. Wali marnila parla Yilayijjarlu kujartikarra, “Nyaka. Parri mangu wanjijarrinya.” Wali marnintu parla kujartikarra marni, “Wali mapunikarralany marnanta, mapunparni man Ngarpukurajinyangu. Ngarpungu manta yungany wangki, julalany marnanpangu nganampawu mapunparni Ngarpukura wangki.”

18

Yilayijjarlu manyanu kalarakujirni Ayapja

¹⁻¹⁹ Wali nyanartijangka murrkurn yitilalwarntirla ngapa ngajirtarni wantirla. Nyanartikarra parla marni Ngarpungu Yilayijawu, “Yantanyanta Ayapkart. Yanungurla mankurlanyanu kalarakujiwu. Wali ngapala marna yipawu.” Nyanartijangka jakarnila Yilayija kurlirra. Kaparnparni yanani.

Wali nyanartikarra palu juturni ngunangani ngapangajirtarni wantirla. Wali pujujarinya manyanangu yuka Jimariyarla yawartawujaa miyulku. Ayapju parla warrpajparni nganpayiwu Wupatayawu. Ayapkura mayaru parla ngampurrikanani nganpayirlu Wupatayarlu. Marni parla Ayapju, “Mirnu yanta. Wangki parli malku. Yawartawarntijaa miyulwarnti nyapartukujiwu parlinya. Ngapawu jilawarntiwu muwupungkurlirla yukajartiwarntiwu. Marranyanjarti ngarlingulu pirlajarri. Waliwarlany parlipanya pungku partalurni yawiyirlamarra.” Kujartikarra pilarlanyanu marni nyantujarrarlu Ayapjujaa Wupatayarlu.

Nyanartijangka pilanyanu jaarlani kujangkurrajarra muwupungkarra yukawujaa ngapawu. Martuwarrarwarntirla rirringki yukawujaa ngapawu pilarla muwupungani wulyuwulyuwu wurrkaljartiwijaa ngapajartiwi. Kunyungurla jilawarntirla nguniny yuka wulyuwulyu yawartapurru ngarnupurru nyanartiwarntirlal, yarna martuwarrarlal rirringki.

Wupatayarlu parla Ngarpuwu mapunikanani. Ngajirta manyanangu nganawurtiwu mapunikarrarla kanarlanyku. Ayapkurarlu kartungu manya jarlu puraputwarnti pungani pirlawurra nyantungu manya Wupatayarlu kanya pajajinyangu puraputwarnti 100. Ranyjikujirni manya najijarrarla Jisipilkarrarla rayin. Kuyijaa miyi manya ranyjingurni kangurla yungani Wupatayarlu ngapa mapirri.

Wali Wupatayarlu parla yukawu muwupungani ngapawu mapirri. Ngangayanani, nyanartijangka Yilayija murtarni pirriyani. Yangkala parlipinya Wupatayarlu, nginyjirrikanila. Parntawantinya manyanta marnparni Wupataya kajalkajalkujirrupurru nyanarti puraput Ngarpukura. Marnila parla, “Mapun ngan nyuntu Yilayija.”

“Yu. Ngajujal marna,” marni parla Yilayijjarlu. “Jalarra mankurla yanku. Malku mankurla nyuntukurawu majawu purlkawu Ayapku. Pirriyani marna.”

Marnila parla Wupatayarlu, “Nganapurru pajan ngaju jinjinyungana. Yanungurla marnarla malku Ayapku. Parlipinya marnanta. Kayan ngarnarla yanungurla manya ngajungu. Puju marnarla yanku, nyuntu marnanta wanyjarrku minyayirla, wali nyanarti, puju manta Ngarpungu Pirlurru warntarnkarrakangku marri yangkarti-jilinyparni. Tikiyanurla pajarra Ayapjarrarlu jakarr nyaku, nyapartu malku paji. Nyanarti paja murtarni pirla pungku. Nyuntu pinarri ngankurla muwupungani mangu ngurrawarlany ngurrawarlany marriwarnti wamarnkujarra. Japirlyungani manya nyuntuwu, wanyjurlajarra manya purlkawarnti japirlyungani. Jirnapungani palurla yangka waliwarlanyparni. Jakarrparni kujala. Nyantungu Ayapju manya jutungu japirlyungani. Ngajirta manya partalurni mapunikarrarla. Panyupungani manyanangurla.

“Minyarti nyapartu pajan jinjinyungany, wali kunyungurla pajan kujikanana. Nga-jujal marna Ngarpukura. Jarlujangkarlu marnarla Ngarpuwu mapunikani lamparn- ngurnijangkarlu parringurnijangkarlu kitangarni jalarra. Pinarri pajin nyuntu, yarna

nyuntu pinarri ngankurla ranyjikujirni marnanya puraputwarnti paja 100 tujukarra kurriny najijarrarla, Jisipilkarrarla Ayapkura kartu. Marnintu nyanartirlu Jisipillu manya jinjinyungani piyirwarnti nyantukurawarnti, Ngarpukurajartila piyirwarnti puraputwarnti palunya pungani pirlawurra Jisipilkurawarntirlu.”

Yarntarni parla marni Wupatayarlu Yilayijawu, “Mapunparni marna Ngarpukura. Nyapartu pajan jinjinyungani yangungurla marnarla julawu nyuntu marnanta nyanya nyanarti paja mapunparni pirlala pungku.”

Yilayijarlu manyanta jangkumani. Marnila parla, “Nyuntu man yanku kujangkurra. Malku mankurra Ayapku, ngajungu marnarla jarranyaku minyartingurni. Mapun marnangu malany mapunparni. Ngaju marna Ngarpukurajinyangu.”

Wali Wupataya yani, pirriyani parla Ayapku. Marnila parla Wupatayarlu, “Yangkartiwu marnarla pirriyani, yangka parliparla warryinyangurra ngurrawarlany ngurrawarlany nganpayi Yilayijawu.”

Wali Ayap jakarni. Yani pa, pirriyanila parla. “Ya. Minyakujalan ngurrawarlany ngurrawarlany marnangulu warryinya yangkarti ngapa lamakujirnujuwal. Kujikarralany manpanya Yijirayilkarrajiwarnti.”

Yilayijarlu parla marni, “Ngajirta marna ngaju ngapa lamakujirnujuwal. Nyuntu mankurlyanta junglurujarrinya Ngarpungurni. Jirngalparni man nyuntukura ngarpu jartamananya. Kanarlany manpila jartamananyjaa kajalkajalkujilany pamarr yini parla Payil. Ngajirta man Kut mapunikarra.”

Jinjinyinyala parla Ayap Yilayijarlu, “Kaj. Marurppungkanya pamarrkarti Kaamulkarti. Warrwajilpungku parlipanyanu. Marurppungkanya piyirwarnti Yijirayilkarrajiwarntijaa yangkartiwarnti purlkawarnti Payilkarawarnti kajalkajalwarnti yangka warnjaljilinyparni 450. Yarntarni kanarlanywarnti Ajirrakurawarnti kajalkajalwarnti warnjaljilinywarlanyparni 400. Ajirrakurawarnti piyirwarnti warrkammayinwarnti palurla nguniny Jisipilku. Yungany manya miyi marnintu Jisipillu. Nyaku marnanya yangkartirla pamarra kankarni yininga Kaamulla.”

Yilayijangurra palu yani pamarrkarti Kaamulkarti

²⁰⁻²⁴ Wali nyanartijangka marurrpinya manya Ayapju pamarrkarti Kaamulkarti Yijirayilkarrajiwarntijaa Payilkarawarnti. Warryanila palunyanta pamarra kankarra marri nganpayirla Yilayijarlu.

Wali Yilayijarlu manyanangu marni, “Nyapartu manta wampalmalany. Nyangurla manta munta kayanjarriwu, puju manta yirrikarralany wanyjarra mapunjinyangu. Wanyjarrawarntirlu manta Ngarpu nyangany purlka kajalkajal, wali jartamantalu. Wanyjarrawarntirlu palu Payil nyangany purlka kajalkajal, waliwarlanyparni manta jartamanku.” Yilayijarlu manyanangu marni kujartikarra. Piyirwarntirlu palu yarr wutangurni pinakarrinyani Yilayija. Yarntarni manyanangu marni Yilayijarlu, “Ngaju marna kayan Ngarpukura karrilany. Kanarlanywarnti yangka 450 warnjaljiliny palurlanyanta lurrpantinya Ngarpungurni. Wajilpungany palu kanarlany yini Payil.”

Yarntarni manyanangu marni kujartikarra kuyijarra purlumanjarra warntarnupurru. Wali marni manyanangu Yilayijarlu, “Kayan nyurrawarntiwu purlkawarntiwu yangka manta Payil wajilpungany. Manawarnti lalkawarnti manta mungkurppungku, wali kuyila manta yutukarrku kankarnumarrangu warlupurru warrapurru. Jungjungmanurla mantarla kutakutakujiwu purlumanu. Kutakutakujirnurla manta yutukarrku kankarnumarrangu lalkaga manawarntirla. Ngajungu marnajin wartawu kayanwarlanyparni purlumanu jipirra. Ngajungurni marna kutakutakujirnurla yutukarrku mananga kirlingalparni. Ngajirta ngarlipa turkuji warlu tiliwurra, warrarni pila ngunawu. Nyanartijangka mantarla japirlyungku kankarral nyurrawarntikura pamarr Payil warlupurru turkujirrupurru. Ngajungu marnarla kujartiwarlanyparni japirlyungku ngajukurawu Ngarpuwu turkujirrupurru.” Wali ngarrurtajarrinya palurla piyirwarnti wangkiwu Yilayijakurawu.

²⁵⁻²⁹ Yilayijarlu manyanangu marni Payilkarawarntiwu piyirwarntiwu, “Nyurrawarntijal manta paja. Nyurrawarntirluliny manta pungku layi purlumanu, jungjungmanurla yutukarrkula manta kutakuta kankarnumarrangu. Ngajirta nganta turkuji.”

Nyanartijangka palu warntarni kuyi nyanarti purlumanu. Pinyala palu kuyi. Jungjungmanurla palu kutakuta yutukani kankarnumarrangu manawarntirla. Kuman-tajal palurla juntumani. Pawumarni palurla kumantajangkarlu, purayimarnani palurla Payilku kumantajangkarlu. Wamarnkanyjirni palunyanta kuyinga purayikarrarlu. Payilku palurla purayimarningurra. “Pinakarrinyanpanya Payil. Warlu yiparnanpangu. Japirlyungany marnantalu.” Wali jininyarajarrinya manyanangurla. Yinkirni palu purayimarnani jartijinyangu. Ngajirta manyanangurla jangkumantarla Payillu.

Jininyarajartijarrinyajangka manya Yilayijarlula jingkirrkanya. Kujala manyanangu marni, “Mayamarta purayimanyjalurla. Kunyungurla pa pukurrpukurr kirrarnana, kayan nganya pinakarri. Mayarni pawumanyjalurla, yarnta kunyungurla ngapajangka parta karrinyana.” Juturni manya jingkirrtimarnani Yilayijarlula, “Kunyungurla wurna parta yani marri. Kunyungurla manyan parta yukarnana. Mayarni pawumanyjalurla. Parntkimankuwurti manta. Warlu manyirrangu yipawu partalpartal.”

Wali junganani palunyanu nyantuwarntirlu Payilkurawarntirlu. Yarntarni palunyanu jarntungurni jitaklanani nungujartiwurra. Wali nyantuwarntikura kartiny kujarti palunyanu jarlu jungjungmanani Payilkurawarntirlu. Jarlula karuwarrajarrinyani. Wurna yarrpala palu karrkarmarningurra wangartajiliny. Ngajirtarni manyanangurla jangkumantarla marlalparni.

Ngarpungu warlu yiparni

³⁰⁻³⁷ Wali Yilayijarlula manyanangu marni, “Mirnu yantanilu. Wamarn karrijalurla ngajunga.” Marnila manyanangu kujartikarra. Marnpakujirni manya piyirwarnti nyanartiwarnti.

Wali nyanartijangka pamarrpala manya japurnani ngumuwarnti jarlujangkawarnti. Kayantakujirni manya. Tikirrkarrakujirni manya Yilayijarlula. Jarlu palunya tarratarrapinya. Wali kayantakujirni manya kirringarni Yilayijarlula pamarrwarnti nyanartiwarnti. Nyanayirlarni palurla jarlu Ngarpukurawarntirlu pamarra kuyi kamparnani Ngarpuwu purayikarrarlurni. Purayimarnani palurla Ngarpuwu.

Wali yutukani manya Yilayijarlula kirri pamarrwarnti nyanartiwarnti 12 yinijartiwarnti pinalkarrapurru. Jularni manyanangu Yilayijarlula yinijartiwarnti kilakiwarnti, “Minyartiwarnti manyirrangu kilakiwarnti nyurrawarntikura. Ngarpu palu kajalkajalkujirni jarluwarlany nyurrawarntingajirtarla.” Wali layiwarlany nganpayiwarlany kajaluwarlanyangka manyanangu ngarpu 12ku nyanartiwarntiwu, yini parla Jayikap. Yinijarra kurriny pinya martarnani Jayikapjaa Yijirayil.

Wali Yilayijarlula manya yutukani pamarrwarnti Ngarpupurru kajalkajalkujirnipurru. Nyanartijangkarlu mulnyila karlarni nyanayirlal pamarral. Wamarn karlarni ngarrjarni ngapawu tarrpartarnuwu. Wali nyanartijangka warluwarntila lalkawarnti warntarni. Yutukani manyanta nyanayirla pamarra kankarnumarrangu Yilayijarlula. Wali kuyila warntarni nyantungurni kutakutakujirni pa warlupurrupurrurni. Yutukanila manya kutakuta kuyi manawarntirla kankarnumarrangu.

Wali jinjinyina manya, “Pakirti warntalu ngarrjamartarni ngapawu. Purlantalu, purtkujiwula mantanyanta kuyingajaa nyanayirla warlunga lalkanga.” Wali purtkujirni palunyanta kuyingajaa warlunga lalkanga kankarnumarrangu. Ngapa jilkarnani manyanta warlunga kankarnumarrangu. Yarntarni manya jinjinyina Yilayijarlula. Purtkujirni palunyanta, yarntarni manya jinjinyina, purtkujirni palunyanta. Kitan-garni ngapangu tipani nyanartirni kurrkungal wamarn karlarnujangkarlal. Ngapa manyanta nguja.

Wali karuwarrrarlurra purayimarni parla Yilayijarlula. Kujarti palu nira purayimarnani karuwarrrarlurra Ngarpukurawarntirlu Jurujulumja, nyanartikarra purayimarningurra Yilayijarlula pamarra Kaamulla. Marni parla Ngarpuwu, “Ngarpu nyuntu manyanangu kajalkajaljinyangu jarluwarlanyangka yangkartiwartijiliny manunya ngampurrikanani Ayiparanjaa Jayikapjaa Asik. Nyanartijilinyiparni marnangu nguniny Yilayija wartangurnijangka warrkammayin nyuntukura. Wali yipanyanagu. Turllukujiwu man manyarti warlu kuyi mapirirni, nyanartijangkarlu mangulurla mapunikarkurku, nginyjirrikarrkula mantalu mapunparni Ngarpu mapunjinyangu mayajarti. Yangka palu nyaku warlu manyjirnujanga, wali nginyjirrikarrkula pajalu ngaju, yangka ngapapurru pajin nyuntungurni marni jarlu, mapunparni marnanyanangu jularni, ngajirta ngajukurajangka.”

Yarntarni parla japirliyina Ngarpu Yilayijarlula, “Ngarpu jangkumantaja. Mapunparni marnangu marnana. Jalarrarni manunya tikirrkujiwu minyartiwarnti piyirwarnti. Wali mapunikarrkula mantalu nyuntu.”

³⁸⁻⁴⁰ Nyanartijangka Ngarpungula yiparni warlu yalkiringurni kanimpal. Wali turllukujirni, manyjirni manya nukarnini kuyijaa manajaa pamarrwarnti. Pujukujirni manya nukarnini warlunga Ngarpukurarlula. Nguwa mapirirni manyjirni kurnkurnwurra. Ngapa yangkarti rirringkirla wamarn nguja nyanarti warpiny yilymanyjirni.

Nyanartijangka piyirwarntirlu palu nyanya. Jamurn palu nyanya nyanarti warlu, manawarnti warpiny manyjirnujanga, murtarni palunyanu tarrapinya kanimparral nguwangkurra. Nyanartijangka palu murtarni marningurra, kajalkajalkujirni palu

Ngarpu. Nyantu pa Ngarpu kayan parlipangu kajalkajal pajawu, ngajirtarni parla nganawurti tanyji nguna. Nyantu pa kayanjinyangu.

Nyanartijangka manya Yilayjarlu jinjinyinya, “Tarrpartalunya nyanartiwarnti Payilkurawarnti purlkawarnti pujurni. Ngajirta ngarta kayanwurti laparnkarrangka.” Nyanartijangka palunya piyirwarntirlu tarrpartarni. Wali kanimparral palunya kanya martuwarrakarti yinikarti Kijankarti. Yilayjarlu manyanangu jarrkangani. Nyanayirlala manya jinjinyinya Yilayjarlu, “Piyirwarnti pungalunya nyanartiwarnti Payilkurawarnti pirlawurra.” Wali nyanartiwarnti palunya pinya Payilkurawarnti purlkawarnti.

Ngarpungu walimpawarlany ngapa yiparni

⁴¹⁻⁴⁶ Nyanartijangka Yilayjarlula parla marni Ayapku, “Miyi nganyja. Jarlu marna pinakarrilany ngapa rangkurmanjangka.” Wali miyikartila yani Ayap.

Nyanartijangka nyantu Yilayija tikirparayani kankarni pamarra kirlingarni. Purayipurayimarnani nyanayirla kankarni pamarra Kaamulla. Warrkammayin nyantukura mapirri manyanta nguja. Parntawantinya nguwanga kaniny Yilayija. Janginy manyanu yutukani nimirtijarrarla kaparn nguwapurru.

Yangka kaji parla purayimarnani Yilayjarlu Ngarpuwu, nyanartikarrarnila parla jinjinyinya warrkammayin nyantukura, “Karlarrara parayanta jawurlatakarti, nyaka.” Pajangal yiparnani tikirparni tikirparni, yiparnani Yilayjarlu warrkammayin nyantukura. Wali yiparnani parlipungupurru tikirparni tikirparni. Walimpa nyanarti warrkammayin tikirwantinya wangkijarti. Jularnila parla Yilayjawu, “Yu. Nyanya marna lamparn yurnturr piyirnjiliny kurrapajiliny. Parayanany jawurlatarlal kankarninyirra mirnu.”

Yilayjarlula parla marni nyantukurawu warrkammayinku, “Yanungurla manyjarla Ayapku. Partapartal pa tikiyanku nyantukurakarti ngurrakarti. Ngajirta ngarta yinki kirranyja minyayirla, yangkala ngarta lamakuji ngapangu. Manyjarla partalurni pa paralapalku pakinga manyanta, yangkala ngarta yapatamanyja lukanga, puju ngarta warrarni nguna, ngapangu ngarta lamakuji.”

Nyanartijangka yarr partalurni rukantinya ngapa kankarnumarrangu. Mungajar-rinya. Yarrpala wantinyangurra ngapa purlka jipirrnarni. Ayappala parayani pakinga. Laparnila wurna Jisrilkarti tikir.

Nyanartijangka Ngarpungu parla yinya maya Yilayija. Yilayjarlula manyanu karrpirni kuluwuj nyantukura juwaljangka kutawurra. Jamurnparni pupurpurru laparnupurru manyanu karrpirni muntanga. Turitijiliny juwal kujartikarra palu nira kangani nganpayiwarntirlu. Nirn ngarta wiyimantarla palyangu. Laparnila nyantuliny pirrilaparni ngarrjamartarni laparni pupuru. Nyantuliny pala pirrilaparni Jisrilla. Ayap warrarni laparnani wartangurni marnparni. Pirriyanila manyanta nyantukurarla kartunga. Jularni parla wangki nyapartukarra palu kankarni nguja Kaamulla. Partalyarru marni parla pujurni wangki. Warrarnila pila ngunangani Jisrilla. Ngajirta pila Ngarpu wajilpungkarla. Ngujala pila yitilalwarnti ngarrjarni, kurlila palunya pinya, layingu nganpayirlu lani pirlawurrarni Ayap.

19

Yilayijajaa Layija

¹⁹⁻²¹ Wali nyanartijangka Yilayija wurna yanani kuwutjarti warnturajarti. Nyanarti kuwut pa juwujwarntirlu palu wirrimkangani. Parlipinyala nganpayiwarlany purlumanujawurlu warrkammarnani katin. Pajangu palu warrkammarnani purlumanuwarntijawurlu. Wali jatparamani manyanta yininga Layijanga wirrimkujirnila manyanta kuwut Layijarla Yilayjarlu, wurnala yani.

Wali Layijarla wanyjani purluman nyantukura, wartangurnirlula wajilpinya nganpayi Yilayija. Marni parla Yilayjawu, “Warra. Nurtpungku marnapinya ngajukurajarra ngamajijaa ngarpu. Yankula marnantarla nyuntunga.”

Yilayjarlu jangkumani, “Yantapilangu. Kayan ngarnangu jarrmanyja.”

Wali yuwuk purlumanjarrajangka warntarni Layijarla, jungjungpajani, jartkujirnila. Nyanartijangka kurrinypala pinya purlumanujarra. Kamparnila manyanangu yiji. Wurnangu manya yungku. Pujujarrinya manyanta katinta warrkam, Ngarpukurakartila yani warrkam. Wali ngarnila palu nukarnirlu, nyanartijangka wurnala manyanta jakarni Yilayjarla. Nyanartila manyanta mapirrikarrajjarrinya nganpayiwarlanyja. Pinarrikujirnnani parla nyapartukarra ngunawu puraput Ngarpukura Yilayjarlu. Yarnta pa marlamanani Yilayija nira.

Mapirriila pila yanani. Pinarriyunganila parla takiwurra warrkam Ngarpukura Yilayjarlu.

Layija 2 KINGS

2

Ngapungu yapkanya Yilayija kankarral yapinkarti

⁶⁻⁸ Nyanartijangka marni parla Yilayjarlu mapirrikarrajiwu, “Wurna marna yanku martuwarrakarti. Ngarpungu paja jinjinyina nyanartikarti martuwarrakarti yanupurru. Nyuntu man lama kirralku minyayirla.”

Mapirrikarrajirlu parla marni, “Ngajirta. Ngaju marnangurla yanku mapirrirni, ngajirta ngajan wanyjarra.”

Wali yanila pila mapirri. Nyanartijangka puraputwarnti paja pilangulurla yani. Wajilpinya palupinya martuwarrakarti. Wali jatparamanila pila. Nyantujarra pila kajalurni karrinyungurra, kanarlanywarnti palu karrinya wartangurni. Wartarni Yilayjarlu kuwut nyantukura, nyanartijangkarlu rulumapkujirni. Karlpinyala kaparn ngapa nyanarti. Kayirrajaa kurlirra pila ngapajarra laparningurra. Pulparrala pila kakarrara tirrinyyani karlpungujangkarla.

⁹⁻¹⁴ Nyanartijangka karrinyanila pila. Marni parla Yilayjarlu, “Nyapartu malku marnangu wurnangu, yangka paja yapkangku Ngarpungu.”

Nyantungu parla marni mapirrikarrajirlu, “Wulyumalany marnarla nyuntukura-jilinyku mayawu, yangka manta Ngarpungu yina jarlu.”

Yilayjarlu parla marni, “Puju pajan nyaku yapkangujangka, mayajartila man ngunawu ngajukurajarti wartangurni.”

Nyanartijangka wangkikarra pila wamarn kitpungani. Wali kankarnumarrangu pilangu murtarni wurlurlupajani ngurtijiliny yawartajarti. Kaparnjarrinyala pilangurla. Wali kanarlanyarni pa nyanarti warlujartijiliny. Wali walypajilinyurni tawurnpinya nganpayi Yilayija, yapkanyala kankarral yapinkarti. Jamurn kankarnijarrinya Yilayija, kuwutpala manyanta wilantinya. Wali nganpayi nyanarti mapirrikarrajii, yarrpala wampalkarra karrinyangurra wartangurni. Nyanartijangka pawumarningurra parla, “Ngarpu ngajukura. Ngarpu ngajukura. Yap nganu yani. Purika marnanpangu nyuntu Yijirayiljangkawarntiwu.” Yarnta ngajirta nyakarla, nirnarni parlanyanta yapyani. Nyanartijangka Layijarlula langkirmani parlanyanu kuwut karrkintajangka yawiyirlu. Wali nyantuwarntikura yurru manyanangu kujarti langkirmanani palurlanyanu kuluwuj yawiyirlu.

Wali wartarnila nyanarti kuwut Yilayjakura nganpayirlu mapirrikarrajirlu yangka manyanta wantinya. Martarnanila wartangurni, Tikiyanila martuwarrakarti. Nyanartijangka karlpinyala Yilayjakurajawurlu kuwutjawurlu. Marnila, “Wanyjurla Ngarpu Yilayjakura.” Nyanartijangkarlu yarntarni karlpinya kurrinymirri, ngurrujarrajarrinyala pila ngapajarra. Kayilijaa kurlirrala pila murrulaparni. Wali tirrinyyanila pulparral.

¹⁵⁻¹⁸ Nyanartijangka parlipinyala palu puraputwarntirlu. Marni palurlanyanu, “Minyarti nganpayi pa pirriyani mayajarti Yilayjakurajarti.” Wali japirlyinyala palurla puraputwarntirlu mapirrikarrajiwu, “Wanyjunga yangkarti nganpayi maja nyuntukura. Kunyungurla pa Ngarpungu wanyjani pamarra marri. Muwupungku marnalurla.”

Nyantungu manyanangu jarmarni, “Ngajirta nganta yanta.” Wali tilajparni palu jutungu nyantuwarntirlu, kitangarni manya yiparni. Marni manyanangu, “Kaj. Yantalu.”

Nyanartijangka muwumuwpungani palurla ngurrawarnti murrkurn. Ngajirtarni palu parlipungkarla. Tikiyanurla palurla jirnapiya. Marnila manyanangu nyantungu, “Mapunparni marnanyirranguru jarlu jarmarni. Ngajirta pajanta mapunikararla, panypinya pajantalu.”

5

Nganpayi Nayiman

¹⁻⁶ Wali nyanartijangka kayilungujangka palu pirriyanani Jiriyajangka Yijirayilkarti. Ngajirta palurla pinarri Ngarpuwu. Wali pungani palunya Yijirayilkarrajawarnti. Walimpawarlany manya kanya nganpayirlu kurlirra Yijirayilkarti kulipuru yiningu Nayimantu. Pungani palunya. Kanarlanywarnti palunya pungani pirlawurra, kanarlanywarnti palunya wanjirni kangani. Wali kangani palunya warrkamkujirrupuru nyantuwarntikurakarti ngurrakarti kayili. Manga layi Yijirayiljangka parlanyanu warrkammayinkujirni purlikakarurlu marnintu Nayimankurarlu kartungu.

Wali nyanartijangka nganpayi nyanarti purlka Nayiman mimijartijarrinya. Yarr pa mimi nyanarti putajilinyarni. Wali mangangu nyanartirlu Yijirayiljangkarlu parla yawiyijarrinya. Ngarpuwu parla ngurrpa ngunangani Nayiman. Marni parla marninku Nayimankurawu kartuwu, yangka manyanta warrkammarnani, “Puju pa yanku kurlirra Yijirayilkarti, nganpayi nyanayirla kirrarnana puraput Ngarpukura. Kunyungurla pa nyanartirlu wulyukujiwu mimijangka nganpayirlu puraputu.”

Jularnila parla Nayimanku kartunyankuraru wangki mangakura nyanartikura, “Jularni paji mangangu nyanartirlu nganpayi nyanayirla wulyukujirnujuwal kirrarnana. Kunyungurla mananta nyanartikarti yanku.”

Nyanartijangka Nayiman manyanta yani purlkakarti kingkarti Jiriyakarrajikarti japirlyungupurru. Purlka manyanangu ngunangani Jiriyakarrajawarntiwu. Jularni parla Nayimantu mangakura wangki nyanarti. Wali kingju Jiriyakarrajirlu manyanta jangkumani, “Wali yanku man Yijirayilkarti kingwarlanykarti. Mirlimirlu marnangu lanku, kangkula manurla kingwarlanyku, yarala mangu ngunawu.” Kujartikarra parla lan mirlimirlu, “Minyarti nganpayi marnangurla yiparnana ngajukura warrkam-mayin Nayiman nyuntukarti. Wulyukujiwu pajin mimijangka.”

Nyanartijangka jakarnila kurlirra. Kangani manya pamarrwarnti paja yijipuru, yarnta kuluwujwarnti paja wulyuwarnti. Yungku parla nganpayi nyanarti wulyukujir-nujangka yiji.

⁷⁻¹¹ Nyanartijangka pirriyanila manyanta nyanarti nganpayi Nayiman kingkarti Yijirayilkarrajikarti, yinyala parla mirlimirlu Nayimantu. Marnila parla kingju, “Ngan-purru manta mirnu yiparni ngajukarti. Kayan ngarnanta wulyukuji ngajungu. Ngajirta marna ngaju Ngarpu, ngajirta marna wulyukujirnujuwal ngaju.”

Jularni palurla kanarlanywarntirlu nganpayiwu Layijawu puraputku, “Nganpayi layi kayilungjanga pirriyani mimijarti wulyukujirnujuwal minyartikarti.”

Nyanartijangka parla yiparni kingku. Marni parla, “Yipanyaji mirnu. Ngaju marna Ngarpukura japirlyungujuwal.” Nyanartijangka yiparnila manyanta. Wali nyantukura ngurti Nayimankura parla yawartaru ruwarrakanya. Marnpala manyanta jatparakujirni mayarurla puraputkuraru. Nyantu pa kaninykaniny kirrarnani nganpayi yangkarti puraput. Ngajirta pa palkakarti pirriyantaru, yiparnila parla warrkam-mayin wangkijarti. Marni parla warrkam-mayintu Nayimanku, “Nyanartirlu puraputu mangu jularni, Yanku man martuwarrakarti yinikarti jutunkarti. Nyanayirla man nyumukmalku ngapanga tikirparni tikirparni 7mirri kitangarni mangurla Ngarpungu mimi nyanarti luwumanku layimirrini.”

Nyanartijangka kulijarrinyala nganpayi nyanarti Nayiman. Wurnarnila nguyi jakarni. Marni manyanangu, “Kula paji warrajarni pirriyantaru, minyakujala paji jutngurni yiparni. Kula pajirla Ngarpu nyantukura japirlyungkarla palkangarni pirriyanun-gurla marnpangurni, yarnta panmanurla pajirla japirlyungkarla, nyanartila paja wulyukujirla partalurni wulyuwurru.” ¹²⁻¹⁵ Yarntarni manyanangu marni Nayimantu, “Ngajukuraru yalayirla pila martuwarrajarra kurriny nguniny wulyujarra, nyanayirla marna nyumukmanyjarla jarntunga, wulyukujirlala paja.”

Nyantukurawarntirlu palurla jularni warrkam-mayinwarntirlu Nayimankurawarntirlu, “Nganajangka manurla wakirmarni. Nyantungu mangu jularni marnpa nyanarti martuwarra nyumukarnupuru. Wayila man mapunikanurla nyumukmalku wulyuwurra nyanayirla martuwarraru.”

Wali mapunikanila manyanangurla, yanila martuwarrakarti, nyumukmarnanila nyanayirla ngapanga tikirparni tikirparni 7mirri. Nyanartijangka wulyujarrinyala. Nukarnini manyanta jutantinya nyanarti mimi, wulyula ngujangurru. Wali tikiyanila manyanta puraputkarti. Marni parla, “Mapunikaralany marna Ngarpu Yijirayilkura. Nyantu pa kayan purlka. Kanarlanywarnti palu yarpalmarta.” Wali tikiyanila kayili.

Kingwarnti Yijirayilkarrajawarnti

Wali kayantarni ngurranga Yijirayilla palu ngunangani. Kingwarntiwarlany palun-yanangu ngunangani kaparnwarlany. Nyanartijangka yarntarni wartangurniwarlany palu turtapungani kingwarntiwarlany. Walakuwarntiwarlany palunyanangu ngun-gani. Nira palu ngunangani kujartikarra kujartikarra. Kajalurni palu pirlajarrinyani kanarlanywarntiwarlany, yarntarni palunyanangu kingjarrinyani wartangurniwarlany-jangka. Nira palu ngunangani kujartikarra kujartikarra. Kanarlanywarntirlu kingwarntirlu palu Ngarpu wajilpungani. Kanarlanywarntirlu ngajirta palu mapunikanantarla, yarr palu ngunangani wapalkarra.

Piyirnwartni yapkangujangkawarnti

17

Jimariyakarrajiwarnti piyirnwarnti

^{5-7a} Nyanartijangka walimpawarlany kakarrangu palu pirriyani kulipariwarnti Yajiriyajangka. Wali Yijirayiljangkawarnti palunyanangu rayin karrinyani kakarrang-jangkawarntiwu. Rukukanila palunyanu mayarurla kaninykaniny kulipariwarntirlamarra rayintu. Pungka ngalunya. Mayaru nyanarti yini Jimariya yangka palu rukjarti kirrarnani. Wali jarranyanganila palunya kulipariwarntirlu, nyangurlakarra palu turtanganku kaninykaninyngurni mayarungurni. Nyanartijangka palunya jarranyangani yitalaljarra kurriny. Wali miyi manyanangu kitangarni pujujarrinya kaninykaninyjangkawarntiwu, yarrpala palu kirrarnani marranyanjarti. Maljarr-jarrinya palu miyingajirtajangka. Nyanartijangka palunya warntarnurla yapkanya kakarra, warrkammayinkujirnila palunya.

²⁴⁻²⁸ Yarnta palunya kanya kakarrangjangkawarnti purtayan Jimariyakarti karlarrara. Wali nyanayirlarnila palu kayanta kirrarnani mayarurla yininga Jimariyarla. Kakarrangjangkawarntirlu palu Ngarpu ngajirta mapunikarrarla, ngurrrpa palurla ngunangani. Nyanawarntirlu palurlanyanu kangani pamarrjaa mana Ngarpujilinyarni.

Wali juntumani palu ngurra nyanayirla Jimariyarla kakarrangjangkawarntirlu. Nyanartijangka nira palu pirriyanani purlka miyawujilinyarni piyirn ngarnujuwal. Piyirnpala palunya pajanurla ngarnani. Wali kakarrangjangkawarntirlu palurlanyanu pinapinakarriyani. Marni palurlanyanu, "Kunyangurla parlipangu Ngarpungu kuljarrinya minyartikarrajirlu. Kunyangurla parlipangurla Ngarpungu yiparni minyartiwarnti miyawujilinywarnti. Ngalimpa parlipanya ngalku pirlawurra."

Wali parlipinyala palu nganpayi Yijirayiljangka yangka parla Ngarpu pinarri ngunangani. Wali pinarriyinala manya kakarrangjangkawarnti Yajiriyajangkawarnti Ngarpu Yijirayiljangkawarntikura.

⁴¹ Nyanartijangka palurla walimpa Ngarpu pinarrijarriyala. Pamarr palurlanyanu warrarni jutungurni martarnanijaa ngartakpanani. Ngajirta palu wanyjarrarla, marulu manyanangu. Kurrinykurriny palurla ngunangani pamarrkujaa Ngarpuwu. Wali yapajirnanyunguwarnti palu nira kujartikarra ngunangani Jimariyakarrajiwarnti. Kurrinykurriny palurla mapunikanani pamarrkujaa Ngarpuwu.

Jutajangkawarnti manya yapkanya kingju Nipikinijarlu

Kayilungjangkawarnti Yijirayiljangkawarnti palunya yapkanya kakarra Yajiriyakarti. Jutajangkawarnti palu warrarni kirrarnani Ngarpukurawarnti kanarlanywarnti kurlirra. Kingwarlany manyanangurla mapirriini kirrarnani, yini parla Yijikaya. Nyantungu pa Ngarpu mapunikanani nira, ngajirta parla pamarrku mapunikanantarla kanarlanywarntirlujiliny. Yangka manya kakarra yapkanya Jimariyajangkawarnti, nyantula manyanangurla kirrarnani nyanartikarra nganpayi Yijikaya.

Wali nyanartijangka pirlajarrinyala purrkujarrinyajangka nganpayi nyanarti Yijikaya. Yarnarni palunyanangu wartangurniwarlany kingjarrinyani walakuwarntiwarlany. Nira palu ngunangani kujartikarra. Kajalurni palu pirlajarrinyani kanarlanywarntiwarlany, yartarni palunyanangu kingjarrinyani wartangurniwarlanyajangka. Yijikayangurni wartangurni nganpayi Ngarpu ngajirta mapunikarrarla. Nyanartijangka nganpayiwarlany wartangurni Ngarpu ngajirta wajilpungkarla. Nyanartijangka yartarni nganpayiwarlany wartangurnijangka wulyu Ngarpu mapunikanujuwal. Yarnta jirnanyunguwarnti palu yakurrmipa ngunangani, ngajirta palu Ngarpu mapunikanantarla.

Walimpawarlany nganpayiwarlany kakarrangu manyanangurla pirriyani yini parla Nipikinija. Wali pajajinyangu manya kulipariwarnti kangani, yarnta manyanu nyanayirla ngurranga Jutanga majakujirni, nyantungula manya warrkammayinkujirni nyanartikarrajiwarnti. Walila palu ngunangani.

Nyanartijangkawarnti palurla Jutajangkawarntirlu yakurrmarnani. Yipanyjarla palu. Jarti palu ngunyipungani, nyantu pa mayaparijinyangu, yarnta manya paja martarnani kulipariwarnti. Yarnta manya yapkanya Jutajangkawarnti Nipikinijarlu kakarra. King nyantuwarntikura mapirriini manya kanya. Wali nyantukurarla ngurranga manya martarnani, warrkammayinkujirni manya.

Kanarlanywarnti palu warrarni kirrarnani Jutanga murrkurnmipa Ngarpukurawarnti. Ngajirta palurla nyanartiwi kingku marrijangkawu warrkammanyjarla Nipikinijawu.

25

Timpul palu turlkujirnijaa tarrapinya

¹⁻¹³ Nyanartijangka kulipariwarntila manya yiparni Jutakarti kakarrangjangkarlu Nipikinijarlu. Takurryanila palu mayarurla Jurujulumja. Parrparrpinya palu mayaru nyanarti, yarnta palu turlkujirni warlungu. Ngurrawarnti palunya turlkujirni purkawatikura mayarujaa kingkura mayarujaa jujupurru Ngarpukura mayaru, yini Timpul mapirriirni. Yarnta palunya tarratarrapinya pamarrwarnti ngartakpanujangkawarnti. Yarnta palunya kanya piyirwarntijaa manawarnti mapirriirni Timpuljangkawarnti. Ngurru palu warntarnkanya kakarra.

²¹ Kujartikarra palunya pakulkangani nyantuwarntikurajangka ngurrarajangka Jutajangkajaa Jurujulumjangka. Kakarrala palunya pakulkanya nyantuwarntikurangurni ngurrarangurni kanarlanykarti ngurra yini Papulun. Kanarlanya ngurra palunya martarnani Papulunta.

Wangkijarra kutajarra PSALM 1

1

Ngarpukurawarnti piyirwarntijaa marninwarnti

¹⁻⁶ Puju nganawurti piyirn parla ngajirta Ngarpuwu jingkirti warralpunka, yarnta ngajirta manya mapunikarra lirrkarnpungujuwal ngarlajawurlu. Nyanarti piyirn pa wirriya nguniny Ngarpukurarlal. Yarnta pa Ngarpukura wangki tapungmanany. Wangkingu Ngarpukurarlu pa ngarrurtakujilany. Ngarpukura wangki pa pinapinakar-rilany nira jutungu. Yangka kumantajaa jininyara pukanyja pa pinapinakar-rilany. Nyanarti piyirn, nyanarti marnin pa manajilinyparni yangka ngapanga karrilany martuwarrarla rirringkirla. Ngapangu kalypajarrilany, kirtily martalany, wulyuwu-lyurni martalany. Kayan ngarta lalkajarri warnjaljaa kayan ngarta miyingajirtajarri. Yitilalwarlany yitilalwarlany manya miyi martalany. Manangu parlipanya pinayungany. Yangka piyirn manajilinypala nguniny, wulyungal yanany nira. Martalany pa wulyu miyijilinyparni. Kujarti pa nguniny Ngarpukura piyirnjaa marnin.

Isaiah

41

¹⁻⁹ Wali yakurrwarnti piyirwarnti palu kanarlanyparni nguniny Ngarpungajirtajartiwarnti. Nyanartiwarnti palu yukajiliny lalkajiliny. Walypangu manya karankanganyjaa tupluwalany manya ngumu. Kujarti palu nguniny piyirn yakurrwarnti. Yangka walimpa parlipanya Ngarpungu kurajpungku, yakurrwarntijaa wulyuwarnti ngurrujarrakujiwula parlipanya. Kayan nganyanangu Ngarpungu wulyumanyja nyanartiwu piyirnku yakurrku. Kayan ngalunyanangurla yakurrwarnti Ngarpungajirtajartiwarnti nguna kinninyja Ngarpukurawarntirla kurajpungujangkawarntirla. Ngarpu manyanangu pinarri nguniny nyantukurajartiwarnti nyapartukarra palu nguniny ngampurrikaralany manya Ngarpungu. Nyanartiwarnti kanarlanywarnti Ngarpungajirtajartiwarnti kayan ngalu wanji nguna kujawurlurra. Wirmalku palu.

Kurraparla parlipanya martalany Ngarpungu

¹⁰ Ngarpungu parlipangu jularni kujarti, “Ngajirta nganurlanyanu karrartajarri, minyarti marnangurla nguniny mapirrini ngaju. Ngajirta nganunyanu yartajkarramanta yawiyirlu, minyarti marnangurla nguniny marnparni ngaju Kut. Ngajungu marnanta tanyjikujiwu, minyarti marnangurla nguniny mapirrini. Ngajirta man nyuntumipa kayan, kurraparla pajanurla nguniny nyuntu ngajunga.”

Jawuna JONAH

Juwujwarnti palu ngunangani - Jarlu palu ngunangani piyirwarnti Juwujwarnti. Mapunikanani palu Ngarpu nyantuwarntirlumipa. Pinarri palurla Ngarpuwu ngunangani. Yarnta piyirwarnti kanarlanywarnti palu nyanayirla ngunangani, kanarlanywarnti marnpa, kanarlanywarnti marri. Ngajirta palurla pinarri Ngarpuwu. Ngurpa palurla ngunangani, Juwujngajirta palu. Nyanartiwarntirlu palunya mapunikanani manawarnti. Kut manyanangu nyantuwarntikura mana Ngarpujiliny. Nyanartijangka yakurrmarnani palunyanangu Juwujwarntirlu kanarlanywarntiwu. Yakurr palunya nyangani. Juwujwarntirlu palu nyangani kujarti, “Ngalimpawumipa parlipangu wulyumarnana Ngarpungu. Kanarlanywarnti palu yakurr. Ngajirta manyanangu wulyumanya Ngarpungu.” Kujarti palu nyangani Juwujwarntirlu.

Wali Jawuna pa Juwuj ngunangani yangka parla marni jarlu Ngarpungu yanupurru Ninipakarti yangkala manyanta panypinya Ngarpunga. Ngajirta manyanangu jularla piyirwarntiwu Ninipakarrajiwarntiwu, tumaj palu Juwujngajirtawarnti.

Jawunarlu manyanta panypinya Ngarpunga

¹⁻¹⁷ Ngarpungu parla marni Jawunawu, “Yanta kakarra mayarukarti Ninipakarti. Purlkajinyangu pa nyanarti mayaru. Julyanangu piyirwarntiwu nyanartikarrajiwarntiwu minyarti wangki ngajukurajangka. Yakurrjinyangu palu nguniny pujurni. Pinarri marnanyanangu, nyanartijangka marnanyanangu kulijarrinya yangkala marna mayaru pungku, piyirwarnti mapirri marnanya pungku.”

Wali Jawuna lurrpantinykarrany karla. Ranyjiwantinya parlanyanta Ngarpuwu. Pirriyani mayarurla yininga Japanga. Nyanartijangka parlipinya ngurti ngapakarraji pawut karrinyujangka marnpa. Nyanarti pawut parla wurnawu jamurnkujarrinya karlapurru. Nyanartijangka parayanakarrany manyanangurla piyirwarntirlu. Pamarr manya yinya wurnapurru. Takurryanila pawutta kaninykaniny. Nyanartijangka wurnakujirni palu pawut warrkammayinwarntirlu pawutkarrajiwarntirlu. Karla palu marri yantarla Payinkarti. Wali Jawuna pa manyanjarrinya wurnanga wurnanga. Ngurrunkarra pa yukarnani kaninykaniny manyan.

Wali jamurn palu kaparnjarrinya, walypa manyanangu yiparni Ngarpungu walypa purlkajinyangu. Yarr pa pawut wirrinyjalkarra pinya. Nyanartijangkarlu mana palu tarratarrapinya. Tarrapinya palunya manawarnti purlkawarnti yarpalwurra. Nyanartiwarntirlu warrkammayinwarntirlu palurla ngartikanya nyantuwarntikura mana marlamanupurru Ngarpujilinyarni.

Nyanartijangka piyirn purlka takurriyani kaninykaniny. Pawutku parla maja nyanarti. Jawuna pa nyanya manyanjangka, parnkimani. Mani parla, “Parnkijarri. Nyapartujarrinyana man. Turtapungka Jawuna. Japirryungku manurla nyuntutkura Ngarpu kankarral, mulawurtu ngarlipangu yawiyjarri. Lamakuji ngartapinya walypajaa ngapa, ngapangu ngarlipanya nganya.”

Nyanartijangka warrkammayinwarntirlu palurlanyanu marni, “Ngantungurlipanya kujikani. Yiniwarnti nyakurlipanyanu.” Nyanyala palunya yiniwarnti, yinijarti yinijarti wali. Layi palu kurajpinya yini Jawuna. Marni palurla, “Nyuntungu marnanpanya kujikani Jawuna. Nyuntungu marnanpanya kujikani. Minyartila pinya yiparni walypajaa ngapa Ngarpungu kujikanujangka. Nyapartujarrinyana man minyayirla pawutta. Wanyurlajangka man pirriyani, julanyanu taki.”

Wali jangkumani manyanangurla Jawunarlu, “Ngajirta, ngaju marna Juwuj. Ngarpu marna japirlyungany, nyantu pa kayan kankarni nguniny. Jarlu pinya ngartakpani mulnyijaa ngapa. Yap yani marna Ngarpungurni marri. Nyanartila marnanyirrangurla parayanukarranya.” Wali nyanartijangka wangkijangka rayinjarrinyala palu warrkammayinwarnti. Marni palurla, “Ngajirta ngan kujartjarri. Mapunikarrarla manyanta Ngarpunga. Nganajangkarlu manyanta panypinya.”

Nyanartijangka kulijarrinya pa walypa. Jamurn pa tirlpurjungantarla nyanarti pawut. Wali marni palurla warrkammayinwarntirlu Jawunawu, “Nyapartukujiwu parlipa walypajaa ngapa lamakujirrupurru.”

Wali Jawunarlu manyanangurla jangkumani, “Tarrapungkajalu ngapanga kaparn, nyanartila pila lamajarriwu walypajaa ngapa. Ngajungu marnanya kujikani.”

Wali jarrmarni palurlanyanu warrkammayinwarntirlu. “Ngajirta, warra ngunawu yawiyi. Yarr parlipa kangku, ngajirta ngarlipa tarrapungka. Tikiyanku parlipa rirringkikarti.” Nyanartijangka jarti palu ngurti jawukangani rirringkikarti. Karlalani palu ngapa mayajinyangu manawarntijawurlu. Kaparnparni pa walypangu kurinyjikarra kangani pawut nyanarti. Jarti palu wurnakujirni.

Nyanartijangka japirlynyala palu Ngarpu kankarral. Marni palurla, “Ngarpu, nganpayi minyarti marnalu tarrapungku. Lamajarriwula pila walypajaa ngapa. Nyanartijangka ngajirta ngarnanpanya pungka purntungu. Minyarti nyuntukura ngapajaa walypa yangka man yiparni.” Wali warntarni palu nganpayi Jawuna, tarrapinyala palu jupuk ngapanga kaparn muntanga. Wali nyanartikarra partalurnila pila lamajarrinya walypajaa ngapa. Rayinjarrynyala palu warrkammayinwarnti. Nyanya palu walypajaa ngapa pila lamajarrinya. Mapunikani palurla nyanartikarra Ngarpuwu. Nyanartijangka kuyila palurla kamparni warlunga. Minyjurminyjurrr parla kankarral yani kamparnujangka. Parntimani Ngarpungu. Marnila palurla, “Nyuntuwu marnangulu mapunikarralany Ngarpu.”

Nyanartijangka takingurni parla Jawunawu yiparni kapi purlka yawiyijarrynyurla Ngarpungu. Parlipinya kapingu, nyurnungujirnila. Muntanga pa martarnani kaninykaniny wanji. Ngajirta pirlajarrirla, yararni pa wanji martarnani muntanga.

2

Jawunarlu manyanta ngarntimanani Ngarpunga

¹⁻¹⁰ Wali kapingurni manyanta kaninykaninyngurni ngarntimanani Jawunarlu Ngarpunga. “Ngarpu, japirryungana marnanta. Nyuntungujal pajan nyan-gany. Kujikani marnanyanu ngajungu, nyanartijangka marna ngunangana ngapanga kaninyjinyangu. Jarti marna kalayilanana marlamanupurru. Nyuntu marnanta japirryungana kankarral. Wali pinakarrinya pajan. Kaninyjinyangu marna ngunangana pirlawarntikurarla. Japirryungana marnanta, nyuntungula pajan pinakarrinyana mapunparni. Yarnta pajan nyuntungu tarrapinya, ngapakarti kaninypparal. Yarnta ngapa pajarla pirriyani. Kuparlparla pajarla yani kankarnumarrangu. Kulajan walirni ngunyipinya, minya kujalajan warrarni pinakarrinyani. Kayan ngarnangu nyaka yarntarni mayaru nyuntukura yangka marna pirlajarrirla. Ngapangu paja ngarni, nyanartila paja ngayila rukukani. Jurlu paja karpipirni kurrjangu.”

Yarntarni Jawunarlu parla marni Ngarpuwu, “Ngapanga marna nguja kaninyjinyangu yangka pirlawarntikurarla ngurranga rukjawurla rukjartijinyangu. Kayan ngarta nganawurti tikirrturtapungkarla. Nyanayirla marna nguja. Ngarpu, nyuntungu pajan tikirrkujirni kaninyjanga. Nyuntungu pajan wanjikujirni. Purllka pajin nyuntu. Kularna walirni pirlajarrinya, minya kujalajan tikirrkujirni kaninyjanga nyuntungu. Japirlyungani marnanta, pinakarrynyala pajan nyuntungu. Jangkumani pajanurla nyuntukurangurni mayarungurni. Piyirnwarntirlu kanarlanywarntirlu palunya japirlyungany manawarnti marlamanupurru. Purllkakujilany palunya manawarnti Ngarpujilinyarni. Minyartiwarntirlu mantalu wanyjani nyuntu. Jarlu mantalu ngarntikangani nyuntu marlamanupurru. Jalarra palurlanyanu ngarntikangana manawarnti Ngarpujiliny nyantuwarntikura. Ngarpu, wirriya marnangu nguniny. Nyuntungu pajan kaninyjanga warntarni ngapangajangka. Marlamani pajan. Wanjikujirni pajan nyuntungu kaninyjanga.”

Wali yarntarni parla marni Ngarpuwu, “Kuyi marnanta yungku, kampawu marnangu. Parntimankula man kujiririny. Ngapajangka kaninyjanga pajan marlamani. Wanjikujirni pajan nyuntungu. Nyanartila marnangu kampawu kuyi warlunga. Parntimankula man kujiririny kankarnumarrangu. Jarlu marnangu marni wangi mapunikanupurrujaa warrkammarnupurru. Jalarra marnangu nyuntuwu warrkam-malku. Ngajirta yangkarti jiliny jarlu, yangka marna lurrpantinya. Jalarra marnangu nyuntuwu warrkamalku mapunjinyangu. Mapunikarralany marnangurla nyuntunga. Ngarpu, nyuntu man kayan marlamanujuwaljaa wanjikujirnujuwal.”

Wali Jawuna pa nyanayirla ngunangani kapinga ngurrwarntirla murrkurnta. Nyanartijangka kapiwu parla Ngarpungu marni, “Kangka nyanarti nganpayi rirringkirlurra. Kurlpakarrku man pulparra.” Wali kapingu parla mapunikani, kanyala, kurlpakkanila rirringkirla pulparra.

3

Jawunarlu parla mapunikani Ngarpuwu

¹⁻¹⁰ Wali nyanartijangkarlu yarntarni parla Jawunawu marni kirlirni wangki yangka parla jarlu marni Ngarpungu. Marni parla, “Jawuna, yanta yangkartirlurra mayarurlurra purlakangkurra. Julawu manyanangu wangki ngajukurajangka yangka marnangu jarlu marni.” Wali mapunikanila Ngarpu jamurn kurlpakkani kapingu. Jirrkirlparnila turtangkarranya kakarra wurnarni. Ngurra manyanangu nyanarti Ninipa purlka mayaru ngurruwarlanyarni jirrkirlyanupurrungajarta, kakurrkarrjinyangu. Ngurrawarnti murrkurn palu yukalany kaparnwarlanyarni yangka piyirn jina yanany walimparni pirriyanupurru.

Wali pirriyani Jawuna mayarurla. Tirriinyanani mayarujarrarla kaparn, nyanartijangka karuwarrakarua lamajarrinya mayarurla kaparn. Jularnanila manyanangu wangki Ngarpukura. Marni manyanangu, “Minyarti mayaru pa wajapungku Ngarpungu. Ngajirta yinki yarr jalarrarni. Ngurrawarnti paja, 40 manta ngunawu, nyanartijangka Ngarpungu mannya wajapungku.”

Nyanartijangka mapunikanila palurla pujungurni piyirntu. Kuyijaa miyi palu wanyjani pujungurni, ngajirta kayantuwurti nganyjarla. Jaminy palurla nguja pujurni. Yarnta ral nanikutkurajangka palu ngartakpani wirrimkangupurru. Wirrimkanganila palunyanu pirtilypayikiliny. Kurnakwantinya palu yakurrjangka, nyanartijangka palunyanu wirrimkanganu kujarti. Yawiyijarrinya palurla Ngarpuwu. Nyaku manya Ngarpungu yawiyijarrinyujangka.

Wali Jawunakura wangki palurla kanya piyirnwarntirlu purlkawu nyantuwarntikurawu. Kirrarnani mayarurla nyantukurarla. Jularni palurla. Jamurn pinakarrinya jularnujangka, kurtamanila parlanyanu nyantukura kuwut yangkala manyanu yutukani nanikutkura ral ngartakpanujangka. Nyanartijangka jurnpullala kirrarnani.

Nyanartijangka tikirr yiparni manyanangu wangki purlkangu majangu wanyjanupurru. “Kuyijaa miyi ngapa mapirri ngajirta nganta nganyja piyirntujaa marnintujaa yapangu mapirri. Pujungurni manta wanyjarrku. Yarnta purlumanwarntirlujaa kukunjawarntirlu mapirri ngajirta ngartalun ganyja miyi yuka.” Kujartikarra palu nyanartikarrajiarnti ngunangani. Yurru manyanangu nyantuwarntikura Ninipakarrajiarntiwu. Yawiyijarrinya palurla Ngarpuwu ngangangangujangkarlu.

Wangkiwarlany manyanangu yiparni purlkangu, “Karrkintapirri palu wirrimkangku yangkarti kukunjarlujaa purlumanurlu piyirnwarntirlu mapirri. Pujungurni parlipa wirrimkangku mana yangkarti karrkintapirri. Nyanartijangka japirlyungku parlipa Ngarpu kankarral yarnta yakurrjangka parlipa kurnakwantiwu wulyungkurra. Nyanartijangka kunyungurla parlipangu Ngarpu kurnakwantiwu munta yakurrjangukawu kurnakwantinyujangkawarntiwu. Kayan ngarlipangu kulijarri, wanjari parlipa ngunawu. Ngarpungu parlipanya nyaku kurnakwantinyujangkawarnti. Nyanartila parlipanya wanyjarrku Ngarpungu mayarujaa piyirnwarnti mapirri yangka parliparla kurnakwantinya nyantuwu.” Nyanarti wangki manyanangu yiparni purlkangu.

4

Jawuna parla kulijarrinya Ngarpuwu

¹⁻¹¹ Nyanartijangka Jawuna ngajirta pa wirriya ngunarla. Kulijarrinya parla Ngarpuwu. Ngajirta manya pungkarla piyirnwarntijaa mayaru mapirri. Nyanartijangka Ngarpuwu parla kulijarrinya. Marni parla Jawunarlu, “Ngarpu, yangka marna wararni kirrarnani ngajukurarla ngurranga kurlirra, kujarti marna pinapinakarrinyani. Kayan nganunya pungkarla nyuntungu piyirnwarnti Ninipakarrajiarntijaa nyantuwarntikura mayaru. Wali mapunparni ngajirta manunya pungkarla. Jirrkirlparni marna pinapinakarrinyani. Nyanartijangkala marna laparnkarrakanya karla. Wali nyuntu man Ngarpu wulyu. Ngajirta man partalurni kulijarrinyuwal. Yarnta marna pinapinakarrinyani, nyuntu man piyirn tapungmanujuwal, yarnta yawiyijarrinyuwal. Kayan nganurla partalurni kulijarri piyirnku. Jarranyangujuwal man nyuntu Ngarpu. Kayan nganunya partalurni punga. Wulyu man. Nira man kujarti nguniny. Nyuntu man tapungmanujuwal marlamanujuwal yakurrjangka. Nyuntu man partalurni munta kurnakwantinyuwal. Ngajirta man pungguwal. Nira man warrarni jurumanujuwal. Kujartikarra man nira nguniny. Yarrwurti marna ngaju pirlajarriwu. Wulyumalany marnarla pirlajarrinyupurrujaa ngajirta ngarna wanjari nguna.”

Nyanartijangka Ngarpungu parla marni Jawunawu, “Nganajangka man kulijarrinya Jawuna. Ngajirta ngan kujartijarri, wulyu man ngunawu.”

Wali turtangkarranya mayarungurni marri kakarra. Nyanartijangka yutantinya jintanga, kirrarnani. Nyanartijangka ngartakpani parlanyanu ngalu kirrarnupurru. Nyanartijangka kirrarnanila ngalunga, pinapinakarrinyani kirrarnungurni. Ngarpungu

nyangurla pungku nyanarti mayaru Ninipa. Nyanartijangka Ngarpungu parla tar-rapinya kiyi. Nyanartila turtapinya mana. Ngalu parla turtapinya. Kirrnani nyanayirla ngalunga nganpayi Jawuna. Wulyumalany parla Jawunarlu manawu kirrnupurru ngalunga.

Nyanartijangka kumanta jamurn rarrpajarrinya kakarra, Ngarpungu parla yiparni pirniny. Manala parla lakarrngarni nyanawurlu pirninyju. Wali manala parla lalkajarrinya. Nyanartijangka jamurn purangu turtapinya walypala parla yiparni Ngarpungu parrparrjinyangu kakarrangu. Walypangu nganpayi wiliwiluwarni parrparrwurra, yarnta purangurlu lani mirrmaruwurra. Jamurn wantirla Jawuna. Nyanartijangka nyantungula manyanu pirlalakani. Yarntarni marni, “Kayankurrarni marna pirlajarriwu.”

Yarntarni Ngarpungu parla marni, “Nganajangka pajin kulijarrinya manangurni.”

Jangkumani manyanta, “Mapunparni marnangu kulijarrinya, kulijartirni marna pirlajarriwu.”

Wali Ngarpungu parla marni, “Mana minyarti pukanyjaliny turtapinya nyanartijangka purlkajarrinya, kumantala lalkajarrinya. Minyarti mana ngajirta man nyuntungu purlkakujirla. Ngajirta man nyuntungu ngampurrikarrarla. Yarnta manurla yawiyi nguniny manawu minyartiwu.”

Yarntarni Ngarpungu parla marni, “Ngajirta manyanangu yawiyijarrirla piyirnarntiwu Ninipakarrajiwarntiwu. Yapawarnti palu nyanayirla nguniny pajajinyangu Niniparla warnjaljiliny yangka 120 jawujan. Kuyi mapirri palu nguniny paja yawarta purluman kukunja. Ngajirta manyanangu yawiyijarrirla nyanartiwarntiwu. Manawumiparni mankurla yawiyijarrilany.” Wali kujartikarra parla Ngarpungu marnani Jawunawu. Lirrkarnpungani.

Matthew

Mayiri pa warntarni Jawujapju

¹⁸⁻¹⁹ Walimpa Mayiri yapajartijarrinya. Pirlurralpalyne manyanta takurryani Ngarpukurajangka. Warrarni pila ngurrujarra ngunangani Mayirijarra Jawujap purntajangka-jarra. Ngajirta manyanta Mayirirla yukarnantarla Jawujap. Walirni parla nyantukura kartu purntajangka Jawujapku. Kujarti manyanangu ngunangani Juwujwarntikura yurru. Puju kanarlanyju muntajartikujilany marnin piyirnwarlanyju, wali nyanarti, tampirni palunya wanyjanani ngumparnarlu. Kurntayikujirni palunya marnin.

Wali Jawujapju nyanya nyantukura purnta, marnin nyanarti jarlu parla muntajartijarrinya. Jawujapju muntangu nyantukurarlur pirtinyikani Mayiri nyantukura purnta. Yakurrmarni parla muntajartiwu Jawujapju. Nyantungu pa nira luwu Juwujwarntikura martarnani, walirni pa ngajirta Mayiri wanyjarrarla tampingu. Pinapinakarrinyani pa, “Wanyjarrku marna ranyjingu. Ngajirta tampingu. Kayan ngarna kurntayikui marnin nyanarti.”

²⁰ Wali nganpayi Jawujap pa yukarnani munta yakurr. Pinapinakarrinyani parlayanu purntajangka marnin wanyjanupurru, yangkala parla pirriyani winkirr yinjil Ngarpukurajangka purlkakurajangka. Marni parla Jawujapku yinjillu, “Ngajirta. Warntawu mankurlanyanu nyuntukura nyanarti marnin. Kangku man. Ngajirta ngan rayin nyaka muntajarti. Nyanarti yapa muntanga martarnana Ngarpukura walaku Kutkura. Jarlu manyanta takurryani Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala muntajartijarrinya. Ngajirta manyanta nganpayirla yukanyjarla kanarlanyja.”

²¹ Yinjillu parla yarntarni marni, “Nyanarti yapa martalany muntanga kaninykaniny walaku parla Kutku. Puju manyanu tarlkujiwu, yini man julawu Jesus. Wali purlkala ngunawu, piyirn manya tikirrukiwu yakurrjangka.”

²⁴ Wali Jawujap parnkijarrinya manyanjangka. Mapunikani parla yinjilku. Yanungurla parlanyanu warntarni Mayiri purntajangka.

²⁵ Wali pa warntarni Mayiri yangkala pila ngurrujarra ngunangani. Jurumanani pilarla yapawu palkangajarrinyupurru. Walimpa yapangu manyanu tarlkujirni. Yinila jularni Jesus Jawujapju.

2

Piyirnwarnti pinangurruwarnti

¹⁻² Yangka kaji manyanu tarlkujirni Jesusju, nyanartikarra pa ngunangani nganpayi Yarrit. Purllka manyanangu maja Juwujwarntikura. Nyanartijangkala palu kakarrangu yanani marringurni pinangurruwarnti piyirnwarnti. Pinarri palurla ngujangurra nyapartukarra wirl pirriyanku. Walimpawarlany palu nyanya wirl nyanarti turtapinya.

Wali turtangkarranya palu kakarrangu, jartamanani palu wirl, jarrkangani manyanangu Jurujulumkarti. Japirlyungani palunya kujangkurrajarra piyirn, “Wayila pinarri ngantarla murlawu purlkawu yapawu, wanyjurla marnalu parlipungku yapa minyarti. Juwujwarntikurajangka manyanangu maja. Wirl nyantukura marnalu nginyjirrikani kakarrangurlu, yangkala marnalu pirriyani minyayirla nyangupurrujaa kajalkajalkujirrupurru.” ³Tampi palunyanta marnani wangki, yangkala manya pinakarrinyani purlkangu Yarrittu.

Wali nyanartijangka malykunyananya pa nyanarti yapa Yarrittu, nyantu manyanangu ngunarla purlka nganpayi Yarrit. Munta yakurrjarrinya, kurnakwantinya nganpayi Yarrit wangkijangkarla. Kanarlanywarnti mapirri palu piyirnwarnti munta yakurrjarrinya, kurnakwantinya palu nyantukurawarnti Jurujulumkarrajawarnti.

⁴ Wali nganpayirlu Yarrittu manya marurpinya kurayipwarntijaa piyirnwarnti purlkawarnti yiniwarnti puriswarnti. Japirlyungani manya, “Wanyjurla manyanu tarlkujiwu yapangu yiningu Kurayijju.”

⁵ Marni palurla Yarritku nyantuwarntirlu, “Kurllla manyanu tarlkujiwu ngurranga Pajilimja Jutiyaarla. Kujarti marnalu nyangany kurrumparla Ngarpukurarla. Wali jarluwarlany Ngarpungu parla yinya layi nganpayi wangki yapapurru tarlkujirrupurru, lanila pa nganpayirlu nyanawurlu wangki kurrumparla yungujangka. Jularni palu nganpayi nyanarti puraput.”

⁷ Wali piyirntu purlkangu Yarrittula manyanangu yiparni wangki ranyji purpanupurru piyirnwarntiwi nyanartiwarntiwi pinangurruwarntiwi kakarrangujangkawarntiwi. Pirriyanila palunyanta Yarrittu. Wirllku nyanartiwi

manya jampirlyinya Yarrittu. “Wayila. Nyangurla manta nyanya nyanarti wirl turtapungjangka.”

Wali jangkumani palunyanta, “Ngajirta. Nyanya marnalu kakarrangurlu yitilaljarlarla kurrinyja.”

⁸ Marni manyanangu Yarrittu, “Wali Pajilimkarti yantalu. Warpiny muwupungkalurła yapawu. Parlipungku manta, tikiri pajinta kangku wangki ngajuwu. Nyaku marna ngajunguwurti. Kajalkajalkujiwu marna yapa nyanarti.”

⁹⁻¹⁰ Nyanartijangka Jurujulumjangka palu turtangkarranya. Yani palu Pajilimkarti kurlirrara piyirwarnti pinangurruwarnti. Yarnarni palu nyanya wirl, yangkarti palu jarlu nyanya kakarrangurlu. Wirl yanani kankarral kajalkajal, nyantuwarntirlu palu wartangurni jartamanani wirl nyanarti. Jarlungurru wirl manyanta lamajarrinya mayarurla yapakurla kankarnimarrangu. Yangka palu wirl nyanya, wirriyajarrinya pala, ngarrurtajinyangula palu yanani nyangupuru yapa lamparn.

¹¹ Pirriyani palunyanta, takurryanila palu mayarurla, nyanyala palupinya ngamarlangu. Yapa parlanyanu martarnani ngamajirlu.

Nyanartijangka palunyanta parntawantinya yapanga, kajalkajalkujirnapuru yapa nyanarti. Kujarti palu nyanartikarrajirlu piyirwarntirlu kajalkajalkujirnani piyir narlka piyirwarntirlujaa marninwarntirlu pujungurni. Parntawantinyani palunyanangurla purlkawarntirla. Yangkala palunyanta yapanga parntawantinya kujarti.

Wali nyanartijangka palunya manawarnti warntarni yijipurruwarnti yungupuruwarnti nyantuwarntikurajangka ngurti. Yijiwarnti nyanartiwarnti palurla nganapartu nganapartu yinya. Layi parlipa julalany pamarr wulyu marulu yini kuwul. Yijijarrawarlany pila kurrinywarlany mirrijinjilinyjarra wulyu parntimanupuru yinijarra purakinjanjaa miya. Wali yinyala palurla yijiwarnti murta. Wulyuwulyu palurla kanya yijiwarnti yapawu Jesusku.

¹² Pakul palu yari, ngurrala palu yukarnani pinangurruwarnti. Jarmarni manyanangu Ngarpungu winkirra, “Ngajirta ngantarla yanta Yarritkarti. Wurna tikiyantalu rantanga nyurrawarntikurakarti ngurrakarti.”

Wali turtapinya palu, rantanga palu tikiyani kujartirni. Ngajirta palurla yantarla Yarritku, wurnala palu tikiyani.

Jawujapju pinya kanya Yijipkarti

¹³ Nyanartijangka wartangurni pila ngunangani jampirangu Jawujapjarra Mayiri. Yinjillu purlkakurlu parla marni pukanya winkir Jawujapku. “Yanku man wurna jalarrarni. Kangku manpinya ngamarlangu karla Yijipkarti. Nyanayirla manpila martawu. Walimpa marnanypilangu malku tikirkangupuru. Muwupungku parla Yarrittu wartangurni pungupuru. Nyuntungu man kangku jalarrarni Jesus lamparn karlarrara Yarritkarrarla. Yarrittu ngarta punga lamparn Jesus.”

¹⁴ Nyanartijangka palu pukanya jakarni karla Yijipkarti. Jawujapju pinya kanya ngamarlangu.

Yapawarnti manya pinya Yarrittu

¹⁵⁻¹⁶ Jurumanani parla Yarrittu pinangurruwarntikurawu wangkiwu tikirkangupuru Jesus. Pungkarla pa yapa nyantungu. Wali kajiyinya palurla Yarrit pinangurruwarntirlu. Yarrit parla jarti jurumanungurla wirriyijarrinya. Wali pinapinakarrinyani wangki yangkartirni jarlu palurla marni pinangurruwarntirlu. Wirl yangkarti palurla jularni. Nyantungu pa nyanarti wangki jutungu pinapinakarrinyani Yarrittu. “Kunyungurla yangkarti parri purlkajarrinya pakatkarrala yanany kurrinyja wurrkallajangka.”

Nyanartijangka pawumarnila manyanangu nyantukurawarntiwu kulipariwarntiwu piyirwarntiwu, “Yantalu. Pungkalunya lamparnlamparn parriparri yangka pakatkarra yanany kurrinyja wurrkallajangka ngurranga nyanayirla Pajilimja kujangkurrajarra. Ngajirta ngantanyanangu yawiyijarri. Pungkalunya pujurni. Warpinyungkalunya pirlawurra.”

Wali mapunparni palu turtangkanya nyanartiwarnti Yarritkurawarnti. Pinya palunya paja yapa parriparri lamparnlamparn Pajilimkarrajawarnti. Kula palu walirni pinya nyantu Jesus.

Wali kurrarnani pila Jawujapjarra Mayiri karla Yijipja. Ngunangani pila, martarnani pila yapa nyanarti Jesus. Walimpa Yarrit pirlajarrinya.

Wali jarluwarlany parla Ngarpungu purlkangu wangki marni nganpayiwu puraputku, lanila pa wangki Ngarpukura kurrumparla puraputtu. Ngarpungu parla marni, “Ngurrangurni Yijipngurni marna purpankanya walaku ngajukura.” Wali kurrumparla pa lani takingu. Kujartikarra pa Jesus pirriyani pikanga wangkinga jarluwarlanyangka Yijipngurni.

Yijipngurni palu tikirrwantinya

¹⁹ Wali Yijipja parla pirriyani yinžil purlkakurajangka Jawujapku, kaji Yarritpaliny pirlajarrinya. Marnila parla winkirr Jawujapku, ²⁰ “Yanku manpila yangkartikarti ngurra nyurrawarntikurakarti Yijirayilkati. Tikirkangu manpila yapa nyanarti. Martarnanku manpila nyanayirla. Jarlu pa Yarrit pirlajarrinya. Kayan ngarta pungka nyanarti yapa. Yara manpila wanji martarnanku nyanayirla.”

²¹ Wali tikiyani pila ngurrakarti nyantujarrakurakarti. Kanya pinya ngamarlangu, ngungananila pila nyanayirla ngurranga Yijirayilla.

6

Kujarti manta Ngarpu japirlyungku

⁵ Jesusju manya pinarriyungani mapirrikarrajiiwarnti, “Ngajirta nganta yangkarti-wartnijilinyjarri yangka palunyanu kajalkajalkujilany yarr piyirntu yarringarnupurru. Yangka palu purayimalany piyirnwartirtlu nyangupurru mayarurla Ngarpukuraralajaa warntarrirla piyirnkurarla. Wali palurlanyanu ngurtnguniny, tumaj palunyanangurla kanarlanywarntirtlu yarringalany.

⁶ Nyurrawarnti manta kanarlanyparni ngunawu. Yangka kayantuwarti parla Ngarpuwu purayimalku, wali kirralku man jintanga piyirnwartingurni ranyji. Rukukarranyanu kaninykaniny mayarurla, nyanartikarra manta purayimarnanku Ngarpuwu nyuntukurawu kankarnijangkawu ranyjikarrajiiwu. Ngarpungu parlipanya nyangany tirriny ranyjingurni. Ngungkupungkula manyanu wirriya, Ngarpungu manta ngurtkujiwu. ⁷ Yangkawurti manta purayimalany, ngajirta nganta wangkimipa pajaku-jirnanta kanarlanywartnijilinyju yangka palu wapalkarra purayimalany ngurpangur-parlu lirrangumipa wangki juwal. Nyantuwarnti palu malany kula manya Ngarpungu pinakarrilanyparni yangka palu wangkimipa purlkajinyangu juwal purayimalany. ⁸ Wali ngajirta nganta kujartjarri nyantuwarntijiliny lirrangumipa purayimarnujuwal. Ngarpu manyirrangu pinarri. Jarlurni kajaluwarlany mannya nyangany nyantungu, nyapartukarra manta nguninyjaa nyapartukarra mantarla purayimalany.

⁹ “Nyanartijangkala yangka mantarla purayimalku kujartikarra manta Ngarpu japir-lyungku.

Ngarpu nganampakura, kankarnumarrangu man nguniny.

Nyuntu marnantalu yini julawu ngirrpipi nukarnirlu.

¹⁰ Japirlyungana marnantalu nyuntu maja ngunangupurru wapalkarrawu.

Nukarnirlu marnangulu mapunikarrku yangka marnanpangu kurajpungany jir-kril ngunangupurru nyuntukurarlal. Kayanparni marnantalu mapunikarrku nguwakarrajiiwarntirlujaa yalkirikarrajiiwarntirtlu Ngarpukurawarntirtlu.

¹¹ Yungkarnanpanya miyijaa kuyi jalarrapurru ngarnupurru yangka marnanpanya jininyarawarlany jininyarawarlany yungany.

¹² Wajapungurla rukanyjanpangurla yakurryakurr nganampakura, yangka marnalun-yanangu nganampa ngaru kirtilyjarrilany kanarlanywarntiwu.

¹³ Ngajirta ngarnanpanya kangka yakurrwarntirlal warntarrirlal. Marlamantarnanpa-nya warntarrirlaljangka pirlakuralaljangka yangkawurti ngarnalu tarrpantilany.

¹⁴ Yarnarni manya pinarriyungani Jesusju, “Puju mantanyanangu kanarlanywarnti-wu ngaru kirtilyjarrilany, wali nyanarti, Ngarpungula kankarnumarrangurlu manyir-rangurla yakurryakurr wajapungurla rukalku. ¹⁵ Yarnata puju ngajirta mantanyanangu kanarlanywarntiwu ngaru kirtilyjarri, wali nyanarti, ngajirta manyirrangurla yakur-ryakurr nyurrawarntirla wajapungurla rukanya Ngarpungu kankarnimarrangurlu.”

11

Jesuskura yuwuk pa wulyujinyangu

²⁸⁻³⁰ Purlumanurlu palu martarnani nyankangal, warrkammarnanila palu, yini parla yuwuk. Kangani palu yuwuk wulyu nyankangal jiralyjinyangu, wulyu palu warrkam-marnani wirriyarlu. Yarnata puju palu jatkatatka kangani yuwuk japalmartamarta, tumaj pa mimikujirnujuwal.

Yarnarni piyirnjaa marninjaa yapa palu wulyuwulyu niranira yanany Ngarpuku-rarlal, yangkala palu yumpalyjarrilany niranirajangka. Patkanyjilany manya yakur-ryakurr, yangkala jarti palurla Ngarpuwu muwupungany. Kujarti palu yanany piyirnjaa marninjaa yapa purlumantujiliny martalany yuwuk nyankangal. Yuwukju manya yumpalykujilanyjaa patkanyjilany.

Wali Jesusju parlipangu malany, “Mirnu yantajalurla ngajakarti piyirnjaa marn-injaa yapa pujurni yumpalyjartiwarntijaa patkanyjirnujangkawarnti. Kunyungurla

manta yumpalyjarrinya warrkamjangka Ngarpukurajangka. Niranira manta yanany Ngarpukurakarti. Ngajungula marnannya wirriya yungku, rinymalkula manta. Ngajukura yuwuk pa wulyujinyangu jiralyjinyangu, ngajirta jatkajatka. Kayan nganta patkanyji ngajukurarlu yuwukju. Warntarnurla tarrakkujilunyanu.”

Yarntarni Jesusju marni, “Yungku marnanta wangki yuwukjilinyarni. Pinayungku marnanya ngajungu Ngarpuwu. Pinarrijarriwula mantarla Ngarpuwu. Ngaju marna wulyu. Ngajirta marnyanu kajalkajalkuji. Puju pajin kangku wangki ngajukura yuwukjilinyarni, wali nyanarti, parlipungkula mankurlanyanu wirriya. Pirlurr man kirtilyjarriwu. Ngarpu man parlipungku. Wajapungku mangurla yakurr.”

27

Jesus palu ngampurrikani najinga

⁶² Purayitirla palu Jesus yutukani najinga, wali kumantawarlanya Jarritirla palurla yani puriswarntijaa Parajiwarniti Payilitku japirlyungupurru.

⁶³⁻⁶⁴ Marni palurla Payilitku, “Limpawarnti manunya yipawu. Ngampurrikarrku palu Jesus najinga yukalany karrkin. Warntarnkarrakangka ngartalu wartangurni mapirrikarrajawarntirlu nyantukurawarntirlu. Jarlu manyanangu Jesusju yirrijirlu marni wanjingurnikarra kujartikarra ngurrajarrarla kurrinyja yukarnuwu. Nyanartijangka kumantawarlanya wanjikujiwu paja Ngarpungu. Pinapinakarrilany marnalu nyanarti wangki, yangkala marnantalu japirlyungana nyuntu murrkurnmirri ngampurrikanupurru Jesus. Puju mapirrikarrajawarntirlu palu warntarnkarrakangka Jesus karrkin, kunyungurla ngalunyanangu jakuljakulkangka mapirrikarrajawarntirlu yirrawarlanyku. Yirri ngalunyanangu jula Jesus wanjikujiwujangka. Kujarti pa yakurrjinyangu. Nyanayirlamarra manunya yipawu limpawarnti. Ngampurrikarrku palu marrkijinyangu, warntarnkarrakangka ngartalu karrkin najingajangka kanarlanywarntirlu.”

⁶⁵ Payilittu manyanangurla jangkumani, “Kaj. Kangkalunya limpawarnti. Rukukarrku mantanyanta najinga mayajinyangu.”

⁶⁶ Wali yanani palu najikarti. Purlka paljarr pamarr palunyanta rukukani kirlingirirla. Nyanartijangka palunyanta pajkarpirni juntu pamarra. Puju ngananguwurti pamarr rirripkangku nyanarti paljarr, wali nginyjirrikarrkula palu juntu junganyjanga. Kujartipurru palu yutukani juntu nyanarti. Wali tikiyanila palu nyanartiwarnti puriswarntijaa Parajiwarniti mayarukarti. Wanyjani palunya limpawarnti murrkurn najinga ngampurrikanupurru.

Mark

Nganpayi Jun pulukkujirnujuwal

² Wali jarluwarlany parla Kuttu marni nganpayiwu Yajayawu, lanila wangki nyanarti kurrumparla Yajayarlu, Ngarpungu parla yinya. Nganpayi nyanarti parla puraput ngunangani Ngarpuwu. Julalany parlipa nganpayi Ngarpukura puraput, yangka Ngarpungu parla wangki yungany piyirnarntiwarlanyku jularnupurru. Kujarti pa kurrumparla lani Yajayarlu Ngarpukura wangki. Ngarpungu marni, "Pinakarrilu. Ngajungu marna julawu wangki Ngarpungu. Yipawu marna nganpayi ngajukura wangkijarti. Kajalurni marnangurla yipawu nyuntunga ngajukurarla walakurla pikakujirnujuwal. Jakurpungku mangu kajalurni warntarri. ³ Nganpayirlu nyanawurlu yiparnujangkarlu pa jularnanku pawukarrarlur pintirningurni. Jularnanku manyanangu, Jakurpungkalurla warntarri parla Ngarpuwu purlkawu. Jirrkirkujilurla nyanarti warntarri." Kujarti parla jarlu marni Ngarpungu Yajayawu lanupurru.

⁴ Nyanartijangka wangkijangkarla pikakujirnujuwal yangkarti nganpayi Junpala pirriyani. Nganpayi Jun parlipa julalany pulukkujirnujuwal. Wali pintirningurni manyanangu pawukarrarlur jularnani, "Kurnakwantilur Ngarpukurarlurra, pulukkujirnanakula marnannya ngapanga kurnakwantinyujangkawarnti. Ngarpungu manyirrangurla wajapungku yakurr nyurrawarntikurajangka. Kayan nganyirrangurla yutukarra yakurryakurr nyanarti Ngarpungu. Wajapungku manyirrangurla."

⁵ Wali nyanartijangka piyirnarnti ngurrawarntijangka palu pirriyani pajajinyangu. Junkarti palunya yanani pinakarrinyupurru. Paja piyirn palu yanani mayarujangkawarnti Jurujulumjangkawarnti. Mayaruarntiwarlanyangka Jutyakarrarnti mapiirri palu warryanani. Nyanartijangka pulukkujirnanani manya ngapanga martuwarrarla yininga Jutunta. Nyantuwarntirlu piyirnarntirlu palunya tampirni jularnani yakurr nyantuwarntikura.

⁶ Wali parlanyanu Juntu kangani karrkinta kuluwuj yangka raljangka parlanyanu ngartakpani kamulkurajangka. Nyantungumipa pa kujarti kangani, kanarlanyarntirlu palu kanarlanyarni kangani. Yarnarni pa ngantinga kangani manawarlany jarrajangka pilkujiliny. Nyantukura miyi pa karlaka. Kuyi pa ngarnani jarjurnwarntimipa.

⁷ Jularnani manyanangu Juntu. Marnanila manyanangu, "Wartangurni pajarla yanana nganpayi. Nyantu pa tanyijinyangu mayapari, ngaju marna wartangurnijangkarni. Nyantu pa purlka kajalkajal, ngaju marna wartangurnijangkarni."

⁸ Yarnarni manyanangu marnani Juntu, "Pulukkujilany marnannya nyurrawarnti ngapanga. Kanarlany wartangurni pirriyanku, nyantungu manya pulukkujiwu Pirlurra Ngarpukurajangkarla ngapajilinyja."

Jesus ngapanga pulukkujirni Juntu

⁹ Nyanartijangka Jesus yani Najuritjangka Kalalijangka. Pirriyani manyanta Junta. Wali Jesus pulukkujirni Juntu ngapanga martuwarrarla Jutunta. ¹⁰ Jesus ngapanga pulukkujirni. Jamurn turtapinya, nyanartijangka nyanyala kankarral ngapangurni yalkiri langkirraparni. Kirlingirrijarrinyani kankarni yapin. Pirlurr Ngarpukurajangka pa nyanya kankarni jirikijiliny kiluwutujiliny. Kankarnimarrangu manyanta kanimparral-jarrinya Pirlurr Ngarpukurajangka Jesusja, takurryanila manyanta. ¹¹ Pinakarrinya pa Jesusju lin Kutkura marnujangka kankarnimarrangujangka. Marni parla Ngarpungu Jesusku, "Nyuntu pajin walaku ngajukurajinyangu. Wulyumalany marnangu. Muntanga marnanta martalany wulyu. Ngarrurta marnangu nguniny."

Jesus pa kurlpungani pirlangu purlkangu

¹² Nyanartijangka partalurnila wurnakujirni Jesus Pirlurru Ngarpukurajangkarlu pintirnikarti kanya.

¹³ Nyanartijangka Jesus ngunangani pintirni jintanga piyirngajirtarla. Nyanayirla pa ngunangani yakarn layijaa ngurrawarnti paja. Ngurrawarnti 40 pa ngunangani. Jesus pa kurlpungani pirlangu purlkangu. Ngarpungurni pa tikirkujirla. Jarti kurlpinya. Wali piyirnarnti ngajirta palu ngunarla. Kuyiwarntirlamipa manyanangurla ngunangani Jesus, kuyiwarnti yangka rayinjiwarnti. Yarnata ngampurrikanani palu Jesus yinjilwarntirlumipa, ngajirta piyirntu.

Nganpayiwarnti Jayimin Yanturu Jayimi Jun

¹⁴ Nyanartijangka nganpayirlu purlkangu pa tartpartarni yangkarti Jun pulukkujirnujuwal. Yutukanila Jun jayilla.

Wali nyanartijangkala Jesus yani Kalalikarti wangkijarti. Wangki wulyu Ngarpukura manyanangu jularnani Jesusju nyapartukarra Ngarpu parlipangu kajalkajal nguniny. ¹⁵ Kujarti manyanangu marnani Jesusju, “Jalarra pa kutajarrinya Ngarpupurru maja-jarrinyupurru, jalarrarni pa Ngarpu kajalkajaljarriwu. Kurnakwantilu yakurrjangka, mapunikarralula wangki wulyu.

¹⁶ Wali Jesus kurlangu yanani rirringkirla ngapangal purlkangal yiningal Kalalirlal. Parlipinyala pinya nganpayijarra nyanartikarrajijarra Jayiminjaa Yanturu, paparlangu pila. Tarrapungani pilarla niting kapipurru warntarnupurru, warrkam pilangu nyanarti ngunangani. Wali kapi pila purllkapurllka warntarnani, yijila pilanya yungani pamarrpurru.

¹⁷ Wali Jesusju pilangu marni, “Pa. Waangkajapila ngaju. Nyurrajarralal manpila takiparijarra kapi warntarnujuwaljarra. Pinayungku marnanypinya ngajungu piyirn warntarnupurru taki.” ¹⁸ Jamurn pilangu marni Jesusju, partalurnila pila wanyjanurlakani nyanartijarrakura niting, wurnala pila waanya Jesus.

¹⁹ Nyanartijangka yanungurla pinya nyanya Jesusju jirna kurrinywarlany nganpayijarra Jayimijjaa Jun. Martarnani pinya paparlangu purrkungu yiningu Jipitirlu ngarpungu nyantujarrakurarlul. Jesus manyanangurla pirriyani. Niting palu ngartapanani wapirrajawurlu, ngurtinga ngapakarrajirra palu kirrarnani. Purrkungu pinya martarnani walakujarra. ²⁰ Jesusjula pinya purpangkanya Jayimijjaa Jun. Wanyjanurlakani pilanya ngurtinga nyantujarrakura ngarpujaa kanarlanywarnti warrkamayinwarnti mapirrirni pilanya wanyjanurlakani. Yanila pilanyanta Jesusja.

Pirla manyanta jurramani Jesusju nganpayijangka

²¹ Kurlangu palu yani Jesusjaa Jayiminjaa Yanturujaa Jayimijjaa Jun, Kapaniyakarti palu yani. Jarritijarrinya manyanangurla. Jarriti palu kirrarnani Juwujwarnti warrkamngajirta. Wali mayarurla jupurrurla pinayungani manya Jesusju. ²² Jesusju manyanangu marni wangki, purrpurmarnila palu nyanartiwartni piyirnwarnti Juwujwarnti, Jesusjula wangki manya pinayungani pinangurrurlujinyangu. Pinayungani manya purnkungu. Kanarlanywarnti piyirnwarnti palu tarrukuwu nyantukurawu pinanggurrurwarnti yini kurayip. Yangkartiwarntirlu kurayipwarntirlu palunya ngajirta kujarti pinayungkarla purnkungu, Jesusju manya purnkungu pinayungani.

²³ Wali murtarni pirriyani nganpayi layi pirlajarti mayarakarti jupurrurukarti. Jarlu manyanta pirla takurriyani muntanga. Papajani pa nganpayirlu Jesusku, ²⁴ “Jesus, nganajangkarlu marnanypanya kujartikujilany. Pirriyani ngan wajapungupurru, wajapungku ngarnanypanya nganampa pirlawarnti. Pinarri marnangu nyuntuwu. Nyuntu man yangkarti wulyujinyangu Ngarpukura.” ²⁵ Jesusju parla pirlawu jarrmarni, “Kulkurujarri. Jarntakpanyjarlanyanta nganpayijangka nyanartijangka.”

²⁶ Nyanartijangka purtulyukujirni pirlangu, pilpilmarnanila. Mayajinyangula papajani pirla. Jarntakparnila parlanyanta nganpayijangka. ²⁷ Wali jamurn palu nyanya nyanarti nganpayi wulyujarrinyujangka, purrpurmarnila palu. Japirlyungani palunya nyantuwartirlu piyirnwarntirlu, “Nyapartukarra minyarti. Pirlawu parla jarrmalany Jesusju, mapunikarralanyala manyanta jarrmarnujangka pirlangu, pinanggurrulijinyurni manyanangu jarrmalany pirlawu.”

²⁸ Wali pujungurni palunyaanangu Kalalijangkarlu Jesus jakuljakuljularni wapalkarlarlu wulyukujirnujanga.

Mimijartiwarnti manya wulyukujirnnani Jesusju

²⁹ Nyanartijangka mayarungurni jupurrungurni palu yani kanarlanyjurra mayaru. Jesus Jayimijjaa Jun mapirri palu yani, pirriyanila palu mayarurla Jayiminkurarlajaa Yanturururarlul. ³⁰ Takurriyani palu mayarurla. Mimijarti pa yukarnani kaninykaniny mayarurla marnin Jayiminku parla mali. Nyanartijangkarlu palurra marni Jesusku, “Mimijarti pa parrparr yukarnana minyarti marnin Jayiminku parla mali.” ³¹ Wali Jesusju yanungurla ngarrpirtimani, marnin kirrarnukujirni. Parrparr kurrkantinyala, marnin nyanarti kirtilyjarrinyala. Miyila manya yinya malingu Jayiminkurarlul.

³² Nyanartijangka karuwarrarla mungangkurrarla palu yani Jesuskarti. Puranguliny takurriyani. Piyirn mimijartiwarntijaa piyirnwarntiwarlany pirlajartiwarnti palunya Jesuskarti kanya piyirnwarntirlu nyanartikarrajawarntirlu. ³³ Piyirnwarnti nukarnini tawunjangkawarnti palu kirlingirrirra ngunangani mayarurla. ³⁴ Mimijartiwarnti paja manya wulyukujirnnani Jesusju. Yarnta pirlawarnti manyanangurla jurramanani piyirnwarntiwarlanyujangka. Kulkurukujirnila manya pirlawarnti, tumaj palurra Jesusku pinarri ngunangani, yangkala manya Jesusju kulkurukujirni.

Ngarpukura wangki manyanangu jularnani Jesusju

³⁵ Nyanartijangka kumantarla pa Jesus turtapinya manyanjangka. Pukanyajarti pa mayarungurni yani. Kayanwarlany pa. Purayimarnani parla Ngarpuwu, Ngarpuwu parla wangki marnani. ³⁶ Wali muwupungani palurla pajangu. Jina-manurla palu wajilpinya Jesus Jayimintujaa kanarlanywarntirlu, kitangarni palurla pirriyani. ³⁷ Parlipinya palu. Marni palurla, “Muwupungana mangulu piyirnwarn-tirlu nukarnirlu.” ³⁸ Nyantungu manyanangu marni, “Yankurli pa mayaruwarntiwar-lanykarti. Julawu marnanyanangu Ngarpukura wangki kanarlanywarntiwuwurti. Minyartipurru wangki marna pirriyani.”

³⁹ Nyanartijangkala Jesus kitpungani Kalalirla. Wamarn jularnani manyanangu wangki Ngarpukura mayaruwarntirla jupupuruwarntirla. Yarnta pirlawarnti manyanangurla jurramani piyirnwartijangka.

2

Nganpayi mimijarti kanyijarra yakurr

¹ Nyanartijangka Jesus pa tikiyani mayarukarti tawunkarti Kapaniyakarti. Ngur-warwanti murrkurn pa kirrarni nyanayirla mayarurla Jesus. Nyanartijangka piyir-nwarntirlu Kapaniyakarrariwarntirlu palurlanyanu jakuljularnani, “Jesus pa nyanayirla mayarurla marnpa kiralany.” Piyirnwartirlu palurlanyanu jakuljularnani.

² Nyanartijangka mayarurla pa kirrarnani Jesus kaninykaniny. Mayaru pa nyanarti lukajiliny. Jarlu palu ngartakpani lukajangka. Wali pirripiirriyanani palurlanya Jesuskarti. Wali nyanarti mayaru palu tipani piyirntu, kurayipwarnti murrkurnjaa kanarlanywarnti piyirnwartit paja palu ngunangani mayarurla nyanayirla. Tipani palu, kanarlanywarnti palu palkangala karrinyani kirlingirirla. Kaninykaninyngurni manyanangu wangki wulyu jularnani Jesusju. Kalpurwarlanyju piyirntu ngarlka-rlala palu pinakarrinyani. ³ Kanarlanywarntirlu palurla pirrikanya nganpayi layi nyanarti mimijarti kanyijarra yakurr yanungajirtajinyangu. Jesuskula palurla kanya kurrinykurrinyju wulyukujirnpurru nganpayiwarntirlu kalukurla. ⁴ Kanya palu mayarukarti kaninykaninyjurma, yangkala palu jatajatalani. Jarti palurla nyanyangkura kirlingirriwu takurryanupurru. Paja palunyanta ruk karrinyangurra kirlingirirla. Parakanya palu nganpayi mimijarti kankarral kurrinykurrinyju kankarnumarrangurlu yungupurru.

Nyanartijangkala palu numpurrkarlarni mayaru kankarnumarrangu, kirlingirila ngujangurra. Wali nyanarti piyirn palu takurripinya kirlingirirlal kalukujarti kanimparal. Kankarnumarrangungurni palurla nganpayi kanimpalkujirni. Jesusja palunyanta marnpa yutukani.

⁵ Wali Jesusju manya nyangani, ngurtparnani palurla Jesusku. Nyanartijangka marni parla nganpayiwu mimijartiwu Jesusju, “Nganpayi. Jalarrarni marnangu wajapungana yakurr nyuntukurajangka.”

⁶ Wali piyirnwartirlu nyanartiwarntirlu kurayipwarntirlu palu nyanya. Pinap-inakarrinyani palu wangki yangkarti Jesuskura, Jesusju parla marni minyartiwu. Marnani palurlanyanu nyanartiwarntirlu kurayipwarntirlu muntanga kaninykaniny ranyji, ⁷ “Nganajangka pa nganpayi minyarti kujarti malany. Kayan ngartanyanangurla ngananguwurti wajapungka yakurryakurr piyirngurni. Ngarpungumipa pa wajapungany. Nyapartu manyanu Jesusju kajalkajalkujilany, Ngarpula wartangurnikujilany. Kayan ngartanyanangurla nyantungu wajapungka piyirngurni.” Kujarti palu kurayipwarntirlu pinapinakarrinyani.

⁸⁻⁹ Jesusjula manya nyangani yangka palu pinapinakarrinyani muntanga kaninykaniny. Wali marnila manyanangu Jesusju kurayipwarntiwu, “Nganajangkarlu manta kujarti pinapinakarrinyana muntanga. Pinapinakarrilany manta ngulikanupurru. Ngulikarrkula pajanta minyartingurni wangkingurni ngajukurangurni.”

Nyanartijangkarlu manyanangu marni, “Nganpayi minyarti marna wulyukujiwu mimijangka, yarnta marna piyirnjangka minyartijangka yakurryakurr wajapungkuwurti. ¹⁰ Ngarpungu paja yiparni minyartikarti nguwakarti. Ngarpukura maya marna ngajungu martalany, yangkala marna yakurryakurr wajapungany piyirnjangka, marninjangka yapajangka pujurni. Wali kujartikarra marnarla malku nganpayiwu minyartiwu, yangkala pajanta pinarri ngunawu mayawu ngajuwu.” ¹¹ Marnila parla nganpayiwu mimijartiwu Jesusju, “Pinamantaja nganpayi. Turtangka. Kaluku warntarlanyanu, wurnala man turtangurla yanku ngurrakarti.”

¹² Nyanartijangka turtapinya pa. Turtangurla warntarni parlanyanu kaluku, partalurnila wurna yani. Tirrinyanila manyanangurla piyirnwartirla palkakarti.

Wali nyanartijangka purrpurrmarnila palu piyirwarnti nukarni. Milpala palu purlkajarrinya. Nyangani palu nganpayi wurnajangka yananyjanga. Nyanartijangka wirriyajarrinya palu nukarnini, Ngarpupala palu kajalkajalkujirnani. Marnani palurlanyanu wirriyarlu, “Ngajirta parlipa nyakarla kujartijiliny jarlu. Minyarti parlipa nyangany jalarramipa.”

4

Nganpayi kiyi tarrapungujawal

¹ Walimpa ngapanga purlkanga pa Jesus kirrarnani rirringkirla. Wali piyirn paja palunyanta pirriyani yalartiwarntingurni wartangurniwarlany wartangurniwarlany. Ruklaparnani palanta piyirwarnti paja Jesusja. Ngajirta parla kirlingirri ngunarla. Warpiny palanta rukukani, yangkala ngurtingala parayani ngapakarrajirla Jesus. Piyirwarnti nyanartiwarnti paja piyirn palu palkangala rirringkirla ngunangani, Jesus pa kirrarnani ngurtinga. Parayanurlala wangki manyanangurla marnani ngurtingurni ngapakarrajingurni.

²⁻³ Pinarriyungani manya Jesusju wangki purlka ranyjikarraji. Jularnani manyanangu piyirwarntiwu, “Piyirwarnti pinakarrilu.

“Layi nganpayi pa kiyi tarrapungujawal yanani, tarrapungku pa kiyi jirajijiliny miyipurru turtapungupurru. Nyantukurarla yartta nguwanga pikanga manya tarrapungku.

⁴ “Nyanartijangkarlula yartta manya tarrapungani kiyi nyanawurlu piyirntu. Tarrapungani manya wamarnkujarra. Kiyiwarnti palu wantinyani kujangkurrarra. Kanarlanywarnti palu wantinya kirliwarntirla kirninyja. Kanarlanywarnti palu wantinya nguwanga paljarra. Kanarlanywarnti palu wantinya warntarrirla patinga. Nukarnini palu wantinya wulyuwulyu kiyiwarnti tarrapungujangkawarnti, yangka manya tarrapungani piyirntu. Wanyjani manya, walimpa palu wartangurni ngapajangka turtapungku.

“Wali wartangurnila palu yukarnani kiyiwarnti nyanartiwarnti. Kanarlanywarnti palu yukarnani warntarrirla palkanga. Jirikiwarntila palu laparni, parlipinyala palunya kiyiwarnti palkangajangka. Yutantinyala palunyanangurla kiyiwarntirla, ngarnanila palunya nyanartiwarnti kiyiwarnti.

⁵ “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti wulyuwarnti palu yukarnani nguwanga lartanga. Kankarnumarrangu pa nguwa nyanarti yaru, kaninymarrangu pa paljarr, pamarr ngunangani purlka ranyji kaninymarrangu. Nguwa nyanarti parla kiyiwu larta, ngajirta parla nguna warnamintiwu tartayanupurru kanimpal. Wali partalumnila palu turtapinya warnjal kiyiwarntijangka, turtapungurla kutarni karrinyani. ⁶ Purangurlula lani lalkawurra warnjal, lalkajarrinyala wurrkal nukarni, yangka nyanarti warnaminti kiyikura ngajirta kaninyparral tartayantarla.

⁷ “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti wulyuwarnti palu yukarnani nguwanga kirlinga. Jarlu pa piyirntu jakurrpinya nguwa. Warnaminti kirlikura warrarni ngunangani kaninykaniny nguwapuru. Kula walirni warpinkyujirni, minyakujala warrarni ngunangani kaninykaniny.

“Nyanartijangkarla palunyanangurla yukarnani kirliwarntirla kiyiwarnti piyirntu tarrapinya. Wali kirninyjarni pila turtapinya ngarlajaa wulyu. Ngarlunguninyju parla tinyungani mana wulyunguniny. Wali ngarlangu manangu nyanawurlu wajapunganila nyanarti mana wulyunguniny. Ngajirta pa nyanawurlu manangu wulyungu martarnan-tarla miyi, yangka pa nyanawurlu ngarlangu wajapungani.

⁸ “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanga wulyunga yatunga. Wali nyanartijangka kiyiwarnti palu turtapinya yukajiliny, kankarralparni lani turtapungurla palu karrinyani. Yingkinjarti palu karrinyani. Purlkajarrinyala kiyijangka. Yangka palu nguwanga yatunga wantinyani, nyanarti palu miyi martarnani yingkinjarti nukarnirlu. Kanarlanywarnti palu karrinyani murrkurnjarti miyi. Yingkintu manya martarnani 30 kiyiwarnti jirajijilinywarnti. Kanarlanywarnti palu karrinyani ngarrjamartajarti miyi. Yingkintu manya martarnani 60 kiyiwarnti jirajijilinywarnti. Kanarlanywarntiwarlany palu karrinyani pajajartijinyangu miyi. Yingkintu manya martarnani 100 kiyiwarnti jirajijilinywarnti.”

⁹ Marnanila manyanangu Jesusju, “Puju manta pinangu tarrpartawu, wali nyanarti, pinakarriwu manta.”

¹⁰ Walimpawarlanya manyanangurla ngunangani piyirnarwanti rla mapirrikarrajivarwanti rla jaa piyirnarwanti warlanya murrkunta. Japirlyungani palurla Jesus, “Nyapartukarra yangkarti man marni, kiyiwarnti tarrapungujangkawarnti manunya jularni.”

¹¹ Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajivarwantiwu, “Jarlu marnanyirrangulu jularni wangki ranyijkarrajiji. Jalarrala marnanyirrangulu wangki yangkarti kalarakujiwu nyurrawarntiwu, yangkala mantarla wangkiwu pinarri ngunawu. Pinarri mantarla ngunawu nyapartukarra Ngarpu parlipangu kajalkajal nguniny.

“Wali nyurrawarntiwu mapirrikarrajivarwantiwu marnanyirrangulu ngajungu kalarakujiwangki wangki, yangkala nyanartiwarntiwu kanarlanywarntiwu marnanyanangu julawu ngajungu wangki rantangurni.”

¹³ Yarntarni Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajivarwantiwu, “Puju kayan nganta pinangu pinakarri minyarti wangki kiyi tarrapungujangka, kayan nganta pinangu pinakarri wangki nganawurti minyartijiliny ranyijkarrajiji nyurrawarnti rlu.”

¹⁴ Wali nyanartijangka Jesusju manyanangu kalarakujirni mapirrikarrajivarwantiwu wangki ranyijijangka nyapartukarra parlipangu kiyiwarnti rlu pinajulalany. Kujartikarra manyanangu marni, “Nyanarti piyirn Ngarpukura yangka manyanangu julalany, nyanartijilinyarni piyirn minyarti kiyi tarrapungujuwal ngunangani. Wali nyanarti kirlingalparni piyirntu julalany Ngarpukura wangki lirrangulu, nyanartijilinyarni kiyi tarrapungujangkajiliny nguwanaga yukarnani.

¹⁵ Wali kiyiwarnti kanarlanywarnti palu yukarnani palkanga warntarri rla, jirikirlulu palu ngarnani. Nyanartijilinyarni palu piyirnarwanti kanarlanywarnti nguniny. Wangki palu pinakarrilany Ngarpukura jularnujangka. Ngajirta palu mapunikarra. Pirlangu purlkangu yap kangany partalurni. Kulmanurla manyanangurla kangany wangki nyanarti. Piyirnarwanti nyanartiwarnti palu kiyijilinyarni nguniny palkanga.

¹⁶⁻¹⁷ Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanaga paljarra, partalurni palu turtapinya. Walimpa purangurlulu manya lani lalkawurra. Nyanartijilinyarni palu nguniny piyirnarwanti kanarlanywarnti. Pinakarrilany palu nyanarti wangki Ngarpukura, wirriyajarri lany palu. Walimpa jingkirrikangany palunya piyirnarwanti warlanyju, yarnta kujikarralany palu kanarlanykanarlanyju piyirntu tumaj palu mapunikarralany wangki Ngarpukura. Nyanartijangka ngajirta palurla mapunikarra jutungurni.

¹⁸⁻¹⁹ Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palunyanangurla yukarnani kirlingulu. Turtapinyajal palu wurrkal wulyuwarntijaa ngarlawarnti. Tintinyinala palunya ngarlanguninyju kirlirwarnti rlu, yangkala ngajirta palu wulyuwarnti rlu miyi martarla. Wali nyanartijilinyarni palu nguniny piyirnarwanti kanarlanywarnti. Pinakarrilany palu wangki Ngarpukura, mapunikarralany palu palurla kaparnwarlanyarni. Ngajirta palurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Wali pinapinakarri lany palu pamarrjaa manawarnti. Nganapartu nganapartu palu pinapinakarri lany jutungu. Ngajirta palu Ngarpu pinapinakarri. Yarnta palurla yakurr nguniny munta kayan kujikanurlamarra. Ngajirta palu nurrurrurlu mapunikarra.

²⁰ Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanaga wulyungulu. Turtapinyala palu, purlkajarrinyala palu, walimpa palu nukarni miyijartijarrinyala. Kanarlanywarnti rlu palu murrkurn martarnani kiyiwarnti 30 yingintu, kanarlanywarnti rlu palu ngarrjamarta martarnani kiyiwarnti 60 yingintu, kanarlanywarnti rlu palu pajajinyangu martarnani kiyiwarnti 100 yingintu. Nyanartijilinyarni palu piyirnarwanti kanarlanywarnti nguniny. Pinakarrilany palu wangki Ngarpukura. Mapunikarralany palu, munta kayan palurla nguniny Ngarpuwu. Nurrurrurlu palurla mapunikarralany. Nguniny palu nyapartukarra manyanangu Ngarpungu wulyumalany.

Ngapa purlka

³⁵ Nyanartijangka karuwarrarla Jesusju manyanangu marni piyirnarwantiwu mapirrikarrajivarwantiwu, “Wurna parlipa yanku rirringkiwarlanykarti kurlirninnyirra kurlirninnyirrakarti.” ³⁶ Jesus pa kurrarnani juturni ngurtinga. Nyanartijangka palu mapirrikarrajivarnti parayanukarrakanya ngurtinga. Kanyala palu Jesus ngurtijarti. Wali paja piyirn palunya wanyani ngurtijawurlu ngapakarrajijangkajawurlu. Ngurtiwarnti warlany palu mapirri rni jakarni.

³⁷ Nyanartijangka walypa purlka pirriyani. Kuparlaparla purlkajarriny manyanangurla, walypangu ngapa kuparlaparla purlkakujirni. Ngapa manyanta yimpirlmarnani ngurtikarti, tipanani manyanta ngurtinga. ³⁸ Jesus pa ngurtinga yukarnani wartangurni jiwajjirla. Yukarnani manyan wurnanga wurnanga ngurtinga ngapakarrajirla.

Wali parnkimani palu manyanjangka, marnila palurla, “Purlka. Nganajangka man manyanmipa yukarnana. Ngapangujal parlipanya ngalku jalarra. Jalarrajal parlipa pirlajarriwu.”

³⁹ Purlka nyanartijangka parnkijarrinya. Wali jarrmarnila parla walypawu, marnila parla ngapawu Jesusju, “Lamajarri.” Wali lamala larlanguja ngapa nyanarti walypan-gajirtajarti. ⁴⁰ Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajawarntiwu, “Ngapangu manya rayinkujilany. Ngajirta manta pinakarri Ngarpu mapunjinyangu. Pinakarrilany manta rayinkarrinyupurru.”

⁴¹ Wali rayinjarrinyala palu, purlkajinyangu rayin. Wali jularnani palurlanyanu, “Nganaparta nganpayi minyarti. Minyajal pilanyanta mapunikarralany walypanguwurt-tijaa ngapanguwurti. Jarmmalany pilangu.”

5

Nganpayi wangarta

¹ Nyanartijangka Jesusjaa piyirn nyantukurawarnti mapirrikarrajawarnti palu pir-riyani ngurtijarti ngapakarrajijarti kakanikakani ngapanga purlkanga. ²⁻³ Piyirn yini Karrajiyin palu ngunangani nyanayirla. Jamurn Jesus jupantinya ngurtijangka, marnpa parla pirrilaparni piyirn kayan najijangka, wanyjarrarla palunya pirlajarrinyujangka tartakujirrani.

Minyarti nganpayi pa pirlajarti ngunangani nyanayirla najinga. Muntanga manyanta pirla ngunangani. Pirlangu pa wangartakujirrani. Pajamirru palu jakarr karrpirni jinajaa kurrapa. ⁴ Manangu nyanawurlu tanyjingu ngajirta pa tartpartarnantarla. Nyantungu pa yarrparni tulungjunganani nyanarti mana tanyji kurrapajarrajangka. Nyamarrpunganila manyanu tanyji nyantukurajangka jinajarrajangka. Mayapari-jinyangu pa ngunangani, yangkala ngananguwurti piyirntu ngajirta pa lamakujirra. ⁵ Kakarra piyip karla takurr pukanya julngurru kujartirra wampalmarnaninyirra pirlawarntikurarla ngurrangajaa pamarra. Nira pa papajananinyirrajae junganani manyanu pamarru jiringu.

⁶ Wali piyirntu nyanawurlu Jesuspala parlipinya marringurni ngurtijangka ju-pantinyujangka. ⁷⁻⁸ Nyanartijangka pupurula laparnkanya yalartingurni. Mirti-jurrurnjurrurn wantinyala manyanta Jesusja. Jesusju parla marni, “Nyuntu pirla jarntakpanyarlananta nyanartijangka nganpayijangka.”

Nyanawurlu nganpayirlu parla nganymarni Jesusku, marnila parla, “Jesus, walaku Ngarpukura purlkakura, nganajangkarlu paja kujartikujilany. Ngajirta ngajan wala-jiyunga. Ngajirta ngajan pirlapirlakarra.” Nurrurrurlu parla marni nganpayirlu.

⁹ Jesusjula japirlyinya, “Ngana man nyuntu yini.”

Nyantungula manyanta jangkumani, “Ngaju marna yini Paja, tumaj marnalu paja nguniny.” ¹⁰ Nyanawurlula piyirntu parla marni nurrurrurlurni, “Ngajirta nganunya ngunypungka minyartiwarnti pirlawarnti ngurrajangka minyartijangka.”

¹¹ Wali nyanartikarra marnparni palu paja pikipikiwarnti karrinyani pamarra rirringki, miyi palu ngarnani. ¹² Wali nyanartiwarntirlu pirlawarntirlu palu nurrurrurlu ngarntimani, “Jesus, yipawu manpanya pikipikiwarntikarti. Takurryanku marnalun-yanangurla.”

¹³ Nyanartijangka yiparnurlakani manya Jesusju. Nyanartiwarnti pirlawarnti palu pirriyani, tartayanila palunyanangurla pikipikiwarntirla pajanga. Nyanartiwarnti pikipikiwarnti pajajinyangu palu karrinyani kunyungurla 2 jawujun. Pujurnila palu laparni kanimpal ngalangalangurni. Puluklaparni palu ngapanga purlkanga, yurrantinyala palu pujurni. ¹⁴ Nyanartijangka laparnkanyala palu piyirnwarnti nyanartiwarnti pikipiki ngampurrijawarnti. Nyanartirni wangki palunyanangu jakuljularnani piyirnwarntiwu mayarukarrajawu.

Wali mayaruwarntijangkala palu pirriyani nyanartikarra piyirnwarnti nyangupurru. ¹⁵ Marnpa pirriyanurla parlipinyala palu Jesus. Piyirn wulyujarrinyujangka manyanta karrarnani marnpa, nyanartirni piyirn yangka pirlawarnti paja manya martarni. Mana karrkinta martarnani, pinangu jirrkirlpala pinakarrinyani. Purrrurmarnila palurla piyirn paja nyangujanga. ¹⁶ Jularnila palunyanangu mayarujangkawarntiwu kanarlanywarntirlu, “Yangkarti nganpayi marnalu nyanya wangartajangka, wulyujarrinya pa. Yarnata pirlawarnti palunangurla takurryani pikipikiwarntirla. Puluklaparnila palu ngapanga nukarnini pirlawarnti mapirriini.”

¹⁷ Nyanartijangka piyirnwartirlu pujungurnila palurla Jesusku nurrurrurlu ngarntimani, “Yanku man ngurrajangka minyartijangka.” ¹⁸ Wali jamurn Jesus parayanani ngapakarrajirla ngurtinga, nganpayirlu nyanawurlu wulyukujirnujangkarlu parla juturni ngarntimani. Marni parla Jesusku, “Mapirri marnangurla yanku.”

¹⁹ Jesusju lamakujirni. Kujala parla marni, “Tikiyantanyanangu nyuntukurawartiwu. Julawu manunyanangu nyapartukarra manta Ngarpungu purlkangu yarakujirni. Yarn-tarni manunyanangu julawu nyapartukarra mangu yawiyijarrinya Ngarpungu.”

²⁰ Wali nganpayi nyanarti turtangkanya, jularnanila manyanangu wangki mayarurla Tikapalijja. Piyirnwartiwu pajawu manyanangu jularnani nyapartukarra Jesusju wulyukujirni, purrpurmarnila palu piyirnwartni nyanartiwarnti pinakarrinyujangka.

Manga pirlajarrinya, Jesusja manyanta palya palymani marnintu

²¹ Wali nyanartijangka Jesus tikiyani karlanikarlani ngapanga purlkanga. Nyanayirla rirringki palunyanta marnpajarrinya Jesusja piyirnwartni paja. ²² Layi nganpayi manyanta pirriyani Jesusja yini parla Jarj. Warrkammarnani pa mayarurla jupurrurla. Parlipungurla jinanga Jesusja manyanta lapart parntawantinya kajalurni japirlyungupurru. Ngartimananila parlanyanta nurrurrurlu Jarjju mangawu kurntalku. Marni parla, “Ngajukura yapa pa yukalany purlka mimi jamurnku pirlawu. Yanungurla man palymanku yarakujiwujaa wanjikujiwu.” ²⁴ Nganpayi nyanarti turtapinya. Jarrkanya parla Jesusku, yananila pila. Piyirn paja palunyanta warryanti Jesusja, marnpa palunyanta lawuwantinyani tirntirnkarra.

²⁵ Layi marnin manyanangurla ngunangani yitilalwarnti paja 12 ranyjipirrajarti. Marninkurajiliny martarnani. ²⁶ Jarti palurla mirrijin yungani maparnwarntirlu lamakujirrupurru. Pamarr manyanangurla pujumani maparnwarntirla. Ngajirta wulyujarrirla, mayajarrinyala. ²⁷ Jarlu palurla jularni Jesus wulyukujirnujuwal. Nyanartijangka Jesusja palanta paja warrlaparni, wali marnin nyanarti manyanangurla mapirri yanani. ²⁸ Pinapinakarrinyani parlanyanu, “Palymanku marnanyanta Jesusja palya, wulyujarriwula marna.”

²⁹ Nyanartijangka palymani parla Jesuskura palya marnintu, lamajarrinyala nyanartikarra. Ngungkupungani manyanu kaninykaniny lamajarrinyujangka. ³⁰ Jesusju manyanu ngungkupinya nyantukura maya manyanta tirrinyani karnalanyjurra. Nyanartijangka kurnakwantinya. Marni manyanangu, “Nganangu paji ngajukura palya palymani.”

³¹ Mapirrikarrajawarntirlu palurla marni, “Paja marnangulurla wamarn karrilany. Kunyungurla nganangu partanta palymani. Ngurrrpa marnalurla.”

³² Jesusju parla nyangani kulkururlu wanyjarrarlul palymani. ³³ Marnintu manyanu ngungkupungani kaninykaniny Jesuskarurlu mayangu lamakujirni. Nyanartijangka yanila manyanta Jesuskarti parntawantinyala manyanta jinanga rayintu. Jularni parlanyanu nukarnini. ³⁴ Jesusjula parla marni nyanartiwu marninku, “Mapunikani pajan, wulyujarrinyala man. Wali marnanta wulyukujirni, wurnala man yanku wirriya.”

³⁵ Walimpawarlany kukajartila palurla pirriyani nyanartiwu nganpayiwu Jarjju. Marni palurla, “Kurntalku man marlaljarrinya. Nganapurru man jutungu ngarntimalany nyanarti nganpayi pinayungujuwal Jesus.”

³⁶ Jesusju manya jamulu pinakarrinya. Marnila parla Jesusju nganpayiwu nyanartiwu Jarjju, “Ngajirta ngankurlanyanu karrartajarri, yarr pajanurla ngurtngunawu ngajunga.” ³⁷ Jarrmarni manyanangu Jesusju, “Ngajirta nganta piyirn paja pirriyanta. Yarr murrkurnmipa yantajilurla.” Kanya manya Pitajaa paparlangu Jayimjijarra Jun.

³⁸ Nyanartijangka pirriyanila palunyanta Jarjkkururla mayarurla. Piyirnpala paja palunya parlipinya nyanayirla, maya palu lungani kujangkurrajarra. ³⁹ Tartayanurla marnila manyanangu Jesusju, “Nganapurru manta kuja warawaramalany. Nyanarti manga ngajirta pirla, yarr pa manyan yukalany.” ⁴⁰ Yarrparnila palurla jingkierti warralpinya nyanartiwarntirlu pajangu. Nyantungu manya yarrmipa ngunyipinya palkakarti. Murrkurn manya tartakujirni Pitajaa Jayimjijaa Jun. Ngamajijaa ngarpu, mapirriirni manya tartakujirni.

Wali nyanartijangka yanila palu mangakarti ngurra wanyjarrarla yukarninyirra. ⁴¹ Jesusjula tarrrpartarni kurrapa nyanarti manga, marnila parla, “Turtapungka manga.”

⁴² Manga nyanarti mapunparnila turtangurla kitpungani. Nyanartiwarntirlula palurla purrpurmarni, mil palu purlkajarrinya. Manga yangka purlka yitilalwarnti 12 parla.

⁴³ Jarrmarnila manyanangu nyanartiwarntiwu mapirrijangkawu Jesusju, “Ngajirta ngantanyanangu jula kujangkurrajarrawu kanarlanywarntiwu.” Miyiwula manya jinjinyinya yungupurru manga nyanarti marranyan.

6

Kapijaa miyi manya yinya Jesusju

³¹ Jesus manyanangurla piyirwarntirla mapirrikarrajivarntirla ngunangani. Piyirwarnti kanarlanywarnti paja palu pirripirriyanani. Mirnpungani palu nyanartiwarntirlu piyirwarntirlu, yangkala miyi ngajirta palu nganyjarla Jesusjujaa nyantukurawarntirlu mapirrikarrajivarntirlu.

Nyanartijangka marni manyanangu Jesusju nyantukurawarntiwu mapirrikarrajivarntiwu, “Wurna parlipa yanku. Jintanga parlipa kirraluku piyirwarntingurni rantanga.” ³² Ngapakarti palu turtangkanya ngurtikarti ngapakarrajikarti Jesusjaa mapirrikarrajivarnti piyirwarnti. Ngapangal purlkangal palu yani ngurtijarti pintirnikarti.

³³ Nyanartijangka piyirwarntirlu palunya pajangu nyanya nyanartiwarnti turtangkanyangka ngurtijarti. Nginyjirrikani palunya, jinala palu wamarn laparni ngapangal rirringki. Mayaruwarntijangka palu pirripirilaparni piyirwarnti nyanartiwarnti kanarlanywarnti. Kajalurni wantinya palu, Jesus jupantinyala ngurtijangka.

³⁴ Nyanartijangka jupantinyurla piyirwarnti pupurujangkawarnti manya nyanya Jesusju. Yawiyijarrinyala manyanangu, tumaj palu yarr wampalmarnani, ngananguwurti ngajirta manya ngampurrmanantarla. Wali purlka wangki manya pinayungani Jesusju.

³⁵ Nyanartijangka karuwarrajarrinya. Piyirwarnti mapirrikarrajivarnti palunyanta yani Jesuskarti. Marni palurla Jesusku, “Minyarti ngurra pa walmarta, miyi ngajirta parlipangu nguna. Purangu pa kutajarrinya.” ³⁶ Manyjanyanangu minyartiwarntiwu piyirwarntiwu. Mayarukarti palu yanku. Warntawu palurlanyanu ngurrujarra ngurrujarra miyi pamarrjawurlu.”

³⁷ Wali jangkumani manyanangurla Jesusju mapirrikarrajivarntiwu, “Kayan ngarnanya marri yipanyja, nyurrawarntirlu mantanya yungku miyi ngarnupurru marnpajangka.”

Marni palurla Jesusku, “Nyapartukarrala marnalunyanangu miyi warntawu nyanartiwarntiwu piyirwarntiwu. Ngajirta marnalu marta pamarr purlka yangka \$200 miyiwu warntarnupurru.” ³⁸ Japirlyinya manya Jesusju, “Yanungurla nyakulurla, nyarrjangu manta miyi martalany kanarlanywarntiwu yungupurru.”

Nyangungurla palurla jularni Jesusku, “Miyi kurriny kurriny kayanjaa kapijarra kurriny marnalu nyanya.”

³⁹ Nyanartijangka piyirwarnti nukarnini manya jinjinyinya Jesusju, “Yutan-tilu yukang wurrkalla tukuwarlany tukuwarlany.” ⁴⁰ Kajalurnijaa wartangurni palu yutantinya kirri, nganimpirriwarlany nganimpirriwarlany palu kirrarnani. ⁴¹ Miyiwarntijaa kapijarra manya warntarni Jesusju. Millu kankarral nyanya, Ngarpuwula parla ngarntikanya Jesusju, miyila manya jungani Jesusju. Yinya manya mapirrikarrajivarnti. Marni manyanangu, “Yungkalunya.” Yarntarni kapi manyanangu jungani. ⁴² Ngarni palu nukarnirlurni, kinkijartijarrinyala palu.

⁴³ Nyanartijangka miyijaa kapi jakarrngarnujangka palu warntarni mapirrikarrajivarntirlu, ngurtiwarntirla purlkawarntirla 12ja palu takurppinya. ⁴⁴ Yangka piyirn palu nguja nyanartikarra paja 5 jawujun.

Jesus kankarninyirra yani ngapangal

⁴⁵ Nyanartijangka piyirwarntiwu mapirrikarrajivarntiwu manyanangu marni Jesusju, “Kajalu manta yanku ngapanga purlkanga ngurtijarti ngapakarrajijarti. Ngur-rakarti Pijayirtakarti kakanikakani manta yanku.” Yarntarni kanarlanywarnti piyirwarnti nukarnini manya yiparni. Pujurni palu tikitikiyani pulparral ngapangajirtarlal ngurrawarntikarti. ⁴⁶ Yiparnurlakanungurla pamarrkartila yani nyantu Jesus. Nyanayirla parla purayimarnani Ngarpuwu, Ngarpuwu parla japirryungani.

⁴⁷ Wali mungajarrinyala manyanangurla mapirrikarrajivarntiwu. Kaparn muntanga palu karrinyani ngurtijarti, Jesuspala pamarra wararni kirrarnani. ⁴⁸ Pamarrngurni manya nyanya Jesusju wampalmarnanujangka. Kayan ngartalu tirrinyantarla ngurtijarti. Walypangu manya lamakujirni.

Nyanartijangka munganga jamurn yangka rarrpajarrinyani kakarra, Jesuspala manyanangurla pirriyanani mapirrikarrajivarntirla. Waangani manya wartangurni. Kankarninyirra yanani ngapangal, kula nguwangalparni. ⁴⁹ Nyanya palu ngapangal yanaujanga. “Warawu,” marni palu. Kula palu pirlarni nyanya. ⁵⁰ Nyangungurla palu rayinjarrinya. Partalurnila manyanangu marni Jesusju, “Ngajirta nganta rayinjarrini. Ngaju marna Jesus. Purnkujarrilu.”

⁵¹ Nyanartijangka Jesus manyanangurla takurryani ngurtinga mapirrikarrajawarntirla, lamajarrinyala walypa, purrpurrmarnila palurla. ^{53a} Nyanartijangka juturni palu yanani ngapangal, pirriyanila palu rirringki.

7

Nganpayi pina rukjarti jalany kuta

³¹ Jesus yani tawunjangka yini parla Tayiya. Tayiyajangka yani pa kayirrara Jayitankarti. Jayitanjangka yani Jesus wamarn kakarrangu. Tikapalijangka pirriyani ngapanga purlkanga yininga Kalalirla. ³² Nganpayi palu kanya piyirwarntirlu Jesuskarti pina rukjarti jalany kuta. Ngajirta pa wangki manyjarla, ngajirta pa wangki pinakarrinyantarla. Yapajangkarni pa ngunangani pina rukjarti jalany kuta. Wali ngarntimarnanila palunyanta Jesusja piyirwarntirlu nurrururlu, ngarntimarnani palurlanyanta nganpayiwu palymanupurru.

³³ Nyanartijangka Jesusju kanya piyirwarntijangka palkakarti nganpayi pina rukjarti jalany kuta. Kangungurla manyanta takurryani Jesus kurrapajarra nganpayirla pinajarrarla. Juwajpanila manyanu Jesusju jamarnta kurraparla, kurraparlurnila palymani piyirn jalany.

³⁴ Nyanartijangka Jesus mil kankarraljarrinya, marnila parla Jesusju, “Kirlingirrijarri pinajarra.” ³⁵ Wali partalurni pinajartijarrinya nganpayi nyanarti, yarntala larrakarn-jarrinya, marnanila manyanangu larrakarn.

³⁶ Nyanartijangka Jesusju manyanangu marni, “Ngajirta ngantyanangu piyirngu ngantuwurti jula.” Wali Jesusju nurrururlu manyanangu jarmarni. Nyantuwarntirlu ngajirta palurla mapunikarrarla Jesusku, jutungurni palunyanangu jakuljakuljulurni wapalkarrarlul. ³⁷ Purrpurrmarni palurla piyirwarnti pinakarrinyujangka. Marni palurlanyanu, “Nganpayi minyarti Jesus pa wulyukujirnujuwal. Minyakatanya kirlingirrikujilany pina rukjartiwurti, yarnta piyirwarnti jalany kutajangka manya juwalkujilany.”

8

Nganpayi jankajarti

²² Jesusjaa piyirwarnti mapirrikarrajawarnti palu pirriyani tawunta yininga Pijayirtarla. Kanarlanywarntirlu piyirwarntirlu palunyanta purpangkanya Jesuskarti nganpayi jankajarti. Ngarntimarni palurla piyirwarntirlu palymanurla wulyukujirrupurru. ²³ Jesusju tawunngurni ngarpirtimankanya pintirnikarti jankajarti. Juwajpani manyanta milla jankajartirla jamarnta, palymanila Jesusju kurraparlu. Palymanurla parla marni, “Wayila man nyangany nganawurti.”

²⁴ Ngalaramarni nyantu nganpayi jankajarti. Marni parla Jesusku, “Piyirwarnti marnanya nyangany kitpungujangka. Kula manawarntirni purlkawarnti, minyakujala palu piyirwarnti.”

²⁵ Yarntarni pa palymani mil kurraparlu Jesusju, warrpunyanyala jankajawurlu, milpala lirrinjarrinya. ²⁶ Nyanartijangka Jesusju nganpayi yiparni ngurrakarti nyan-tukurakarti. Marni parla, “Ngajirta ngan tikiyanta tawunkarti.”

9

Jesus kanarlanyparnijarrinya

² Jesusjaa murrkurn piyirwarnti mapirrikarrajawarnti kankarral pamarra palu parayani jintanga Pita Jayimijjaa Jun. Jesus karrkin kurnakwantinya, kanarlanyparni-jarrinya. ³ Mana wirrimpurru nyantukura palypalymanani parpjartijinyangu. Kayan ngarta ngantunguwurti lukurppungka nyanartijilinywurra parpjartiwurra.

⁴ Nyanartijangkarlu nyanya palupinya mapirrikarrajawarntirlu karrinyujangka Mujijjaa Yilayija. Wangkijarti palupinya nyanya, wangki pilanyanta marnani Jesusja. Nyangungurla palu rayinjarrinya mapirrikarrajawarnti. ⁵⁻⁶ Pita ngajirta parla pinarri ngunarla wangkiwu marnupurru, yangkala parla paparmarni Jesusku, “Purlka.” Turtuk parlipa nguniny minyayirla. Yutukarrku marnanyirrangulu wurriny minyayirla kayan nyuntuwu, kayan Mujijku, kayanwarlany Yilayijawu.”

⁷ Nyanartijangka pirriyanila yurnturr, kutantinyala manyanangurla wangarr. Kaninykaninyngurni yurnturrngurni palu pinakarrinya lin Ngarpukura marnujangka. Marni manyanangu Ngarpungu, “Minyarti paji walaku ngajuwu, wulyu marna kangany muntanga. Pinakarrilunyanta nyantunga.” ⁸ Jamurn palu pinakarrinya lin, warrpkarra nyanyala palurla mapirrikarrajawarntirlu, jartila palupilangulu nyanya. Jesusmilpala

palu nyanya, wirlmarni pila kurrinywarlany nganpayijarra yinijarra Yilayijajaa Mujij nyanayirlarni.

⁹ Nyanartijangka jupantinyanila palu Jesusjaa mapirrikarrajawarnti kanimpal tikirr. Marnila manyanangu Jesusju, “Ngajirta ngantanyanangu jula piyirnku ngantuwurti wangki nyangujangka. Mularnpungku mantanyanangu kajirna pirlajangka wanjijjarriwu. Nyanartijarra mantanyanangu julawu piyirnku walimpa.” Jarmarni manyanangu Jesusju.

¹⁰ Wali mularnpunganila palunyanangu nyanarti wangki kanarlanywarntiwu pamarra nyangujangka, yangkala japirlyungani palunyanu mapirrikarrajawarntirlu, “Nyapartukarra wangki minyarti manyanu jularnani pirlajangka pa wanjijjarriwu. Ngurrpa marnalurla.”

Mapirrikarrajawarntirlu palunyanta jarti jurramani pirla

¹⁴ Wali nyanartijangka palu turtuyanti piyirwarnti yiniwarnti Pitajaa Jayimjijaa Junjaa Jesus pamarrngurni kaninypparral. Pirriyani palunyanangurla kanarlanywarntirla mapirrikarrajawarntiwarlanyja. Kajalu palu karrinyani mungkurr mapirrikarrajawarntijaa piyirwarnti kurayipwarnti. Piyirwarntiwarlany paja mapirri palu karrinyani. Wali nyanya palunya Jesus mapirrirlu. Kurayipwarntirlu palunya japirlyungani mapirrikarrajawarntiwarlany yapapurru wulyukujirrupurru.

¹⁵ Nyanartijangka Jesus palu nyanya piyirwarntirlu. Wali ngarrurtajarrinyala palu Jesus nyangujangka, pupurula palanta laparni Jesuskarti, jamurn palu nyanya. Marni palurla, “Ngurt marnangurla nguniny nyuntunga.” ¹⁶ Jesusju manya pinakarrinyani marnujangka yangka kurayipwarntirlu palunya japirlyungani mapirrikarrajawarnti mayangu kajaluwarlany wangki. Nyanartila manya japirlyinya Jesusju nukarnini, “Ngana wangki mantarlanyanu marnana. Julajilu.”

¹⁷ Nganpayirlu layingu manyanta jangkumani, “Yu, julawu marnangu. Pirrikanya marnangu nyuntuwu minyarti parri walaku ngajukura. Nyakarla man nyuntungu, minyakujala man yap yani, yangka marnangurla wartapuran pirriyani. Minyarti parri ngajirta wangki manyja, lirra pa nguniny numjarti. Pirlangu pa patanyakujilany. ¹⁸ Pirlangu pa tartpartalany, palypungany manyanta nguwanga, nyanayirla manyanu nartwarntalany. Pirlangu pa rukukarralany ngayila. Kayan ngarta ranganyja parri nyanarti. Lirra manyanu kinyirrkarra pajarralany. Jamarntala manyanta pirriyanany parringa. Kayanmirri kayanmirri pa kujartijarrilany, nyanartijangka marnanyanangurla kanya parri mapirrikarrajawarntikarti nyuntukurawarntikarti. Jarti marnanya japirlyinya pirla jurramanupurru. Jarti palu ngunyipunya pirla parringajangka.” Kujarti parla marni nganpayirlu nyanawurlu ngarpunyankuraru Jesusku.

¹⁹ Nyanartijangka Jesusju manyanangu marni piyirwarntiwu nukarniwu, “Nyurrawarnti manta Ngarpu mapunjingajirtawarnti. Kayan nganta mapunikarra mapunjinyangu. Warrarni manta mapunikarralany kaparnwarlanyarni. Jarlujangka kartarna ngunangani marnanyirrangurla. Larrkikanani marnanyirrangurla wangki Ngarpukura. Nyapartujangkarlu pajantarla nganga pinakarrinyani.” Nyanartijangka manyanangu marni Jesusju, “Kaj. Parri warntajilu.” ²⁰ Kanyala palanta Jesuskarti parri nyanarti.

Wali pirlangu parlipinya Jesus. Jamurn nyanya Jesus pirlangu palytarrapinyala parri nguwangkurra kanimpal. Wantinyala parri yangkala witawitakarninyirra nguwanga kaniny, jamarntala manyanta pirriyani lirrangurni. ²¹ Jesusju pa japirlyinya ngarpunyanura parrikura. “Nyangurlakarrajangka kujartijarrinyani parri.”

Ngarpungu nyantukurarlula manyanta jangkumani, “Yarr pa lamparnjangkarni kujartijarrinyani. ²² Yangka paji tarrapungani yapa ngajukura, warlunga pulukkujirni pirlangu. Yarnarni ngapanga pulukkujirni. Kunyungurla pajarla kulmanku pirlangu.” Yarnarni parla marni piyirntu, “Kunyungurla man pirla jurramanujuwal, kunyungurla ngajirtaparta. Puju man nyuntorni pirla jurramanujuwal, wali nyanarti. Puju manpangu yawiyijarrilany, wali pirla jurramantanyanta ngajukurarlajangka parringajangka.”

²³ Nyanartijangka Jesusju parla marni, “Nganajangkarlu pajan japirlyungany kujarti, kunyungurla marna pirla jurramanujuwal. Mapunparni marnanyirrangany kujarti nguniny ngaju. Puju manta mapunikarrku ngananguwurti, wali nyanarti, ngajungu marnanya marlamanku. Marlamanujuwal marna ngaju puju piyirntu mapunikarralany.”

²⁴ Wali partalurnila manyanta jangkumani piyirntu, “Yu. Mapunikarralanyjal marnanta. Pinayungku pajan, mapunikarrkujinyangu marnangurla nyuntunga.”

²⁵ Nyanartijangka warriyanani palunyanangurla yalartiwarntingurni, jarlula palu pajajarrinyani piyirn. Jesusjula manya nyanya. Nyanartijangka pa warntajpani pirla. “Jarntakpanyanyanta parringajangka nyuntu pirla. Nyuntuwu marnangu marnana pirlawu. Nyuntu man wangkingajirtakujirnujuwaljaa wangartakujirnujuwal. Ngajirta ngan yarntarni tikiyanta minyartikarti parrikarti. Ngunyipungany marnanta parringajangka minyartijangka pirla.”

²⁶ Nyanartijangka pirla pa papajani mayajinyangu. Parrila pilpilmarni pawujangkala. Nyanartijangka jarntakparnila manyanta pirla parringajangka. Wali wawuljarrinyala pa nyanarti parri yangkala palurla marni kanarlanywarntirlu, “Wali pa pujujarrinya nyanarti parri.”

²⁷ Nyanartijangka ngarrpirtimani parri Jesusju, karrinyukujirnila. Parrila karrinyangurra. ²⁸ Nyanartijangka palu yani ngurrakarti mayarurla kaninykaniny. Japirlyinyala palurlanyanta parriwala ranyingurni, “Nyapartujangkarlu marnalu pirla jarti jurramani. Ngajirta mantangurla mapunikarrarla pirlangu.”

²⁹ Jesusju manyanangu marni, “Puju mantanyanta ngarntimanyjarlangurra jutungu, wali nyanarti. Ngarpungu manya pinakarriwujaa marlamanku. Nyanartila manta jurramanku pirla minyartijiliny parringajangkajiliny.”

10

Yapawarnti palu yani Jesuskarti

¹³ Walimpa kanarlanywarnti piyirnwarnti palunyanta pirriyani Jesuskarti. Yapawarnti palunya kanya Jesuspurru palymanupurru. Wali mapirrikarrajawarntirlu palunyanangu jarmarni piyirnwarntiwu nyanartiwarntiwu. “Ngajirta ngantanyanta kanganta yapawarnti Jesuskarti.”

¹⁴ Jesusju manya pinakarrinya mapirrikarrajawarnti. Kulijarrinyala manyanangurla mapirrikarrajawarntiwu tumaj palunya lamakujirni yapawarnti. Nyantungula manyanangu marni Jesusju, “Ngajirta. Yara pajilurla yankurni ngajukarti yapawarnti. Ngajirta ngantanya lamakuji. Yankurnijalurla ngajungawu yapawarnti. Pinakarrilany pajalu wangki ngajukura yapawarntirlu. Mapunikarralanyala palunyanta Kutta, yangkala manyanangu Kut kajalkajal nguniny yapawarntiwu. ¹⁵ Kujartikarra pajanta pinakarriwu nyurrawarntirlu wangki ngajukura mapunikanupurru. Mapunikarrkula mantanyanta Kutta yapajilinyju. Nyanartijangkala kajalkajalparni manyirrangungunawu Kut nukarniwu,” marni manyanangu kujarti Jesusju.

¹⁶ Nyanartijangka Jesusju manyanangu warrpajparni yapawarntiwu kurrarnungurni. Nyanartijangka palunyanta pirripirriyani. Jatpanurla manya kurrarnukujirni nyan-tukurla jinkarrirla kayanngurla kayanngurla. Nyanartijangka manya palymanani kurraparlu jurluwarnti kayanngurla kayanngurla ngarntimanukarrarlul. Palymanukarrarlurni parla Ngarpu japirlyungani ngarrurtakujirnujuwalju yapawarntiwu.

Jesusju pa wulyukujirni nganpayi jankajarti

⁴⁶ Nyanartijangka karlarrara palu yanani Jesusjaa piyirnwarnti mapirrikarrajawarnti, kanarlanywarnti piyirnwarnti paja mapirri. Mayarukarti palu yanani Jurujul-lumkarti, yangka layi mayaru kaparn karrinyani yini parla Jariku. Wurnarni palu tirrinyanani mayarurla nyanayirla. Ngajirta palu lamajarrirla. Karlarrara lanirni palu yani.

Wali kajalurni pa kurrarnani mayarungurni pakul layi jankajarti. Kakarrangu palunyanta jamurnparni yanani Jesusngurra warntarrirla rirringkirla. Wali kurrarnani nganpayi nyanarti yini Parramayaj. Ngarpu parla nyanartiwi yini parla Timayaj. Ngajirta parla warrkammarnantarla pamarrku jankajawurlu, yarr pa kurrarnani. Kurrarnungurni manyanangurla ngarntimarnani piyirnwarntirla pamarr yungupurru. Pamarr palurla yungani piyirntu tirrinytirrinyanujangkarlu.

⁴⁷ Wali jularni palurla nyanartiwarntirlu piyirnwarntirlu yangka palunyanta Jesusju mapirri yanani. Marni palurla, “Kangana marnapanya Jesusju Najuritkarrajirlu.”

Nyanartijangka wangki nyanarti takijularnujangka pa jankajawurlu nginyjirrikani. Papajanila parla Jesusku, “Jesus, Tayipitkura, yawiyijarriji yarrwurti.” Minyarti nganpayi Tayipit parla kilakinyankura Jesuskura jarluwarlanyjangka. ⁴⁸ Jarti palu kanarlanywarntirlu marrkukani. Jarti palurla jarmarni jankajartiwi. Ngajirta manyanangurla mapunikarrarla jankajawurlu. Juturni parla pawumarnani Jesusku. Marni parla jankajawurlu, “Jesus, Tayipitkura, yawiyijarriji yarrwurti.”

⁴⁹ Wali Jesuspala lamajarrinya, nyanartijangka ngalaramarnila. Parlipinyala Jesusju jankajarti kurrarnujangka. Marnila manyanangu Jesusju piyirnwarntiwu, “Purpantajilu nganpayi nyanarti.”

Nyanartijangka yani palunyanta, marni palurla. “Pa. Turtapungka. Purnkujarri. Ngajirta ngan rayinjarrri. Yesusju mangu malany. Nyaku manta.”⁵⁰ Jamurn palurla marni piyirnwarntirlu jankajartiwu, tarrapungurlakani parlanyanu pirlangkirr nyantukura. Partalurnila piwu turtapinya. Turtapungurla yani manyanta Jesuskarti.⁵¹ Yesusju pa japirlyinya jankajarti, “Nyapartukujiwu marnangurla.”

Jankajawurlu parla marni Yesusju purlkawu, “Ngajirta. Mil pajan wulyukujiwu.”⁵² Yesusjula parla marni jankajartiwu, “Kaj, yanta. Nyuntu man wulyujarrinya. Mapunikani pajan ngaju yangkala man wulyujarrinya.” Nyanartijangkala partalurni manya nyanya piyirnwarnti pujurni nganpayirlu. Nguwa mapirri nyanya. Nyanartijangkala Yesusjala wajilpinya wurnarni.

11

Jesus manyanangurla yani tangkijarti

¹ Wali mayarungurni Jurujulumngurni kakarrara pila ngunangani kurrinywarlany mayarujarra lamparnjarra yinijarra Pipayijjaa Pijani. Pamarra pila ngunangani kakarrangukakarrangujarti rirringkirla. Pamarr nyanarti yini parla Yalajarti. Pirriyani palu ngurrajarrarla Jesusjaa mapirrikarrajiwarntijaa kanarlanywarnti piyirnwarnti. Yanani palu Jurujulumkart. Kaparn palu jatparamarni warntarrirla mayarujarrarla.

Nyanayirla pilangu marni nganpayijarrawu mapirrikarrajjarrawu Yesusju wangi takurryanupurru mayarurla. ² Marni pilangu Yesusju, “Yantapila nyanawurlurra mayarurlurra warntarrirlalparni. Yanungurla manpila parlipungku tangki. Karrpirnujangka karrinyana. Nyanarti pa ngurrpangurru, ngajirta parla pinarri jarnakan-gupurru. Wali kurtajpankula manpila. Tikirrkangku pajinpila mirnu.”³ Kujarti pilangu marnani Yesusju, “Puju manpilangulu malku ngananguwurti, ‘Nganapurru manpila kurtajpanany nyanarti tangki,’ wali julawu manpilanyanangu, ‘Ngajirta. Kangku pajarrarla majawu nyantukurawu. Warrkamjangkarlu pa partalurni tikirryipawu.’” Kujarti pilangu marnani Yesusju mapirrikarrajjarrawu wangi pikawurra.

⁴ Wali nyanartijangka jakarni pila wangiarti wangiwarnti warntarrirlal, pirriyanila pila ngurranga. Parlipinyala pila tangki nyanarti. Jarlu palu karrpirni mananga. Karrinyani pa warntarrirla marniparni mayarurla kiyitta. Wali jamurn pila kurtajpani tangki, ⁵ japirlyinya palupinya piyirnwarntirlu karrinyujangkawarntirlu, “Nganapurru manpila kurtajpanany tangki nyanarti.”

⁶ Jangkumanila pilanya, “Ngajirta. Kangku pajarrarla majawu nyantukurawu. Warrkamjangkarlu pa tikirryipawu partalurni.”

Marni pilangulu karrinyujangkawarntirlu, “Kaj, kangkapila.”

⁷ Nyanartijangka tikiyani pila, kanya pilanyanta tangki Jesuskarti. Jamurn pila pirriyani tangkijarti, wurnarni palu kurtajkurtajpani karrkintajangka mana pirlangkirrjilinyarni mapirrikarrajiwarntirlujaa kanarlanywarntirlu. Palpungala palunyanta pulpulpinya tangkinga pikawurra Jesus kurrarnupurru. Yesusjala parayani, kurrarnanila jarnaka tangkinga.

⁸ Nyanartijangka kanarlanywarntirlu piyirnwarntirlu palu kurtajpanani pulpungupurru nguwangal warntarrirlal, yangkala tangki yanani puwullal pulpungujangkarlal. Kanarlanywarntirlu palu junganani manajangka jaljarr yangkala palu warntarrirlal tarrapungani jaljarr. Tangki manyanta yanku puwullal warntarrirlal. Kujarti palu ngunangani piyirnwarnti juwujwarnti yangkala palunya piyirn kajalkajalkujirnani. Kujarti palunya manpungani.

⁹ Wali kajalurni palu yanani warntarrirlal piyirnwarntiwarlany. Jesus pa yanani kaparnwarlany, kanarlanywarnti wartangurni palu yanani. Piyirnwarnti pujurni palu pawupawukarra yanani ngarrurta. Parrayiparrayi jularnani palurla, “Nyuntu man purlka Ngarpu. Wirriya marnalu nguniny. Minyarti Jesus manpanya yinya takingu, yangkala marnalunyanta nyantunga ngurtnguniny.”

12

Marnin kalkarra

⁴¹ Wali nyanartijangka layimirri Jesus pa kurrarnani mayarurla Timpulla, tirrinyanani palu nganpayiwarntijaa marninwarnti. Yutukanani palurla pamarr Ngarpuwu, ngurtinga palu pamarrpururra takurrrungani wurnangu. Nyanganila manya Yesusju kurrarnungurni. Wali kanarlanywarntirlu purlkajartiwarntirlu pamarrjartiwarntirlu palu takurrrungani pamarr purlka.⁴² Nyanartijangka layingu kalkarrarlal takurrrunya pamarrjarra kurriny kurnkurnjarra. Ngajirta pamarr purlka martarla kalkarrarlal nyanawurlu.

⁴³ Jesusjula manya nganpayiwarnti mapirrikarrajiiwarnti marurppinya. Marnila manyanangu Jesusju, “Mapunparni kalkarrarlu minyawurlu purlka takurppinya. Kanarlanywarntirlu nukarnirlu palu lamparn takurppinya. ⁴⁴ Yangkartiwarntirlu pamar-rjartiwarntirlu palu yutukani purlkajawurlu, pamarr purlka palu kirli martarnani. Marnintu minyawurlu yutukani lamparnjawurlu, pujurni pa yutukani pamarr nyan-tukura. Yungungurla pa pamarrngajirta nguniny, pamarr ngajirta pa martarla miyiwu warntarnupurru.”

14

Jutajju manyanangurla pirtinyikarrku Jesus pungupurru

¹ Wali pinalkarrapurru pinalu ngarnani miyijaa kuyi piyirwarntirlu pujungurni Juwujwarntirlu. Minyarti kuyi pa kukunja lamparn yarnta miyi pa pulawa yiyijngajirta. Kujarti palu pinapinakarrinyani nyapartukarra jarlu Ngarpungu manya kanya Yijipjangka. Kumantawarlanja pa ngarnuwu miyijaa kuyi pinalkarrapurru.

Wali nganpayiwarnti kurayipwarntijaa puriswarnti palunyanta mulkarra ngunangani Jesusja warntarnurla pungupurru, ranyjingu palu warntarla Jesus. ² Marnani palu, “Kayan ngarlipa Jesus warnta tampi myingajaa kuyinga pinalkarrapururla. Piyirwarnti ngarlipangulu kulijarri, punga ngarlipanyalu.”

¹⁰ Walimpa yani Jutaj Yijkarriyat yangkartiwarntikarti piyirwarntikarti puriswarntikarti. Yani pa Jutaj, Jesus manyanangurla pirtinyikarrku pungupurru. Jutaj minyarti pa nganpayi Jesuskurajangka mapirrikarrajiiwarntijangka. Wangki manyanangu jularni piyirwarntiwu puriswarntiwu, yangkala wirriyajarri palu Jutajkurajangka wangkijangka. ¹¹ Wangki manyanangu jularni. Jurrmartakani palu. Marni palurla Jutajku, “Puju marnanpangu Jesus pirtinyikarrku, pamarr marnantalu yungku.” Nyanartijangka kujalarnipurru pirtinyikanupurru Jesus pa jarranyangani Jutajju.

Pikakujirni pila kuyijaa miyi

¹² Wali jamurnjamurnjarrinyani parla kuyiwujaa miyiwu. Kukunjawarnti lam-parnwarnti palunya pungan. Jesuspala palu japirlyinya mapirrikarrajiiwarntirlu, “Wanyjurla marnalu pikakujiwu kuyijaa miyi.”

¹³ Jesusjula pilangu jularni nganpayijarrawu, “Yantapila tawunkarti. Pirriyankula manpilarla layiwu nganpayiwu, ngapa pa kangana pikala. Puju manpila parlipungku, mapirrirnila manta yanku kirninyja. ¹⁴ Puju yangka mayarurla takurr yanku pikalajarti, wali japirlyungku manpila nganpayiwarlany nyanartikarrajii mayarukarrajii. Kujarti manpila japirlyungku, ‘Minyarti wangki pa pinayungujuwalkura. Malany mangu, wanyjarrarla marnalu ngalku kuyijaa miyi pinalkarrapurru ngajungujaa mapirrikarrajiiwarntirlu.’ ”

¹⁵ Jesusju pilangu juturni marni, “Minyartijangka wangkijangka manypinya kangku mayarurlarra kaninykaniny. Nyanayirlajal manpila parlipungku pikakujirnujangka. Wali nyanayirla marnanpangupila kuyijaa miyi pikakujiwu.” Kujarti pinya jinjinyinya Jesusju nganpayijarra mapirrikarrajijarra, yiparnila pinya Jesusju wangkijarti.

¹⁶ Wali nyanartijangka jakarni pila nganpayijarra. Yani pila tawunkarti. Jirrkirljinyangu pilangu jarlu marni Jesusju. Kujartirnila pila parlipinya jirrkirlparni. Pikakujirnila pila kuyijaa miyi.

¹⁷ Karuwarrarla rarrpangarni palu yani Jesusjaa mapirrikarrajiiwarnti ngarnupurru. ¹⁸ Yangka palu kirrarnungurni ngarnani, wali Jesusju manyanangu marni, “Layingual paja pirtinyikarrku pungupurru minyayirlajangkarlu ngarnu-jangkarlu.” ¹⁹ Yawiyijarrinyala palu. Layingu parla marni, “Kayan ngarnanta ngajungu pirtinyikarra. Kanarlanywarntirlu mantalu pirtinyikarrku.” Nyanartijangka palurla kujarti marni nukarnirlu. Kayanngurla kayanngurla palurla marni.

²⁰ Wali marnila manyanangu Jesusju, “Layingu paja pirtinyikarrku, minyayirla parlipangurla kirralany mapirri kayanta. Ngurtinga pulayitta pajarla jurrpkujilany miyi.”

Miyijaa wuru manya yinya

²² Yangka palu warrarni miyi ngarnani, Jesusju miyi warntarni pulawa yiyijngajirta. Warntarnurla parla marni Ngarpuwu. Miyi junganujangka manya yinya piyirwarnti, marnila manyanangu Jesusju, “Warnta. Minyarti miyi paji karrkin ngajuwu.” ²³ Yarnntarni Jesusju pakirti warntarni. Yarnntarni parla Ngarpuwu marni wurupurru.

Nyanartijangka manya yinya, ngarnila palu pakirtijangka nukarnirlu. ²⁴ Jesusju manyanangu marni, “Minyarti wuru paji nungu ngajuwu jurrmartajangka Ngarpuku-rajangka. Purtantiwu manyirrangu pajawu piyirnkku ngajukurajangka nungu.

²⁵ Mapunparni. Kayan ngarna wuru linyngurru kujartijiliny yarnta nganyja minyayirila. Yartawarlanya marna ngalku kanarlanyparni Ngarpungajangka.”

²⁶ Wali yinparni palu juju. Turtangurla yanila palu kakarrara pamarrkarti. Pamarr nyanarti parla yini Yalaparti. ²⁷ Jesusju manyanangu marni wurnangu, “Wanyjarrkujal pajanta. Laparnkarrakangku manta.” Yartarni manyanangu marni kurrumparalajangka Jesusju, “Kujartila pa nguniny kurrumparla Ngarpukurla. Ngarpungu pa pungku ngampurrji, kukunjawarntila palu lurrplurrp yanku. ²⁸ Yangka paja wanjikujiwu pirlajangka, yankula marnanyirrangu kajalurni Kalalikarti. Wartangurni pajinta pirriyanku Kalalirila.”

²⁹ Pitangu parla marni Jesusku, “Kayan ngarnanta wanyjarra ngajungu. Kunyungurla mantalu kanarlanywarntirlu wanyjarrku nukarnirlu, kayan ngarnanta ngajungu wanyjarra.” ³⁰ Jesusju parla marni Pitawu, “Mapunjinyangu marnangu julalany. Wali pajan nginyjirrikarrku pukanya jalarra, yangkala pajan rayintu murrkurnmirri kanginypongku. Nyanartijangkarlu pawul man pinakarrku kurrinymirri.”

³¹ Pitangu manyanta nururrurlu jangkumani, “Pujuwurti manyanangurla pirlajarriwu nyuntungarni, wali kayan ngarnanta rayintu kanginypongka. Nginyjirrikanurla kayan ngarnanta kanginypongka ngajungu.” Kujarti Pitajilinyju palurla Jesusku marni piyirwarntirlu nukarnirlu.

³² Nyanartijangka pirriyani palunyanta wurrkalkarti yinikarti Kijiminikarti mapirrikarrajiwarntijaa Jesus. Marni manyanangu Jesusju, “Kirranyjalu minyayirila. Purayimalku marna. Wangki marnarla malku Ngarpuwu.” ³³ Wanyjanila manya wartangurni kanarlanywarnti. Minyarti murrkurn manya kanya Pitajaa Jayimijjaa Jun. Jesuspala yawiyijinyangujarrinyajaa karrartajarrinya. ³⁴ Marni manyanangu, “Munta marna yakurrjarrinya. Jamurn marna pirlajarririla yawiyijangka. Minyayirila jurumantajilu, warrpunyangantalu.”

³⁵⁻³⁶ Jesus yanila manyanangurla nganpayiwarntingurni, parntawantinyala nguwanga, purayimarnanila. Ngarntimanani manyanta Jesusju Ngarpungu, “Ngarpu. Ngungkupungana marnyananu munta kaninykaniny, wirriyangajirta marna yanupurru. Ngajirta mangu nganawurti nyuntuwu tanyji, nganawurti ngajirta mangu majajarri. Warntawu pajanurla minyarti yawiyi ngajungajangka, puju man nyunturni wulyumalany.”

³⁷ Nyanartijangka Jesus manyanangurla tikiyani nganpayiwarntikarti murrkurnkarti. Nyantuwarnti manyan palu yukarnani kajaluwarlany. Marni parla Pitawu, “Jayimin. Manyanjarrinya ngan. Ngajirta pajin warrpunyangantarla parnkingu. Partalurni ngan manyanjarrinya.”

³⁹ Yartarni Jesus yani purayimarnukarti. Purayimarni pa wangki kirlirni. ⁴⁰ Yartarni manyanangurla tikiyani murrkurnkarti. Yartarni manya parlipinya manyanjangka. Mil purtuly palu ngunangani manyanjartijinyangu. Kurntayijarrinyala palu, ngajirtala palu Jesus jangkumantarla.

⁴¹ Yartarni manyanangurla pirriyani yangkartiwarntirlarni purayimarnujangka. Yartarni manya manyanjinyangu nyangurramarni. Marni manyanangu, “Warrarni manta manyan yukarnana. Wali manta yukarnani rawa. Jamurnparni paji kutajarrinya, pirtinyikarrku paja. Yakurrwarntirlu piyirwarntirlu pajalu tartpartawu. ⁴² Pa. Turtangkalu. Yankurlipa. Nganpayi yangkarti paji pirriyani, pirtinyikarrkula paja.”

Jesus palu tarrpartarni

⁴³ Nyanartijangka Jutaj manyanta pirriyani Jesusja wangkingarni. Jutaj yangkarti mapirri manyanangurla nguja miyinga mapirrikarrajiwarntirla. Purlkawarntirlu palunyanta Jutajja yiparni kanarlanywarnti piyirwarnti kuturujartiwarntijaa nayipjartiwarnti purpanupurru. Minyartiwarnti purlkawarnti palu nguja puriswarntijaa kurayipwarntijaa piyirku majawarnti.

⁴⁴ Wali jarlu manya lirrkarnpinya Jutajju. Marni manyanangu, “Puju marna ngukupajarrku nganpayi yangkarti, wali nyanarti nyantu. Wartangurni manta tarpartawu. Ngajirta nganta yartajanta, nururrurlu manta tarrpartawu.” Wali Jutajju manyanangurla jarlu wangki pikakujirni.

⁴⁵ Partalurni manyanta Jutaj yanungurla pirriyani Jesusja, marnila parla Jutajju, “Purika.” Jutajjula ngukupajani. ⁴⁶ Nyanartijangka palu Jesus warntarnurla tarrpartarni. ⁴⁷ Karrinyujangkarlurnila layingu piyirntu manyanu ruwarramani nayip juwal, junganila marnparni nganpayi karrinyujangkawarlany. Pina rulany jungani. Nyanarti piyirn pina junganujangka parlanyanu martarnani warrkampurru purlkangu Purisju.

⁴⁸ Jesusju manyanangu marni, “Nayipjartiwarnti juwaljartiwarnti pajantarla pirriyani ngajunga kuturujartiwarnti. Pirriyani pajantarla warntarnupurrujaa tarrpartarnupurru. Ngaju marna ngajirta ngurriji. Nyapartujangkarlu pajanta warntawu nayipjawurlujaa kuturujawurlu. ⁴⁹ Nira marna ngunangani Timpulla. Pinayungani marnanya kumantawarlany kumantawarlany, yangkala pajanta ngajirta warntarla. Nyanartikarra marna palkangarni nguja. Wali wangki nguniny ngirpirirla kurrumparla, nyanayirlalparni kirlingal wangkijilinyjal pajanta warntalany. Jamulu marnyanu pikayungku wangkijangkarlaljal.”

⁵⁰ Nyanartijangka palu murtarni laparnkarranya maya nukarnini mapirrikarrajivarnti yap nyangurla. Wanyjani palu Jesusmipa karrinyujangka. ⁵¹ Pingkayirlu nganpayirlu layingu Jesus jartamani. Piyirnwarntirlu palu tarrpartarni nyantu kangupurru. Pingkayi nyanarti pa palyajarti. Palyamipa pa kangani ngilykinga karrpirnujanga, palyajartirnira palu tarrpartarni. ⁵² Yulajpani palunyanta palya piyirnwarntirlu, laparnkarranyala pupuru pingkayi kurtangarni rayin.

Jesus palu kanya purlkawarntikarti

⁵³ Nyanartijangka Jesus palunyanta kanya nganpayikarti purlkakarti Puriskarti. Yijingkanya palunyanta. Nyantuwarnti palu kirninyjajarrinya Juwujwarntiwarlany. Puriswarntijaa piyirnku majawarntijaa kurayipwarnti palu kirninyjajarrinya. ⁵⁴ Wartangurni yanani juturni marringurni Pita. Purlkakurakarti mayarukarti manya wajilpungani wartangurni, kitangarni manyanangurla pirriyani wartangurni mayarurla purlkakurarla. Warlunga manyanangurla kirniny yani. Makurru kirrnani.

⁵⁵ Wali jarti palu muwupunganijaa karlayilanani wangkiwu piyirnwarntirlu purlkawarntirlu. Ngajirta palu wangki parlipungkarla ngirtilykarra jularnupurrujaa ngirtilykarra jularnujuwal. Jesus ngulikanurla pungupurru palu parlipungkarla. Ngajirta palu parlipungkarla, jarti palunyanu japirlyinya purlkawarntirlu. ⁵⁶ Ngajirtala palu yirrijawarntirlu jirrkirlikarrarla. Ngangamarnira palu wangki.

Wali ngurrujarra ngurrujarra palunyanangu marni purlkawarnti. ⁵⁷ Wangkiwarlany palu yirrijawarntirluwarlany warntarnkanya. Turtapungurla palu marni. ⁵⁸ “Nganpayi minyarti marnalu pinakarrinya. Kujarti pa marni, ‘Mayaru minyarti Timpul marna wajapungku yangka piyirntu palu ngartakpani. Nyanartijangkarlu kumantawarlanya marna mayaruwarlany ngartakpanku yangka piyirntu ngajirta ngartakpanta, wali nyanarti.’” Kujartirni palunyanangu minyartiwarntirlu yirrijirlu marni. ⁵⁹ Wali minyartiwarntirluwurti palunyanangu ngurrujarra ngurrujarrarni marni.

⁶⁰ Nyanartijangka manyanangurla purlka nganpayi Puris turtapinya, japirlyinyala Jesus purlkangu nyanawurlu, “Pinakarrilany nganunya nyuntungu nyapartukarra mantalu ngirtilykarra jularnana. Wayila. Jangkumanku nganunya. Nyapartukarra mantalu ngirtilykarra jularnana.” ⁶¹ Nyantu kulkururni karrinyani Jesus. Yarnarni parla japirlyinya purlkangu nganpayirlu, “Nyuntu ngan nganpayi Kurayij. Kutkura walaku ngartan nyuntu.”

⁶² “Yuwayi,” marni parla Jesusju. “Nyaku pajanta kurrarnujangka. Kirralku marnyananta mayajartirla Ngarpunga mayakarti. Yurnturra pajanta nyaku. Yurnturra marna pirriyanku kankarnumarrangu.”

⁶³ Wali kuluwuj manyanu larrmani purlkangu nyanawurlu kulijawurlu. Marnira manyanangu piyirnwarnti, “Wali pawu. Kayan ngarlipanyanangu yarta muwupungka jakuljularnupurruwarnti piyirnwarnti. ⁶⁴ Wanyjarrkurlipanya. Pinakarrinya nganta wangki Jesuskura yakurr. Wayila. Nyapartukarra manta pinakarrilany.” Wali ngulikani palu pirla pungupurru piyirnwarntirlu Jesus.

⁶⁵ Wali nyanartijangkala palu tarrpartarni. Juwajpanani palunyanta karrkinwarntirla. Kutikani palunyanta janginya, pinyala palu kurraparlu ngangangapururla. Japirlyinyala palurla, “Nganangu manta pinya kurraparlu piyirntu. Manyjarnanyangu. Nganangu manta pinya.” Tarrpartarnujuwalwarntirlula palu kanya, pinyawarlanyarni palu kanarlanywarntirlu.

Pitangu Jesus kanginyungani

⁶⁶ Pita warrarni kirrnani warlunga. Mangala pirriyani warlukarti, parlipinyala Pita. Manga nyanarti pa warrkammayin nyanartikarraj. Warrkammarnani parla purlkawu. Purlka yangkarti palu jularnani nganpayi Puris purlka. ⁶⁷ Nginyjirringinyjirrikanani mangangu warlunga kurrarnujangka Pita. Marni parla Pitawu, “Nyuntu man mapirrikarrajijangka Jesuskurajangka. Nyuntu mapirri manunyanta ngunangani nganpayirla Najuritkarrajirla.”

⁶⁸ “Ngajirta,” marni parla mangawu. “Ngajirta marnarla pinarri ngaju. Ngurrpa marnarla. Ngana partajin Jularnana.” Kujarti Pitangu Jesus kanginyapinya, pakulyanila pa warlungurni kiyitkarti. Wali pawulpala papajani.

⁶⁹ Yarntarni pa Pita nyanya, marnila manyanangu mangangu karrinyujangkawarntiwu. “Jesusku parla nyantu mapirri.” Jularnani manyanangu mangangu pajawarlanlyku. Yarntarni Jesus kanginyapinya Pitangu.

⁷⁰ Nyanartijangka piyirwarntirlu karrinyujangkawarntirlu palurla Pitawu marni, “Nyuntujal man Jesusjanga mapirrikarracijangka, tumaj man nyuntu Kalalijangka Jesusjiliny,” marni palurla.

⁷¹ Jularnila manyanu mapunjilinyarni. Marni manyanangu, “Ngarpungu paji pinarri ngajuwu. Mapunparni marna malany. Ngurrpa marnarla nyanartiwu nganpayiwu.”

⁷² Jamurn Pita wangki marni, nyanartikarrarnila papajani pawul. Jarlurni pa papajani layimirri. Wali Pitangu pinapinakarrinya wangki Jesuskurajangka jarlujangka. Jesusju parla jarlu marni Pitawu, “Nginyjirrikarrku pajan, yangkala pajan rayintu murrkurnmirri kanginypunku. Nyanartijangkarlu pawul man pinakarrku kurrinymirri.” Pinapinakarrinyurla pa luyurrjarrinya, lunganila Pita.

15

Jesus palu kanya nganpayikarti Payilitkarti

¹ Jamurn purangu turtapinya, purlkawarnti palu kirrarnani piyirwarnti. Puriswarnti kajalkajalwarnti, kurayipwarnti, purlkawarnti Juwujkurajangkawarntijaa wangki yirrikanujuwalwarnti palu kayantajarrinyurla yirrikanani. Nyapartukujiwu palu Jesus. Nyanartijangka karrpirnila palu Jesus, kanyala palu purlkawarlanlykarti yinikarti Payilitkarti. Payilit yangkarti manyanangu maja ngunangani piyirwarntiwu Jurujulumjangkawarntiwu. ² Wali Payilittu parla Jesus japirlyinya, “Nyuntu nganunyanangu maja Juwujwarntikurajangka.”

Jangkumanila parla Jesusju, “Yuwayi, kujarti man malany nyuntungu.”

³ Nyanartijangka ngirtilykarra palurla marnani Jesusku piyirwarntirlu puriswarntirlu. Wangkiwarnti yakurrwarnti palurla pirripirrikangani. ⁴ Yarntarni parla Payilittu japirlyinya, “Jangkumanumulu ngan karrinyana. Pinakarrilany manunya nyapartukarra mantalu ngirtilykarra Jularnana.” ⁵ Ngajirta pa Jesusju yarnta jangkumantarla, kulukuru pa ngunangani. Payilitt parla wampalmarnila kulukurjangkawu Jesusku.

Jesus palu ngulikani pungupurru

⁶⁻¹⁰ Nyanartijangka Juwujwarntirlu palu japirlyinya nganpayi Payilit. “Yulajpanku marnanyangu nganpayi nurtungajangka jayillajangka.”

Japirlyinyala manya Payilittu, “Yulajpanku ngarnanyirrangu nganpayi Juwujwarntikurajangka maja, nyantu ngantarla ngurtpalany.” Wali Payilit pinarri manyanangu ngunangani Juwujwarntiwu yurruljangkawu. Yurruljangkarlu palu Jesus tarrpartarni.

Wali minyarti pa nyantuwarntikurarral palu ngunangani Juwujwarnti. Miyi palu ngarnani pinalkarrapurru. Juwujwarntirlu palu japirlyungani miyikarramila kapuman, “Nyangurla man yulajpanku nganpayi layi jayillajangka.” Nirawarlany nirawarlany miyikarra palu japirlyungani nganpayi Payilit. Yulajpanurlapala yiparnani nganpayi layi jayillajangka. Nyanartiwarnti nganpayiwarnti Juwujwarnti murrkurn palurla jarlu kulijarrinya kapumanku, yangkala pinya palunya piyirwarnti pirlawurra. Nyanartijangkala palunya takurppinya jayilla. Nganpayi yini Purapij mapirri palu takurppinya jayilla kulipariwarntirlu.

¹¹ Wali puriswarntirlu purlkawarntirlu palunyanangu piyirwarntiwu wangki jirrkir-likujirrani. Lirkarpungani palunya, “Kujarti mantarla malku. Kujarti manta japirlyungku Payilit. Layiwu mantarla japirlyungku Purapijku, yulajpankula jayillajangka Payilittu,” marni palunyanangu.

¹² Yarntarni manya japirlyinya Payilittu, “Nyapartukarra manta malany. Nyapartukujiwu marna yangkarti yangka manta julalany Juwujwarntikurajangka maja. Nyapartukarra manta malany nyurrawarnti.”

¹³ Pawupawumarnanila palurla Juwujwarntirlu, “Mananga tarnikarralu. Pirlajarriwu pa manangarni.”

¹⁴ Marnila manyanangu Payilittu, “Ngana parla yakurr minyartiwu nganpayiwu. Nganangurni manta pungku.”

Yarntarni palu maya papajanani. Pawupawumarnani palu, “Mananga tarnikarralu. Pirlajarriwu pa manangarni kankarni.” ¹⁵ Yulajpanila nganpayi Purapij Payilittu jayillajangka piyirwarnti wirriyakujirrupurru. Wirriyakujirra manya nyanartiwarnti.

Nyanartijangka manya yinya Jesus wipjawurlu pungupurru. Wijkarra pinya palu Jesus. Nyanartijangka manya yiparni mananga tarnikanupurru Payilittu.

Marnani palurla jingkirrkarra Jesusku

¹⁶ Wali kulipariwarntirlu palu kanya Jesus mayarukarti kaninykaniny kanarlanywarntikarti. Kanarlanywarntiwarlany kulipariwarntiwarlany palu ngunangani mayarurla. ¹⁷ Kurtajpani palunyanta kuluwuj ngilykingajangka, yutukanila palunyanta kuluwujwarlany pirljijiliny. Yarntarni janngujiliny palu ngartakpani mana jirijarti jirijarti pampilyijiliny. Jatkajatka palunyanta tarrjakkujirni jurlunga jirijirijarti. ¹⁸ Marnani palurla majajilinyku, yangkala palurla warralpungani jingkirrkarra. Kujarti palurla marnani jingkirrkarra, “Nyuntu manunyanangu maja Juwujwarntikurajangka.” ¹⁹ Yarntarni manajawurlu palu pungani jurlu, yarntarni palunyanta mirtijurrurnjurrurn wantinyani jingkirrkarra purlkanga, yarntarni palunyanta juwajpungani.

²⁰ Wali jingkirrkangurla palu pujujarrinya. Nyanartijangka palunyanta kurtajpani kuluwuj mana pirljijiliny ngilykingajangka, yarntarni palunyanta yutukani kuluwuj nyantukura. Nyanartijangkarlu palu wurnakujirni tarnikanupurru mananga kankarni.

Jesus palu tarnikani mananga

²¹ Wali nganpayi layi pirriyani marrijangka Jayimin Jarinikarraj. Wali jinjinyinyala palurla nyanartiwarntirlu kulipariwarntirlu. Marni palurla, “Kangkarla mana Jesusku tarnikanupurru.” Walirnila parla kanya Jayimintu. ²² Kanyala palunyanta pamarrkarti yinikarti Kulkutakarti. ²³ Pamarr nyanarti pa kujijiliny jurlujiliny. Wuru mirrijinjarti palurla kanarlanywarntirlu kanya. Yijingkanya palunyanta Jesusja. Ngajirtala nganyjarla Jesusju. ²⁴⁻²⁵ Tarnikanila palu mananga. Mana jirijarti palunyanta parrpurupinya. Yangka purangu kankarnijarrinya, nyanartikarra palu tarnikani.

Wali mana nyanarti kuluwuj nyanarti palurla rijimanani ngilykingajangka kulipariwarntirlu. Rijimanani palurla wanyjarrarlul nganpayirlu kangku. Manajawurlu kartijilinyawurlu palurla rijimanani.

²⁶ Kujarti palu lani kurrumparla wangki Jesus ngulikanupurru. “Juwujwarntikurajangka manyanangu maja.”

²⁷ Jesus palu yutukani kaparn mananga. Kanarlany palu yutukani mayakarti ngurriji. Kanarlany palu yutukani jampukarti ngurrijiwarlany. Tarnikani palunya murrkurn. ²⁹ Nyanartiwarntirlu kanarlanywarntirlu palurla jingirti warralpungani. Marnani palurla, “Nyuntu man yangkarti Timpul wajapungujuwaljaa kumantawarlanya ngartakpanujuwal. ³⁰ Tikirrukujyanu pirlajangka, yulajpantanyanu manangajangka.”

³¹ Yarntarni kanarlanywarntirlu kurayipwarntirlujaa puriswarntirlu palurla jingirti warralpungani Jesusku. Nyantuwarntirlu rantangangurni palurlanyanu marnani jingirtikarrarlul, “Walirni pirlajangka manya wanjikujirni piyirwarntiwarlany, kayan nganyanu nyantungu wanjikui.” ³² Nyanartijangkarlu marnila palurla Jesusku, “Yangkajal manunyanu yulajpantarlangurra purlkangu. Nyuntungurni manunyanu julalany maja Juwujwarntikurajangka yini Kurayij. Puju manunyanu yulajpanku, nyanarti marnangulu mapunikarrku nyangungurla.” Wali ngurrijijarrarlul mapirriirni pilarla manajarrangurni jingirti warralpungani.

Jesus pirlajarrinya

³³ Jamurn purangu kankarnimarrangujarrinya, ruklaparnila munga, nukarni mungajarrinya. Wali pa pukanyajilinyjarrinya. Wali karuwarrarlurrula pa purangu tikirrparralani.

³⁴ Yangka karuwarrajarrinya, Jesuspala maya papajani, “Kut ngajakura. Nganangkarlu pajan wanyjani.” ³⁵ Karrinyujangkawarntirlu palu pinakarrinya. “Pinakarrilu,” marni palu, “Papajana para Yilayijawu.”

³⁶ Nyanartijangka nganpayi yani, warntarni mana karrpirnujanga palya, yangkala jurrpukujirni ngapanga yininga pinikarla. Palya manyanta karrpirni mananga juwalla. Wali kangungurla manyanta yijingkanya Jesusja lirranga. Marni manyanangu jingkirrkarra, “Warra. Jarranyakurli. Kunyungurla Yilayija pirriyanku, yulajpankula manyanta manangajangka.” ³⁷ Jesus pa papajani maya, papajanungurlala pa pirlajarrinya.

³⁸ Wali mana karrpirnujanga pa ngunangani palyajiliny mayarurla Timpulla. Rukjarti pa ngunangani. Wali yangka Jesus pirlajarrinya, larlaparnila mana nyanarti kankarnimarrangungurni kanimparral.

³⁹ Layi nganpayi purlka manyanangu kulipariwarntiwu maja. Langkarnijarti pa karrinyani. Nyangani Jesus kitangarni pirlajarrinya. Pirlajarrinyujangkarla marni, “Mapunparni pa minyarti nganpayi ngunangani Kutkura walaku.”

⁴⁰ Marninwarnti palu marri karrinyani. Marringurni palunya nyangani. Yinijarti-warnti minyartiwarnti palu karrinyani Mayiri Miktilinjaa Jalayimijaa Mayiri Jayimjiwu parla ngamaji. ⁴¹ Marninwarntirlu kanarlanywarntirlu mapirri palunya nyangani.

Jesus palu najikarti kanya pirla

⁴²⁻⁴³ Nira palu Juwujwarnti ngunangani, kamparnani palu karuwarrarla pikawurra. Kumantawarlanja Jarritirla palu ngarnani miyi. Warrkamngajirta palu ngunangani. Wali karuwarrarla yangkartirla pa yani Payilitkarti Jawujap Yaramatiyakarraji. Ngan-payi Jawujap pa purlka Juwujwarntikurajangka. Purnkujarrinya pa. Yanungurla purnkungu japirlyinya Jawujaju Payilit. Marni parla, “Jesus ngarna kangku pirla najikarti.”

⁴⁴ Payilittu pa pinapinakarrinya, “Kala jarlu ngarta pirlajarrinya.”

Nyanartijangkarlu Payilittu parla yiparni wangki purlkawu kulipariwu, pirriyanila manyanta Payilitta kulipari nyanarti. Payilittu parla japirlyinya purlka. “Wayila pirlajarrinya ngarta.”

⁴⁵ “Yu,” marni parla purlkangu kuliparirlu.

Payilittula parla marni Jawujapku, “Yuwayi. Warnta.”

⁴⁶⁻⁴⁷ Nyanartijangka yani, warntarnila parla Jawujaju japalyarr parpjarti wulyu. Nyanartijangka manakartila yani, manangajangkala kurtajpani Jesus. Japalyarrjawurlu pa karrpirni. Karrpirnurla kanya parla najikarti, yutukanila kaninykaniny. Pamarr manyanta rukukani. Kurrinyju marninjarrarlul pila yanungurla nyanya naji. Min-yartijarrarlul yinijarrarlul pila nyanya Mayiri Miktilintujaa Mayirirlu Jayimjikurarlu ngamajirlu. Najinga pa yutukani Jesus. Kaninyjarti rukukani. Jarlurni pikakujirni pamarr pirlapurru naji.

16

Jesus pa turtapinya pirlajangkarni

² Nyanartijangka kumantala palu turtapinya wiyikja. Jamurn purangu pirmarnani, marninwarnti palu rakarrarlarni yani najikarti pirlapurrukarti. ³ Wurnanga wurnanga palurlanyanu marnani marninwarntirlu, “Nganangu parlipangu pamarr rirripkangu. Pamarr manyanta ruknguniny kirlingirirla najinga.” ⁴ Pamarr nyanarti pa purlka-jinyangu. Warrpunyanya palurla najiwu. Nyanya palu pamarrngajirta, kirlingirirla palu nyanya. Karrinyani pa pamarr nyanarti marnparni rirripkangujanga.

⁵ Wali tartayani palu najinga marninwarnti, parlipinyala palu nganpayi layi kir-rarnujangka, nganpayi pingkayi parpjartijarti mana juwaljarti kuluwuj kirrarninyirra. Karrartajarryala palu marninwarnti. ⁶ Marni manyanangu pingkayirlu, “Ngajirta nganta karrartajarri. Jesusku mantarla muwupungana Najuritkarrajiwu. Yangkarti palu jarlu mananga tarnikani. Yangka pa turtapinya, ngajirta nguna minyayirla. Nyakalu. Minyayirla palu yutukani.” ⁷ Yarnarni manyanangu marni pingkayirlu, “Tikiyanku manta, malku mantanyanangu mapirrikarrajiwarntiwujaa Pitawu mapirri. Kujarti mantanyanangu malku, ‘Yanku manta Kalalikarti wartangurni, kajalurni pa yanana Jesus, nyakula manta Jesus Kalalirla. Minyarti wangki manyirrangul jarlu marni Jesusju.’”

⁸ Wali jamurn palu marninwarnti tirrinyani najijangka, nyanartijangkala palu laparnkarranya pupuru rayin karrarta. Rayin palu laparni, ngajirta palunyanangu jularla piyrnwarntiwu kanarlanywarntiwu.

Nganpayi Jesus

Yinjillu parla Jakarayiwu marni yapa martarnupurru

⁵ Jarlu pa ngunangani nganpayi Yarrit. Nyantu manyanangu purlka ngunangani king Jutiyaangkawarntiwu. Nyanartikarrarnila ngunangani nganpayi Jakarayi. Nyantu pa puris Ngarpukura. Kanarlanywarnti palu ngunangani puriswarntiwarlany. Nyantuwarntikura warrkam pa ngunangani Ngarpukura ngirrpipi. Warrkammarnani palu mayarurla Timpulla. Minyarti Jakarayi pa ngunangani Payijajarti wangarr. Kujarti palunyanu jularnani kilakiwarntikurajaa jamirtiwarntikura jarlujangka wangarr.

Wali Jakarayirlu parlanyanu martarnani kartu yini parla Lijipit. Kurntal parla yinya puriswarlanyurni lamparrnyankuraru nganpayi Jakarayi. ⁶ Nyanartijarra jamirlangu pila wulyujinyangu ngunangani. Ngarpungu pinya nyangani wulyu jirrkirl. Nyantujarraru pila pinakarrinyani Mujijkura luwu jarlujangka jutungurni. Ngajirta pilanyanta rukanyjarla. Nyanartijangkala pila mapunikanani. ⁷ Lijipittu ngajirta yapa martarla. Yarr pila kirrarnani yapangajirtajarti. Purrkujaa parnanyjarrinyala pila.

⁸ Layimirri Jakarayijaa puriswarntiwarlany palu warrkammarnani mayarurla Timpulla Payijakarrajartiwarnti. Kumantawarlany kumantawarlany palu warrkammarnani. ⁹ Puriswarntirlu palurlanyanu yirrikanungurla kurajpinya nganpayi Jakarayi. Marni palurla, “Nyuntu manurla takurryanku Timpulla Ngarpuwu. Pirninpaljiliny manurla warlunga yutukarrku.” Wali nira palurlanyanu puriswarntirlu layi kurajpungani kujarti yitilalwarlany yitilalwarlany warrkampurru.

Wali takurryanila mayarurla kaninykaniny Jakarayi. Kanya parla pirninpaljiliny warlunga yutukanupurru pamarra paljarra. Lurnturumarnankula parla Ngarpuwu ngunyurr. Purayijilinyarni manyanta tirrinyyanku Ngarpukarti kankarral. ¹⁰ Nyanartikarrarni palu piyrnwarntirlu pajangu japirlyungani Ngarpu karrinyungurni palkangurni. Kujartikarra palu nira purayimarnani ngunyurrjawurlujaa lir-rangu. Nukarnirlurrarnila kayantajarrinyurla manyanangurla tirrinyyanku wangki Ngarpukarti ngunyurrjilinyarni Jakarayikurajangkajaa karrinyujangkawarntikura.

¹¹ Jamurn parla Jakarayirlu pirninpaljiliny yutukarrarla kaninykaniny, yinjilpala nyanya Ngarpukura kurlilanyarti karrinyujangka. ¹² Pilpilmarnila karrarta Jakarayi nyangujangka. ¹³ Marni parla yinjillu, “Jakarayi. Ngajirta ngan karrartajarri. Wangkijarti marnangu pirriyani. Ngarpukura marnangu julawu. Pinakarrinya manta japirlyungujangka Ngarpungu, nyanartijangka mangu yawiyijarrinya. Kartungu nyuntukuraru mangu martawu Lijipittu walaku. Yinila man julawu Jun. ¹⁴ Wirriyajarriwula manurla nyanartingurni. Yarnta kanarlanywarnti mapirri palurla wirriyajarriwu yangka pa yapa palkangawantiwu.

¹⁵ Nyanartijangka yinjillu parla marnani Jakarayiwu wangki pika, nyapartukarra pa ngunanganku nyantukura walaku. Marni parla Jakarayiwu, “Walimpa yangka yapa purlkajarriwu, nganpayi wulyu pa nyanganku Ngarpungu. Ngajirta ngan yungka ngapa wayinjaa kanarlanywurti ngapawarlany kulipari nyuntukura walaku. Muntangajangkarla manyanta Pirlurr Ngarpukurajangka takurryanungurla ngunanganku yapanga.

¹⁶ Yarnarni marnangu julawu walimpapurru pikawurra wangkiwarlany. Nyuntukuraru walakurlu manyanangu jularnanku Ngarpukurajangka wangki piyrnwarntiwu pajawu Juwujwarntiwu. Tikirrkujiwula manya Ngarpukarti. Ngarpula manyanangu ngunanganku maja. ¹⁷ Nyuntukura walaku manyanangurla kajalurni yanku, wartan-gurnila manyanta kanarlany pirriyanku. Wali jarluwarlany nguja Ngarpukura puraput Yilayija. Nyantungu manyanangu jularnani piyrnwarntiwu purnkungu mayajawurlu Ngarpukurajawurlu. Wali narangalparni manyanangu jularnanku nyuntukuraru walakurlu Yilayijilinyu purnkungu.”

Yarnarni parla yinjillu marni, “Wali nyuntukuraru walakurlu manya lirrkarn-punganku piyrnwarnti. Nyanartijangka palunyanu tikiyanku Ngarpukarti, yarnta palunyanangu nganpayiwarntirlu yawiyijarriwu walakuwarntiwu. Wulyuwulyula palu ngunawu.

Yarnarni marnangu julawu. Nyuntukuraru walakurlu manyanangu jularnanku piyrnwarntiwu Ngarpu panyungujuwalwarntiwu. Kurnakkujiwu manya wangkijawurlu. Pinarrijartila palu ngunawu mapunjiwarntijiliny. Wali kujartikarra manyanangu nyuntukuraru walakurlu pikakujiwu piyrnwarnti. Wartangurniwarlany manyanangurla pirriyanku purlka.” Wali lamajarrinyala yinjl wangkijangka.

¹⁸ Nyanartijangka Jakarayirlu parla marni, “Nyapartukarrarlu marnanta mapunikarrku. Ngurru pa marnarla wangkiwu nyuntukurawu. Kayan ngajarra yapa marta purrkungujaa parnanyju.”

¹⁹ Yinjillu parlanyanu jularni, “Ngaju marna yini Kayipil. Ngarpu paji maja. Nira marna nyantu mapunikarralany. Wali nyantungu paja yiparni nyuntukarti wangkijarti wulyujarti.” ²⁰ Wali wangki minyarti marnangu takijularni, ngajirta pajan mapunikarrarla. Wangkingajirtajartila man ngunawu. Walimpa man yarntarni malku, yapaliny palkangajarriwu.” Wali lamajarrinya yinwil wangkijangka.

²¹ Wali piyirnarntirlu palurla palkanga jurumanani Jakarayiwu japirlyungu-jangkarlu. Marnani palurlanyanu, “Nyangurla parlipangurla nganpaya Jakarayi pirriyanku. Kaninykaniny pa rawajinyangu karrinyana.”

²² Wali Jakarayi manyanangurla pirriyani kaninykaninyngurni palkakarti. Jarti parlanyanu kurlpinya marnupurru wangkiwu. Kurraparlu manyanangu jirnapungani, “Kayan ngarna manya, lirra ngajukura patanyajarrinya.”

Nyanartiwarntirlu palurlanyanu marni, “Nganaparta nyanya kaninykaniny minyajal kulkuru pirriyani. Kunyungurla pa winkirjangka.”

²³ Wali nyanartijangka Jakarayi pa warrarni warrkammarnani mayarurla Ngarpukurarla kulkururlrni kumantawarlany kumantawarlany kitangarni pujumani. Nyanartijangka wurnala tikiyani ngurrakarti. ²⁴ Kirrarnanila pila lama nyanayirla.

Walimpa muntajartijarrinya Lijipit. Nyanartijangka kaninykaninympala kirrarnani ngurranga yakarnwarntirla murrkurnta 5ja. Ngajirta kitpungantarla palkangal.

²⁵ Lijipittu parlanyanu marnani, “Ngarpungu paji walimpawarlany yawiyijarrinya parnanyku, nyanartila paji yiparni yapa. Wali wulyula marna nguniny wirriya. Jarlu marna kurntayikarra kirrarnani yapangajirtajarti, jalarra ngajirta marna kurntayikarra kirranyja. Wirriya marna nguniny.” Wali kujartikarra palu marninwarnti ngunangani Juwujwarnti jarlu. Paju palu yapa ngajirta martarnantarla, wali kurntayijarrinyani palu.

Yinjillu parla Mayiriwu marni yapa martarnupurru

²⁶⁻²⁷ Walimpa yangka Lijipit warrarni kirrarnani muntajarti, Ngarpungu manyanta yinwil yiparni marninkarti wangkijarti Mayirikarti. Marnin nyanarti pa kirrarnani mayarurla Najuritta Kalalirla. Ngajirtarni palunyanta ngurrangakujirla ngumparnarla, warrarni parla purnta ngunangani nganpayiwu Jawujapku. Nganpaya Tayipit jarlu-jangka kilaki parla Jawujapku jirnajangka. Wali Mayiri parla purnta ngunangani warrapurru Jawujapku.

²⁸ Wali pirriyani parla Mayirikarti yinwil kankarnumarrangu. Ngarpungu parla yiparni Mayirikarti yinwil nyanarti yini parla Kayipil. Marnila parla Mayiriwu, “Yu, Ngarpu mangu wirriya nguniny. Nyantu mantarla purlka nguniny nyuntunga.”

²⁹ Marnin nyanarti pa tuputupu ngunangani munta kaninykaniny wangkijangka. Pinapinakarriya pa, “Nyapartukarra paji kujarti marni yinjillu.”

³⁰ Yinjillu parla marni, “Ngajirta ngan karrartajarri Mayiri. Ngarpungu manta kurajpinya, tumaj mangu wirriya nguniny. ³¹ Nyuntungu man martawu yapa. Yapa pa nyanarti ngunawu parla Ngarpuwu, Kutkura walaku. Nyuntungu man martawu, yinila man julawu Yesus. ³² Nyantu pa purlka ngunawu. Julawu palu Ngarpukura walaku kajalkajalkura. Ngarpungu pa majakujiwu kingkujiwu Tayipitjiliny nyantukurajiliny kilakijiliny yangka manyanangu Juwujwarntiwu ngunangani king jarluwarlany. Nyanartijilinywarlanyarnila Ngarpungu majakujiwu. ³³ King manyanangu ngunanganku Juwujwarntiwu. Kujawurlurra manyanangu ngunangurla ngunawu purlka.”

³⁴ Wali nyanartijangka nyantungula parla marnintu marni, “Ngajirta paja nganpayirlu kangkarla, nyapartukarra marna minyarti yapa martawu ngumparnangajirtajawurlu.”

³⁵ Marnila parla yinjillu, “Ngajirta. Tartayanku mangurla Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala man yapa nyanarti martawu ngirpiri. Yapa palu julawu Kutkura walaku.

³⁶⁻³⁷ Nyuntukura jarntujinyangu jalarra kirrarnana Lijipit muntajarti parnany. Walaku pa martarnana muntanga jarlujangka yakarnwarntirla 6ja. Marnani palu kanarlanywarnti kayan ngarta yapa marta. Wali pa Ngarpu wulyujinyangu yungujuwal. Waliwurti parla yarr yinya yapa.”

³⁸ Marnila parla Mayirirlu, “Yu. Ngarpuwu marnarla purlkawu mapunikarralany jalarra wangkingarni. Wali pirriyanku pajirla Pirlurr Ngarpukurajangka, jamulu takurryankujirla jalarra.” Nyanartijangka yinjillu wanyjani Mayiri.

Mayiri manyanta yani kurlirra Lijipitkarti

³⁹ Nyanartijangka wurnala jakarni Mayiri wartangurni kurlirra. Jarntukarti manyanta yani Lijipitkarti. Pamarrwarntirla Jutiyarla pa kirrarnani kurlirra.

⁴⁰ Lanirni pa yani kitangarni manyanta pirriyani ngurranga Lijipitkurarla. Takur-ryanila, marnila parla parnanyku, “Yu, pirriyani marnangu najanu.” ⁴¹ Jamurn pa wangki pinakarrinya Lijipittu, yapa nyantukura jarntakparni kaninykaniny muntangajangka wirriya. Nyanartikarrarnila manyanta Pirlurr Ngarpukurajangka takurriyani Lijipitta.

⁴² Nyanartijangka parla Lijipittu marni Mayiriwu mayangu wirriyarlu, “Nyuntu manta Ngarpungu witparni kurajpinya kanarlanywarntingurni marninwarntingurni layimipa. Nyanarti yapa yangka man walimpa martawu Kuttu parla wulyumalku. Marulu parla Kutku ngunawu parri nyanarti.”

⁴³ Yarntarni parla marni Lijipittu, “Nyuntu man kurajpungujangka wulyu marnin. Ngamaji manurla ngunawu purlkakurawu Kutkurawu. Wali pirriyani pajin, wirriyakujirnila pajan ngaju. ⁴⁴ Yangka pajin marni pirriyanujangkarlu, wali ngungkupinya marnyanu yapa jarntakparnujangka muntangajangka. Kunyungurla pajirla wirriya jarntakparni. ⁴⁵ Yangka yinjillu mangu marni Ngarpukurajangka wangki yapa martarnupurru, wali murtarnila manurla mapunikani wangkijangkarla takijularnujangkarla. Nyanartijangka manta wirriyakujirnila Ngarpungu.”

Mayirirlu parla juju yinparni Ngarpuwu

⁴⁶ Nyanartijangka Mayirirlu parla parrayiparrayi jularnani. Kujarti parla marni, “Ngajungu marna Ngarpu kajalkajalkujilany.

⁴⁷ Wirriya marna nguniny Ngarpungurni wanjikujirnujuwalngurni.

⁴⁸ Nyangungurla paja jarluwarlany junpinya, ngajirta purlka, yarr warrkammayin.

Wali julawu pajalu piyirnwartirlu wirriya,

nyanartijangka jirnanyunguwarntirlu pajangu mapirri rni pajalu jularnanku wirriya, ⁴⁹ nyapartukarra paja nyantungu kurajpinya minyartipurru lamparnpurru martarnupurru.

Nyantu pa mapun ngirrpipi Kut.”

⁵⁰ Yarntarni parla jularni Mayirirlu,

“Ngarpu manyanangu yawiyi nguniny piyirnwartiwu yangka palurla Ngarpuwu mapunikarralany, yarnta manyanangu jirnanyunguwarntiwu yawiyi nguniny.

⁵¹ Ngarpu pa mayapari purlka.

Kajalkajaljuwalwartirlu piyirnwartirlu palu jarti kurlpungani, nyantu pa marrirni mayapari.

⁵² Purlikawarnti manya kaninykujirni, warrkammayinkujirni manya.

Yarnta warrkammayinwarnti manya kankarnikujirni, kajalkajalkujirni manya Ngarpungu.”

⁵³ Yarntarni parla jularni Mayirirlu,

“Yangka palu ngunangani marranyanjarti marlajarti, Ngarpungu manya yinya wulyuwarnti, wali kinkijartila palu nguniny ngurt.

Yangka palu kanarlanywarnti ngunangani pajajarti, Ngarpungu manyanangurla warn-tarni, wali marlajartila manya wanyjani.

⁵⁴ Jarlu parlipangu kilakiwarntiwu ngalimpakurawarntiwu kajalunypawarntiwu takijularni marlamanupurru Ngarpungu, walimpawarlany manya mapunparni marlamani Juwujwarnti.

⁵⁵ Ayiparan pa ngampurrikanani, yawiyijarrinyani parla.

Yarnta yapa jirnanyunguwarnti Ayiparankarrajangkawarnti manya marlamanani yawiyirlu.

Kujawurlurrarni manya marlamananku, kayan ngarta pujujarri.”

⁵⁶ Wali Mayiri lamajarrinya wangkijangka. Nyanartijangka manyanta Mayiri kirrarnani Lijipitta yakarnwarnti murrkurn. Nyanartijangka walimpa kayili tikiyani ngur-rakarti nyantukurakarti. ⁵⁷ Wali Lijipittu nyanartikarrarni martarni parri wartangurni.

Yapa pa martarni Lijipittu

⁵⁸ Nyanartijangka piyirnwartni marnpajangkawarnti jarntuwarnti Lijipitkurawarnti mapirri rni palurla wirriyajarrinya, tumaj palu pinakarrinya wangki nyapartukarra Ngarpungu parla yawiyijinyangujarrinya Lijipitku parnanyku.

⁵⁹ Jamurn palkangajarrinya nyanarti yapa, wali ngarrjarni nguja ngurrawarnti 8. Wali nyanartikarra palu jarntuwarntirlu pirriyani piyirnkujirnu purru. Juwujwarntikura yurru manyanangu nguja kujarti. Yarnta palunya nira yini jularnani nyanartikarrarni. Minyarti parri Lijipitkura palu piyirnwartirlu jularla yini Jakarayi yangka parla ngarpunyankura ngunangani yinjarti kayanparni. Yini palu jularla ngarpunyankurajiliny. ⁶⁰ Yarnta ngamajinyankurarlu manyanangu jarmarni. “Ngajirta,” marni manyanangu, “Yini manta julawu Jun.”

⁶¹ Nyanartiwarntirlu palurla marni, “Ngajirta manpila jarntu martarla yini Junjarti. Kanarlanyparni parlipa yiniwarnti nguniny.”

⁶² Nyanartijangka purrku palurla japirryinya Jakarayi. Warrarni pa ngunangani wangkingajirtajarti. Marni palurla kurraparlu, “Ngana yini marnalu julawu parri nyuntukura.”

⁶³ Jakarayirlula manyanangu marni kurraparlu, “Mana partanpartan kangkajilu, yini marnanyirrangu lanku.” Wali lanila mananga kujartikarra, “Yini pa ngunawu Jun.”

Jartijinyangula palu pinapinakarrinya, “Nganajangkarlu pa yini kujarti kurajpinya.”

⁶⁴ Nyanartikarrarni wangkijartijarrinya Jakarayi kulkuru ngunangujangka. Ngarpula kajalkajalkujirni wurnarni.

⁶⁵ Wali nyanartijangka karrartajarrinya palu piyirwarnti nyanartikarrajivarnti marnpajangkawarnti. Jakuljakuljularnanila palunyanangu wangki kanarlanyparntiwu Jutiyajangkawarntiwu. ⁶⁶ Nyanartiwarntirlu pinakarrinyujangkawarntirlu palunyanu japirryungani, “Nganjiliny parta ngunawu minyarti parri Jakarayikura.” Tumaj palu nyanya nyanarti yapa mayajarti Ngarpukurajarti.

2

Jesus pa palkangawantinya

¹ Nyanartijangka manyanangu kapumantu purlkangu Jija Wukajaju manyanangu marni pajawu piyirnkuru, “Wurna manta yanku nyurrawarntikurakarti ngurrara. Yini mantanyanu yutukarrku pajangu piyirntu. Yini manya nyaku kapumantu.” ³ Marni manyanangu nukarniwu piyirwarntiwu wapalkarrawu. Wali ngurrarawarntirlurra palu yanani kujangkurraraja.

⁴ Wali Najuritjanga Kalalijangka pila yani Pajilimkarti Jutiyakarti ngurrara nyan-tukura Jawujapkura. Pajilim pa Tayipitkura ngurrara jarlujangka kajaluwarlanjangka. Yarntarni Jawujap pa nyanartikarrajivarlanyparni Tayipitjiliny wartangurniwarlany kirlingalparni ngunangani, yanila Jawujap Pajilimkarti. ⁵ Purpanjanya parlanyanu marnin purntajangka yini parla Mayiri, muntajartirni kanya Jawujajpu. Yani pila, yini pilanyanu yutukarrku kapumanta. ⁶ Pirriyani pilanyanta Pajilimja.

Wali kutajarrinya parla yapa martarnupurru. Nyanayirlala manyanu tarlkujirni yapangu purlumankurarla yartta. ⁷ Nyanartikarra pa tipani piyirntu pajangu mayaru purlka piyirnpurru yukarnpurru wurnakartirlu, yangkala pila yukarnani purlumankur-arla.

Wali nyanartijangka Mayirirlu martarni yapa walunyungu. Lamparntu manyanu tarlkujirni Pajilimja. Wali ngamajirlu Mayirirlu parla pulpinya palya, yutukani lamparn Jesus, nyanayirla mirurrumanurla pajkarrpirni palyajawurru. Kujarti palunya ngamajirlu nira yapa karrpirnani. Takurppinyala ngurtinga, kaninykaninypala ngunan-gani ngurtinga nurlunga. Yangka palu ngarnani kuyiwarntirlu jarntuwarntirlu miyi, nyanayirla pa yutukani lamparn Jesus Mayirirlu.

Piyirwarnti ngampurrijawarnti

⁸ Wali nyanartijangkarla kukunjarwarnti palurlanyanu ngampurrikanani marnparni palkanga nyanartiwarntirlu pukanya. ⁹ Pirriyani manyanangurla yinjil purlkakurajangka Ngarpukurajangka. Parralani manya tilingu purlkakurarlu Ngarpukurarlu mayangu. Karrartajarrinyala palu. Rayin purlka palu ngujangurra.

¹⁰ Nyanartijangka marni manyanangu nyanawurlu yinjillu nyanartiwarntiwu piyir-warntiwu, “Ngajirta nganta karrartajarri. Wulyu wangki marnanyirrangu pirrikangany. Minyarti wangki marnanyirrangu julawu. Piyirwarnti paja palu wirriyarriwu wangkijangka minyartijangka.”

¹¹⁻¹² Marnila manyanangu, “Jalarra pa yapa palkangawantinya Pajilimja Tayipitku-arla ngurrararla. Piyirni manya tikirrukiwu yakurrjangka. Nyanarti yapa pa purlka Kurayij. Nginyjirrikarrkula manta yapa nyanarti. Parlipungku manta yukarnana pa ngurtinga. Yangka palu kuyiwarntirlu jarntuwarntirlu miyi ngalany, nyanayirla pa jalarra yukarnana palyajarti pajpajkarrpirnujangka.”

¹³ Wali pirriyanila palu partalurni pajajinyangu yinjilwarnti kankarnimarrangu. Nyanartijangkarlu palu yinparni juju, kajalkajalkujirni palu Ngarpu Kut. ¹⁴ Marni palu, “Mapunparni pa wulyu Ngarpu kankarnijangka kajalkajalkujirnpurru, nyantu yini Kut. Yangka manyanangu piyirwarntiwu ngurtguniny, wali nyanarti, kirtilypala palu nguniny nyantuwarnti.” ¹⁵ Tikiyani palu yinjilwarnti kankarral. Jamurn palunya wanyjani, kankarral palu tikiyani.

Marnila palurlanyanu piyirnwartirlu ngampurrjiwarntirlu wartangurni. “Pa. Yankurlipa Pajilimkarti. Nyaku parlipa yapa. Ngarpungu purlkangu parla marni yinjilku, nyanartijangka wangkijarti parlipangu pirriyani. Pinajularni parlipangu yapa.”

¹⁶ Nyanartijangka partalurni palu yani, pirriyani pilangulurla Mayirirlajaa Jawujajpa jampirlangurla. Nyanganila palu yapa yukarnujangka. Kuyiwarntikurarla jarntuwarn-tikurarla ngurtinga yukarnani, nira palunya yungani miyi, nyanayirlarnila yukarnani. ¹⁷ Yapa palu nyanya ngampurrjiwarntirlu.

Nyanartijangkala palunyanangu piyirnwartiwu jakuljularnani nyangungurla, nyapartukarra manyanangu jarlu jularnani nyangungurla, nyapartukarra manyanangu jarlu jularni yinjillu yapa nyanarti. ¹⁸ Kanarlanywarntirlu palunyanangu purrpurrmarni ngampurrjiwarntikurawu wangkiwu. Jularnani palunyanangu ngampurrjiwarntirlu yinjilkura wangki. ¹⁹ Yangkala Mayirirlu pa pinapinakarrinyani wutangu. Wangki ngampurrjiwarntikura pa muntanga tarppartarnani jutungu. Ngajirta manyanta rukanyjarla.

²⁰ Wali nyanartijangka ngampurrjiwarnti palu tikiyani kukunjawarntikarti. Ngarrur-tajarrinya palu. Yinparni palu juju, ngarrurtawurra palu yinparni. Kajalkajalkujirnani palu Ngarpu. Takingu manyanangu marni yinjillu, nyanartijangkala palu ngarrurtarlula yinparnanijaa jularnani.

Jesus pila kanya Timpulkarti

⁴¹ Yitilalwarlany yitilalwarlany palu Juwujwarnti yanani Jurujulumkarti kuyijaa miyi yiyijngajirta ngarnupurru pinalkarrapurru. Jarluwarlany manya Ngarpungu wanji yinya Mujingurra Yijijpa. Kakarrala manya kanya Kayinankarti. Nyanartipurru palu Juwujwarnti yanani Jurujulumkarti pinalkarrapurru. Mayirijaa Jawujap mapirriini pila yanani.

⁴² Yangka Jesus purlkajarrinya yitilalwarnti 12 ngarrja, nyanartikarra pilarla kanya Jurujulumkarti miyiwujaa kuyiwu ngarnupurru Ngarpuwu pinalkarrapurru.

⁴³⁻⁴⁴ Wali kirrarnanila palu Jurujulumja. Yangka palu pujujarrinya miyi ngarnu-jangkajaa kuyi ngarnujangka, wali piyirnwartitirli palu tikiyani kayili Mayirijaa Jawujap mapirriini. Kula manyanangurla Jesus mapirriini yani. Nyantu pila wanyjani nyanayirlarni lama mayarurla Jurujulumja. Wali nyantujarramipala pila yanani kayiliwarlany.

Yananyjangkala pilangurla karuwarrajarrinya. Nyanartijangka kaparnpala pilarla jartijarti nyanyangurra yapawu Jesusku. Wali jarntuwarntirla wurnajartiwarntirla pilarla jarti wamarn muwupungani. Murlanyanangurla nyanartiwarntirlarni yanani. ⁴⁵⁻⁴⁶ Nyantuwarntirlu pilangulu jirnarpinya.

Wali yarntarni pila tikiyani kurlirra Jurujulumkarti tikirparni. Wamarn muwupun-ganila pilarla mayaruwarntirlal puranguwarnti murrkurn.

Walimpawarlany pila parlipinya mayarurla Timpulla. Kirrarnani manyanangurla wangkikarra Juwujwarntirla purlkawarntirla pinangurruwarntirla. Nyanartiwarntirlu palurlanyanu jularnani, Jesusju manya pinakarrinyani. Nyanartijangkarlu japirrijapir-ryungani manya tikirparni tikirparni Jesusju. ⁴⁷ Wali pinakarrinyurla palurlanyanu marni piyirnwartirlu, “Minyarti parri pa pinarrijartijinyangu. Wangkiwarntiwu parla nukarniwurni pinarrijarrilany.”

⁴⁸ Mayirijaa Jawujap pilarla karpirmarni. Purrukarntirlaliny manyanangurla kirrarnani Jesus. Mayirirlu parla Jesusku marni, “Nganajangka mantarrangurla yap yanungurla kirrarni. Minya pajarranangu wamarn muwupungani karrartarlul mayaruwarlany mayaruwarlany. Nyuntu man lamajarrinya minyayirla. Marringurni pajarranangu nyirrwiri tikiyani.”

⁴⁹ Wali parringu pilangu marni, “Nganajangkarlu pajinpila wamarnwamarn muwupungani. Pinarri nganpilarla minyayirla Timpulla marna kirrarnana. Wangki ngajukurajangka Ngarpukurajangka marnarla pinarrijarrinyana.” ⁵⁰ Nyantujarrarlul ngajirta pilarla nginyjirrikanantarla nyapartukarra pilangu jularnani.

⁵¹ Wali nyanartijangka pilangurla Jesus yani kayili. Pirriyanila palu mayarurla Najurirta, nyanartijangka palu kirrarnani. Nganawurti pilarla jinjinyungani, nyantungu pilangurla mapunikanani walakurlu Jesusju.

Wali Mayirirlu pinapinakarrinya yangkartijangka wangkijangka yangka pilarla Juru-julumja marni Jesusju.

⁵² Wali Jesus karrkin purlkajarrinya. Milyilyirlu mapirri jirrkirl pinakarrinyani. Kuttu parla wirriyajarrinya, yarnta kanarlanywarnti piyirnwartitirli palurla wirriyajarrinya nyangujanga.

3

Jun pa yutukani jayilla

¹⁸ Marnani manyanangu Juntu wulyu wangki piyirnarntiwu warriyanujangkawarntiwu, yarnta kanarlany mapirrini wangkiwarntiwarlany manyanangu jularnani. Lirrkarnpungani manya kurnakwantinyupurru.

¹⁹ Wali layimirri nganpayiwu parla jirrkirl marni Juntu purlkawu Yarritku. Marni parla, “Nyuntu man ngurriji. Ngurru manurla kartu warntarni papajikurajangka nyuntukurajangka. Yarnta man yakurrjinyangu ngunangani.” ²⁰ Nyanartijangka kulijarrinya parla Yarrittu, jayilla yutukani Jun.

Kilakiwarnti Jawujapkurawarnti

²³ Jesusju manya mimijartiwarnti wulyukujirnani, jankajartiwarntijaa kirrarnumar-tajangkawarnti. Yarnta manyanangu jularnani Ngarpukura wangki purnkungu. Wali yitilalwarnti nguja 30, nyanartikarra manyanangurla warrkammarnani purnkungu.

Wali piyirnarntirlu palu ngurrpangu jularnani Jawujapkura walaku Jesus. Kilakiwarnti palurla kujarti kajalurnijangkawarnti.

Jawujapkura ngarpu parla yini Yilayi,

²⁴ Yilayikura ngarpu parla yini Matat,

Matatkura ngarpu parla yini Lipayi,

Lipayikura ngarpu parla yini Milki,

Milkikura ngarpu parla yini Janayi,

Janayikura ngarpu parla Jawujapwarlany,

²⁵ Jawujapkura ngarpu parla yini Matatayij,

Matatayijkura ngarpu parla yini Ramas,

Ramaskura ngarpu parla yini Niyam,

Niyamkura ngarpu parla yini Yijili,

Yijilikura ngarpu parla yini Nakayi,

²⁶ Nakayikura ngarpu parla yini Mayat,

Mayatkura ngarpu parla Matatayijwarlany,

Matatayijkura ngarpu parla yini Jimiyan,

Jimiyankura ngarpu parla yini Jawujik,

Jawujikkura ngarpu parla yini Jawuta,

²⁷ Jawutakura ngarpu parla yini Juwanan,

Juwanankura ngarpu parla yini Rija,

Rijakura ngarpu parla yini Jarapapil,

Jarapapilkura ngarpu parla yini Jiyaljiyal,

Jiyaljiyalkura ngarpu parla yini Niri,

²⁸ Nirikura ngarpu parla Milkiwarlany,

Milkikura ngarpu parla yini Ratiyi,

Ratiyikura ngarpu parla yini Kujam,

Kujamkura ngarpu parla yini Yilmatam,

Yilmatamkura ngarpu parla yini Yiya,

²⁹ Yiyakura ngarpu parla yini Jajuwa,

Jajuwakura ngarpu parla yini Yaliyija,

Yaliyjakura ngarpu parla yini Jaram,

Jaramkura ngarpu parla Matatwarlany,

Matatkura ngarpu parla Lipayiwarlany,

³⁰ Lipayikura ngarpu parla yini Jimiyin,

Jimiyinkura ngarpu parla yini Juta,

Jutakura ngarpu parla Jawujapwarlany,

Jawujapkura ngarpu parla yini Janam,

Janamkura ngarpu parla yini Yilayakim,

³¹ Yilayakimkura ngarpu parla yini Miliya,

Miliyakura ngarpu parla yini Mina,

Minakura ngarpu parla yini Mataja,

Matajakura ngarpu parla yini Nayijin,

Nayijinkura ngarpu parla yini Tayipit,

³² Tayipitkura ngarpu parla yini Jisi,

Jisikura ngarpu parla yini Wupit,

Wupitkura ngarpu parla yini Puwaj,

Puwajkura ngarpu parla yini Jala,

Jalakura ngarpu parla yini Najan,

³³ Najankura ngarpu parla yini Minatap,
 Minatapkura ngarpu parla yini Yatmin,
 Yatminkura ngarpu parla yini Yaniyi,
 Yanyiyikura ngarpu parla yini Yajuran,
 Yajurankura ngarpu parla yini Parij,
 Parijkura ngarpu parla Jutawarlany,
³⁴ Jutakura ngarpu parla yini Jayikap,
 Jayikapkura ngarpu parla yini Asik,
 Asikkura ngarpu parla yini Ayiparan,
 Ayiparankura ngarpu parla yini Tira,
 Tirakura ngarpu parla yini Niyuwu,
³⁵ Niyuwukura ngarpu parla yini Jaruk,
 Jarukkura ngarpu parla yini Riyiwu,
 Riyiwukura ngarpu parla yini Pilik,
 Pilikkura ngarpu parla yini Yipa,
 Yipakura ngarpu parla yini Jiyila,
³⁶ Jiyilakura ngarpu parla yini Kayinan,
 Kayinankura ngarpu parla yini Pajkit,
 Pajkitkura ngarpu parla yini Jiyim,
 Jiyimkura ngarpu parla yini Nawa,
 Nawakura ngarpu parla yini Lamik,
³⁷ Lamikkura ngarpu parla yini Tujala,
 Tujalakura ngarpu parla yini Yinak,
 Yinakkura ngarpu parla yini Jarat,
 Jaratkura ngarpu parla yini Malaliyal,
 Malaliyalkura ngarpu parla Kayinanwarlany,
³⁸ Kayinankura ngarpu parla yini Yinaj,
 Yinajkura ngarpu parla yini Jaaj,
 Jaajkura ngarpu parla yini Ratam,
 Ratamkura ngarpu parla Kut.

5

Nganpayi mimijarti putajarti

¹² Nyanartijangka Jesus pa ngunangani mayarurla tawunta. Nganpayi layi pa ngunangani mimijarti putajilinyarti. Wali Jesus nyanya nganpayirlu mimijawurlu, yanila manyanta Jesuskarti. Nyanayirla manyanta parntawantinya jinanga Jesusja ngarntimarnupurru. Nira palu kujartikarra ngunangani nyanartiwarnti Juwu-jwarnti parntawantinyani palunyanangurla piyirnwarntirla purlikawarntirla ngarntimarnupurru nurrurrurlu.

Wali nurrurrurlu parla ngarntimarnani Jesus nganpayirlu mimijawurlu. Marnani parla, "Purka. Puju man wirriya nguniny wulyukujirrupurru, wali wulyukujija nyuntungu."

¹³ Nyanartijangkala palymani nganpayi mimijarti kurraparlu jutinyngurni. Marnila parla Jesusju, "Wirriyajal marna nguniny wulyukujirrupurru. Wulyukujiwujal marnanta." Partalurni wulyujarrinya, mimingajirtajartijarrinya. ^{14a} Jesusju parla jarrmarni, "Ngajirta nganyanangu ngantuwurti jakuljula." ¹⁵ Walirni palunyanangu jakuljakuljularnani wangki Jesus wulyukujirnujuwal mimijangka. Nyanartijangka palunyanta pirriyanani piyirnwarnti pajajinyangu, Yanani palunyanta Jesuskarti pinakarrinyupurruja wulyukujirrupurru mimijangka, yangkala pajajinyangu palanta pirriyanani. Ngajirta parla Jesusju Ngarpuwu marnantarla, tumaj piyirnwarntirlu pajangu palurla japirlyungani nira wulyukujirrupurru, yarnta nyantukura wangki pinakarrinyupurru.

¹⁶ Wali piyirnwarntingurni manyanangurla turtangkarrakangani Jesus jintangarlurra pintirnikarti. Japirlyunganila parla Ngarpuwu pintirningurni Jesusju.

7

Kalkarrakura walaku wanjikujirni Jesusju

¹¹ Nyanartijangka Jesus yani kayilungu tawunwarlanykarti yinikarti Nayinkarti. Nyantukura mapirrikarrajawarntijaa piyirnwarnti paja mapirriirni palunyanta yani.
¹² Jamurn palu takurryantarla kiyitta, pirriyanila palu kanarlanywarnti. Piyirn palu

layi pirla kangani kalukurla. Nyanarti nganpayi pirla parla layikura marninkura kalkarrakura walaku layirni. Nayinkarrajiwarnti paja palunyanta yanani mapirri.

¹³ Wali Jesusju nyanya, yawiyijarrinyala parla nyanartiwu marninku. Marni parla, “Ngajirta ngan lungka.” ¹⁴ Nyanartijangka Jesusju yanungurla tarrpartarni nyanarti kaluku, lamajarrinyala palu nganpayiwarnti kangujangkawarnti. Jesusjula parla marni piyrnku nyanartiwu pirlawu, “Nganpayi turtangka. Malany marnangu ngajungu.”

¹⁵ Nyanartijangka nganpayi nyanarti turtapinya. Kirrnarnungunila wangki marninyirra. Jesusjula parla marni nganpayikurawu nyanartikurawu, “Wanjikujirni marnangu. Tikirrkangku man.” ¹⁶ Rayinjarrinya palu nukarni nyanartijangka. Wirriyajarrinyala palu. Ngarpula palu jamalkanya. Marnani palurlanyanu, “Purlka parlipangurla pirriyani Ngarpukura puraput. Ngarpu parlipangu pirriyani wanjikujirnupurru.”

¹⁷ Wali wangki parla nyanarti jalyyani Jesusku wamarn mayaruwarlany mayaruwarlany Jutyiapurtarra.

15

Ngangayanujangkawarnti

¹ Piyirnwarntirlu kanarlanywarntirlu palurla pamarr warntarnani kapumanku piyirnwarntiwarlanyangka. Kapumantu manya jinjinyungani pamarr warntarnupurru piyirnwarntiwarlanyangka, nyanartila palurla pamarr warntarnani piyirnwarntiwarlanyangka yini manyanangu ngunangani takkirlaka.

Yarntarni kanarlanywarnti nira palu ngunangani kujartikarra ngarlangalparni Ngarpungajirtajarti, yangkala Juwujwarntirlu palunyanangurla yakurrmarnani. Nyanartiwarnti piyirnwarnti palunyanta yanani Jesuskarti pinakarrinyupurru.

² Nyanartijangka palu Jesus ngirtilykarra jularnani kurayipwarntirlujaa Parajiwarntirlu. Marnani palurlanyanu, “Jesus manyanangurla wirriya kirralany pamarr warntarnujuwalwarntirlujaa piyirnta ngarlangarlarla. Yarntarni manyanangurla miyi ngalany nyantuarntirla.”

³ Nyanartijangka wangkila manyanangu marni Jesusju wangki ranyjikarraji kujarti.

Kukunja ngangayani

⁴ “Kinyin yangka piyirntu manya martalany kukunja paja 100, puju layi yap yanany, wali piyirntu kukunja ngampurrjirlu manya wanyjarralany kukunjawarntiwarlany yukanga palkanga. Nyanartiwarnti 99 palu yukanga karrilany. Nyanartijangka kayanku parla muwupungany yap yanujangkawu, kitangarni parlipungany. ⁵ Parlipungurla ngarrurtajarrilany parla. Ngamurlamanungurla wanturala kangany tikirr kukunja nyanarti. ⁶ Kangujangkarlu manyanangu pawumalany jarntuwarntiwu. Malany manyanangu, ‘Pawu. Nyaku mantawu. Parlipinyajal marna minyarti ngangayanujangka.’”

⁷ Nyanartijangka Jesusju manyanangurla larrkkujirnanani. Wangki manyanangu marni, “Kujartikarrarni manyirrangu nguniny nyanartijilinyarni kirlingalparni. Puju piyirn kayan yakurrngurni kurnakwantilany, wali nyanarti, Ngarpu parla wirriyajarriwujinyangu. Wulyuwarnti piyirnwarnti manya 99 nyangany wulyu Ngarpungu. Yarnta kaji piyirn yakurrngurni kurnakwantilany, nyanarti parla Ngarpu ngarrurtajarrilany purlkajinyangu wirriya parla nguniny.”

Pamarr wilantinya

⁸ Yarntarni manyanangu marnani Jesusju, “Puju marnintu manya martalany pamarrwarnti murrkurn yangka parlanyanu marulu martalany 10 jilpa, wali nyanarti. Puju manyanta wilantilany, wali marulu parla muwupungany. Turlkujilany pala tili, tilijawurlu rarrpalany ngurra nyantukura. Wamarn warrilany parla maruluwu kitangarni parlipungany. ⁹ Parlipungurla manyanangu papajarralany jarntuwarntiwu, ‘Pawu. Nyaku mantawu. Parlipinyajal marna yangkarti marulu wilantinyujangka.’”

¹⁰ Larrkkujirnanila manyanangurla Jesusju. Marni manyanangu, “Kujartikarrarni manyirrangu nguniny nyanartijilinyarni kirlingalparni. Nyanartiwu kayanku palurla wirriyajarrilany yinjilwarnti Ngarpu mapirri, puju palu nyangany piyirn kayan yakurrngurni kurnakwantinyujangka.”

Nganpayi ngangayani

¹¹ Yarntarni manyanangu marnani Jesusju, “Kayan ngarpungu pinya martarnani kurriny walakujarra. ¹² Jirnajangkarlu manyanta ngarntimarni ngarpunga. “Ngarpu, jalarra pajan yungku nyantukura pamarrjaa manawarnti munyaljangka, yangka pajin yutukani walimpapurru munyal.” Wali ngurrujarrakujirni pilangu walakunyanjurajarrawu munyaljangka pamarrwarntijaa manawarnti. Jarlu pilangu yutukani

munyal ngarpunyankurarlu. Warntarla pila manawarntijaa pamarrwarnti munyal-jangkawarnti, yangka pilangu ngarpunyankura pirlajarrirla. Walirni wanjingarni manyanta japirlyinya ngarpunyankurarla. ¹³ Nyanawurlu nganpayirlu jirnajangkarlu manya marurrpinya pamarrwarntijaa manawarnti munyaljangkawarnti, wurnapurru parlanyanu.

Nyanartijangkarla murrkurn ngurrawarnti kumantawarlanya jakarnkarakanyala wurna ngarpukurangurni ngurrangurni. Yap yani pa nyanarti nganpayi marri. Marrijinyangu yap yani, ngajirta marnpa. Nyanayirla ngurranga marriwarlany manyanangurla pirriyani purlkanga tawunta. Nyanayirla warntarnani parlanyanu pamarrjawurlu wulyuwulyuwarntijaa yakurrwarnti. Nyanartijangkala yarnta manya yungani piyrnwarnti pamarr pinakarrinyumulu. Ngarlangaljinyangu ngunangani. ¹⁴ Pujumani parlanyanu nyantukura pamarr. Warpinkyujirni parlanyanu kitangarni parlanyanu pujumani pamarr nyantukura. Marlalpalala nguja pamarrngajirta.

Ngajirta manyanangu ngapa pirriyantarla piyrnku nyanartiwu pajawu. Ngajirta manyanangu turtapungkarla miyi. Piyrn nyanarti palu paja kirrnarnani miyingajirtajarti. Ngapa ngajirta manyanangu pirriyantarla yitilal. Marlal nguja nyanarti nganpayi miyingajirtajarti marranyanjarti. Munyal ngajirta parlanyanu jarlu yutukararla pamarr nyanawurlu nganpayirlu. Pujumani palunyanu pamarr nyantukura munyaljangka.

¹⁵ Nyanartijangka nganpayi walimpa marranyanjarti manyanta yani purlkakarti nyanartikarrajakarti linti. Warrkampuru parla japirlyinya. Wali yinyala parla warrkam pikipikiwarnti. Ngampurrikanani manya pikipikiwarnti nyanawurlu nganpayirlu.

¹⁶ Nyanartijangka miyi ngarla manyanangurla ngarnantarla marranyanjawurlu pikipikiwarntirla jamurn. Ngajirta parla ngananguwurti yungkarla miyi piyrntu.

¹⁷ Wali nyanarti nganpayi pinarrijartijarrinya. Pinapinakarrinyani. Marni parlanyanu marranyantu, “Paja palunyanta warrkammayin nguniny ngajukurarla ngarpunga. Martalany palu miyi pajajinyangu. Ngaju marna minyayirla nguniny purlka marranyan. Yangkartiwartirlu palu ngalany miyi kinkiwurra, yangkajal manyanangu paja miyi nguniny. ¹⁸ Yanku marnanyanta ngajukurakarti ngarpukarti. Tikiyanku marnanyanta, malkula marnarla, ‘Ngarpu, yawiyijarrilany marnangu. Mapunparni marnanta wanyjani. Yarnta marnarla yawiyijarrilany Kutku. ¹⁹ Ngajirta marnangu turtuk nguna walaku nyuntukura jularnupuru. Yarr marnangu ngunawu warrkammayin. Nyuntuwu marnangu warrkamalkula tikiyanungurla.’” Kujartikarra parlanyanu wangki pikakujirnani nganpayirlu nyanawurlu. Pinapinakarrinya parlanyanu kujartirni nyantukura ngarpu wartangurni. Warrarni pa marrirni kirrnarni.

²⁰ Nyanartijangka tikiyanila manyanta nyantukurakarti ngarpukarti. Marringurnila pa nginyjirrikani ngarpunyankurarlu walaku nyantukura. Luyurrmarni parla ngarpun-yankurarlu, marringurniliny nginyjirrikani.

Nyanartijangkala parla laparni langkarni ngarpunyankura, ngamurlamanila. Linyala manyanta ngarpunyankura. ²¹ Marnila parla ngarpuwu walakurlu, “Ngarpu, yawiyijarrilany marnangu. Mapunparni marnanta wanyjani. Yarnta marnarla yawiyijarrilany Kutku. Ngajirta marnangu turtuk nguna walaku nyuntukura jularnupuru.” ²² Ngajirtala mapunikarrarla ngarpunyankurarlu. Jinjinyinya manya warrkammayinwarnti nyantungu. Marnila manyanangu warrkammayinwarntiwu, “Partalu pirrikangkalurla kuluwujjaa ringjaa yakapiri, yangka marnanya munyal martalany. Yungku marnarla kuluwuj wulyu, yutukarrku manyanu ngajukuraru piyrntu. Kurraparla manyanu tarrjakkujiwu ring. Yakapiri marnarla yungku, jinanga manyanu karrpiwu.”

²³ Yarntarni manyanangu marni, “Warntalu kuyi nyanarti purlumanu ngajukura jirartijinyangu. Pungkalu. Kuyijaa miyi purlka parlipa ngalku nukarnirlu. Wirriyajarriwu parliparla ngajukurawu walakuwu. ²⁴ Kula pirlajarrinyani walaku ngajukura, minyakujala wanji tikirrwantinya. Jarlu pa ngangayaniliny jalarra marna parlipinya tikiyanujangka.” Nyanartijangkarlu palu ngarnani kuyijaa miyi, nyanartila palu wirriyajarriyani.

²⁵ Wali nyanawurlu nganpayirlu papanyankurarlu wartangurni warrkamrnani yanungurla mayarungurni ruwangu.

Nyanartijangkarlu warrkamjangkarlu tikirrwantinya nyanarti nganpayi, pinakarrinyala manya wangki marnujangka. Paja palu marnani wirriya. ²⁶ Papajani parla warrkammayinku. Marni parla, “Nyapartujangka palu wirriya marnana nyanartiwarnti piyrnwarnti.”

²⁷ Jangkumanila manyanta nyanawurlu warrkammayintu. Marni parla, “Ngajirta. Nyuntukura ngajajipurru pirriyani, yangka jarluwarlany yap yani. Wanjila wulyu pirriyani. Kula ngangayanirni, minyakujala wanjirni tikirrwantinya yara. Ngarpujipurrula parla wirriya nguniny walakuwu nyantukurawu. Nyanartijangkala ngarpujipurrulu parla pinya kuyi nyanarti jirajartijinyangu purlumanu.”

²⁸ Nyanartijangka nyanu pa kuljarrinya nganpaya kajalurnijangka. Jutparnila karrinyani. Ngajirta manyanangurla kirninyantarla piyirnwarntikarti. Ngarpunyanakura parla langkarni yani. Jarti pa purpani nyanartikarti piyirnwarntikarti.

²⁹ Marnila parla ngarpunyanakurawu, “Ngajirta. Nira marnangu warrkammarnani nyuntuwu. Ngajirta marnangurla panyungantarla. Mapunikarnani marnangu. Wulyuwulyu marnangu warrkammarnani nira. Ngajirta pajan kujarti yungantarla kuyi nanikutwurti lamparnwurti wirriyakujirnupurru kujartijilinyurru. Puju marnyanangurla ngajungu nganyarla jirajarti kuyi, nyanartila marna wirriyajarrarla, nyanarti wali. ³⁰ Minyarti mankurla jalarra pinya nyanarti jirajarti purlumanu nyuntukurawu walakuwu tikirrwantinyujangkawu. Yangka mantarrangu yutukani munyal, nyanartila manya nyantungu warntarnkarrakanya munyaljangka pamarrwarntijaa manawarnti. Wanyjanurlakani manta wurnangu. Nyanartijangkarlu nyuntukururlu walakurlu mangu tarrapungurlakani pamarrwarntijaa manawarnti. Nyuntukura walaku pa marninjuwal ngunangani. Nyanartijangka marlalpala mangurla tikirrwantinya nyuntukarti ngarpukarti, nyanartila manurla pinya kuyi nyanarti purlumanu jirajarti nyantuwwumipa, ngajirta ngajuwu, nyantuwwumipa.”

³¹ Ngarpungula parla marni walakuwu nyantukurawu, “Ngajajipurru pa yani, kanyala parlayanu pamarrwarntijaa manawarnti pujurni munyaljangka. Nyuntungu ngajirta pajan wanyjarrarla. Nira pajanurla nguniny ngajunga, yangkala pamarrwarntijaa manawarnti pujurni mangu warrarni nguniny minyayirila ngurranga.”

³² Yarntarni parla marni walakuwu nyantukurawu, “Minyarti marnalurla ngajajipurruwu pinya purlumanu jirajarti. Kula walirni pirlajarrinya, minyakujala yararni pirriyani wanjirni. Kula walirni ngangayani, parlipinyala marna tikirrwantinyujangka. Nyanartila marnalurla purlumanu pinya ngajajipurruwu, ngajula marna wirriyajarrinya.”

21

Jesus manyanangu jularni Timpul palu tarrapungku

⁵ Yangka palu Timpulla karrinyani Jesuskurawarnti mapirrikarrariwarnti, wali marnani palurlanyanu, “Wulyujinyangu pa minyarti mayaru, yarnta pamarrwarnti wulyuwarnti nganapartu nganapartu, yangka palurla jarlu ngarpu yinya yiji.”

Jesus manyanangu marni, ⁶ “Wali manta nyangany jalarra. Walimpa palunya tarrapungku pamarrwarntijaa mayaru minyarti mapirri. Minyartiwarnti pamarrwarnti palu ngunanganku wantinyujangka.”

Piyirnwarnti pungguwalwarntijaa yakurrwarnti

⁷ Wali japirlyinya palurla Jesus, “Pinarriyungujuwal. Nyangurla pa kujartijarriwu. Nyapartukarra marnalu nyaku kutajarrinyujangka, yangka parla kutajarriwu mayaruwu tarrapungupurru.”

⁸ Wali Jesusu manyanangu marni, “Ngajirta ngantanya wajilpungka kajiyungujuwalwarnti yirrijiwarnti.” Yarntarni manyanangu takijularni Jesusu, “Pirriyanku palu kanarlanywarnti yirrijiwarnti. Julawu palunyanu, ‘Yangkarti marna ngaju yangka pajinta jurumarnani.’ Yarntarni manyirrangulu julawu kutajanyupurru. Wali ngajirta ngantanya wajilpungka yangkartiwarnti.”

⁹ Yarntarni manyanangu Jesusu takijularni, “Kanarlanywarntirlu palunyanu kajalkajalkujiwu wartangurnijangkarlu, yarnta palunyanu piyirnwarntirlu punganku. Wali pinakarrinyanku manta kujarti. Ngajirta nganta rayinkarri. Ngajirta paji kutajarri ngajupurru tikiyanupurru, walimpa pa ngunawu kujartikarra.”

¹⁰ Yarntarni manyanangu Jesusu marni, “Piyirnwarntirlu pajangu palunyanu punganku kuli marriwarntijangkarlu mapirriirni, ngajirta murrkurntumipa. ¹¹ Yarnta ririmarnanku nguwa langkirrlaparnupurru, yarnta ngapawu mapirriirni palurla kanarlanywarntirlu jarti jurumanku miyiwu mapirriirni turtapungupurru. Marranyanjarti palu ngunanganku. Yakurrwarnti manyanangurla pirriyanku nganapartu nganapartu. Yarnta yalkirijangka palu nyaku nguwukarrikanupurru karrartakujirnujuwal.”

¹² Wali yarntarni manyanangu takijularni Jesusu mapirrikarrariwarnti, “Wali tarpartawu manyalu pungupurru, yarnta kangku manyalu purlkakarti kuwutkarti.

Kuwutjangkarlu manyalu kangku jayilkarti. Nyanartijangka manyalu kangku purkawatnikarti kingwarntikarti, tumaj pajinta ngajukurawarnti mapunjiwarnti. ¹³ Wali nyanayirla purkawatnirtla mantanyanangu julawu ngajukurajangka wangki wulyu. ¹⁴⁻¹⁵ Wali ngajirta nganta rayinkarri. Ngajungu marnanya purnkukujuwijaa tanyjikujiwu. Nyanartikarra marnanyirranggu julawu ngajukurajangka wangki nyapartukarra mantanyanangu tikirjulawu. Ngajirta nganta kajalwarlany rayin pinakarri. Wali marnanyirranggu julawu wangki, nyanartijangka kayan nganyalu jangkumanta nyanartijangka ngajukurajangka wangki.”

¹⁶ Yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Kangku manyalu jarntuwarntirlu pupurru ngamajirlujaa ngarpungu, yarnta papajirlujaa ngajungu mapirririlu. Pungku manyalu kanarlanywarnti pirlawurra. ¹⁷ Yarnta manyirrangulu yakurrmarnanku nukarnirlu piyirwarntirlu ngajungurni, nyurrawarnti pajinta ngajukurawarnti. ¹⁸ Wali ngajungu marnanya martarnanku kurraparla. ¹⁹ Lani manta ngunawu ngajukurarlal, yangkala manta pirlurr ngunawu wanji.”

Jesusju manyanangu jularni tarrapungku palu Jurujulum

²⁰ Wali yarntarni manyanangu Jesusju takijularni mayaru tarrapungupurru, “Yangka mantanya nyaku marrijangkawarnti palu marnpa pirriyanku kulipariwarnti Juwungajirtawarnti, mapunparni palu minyarti mayaru tarrapungku Jurujulum timpul mapirririni. ²¹ Wali nyanartikarra palu lapalku pamarrwarntikarti marri pungungamarra, mayarujangkawarnti palu lapalku. Ngajirta ngartalu rantangajangkawarnti lapanyja mayarukarti takurr. ²² Puraputwarntirlu palu jarlu lani kujartikarra, puju ngajirta palu mapunikarrarla, pungkula manya Ngarpungu. Jalarra marnanyirranggu jularnana, mapunparni manya pungku Juwujwarntijaa mayaru mapirri. ²³ Yangka marninwarnti muntajartiwarntijaa lamparnjartiwarnti, wali yawiwi palurlanyanu ngunawu. ²⁴ Wali kanarlanywarnti Juwujwarnti palunya marrijangkawarntirlu lanku pirlawurra, kanarlanywarnti palunya kangku ngurrujarra ngurrujarra. Jarntuwarntingurni palunya wirrpakangu. Warrkammayinkujiwula palunya Juwujwarnti marrijangkawarntirlu. Mayaru minyarti Jurujulum palu tartalykanyjiwu Juwungajirtawarntirlu kitangarni manya Ngarpungu lamakujiwu.”

Yarntarni Jesus pirriyanku

²⁵ Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajawarntiwu yangkartiwarntiwu, “Purangujaa yakarn, wilwarnti palu kanarlanyarnijarriwu. Nginyjirrikarrkula manta. Kaniny nguwwanga jawurlata purkajarriwu, yangka manya takulanku manawarntijaa mayaruwarnti, kaparnpala palu karrinyanku. Pinakarrinyanku palu, rangkurrmarnanku pa jawurlata nyanarti. Purrrpurralkula palu piyirwarnti nukarnini wapalkarra, yangka palu nyaku nyanarti ngapa parayanujangka. ²⁶ Yarntarni yalkirikarrajawarnti purangujaa yakarnjaa wilwarnti palu turtapungku kanarlanykartingurni wapalngurni. Wali nyanartijangka palu piyirwarnti yalyyanurla wantiwu karrarta purrrpurrmarnujangka. Ngurrrpangurrrparu palunya nyaku yangkartiwarnti yalkirikarrajawarnti piyirwarntirlu.”

²⁷ Wali yarntarni manyanangu Jesusju marni, “Nyanartikarra marna ngajula pirriyanku. Yurnturra marnanyanta kurrarnanku. Wulyu pajalu nyaku pajangu piyirntu mayajarti. ²⁸ Yangkartiwarnti mantanya nyaku yalkirirlajaa jawurlatarla, wali manta nginyjirrikarrku. Mil manta kankarraljarti karriwu purnku. Kurraparla marnanya martawu. Partalurnila marnanyirrangurla rayin pujukujiwu.”

Nyapartukarra parlipa nginyjirrikarrku Ngarpu majajarrinyupurru

²⁹⁻³⁰ Nyanartijangka Jesusju manyanangu warraja marni, “Yangka manta pinakarilany jiriki kirtir marnujangka, nginyjirrikarrkula manta ngapa partalurni pirriyanupurru. ³¹ Nyanartijiliny manta nyaku yalkirijaa jawurlata kanarlanyarnijarriwu pila, nginyjirrikarrkula manta Ngarpu manyirranggu partalurni majajarriwu.”

³² Wali yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Mapunparni marnanyirranggu jularnana, yangka manta jalarra wanji nguniny, kujartikarra marnanyirranggu marnani yangkarti jarlu. Kunyungurla manta yirrawarlany kajalurni pirlajarriwu, yirrawarlany manta wanji ngunawu, nyaku manta minyarti. ³³ Yalkirijaa nguwa pila pujujarriwu, wali nyanarti jamulu. Kayan ngarta ngajukura wangki pujujarri.”

Marni manyanangu marrki ngunangupurru

³⁴ Yarntarni manya lirrkarnpinya, “Kujarti marnanyirranggu marnani, pinalkarra mantarla ngunawu. Ngajirta nganta pinapinakarri jutungu kanarlanywarnti miyijaa ngapa ngarla, pamarrjaa warrkam, yarnta kanarlanywarnti nganapartu nganapartu.

Yarr manta ngunawu lani. Puju manta yarr kirrarnanku nganganganga, wali murtarni manyirrangu kanarlanyparnijarriwu yalkirijaa jawurlata, yangka kunyarrjiliny kitpananany manangu kitpanjuwallu. ³⁵ Yangka kunyarrwurti jakalany, wali murtarnila manyanta pajarralany manangu kitpanjuwallu.”

Yarntarni Jesusju marni, “Kujartikarra manyanangurla murtarni pirriyanku piyirnwartirla nukarnirla wapalkarrarla yangka kunyarrjiliny warntalany, yangka marnanyirrangu jarlu jularni. ³⁶ Wali marrki manta ngunawu pika, japirlyunganku mantarla Ngarpu nira yangkartirlamarra. Purnkula manta ngunanganku. Yangka marnanyirrangu pirriyanku, marnpa pajantarla karriwu ngajunga kurntayingajirta, tumaj manta pikajarti kirralany.”

³⁷ Wali nyanartijangka Jesusju manya kumantawarlany kumantawarlany pinarriyungani nyanayirla Timpulla. Yarnta karuwarrawarlany karuwarrawarlany pa jintanga yapyanani pamarrkarti yinikarti Yalipjartikarti.

³⁸ Wali piyirnwartni nukarnini palurla pirripirriyanani Timpulkarti kumantawarlany kumantawarlany purangu kankarraljarrinyjangkarla pinakarrinyupurru.

23

Jesusju parla marni ngurrijawu

³⁹ Wali layiwarlanyju ngurrijirlu parla Jesusku nginarmarni. Marni parla kujartikarra, “Julalany manyanu Ngarpukurajinyangu yini Kurayij. Nganajangkarlu manyanu tikirwanjikujirla. Ngajarra mapirriini mantarranya tikirwanjikujiwu.”

⁴⁰ Nyanartijangka ngurrijawarlanyju parla jarmarni, “Nganajangka man. Ngarpuwu ngajirta manurla rayinkarri.” Yarntarni parla marni, “Nukarnini parlipanyalu mananga tarnikani nyantu mapirriini. ⁴¹ Ngaliarramipa parli yakurr, pirlakujilanyala parlipanyalu tumaj parli ngurrijjarra. Yurru parli jungani ngaliarrarlu. Nyanarti nganpayi kaparnjangka yakurrngajirta. Ngajirta pa yurru jungantarla nyantungu.”

⁴² Nyanartijangka Jesusku parla marni jarmarnjuwallu, “Yangka man purlka pirriyanku maja, wali ngajula pajan pinapinakarriwu.”

⁴³ Wali Jesusju parla marni, “Mapunparni pajinurla ngunawu ngajunga kankarni wungkurra jalungurrurla jalarrarni.”

24

Ngarpungu kanya Jesus kankarral yapinkarti

⁵⁰ Jesusju manya kanya mapirrikarrajawarnti kurlila mayarukarti Pijanikarti. Nyanayirlarni palu jatparamarni. Nyanartijangka Jesusju kurrapajarra kankarnikujir-nurla japirryungani parla Ngarpu, mapirrikarrajawarntiwu manyanangurla jutujukujir-nupurru. ⁵¹ Nyanartikarrarnila japirryungujangkarlu manya wanyjani wartangurni. Kankarralpala kanya Ngarpungu yapinkarti.

⁵² Nyanartijangka mapirrikarrajawarntirlu palu Jesus kajalkajalkujirni wartangurni kankarralyanujangka. Wali tikiyanila palu kayili Jurujulumkarti wirriyajinyangu.

⁵³ Nyanartijangka nira palu Ngarpu kajalkajalkujirnani mapirrikarrajawarntirlu mayarurla Timpulla.

John

8

Marnin palu kanya Jesuskarti

² Jamurn yangka purangu kankarnijarrinyani kumantajarti, Jesuspala yani mayarukarti Timpulkarti. Piyirnwarntila palunyanta paja yani Jesuskarti. Jesuspala manyanangurla yutantinya nyantuwarntirla, pinayinya manya kirrarnungurni.

³ Nyanartijangka marnin palunyanta Jesuskarti kanya piyirnwarntirlu. Minyartiwarnti piyirnwarnti palu kanarlanywarnti tarrukuwu nyantukurawu pinangurru, yini manyanangu kurayip. Kanarlanywarntiwarlany palu tarruku nyantukura tartpartarnujuwal, yini manyanangu Paraji.

Wali yangkarti marnin palu warntarni yukarnujangka, kanarlanykurla ngumparnarla manyanta yukarni. Wali kaparnpala palu marnin karrinyukujirni. Piyirn palunyanta marnparni wamarn karrinya. ⁴ Marni palurla Jesusku kurayipwarntirlujaa Parajiwarntirlu, “Minyarti marnin marnalu parlipinya kanarlanyarti ngumparna yukarnani. ⁵ Ngarpukurajangka Mujijju parlipanya jinjinyina nyantukururlu tarrukurlu jarlungkarlal kujartijilinyku pamarrjawurlu pajanuwu pirlawurra. Nyapartu mankurla malku nyuntungu.” ⁶ Wangki palurla Jesusku kuja marni kajiyungupurru, kajiyungkarla palu Jesus. Jesuspala palu ngirtilykarra jularla.

Nyanartijangka mirtijurrurnjurrurn wantinyurla Jesus kulcururlurni wirntipungani nguwanga. ⁷ Jutungurni palu Jesus japirlyungani kurayipwarntirlujaa Parajiwarntirlu, yangkala manya nyanya kankarral. Marnila manyanangu, “Pamarrjawurlu pa luwawu kajalurni nyanawurlu piyirntu jurnanykarrarl. Yangka yakurrwurti ngajirta manyanta nguna.”

⁸ Wali Jesus warrarnila kirrarnani. Kurraparlu wirntipungani nguwanga kulcururlurni. ⁹ Jamurn palu pinakarrinya nyanarti Jesuskura wangki, wurnarnila palu kurntayikarra tirrintirrinnyani nukarnini kurayipwarntijaa Parajiwarnti. Kayangurla kayangurla palu tirrintirrinnyani purrkuwarntiliny pingkayiwartni wartangurni. Jesuspala palu wanyjani kirrarnujangka wartangurni. Kuja manyanta marnin karrinyani linyja. Nyanartiwarnti paja piyirn palu yap yani. ¹⁰ Jesus ngalaramarnila parla. Kankarral nyanya karrinyujangka. Marni parla marninku, “Marnin. Wanyjurla palu yani yangkartiwarnti, ngananguwurti manta ngulikani kulparirlu.”

¹¹ Jangkumanila manyanta marnintu, “Ngajirta, marlal.”

Jesuju parla marni, “Ngajungu lakarra, ngajirta marnanta ngulikarra. Yanta. Ngajirta ngan yarnta yakurrjarri.”

11

Nganpayi Lajuras

¹ Layi nganpayi yini parla Lajurasjaa rimpinyankurajarra mapirrirni palu ngunangani mayarurla yininga Pijanirla marninjarra yinijarra Mayirijaa Maaja. Nyanartijangka Lajuras wantinya purllka mimi. ² Layirni Mayiri yamparrajarti yangkarti manyanta Jesusja jinajarrarla purtukujirni wulyu parntimanupurru, yangkala murupinya nyantukurajawurlu purturnjawurlu yamparrajawurlu. Murupinya manyanta jinanga Jesusja jurlungajangkajawurlu rallu. Nyantukurala Mayirikura parla papaji mimi nguja Lajuras.

³ Nyanartijangka pilarla wangki yiparni Jesusku ngapurlunyanakurajarrarlul purllkawu, “Nyuntukura mangu mirt mimijarrinya.”

⁴ Jamurn pinakarrinya Jesuju marringurni, marnila manyanangu mapirrikarrjiwarntiwu, “Nganajangka pa yukarnana. Ngajirta pirlajarrinyupurru. Yarr pa yukalany, mimijangka palu nyaku kanarlanywarntirlu pajangu Ngarpukura maya. Nyaku pajalu, ngajungu marna maya martalany, ngaju marna Kutkura walaku. Minyarti nganpayi mimijangka palu wulyula nyaku kanarlanywarntirlu.”

⁵ Jesuju manya tapungmanani nyanartiwarnti rimpirlangujarti mapunjinyangu Maajajaa ngajanyankura yarnta Lajuras mapirrirni. ⁶ Jamulurni manya pinakarrinyurlakani, jularnani palurla Lajuras mimijarrinyujangka, yalayirlarni Jesus kirrarnani lama, kurrinywarlany ngurra yukarni. Ngajirta manyanangurla wurnajarrirla partal.

⁷ Nyanartijangka kurrirly ngurra yukarnkarrakanya. Marni manyanangu Jesusju mapirrikarrajawarntiwu, “Yankurlipa karla Pijanikarti tikirr Jutiylarlalparni Lajuraskurakarti ngurrakarti.”

⁸ Mapirrikarrajawarntirly palu marrkukani Jesus, “Ngajirta. Jarlurni mantalu pamarrjawurlu luwarla pirlawurra Juwujwarntirly Pijanirla marnpa. Nyapartu man tikiyanany nyanayirlurra.”

⁹⁻¹⁰ Jesusju manyanangurla jangkumani, “Jininyara parlipangu purlka kitpungupurru, kayan ngarlipa takurrkarra wanti pukanyajilinyarni. Jininyara parlipa kitpungany, purangurlu parlipanya tili yungany. Pukanyja parlipa yanany, nyanarti wantilany parlipa kurrkunga, tumaj tili ngajirta manyanta nguna.” ¹¹ Yarnarni manyanangurla marni Jesusju, “Ngalimpakura piyirn Lajuras parlipangu manyan yukalany. Yanungurla marna parnkimanku ngajungu.”

¹² Mapirrikarrajawarntirly palurla marni, “Purlka. Puju pa manyan yukalany, nyanarti pa wulyu turtangu nyanturni.” ¹³ Nyanartiwarntirly palurla marni, kula manyanparni yukarnani, minyangurru manyanangu Jesusju kujawarlanyngurnu jularnani. Ngajirta manyanangu pirlajarrinyujangka jularnantarla jirrkirly.

¹⁴ Nyanartijangka manyanangu kalara jularni jirrkirly Lajuras pa pirlajarrinya. ¹⁵ Wali marni manyanangu Jesusju, “Lamajarrinya marna minyayirla ngurranga takiwarlanyarni. Ngajirta marnanyanta jarlurni yantarla Lajuraskarti. Jalarra parliparla yanku, yangkala pajanta nyaku nyanayirla ngajukura maya, mapunikarrkula pajintarla. Kujartikarrapurru marnanyirragu ngarrurta nguniny.”

¹⁶ Marni manyanangu nganpayirlu yiningu Tamijju mapirrikarrajawarntiwarlanyku, “Yanku parlipanyanta Jesusja Pijanikarti mapirrirni. Puju palu Jesus pungku, wali ngalimpa mapirrirni parlipanyalu pungku.”

¹⁷ Nyanartijangka palu yani, pirriyanila palu Pijanirla, jarlungurru palu Lajuras yutukani pirlajarrinyujangka najinga ngurrawarntila murrkurntajaa ngurra kayanta.

¹⁸⁻¹⁹ Wali nyanarti mayaru Pijani marnparni manyanta nguja Jurujulumja karlarara, yangkala palu Juwujwarntiwarlany Jurujulumkarrajawarnti yani nyanartikarti mayarukarti Pijanikarti. Wali Mayirijaa Maaja pila ngunangani nyanayirlarni Pijanirla lungujangka pinyalu mapirrikujirni. Papajiwu pilarla pirlajarrinyujangkawu lungani. ²⁰ Jamurn palurla jularni Maajawu Jesus yanujangka nyantukurakarti ngurrakarti, yanungurla parla japantinya Maajarlu. Mayiri pa lamarni kurrarnani kaninykaniny mayarurla.

²¹⁻²² Maajarlu parla marni Jesusku, “Purlka. Puju man jarlu pirriyantarla, wanjirni pa ngunarla warrarni papaji ngajukura. Wulyukujirlala man nyuntungu, yangka man partalurni pirriyantarla. Yangka manyanta ngarntikangany Ngarpunga nira, nyanarti wali pinakarrilany mangu. Ngajungu marnarla mapunikarralany, mapunparni mangurla jangkumanany.”

²³ Jesusju parla marni, “Nyuntutura papaji mangu pirlajangka wanjijarriwu.”

²⁴ Maajarlu manyanta jangkumani, “Yuwayi. Ngaju marnarla pinarri, walimpa turtangu. Yangka ngurra kutajarriwu, nyanartikarra palu wanjijarriwu walimpa pirlajangkawarnti jarlujangkawarnti, mapirrirni manyanangurla turtangu papaji ngajukura.”

²⁵⁻²⁶ Jesusjula parla marni Maajawu, “Ngaju marna kayan wanji yungujuwal pirlajangkawurti marnarla wanji yungany. Puju ngananguwurti pajirla mapunikarralany piyirntu, nyanarti pa wanji ngunawu. Puju yangka pirlajarriwu, pirlurr pa wanjirni ngunawu. Puju ngananguwurti pajirla wanjingurni mapunikarralany, kayan ngarta pirlurr nyantukura pujujarri.” Japirrynyala parla Jesusju, “Mapunikarralany ngan Maaja.”

²⁷ Marni parla Maajarlu, “Yuwayi. Mapunikarralanyjal marnangurla. Nyuntu man yangkarti Kurayij Kutkura walaku. Pirriyani manpangu Ngarpungurni kankarnimarrangungurni, yangka marnangulu pinalkarra ngunangani jarluwarlanyjangka.”

²⁸ Nyanartijangka wanyanurlakani Jesus Maajarlu. Kajalkajal pa yani Maaja mayarukarti. Parlipinyala ngajanyankura, yangkartiwarntingurni manyanangurla ngarrpirtimankarranya. Nyantu manyanangurla kurrarnani Jurujulumjangkawarntirly, jularni parla Jesus pirriyanujangka. Marni parla, “Purlka parlipangu pirriyani pinayungujuwal. Japirlyinya mangu nyuntuwu. Nyaku manta.” ²⁹⁻³⁰ Wali partalurni pa Mayiri turtanya wangkingarni, yanila manyanta Jesuskarti warntarirlal. Jesus pa warrarni karrinyani kirlingarni. ³¹ Jamurn palu nyanya Mayiri turtangujangka piyirwarntirly lungujangkawarntirly, wajilpinya palu. Kula Mayiri pa yantarla najikarti jintanga. Najinga palunyanta lungkarla nyanayirla, minyangurru manyanta Jesuskarti yani.

³² Wali pirriyani manyanta Jesusja Mayiri. Lapart parntawantinya manyanta jinanga kajalurni. Marnila parla lungukarrarlu, “Purlka. Puju man jarlu pirriyantarla, wanjirni pa ngunarla warrarni papaji ngajukura. Wulyukujirlala man nyuntungu.”
³³ Mayarujangkawarntirlu palu pirriwajilpinya wartangurni Mayiri, yangkala palu lungani, Jesusjula manya nyanya lungujangkawarnti. Munta yawiyjarrinyajaa luyur-marni mapunjinyangu. ³⁴ Japirlyinya manya Jesusju, “Wanyjurla manta yutukani pirla karrkin.”

Jangkumani palunyanta, “Pa. Pinakangku marnangulu.”

³⁵ Wali linyala Jesus. ³⁶ Kanarlanywarntirlu palu Jesus nyanya lungujangka. Marnila palurlanyanu, “Mapunparni kujala tapungmanani nganpayi minyarti pirlajangka.”

³⁷ Wali kanarlanywarntirlu palurlanyanu marni, “Nganpayiwarlany wulyukujirni mil jankajartijangka. Kula Lajuras nyanartijiliny wulyukujirla nganpayijiliny jankajarti-jiliny.”

³⁸ Yarnarni pa luyur-marni Jesus. Wali yanila najikarti. Jarlu palu yutukani najinga, pamarrpala palunyanta rukukani kirlingirri. ³⁹ Jesusju manya jinjinyinya. “Pamarr nyanarti rirripkangkalunyanta.”

Maajarlu parla marni Jesusku Lajuraskurarlu rimpingu, “Jarnngu pa jungkujpalany. Jarlu pa pirlajarrinya ngurwararnti kurrinykurriny.”

⁴⁰ Jesusjula parla marni Maajawu, “Yangkakatarangu jarlu jularni. Rukarni ngannyanta. Puju pajanurla mapunikarralany, nyaku man Ngarpukurajangka maya.”

⁴¹⁻⁴² Mapunparnila palu rirripkanya pamarr nganpayiwarntirlu, Jesusjula kankarral warpunyanya, Ngarpula parla japirlyinya. Marni parla Ngarpuwu, “Mapunparni marnangurla mapunikarralany. Pinakarrilany pajan nyuntungu, jangkumanany pajanurla. Minyartingurni jalarra pajilurla mapunikarrku piyirntu, nyuntungu pajan yiparni minyartikarti.”

⁴³ Nyanartijangka mayajinyangula papajani, “Lajuras turtangka. Palkangajarri.”

⁴⁴ Wali mapunparnila pirriyani Lajuras. Warrarni pa pajpajkarrpirnujanga ngujan-gurra warpiny miljarrjaa jinajarrjaa kurrapajarra nukarnini. Jesusju manyanangu marni, “Yulajpantalanta, wurna pa yanku.”

⁴⁵ Yangka palu Jesus nyanya wanjikujirnujanga Lajuras, wali pajangu palu mapunikani yangkartiwarntirlu Mayiri palu wajilpungani najikarti lungujangkarlu. Nyanartijangkawarntirlu palu mapunikani yangka Jesusju wulyukujirni nganpayi Lajuras. Nyanyala palu pajangu wanjikujirnujanga.

20

Jarti palurla nyanya Jesusku karrkinku

¹ Rakarrarlarni wiyikja pa jakarni Mayiri Miktilin najikarti pirlapurrukarti. Parlipinyala kirlingirri ngaamarnujangka. Nyanarti paljarr purlka rirripkangujangka pa marnparni karrinyani. ² Wali jamurn nyanya kirlingirri, mayarakartila tikirraparni Mayiri. Mapirrikarrajjarlarla pilangurla pirrilaparni. Kanarlany pa mapirrikarraji yini parla Pita, kanarlany pa mapirrikarrajiwarlany yangka Jesusju tapungmanani. Nyanartijarrarla pilangurla Mayiri pirrilaparni. Wali marnila pilangu, “Warawu. Yap kanya palu purlka ngalimpakura najingajangka. Ngurrra parliparla, wanyjarrarla partalu yutukani.”

³ Wali jamurn pilangu marni Mayiri Miktilintu, wurnarnila pila jakarni najikarti mapirrikarrajjarra. ⁴ Laparni pila pupuru. Wali nyanarti nganpayi mapirrikarrajiwarlany mayajinyangu manyanta turrinylaparni Pitanga. Kajalurni wantinyala najinga. Pita pa warrarni laparnani. ⁵ Wali Jesusku parla kijinyanya mapirrikarrajirlu najingajangkawu. Parlipinyala palya karrkintajangka Jesuskura. Ngajirtarni takurryanarla kaninykaniny. Warrarni pa karrinyani palkanga.

⁶ Wali nganpayi Jayimin Pita pa wartangurni pirrilaparni. Ngajirta pa lamajarrirla kirlingirri. Murtarni manyanta takurryani najinga pirlapururla kaninykaniny. Parlipinyala palya karrkintajangka yukarnani. ⁷ Palyawarlany Jesuskura jurlungajangka parla yukarnani pakulwarlany. Rulumapkujirnurla parla jarlu wanyjani.

⁸ Wali takurryanila manyanta nganpayi mapirrikarraji wartangurni Pitanga kaninykaniny. Karrkin ngajirtarni parlipungkarla wartangurnijangkarlu. Wali jarti nyangungurla parla mapunikani Jesusku wanjjarrinyujangkawu. Minyajal parla palyamipa yukarnani.

⁹ Wali jarlu pa wangki lani kurrumparla nganpayirlu puraputtu Jesus tikirwanjjarrinyupuru. Wali pila pinakarrinya wangki puraputkura. Yarnata ngajirta pila mapun

nginyjirrikarrarla yangkarti wangki jarlujangka mapirrikarrajibarraru. Nyanartikar-ramiparni pilarla mapunikani kaji pila palyamipa nyanya.¹⁰ Nyanartijangka tikiyanila pila ngurrakarti.

Mayiri Miktilintu Jesus nyanya

¹¹ Wali nyanartijangka Mayiri pilangurla wartapuranjarrinya nganpayijarrarla. Karinyani palkanga najinga marnpa. Lungani. Ngajirtarni takurryantarla kaninykaniny. Lungukarrarlurni parla kijinyangani najinga Jesusku.¹² Nyanyala pinya yinjiljarra kurriny. Kirrarnaninyirra pila kaninykaniny. Kuluwuj parpjarti pila wirrimmartarnani. Kirrarnani pilanyanta mangunga nyapartukarra Jesus yukarni. Kanarlany kirrarnani jurlunga. Kanarlany pa jinanga kirrarnani.¹³ Wali yinjiljarrraru pilarla marni Mayiriwu, “Marnin, nganajangka man lungana.”

Marnila pilangu Mayirirlu, “Yangka pajilu warntarnkarakanya ngajukura purlka. Ngajirta marnarla pinarri. Wanyjurla partalu yutukani.”¹⁴ Wali tikirkurnakwantinyala Mayiri. Parlipinyala Jesus. Wartangurni manyanta karrinyaninyirra. Ngajirtarni pa nginyjirrikarrarla Jesus. Warrarni pa kanginypongani.

¹⁵ Nyanartijangka Jesusjula parla marni Mayiriwu, “Marnin, nganajangka man lungana. Ngantuwu mangurla muwupungana.” Mayirirlu nganganyanya. Kularni yangkarti nganpayi warrkammayin nyanartikarrajai. Ngajirtarni nginyjirrikarrarla Jesus.

Wali Mayirirlu parla marni, “Nyuntungu partan warntarnkanya. Julaji. Wanyjurla man yutukani. Wali nyanartijangka puju pajin julawu, yanungurla marna warntawu.” Kujartikarra parla marni Mayirirlu.

¹⁶ Wali Jesusju parla marni Mayiriwu, “Mayiri, nyakaja.” Mayirirlula manyanta warppunyanya, nginyjirrikanila.

Marnila parla Mayirirlu, “Rapuni.” Nyanarti wangki Mayirirlu parla marni Juwu-jwartiktura. Kayanparni wangki parlipa julalany pinayungujuwal.

¹⁷ Nyanartijangka parntawantinya manyanta jinanga Jesusja, tarrpartarnila jina Mayirirlu. Marnila parla Jesusju, “Ngajirta ngajan tarrparta. Warrarni. Ngajirta marnanyanta tikirrwantirla kankarral Ngarpukarti. Yanku manyanangurla mapirrikarrajawarntikarti ngajukurawarntikarti. Julawula mannyanangu minyarti wangki ngajukurajangka. Kankarral marnanyanta yanku Ngarpungkurra ngajukurarlurra, nyurrawarntiwupurrupuru manyirrangu mapirri.”

¹⁸ Wali Mayiri Miktilin mayarukarti yani. Mapirrikarrajawarntiwu manyanangu jularni. “Ngalimpakura purlka marna nyanya.” Yarnarni Mayirirlu manyanangu marni nyapartukarra parla Jesusju wangki yinya.

Mapirrikarrajawarntirlu palu Jesus nyanya

¹⁹ Karuwarrajarti wiyikja nyanartikarrarni manyanangurla pirriyani Jesus mapirrikarrajawarntirla mayarurla kaninykaniny. Jarlu palurlanyanu rukukani kiyijawurlu tuwawarnti, yangkala ngartalu pirriyanta Juwujwarnti majawarnti pungujuwalwarnti. Rayinjarrinyani palunyanangurla mapirrikarrajawarnti Juwujwarntirla. Wali takur-ryanila manyanangurla Jesus. Takurryanangurla manyanangurla jatparamarni kaparn. Marnila manyanangu, “Pirriyani marnanyirrangurla.”²⁰ Wali jirimartarnila manyanangurla Jesusju kurrapajarrajaa ramarra. Nyanyala palu mapirrikarrajawarntirlu limiwarnti kurrapajarrajaa ramarrarla. Nginyjirrikanila palu Jesus. Makijar-rinyala palu yangka palu purlka nyanya.

²¹ Wali jularnila manyanangu Jesusju, “Wirriya nganta nguniny.”

“Yu,” marni palurla.

Jularnila manyanangu, “Ngajukurarlul Ngarpungu paja yiparni nyurrawarntikarti. Wali kirlingalparni marnanya nyurrawarnti yipalany ngurrawarlany ngurrawarlany. Wangki mantanyanangu takijulawu.”²² Wali rangmarnungurla manya puwumarni Jesusju mapirrikarrajawarnti. Marnila manyanangu, “Pirlurr Ngarpukurajangka marnanya yungany. Nyurrawarntirla manyirrangurla ngunawu.”²³ Puju mantarla malku piyirku nganawurti yakurryakurr wajapungupuru, kujartikarra mantarla malku, ‘Ngarpungu mantarla wajapungurla rukarni yakurryakurr nyuntukura.’ Wali mapunparni manyanangurla wajapungurla rukarni Ngarpungu. Yarnata puju mantarla takingu malku piyirku nganawuwurti, ‘Ngarpungu ngajirta mantarla wajapungurla rukanyjarla yakurryakurr nyuntukura.’ Wali mapunparni Ngarpungu ngajirta wajapungurla rukanyjarla.”

²⁴ Wali nyanartijangka Jesus manyanangurla yap yani mapirrikarrajawarntingurni. Wartapuranjarrinyala manyanta Jesusja nganpayi mapirrikarraj Tamij. Yiniwarlany parla ngunangani Titimaj. ²⁵ Jamurn pirriyani Tamij, marnila palurla mapirrikarrajawarntirlu, “Purlka ngalimpakura marnalu nyanya.”

Wali Tamijju manyanangurla panyopyinya. Marni manyanangu, “Yangka kaji marna nyaku kurrapajarra limijarti parnpungujangka, yangka marna kurrapajarra paly-manku, nyanartila marnarla mapunikarrku Jesusku wanjijarrinyujangkawu. Yarnta yangka marnanyanta kurrapa takurryyanku ramarrarla liminga Jesusja nyanartikarrala marnarla mapunikarrku.”

²⁶ Wali wiyikwarlanya Jesus manyanangurla pirriyani mapirrikarrajawarntirlu, yangka kaji pujurni palu kirrarnani mayarurla. Rukjarti palurlanyanu martarnani. Tamij manyanangurla mapirri kirrarnani. Takurryyanungurla manyanangurla Jesus jatparamarni. Marnila manyanangu, “Yu. Ngaju marnanyirrangurla pirriyani.”

Wali yijingkanya manyanu Jesusju. ²⁷ Tamijku parla marni panyopungujangkawu, “Palymantaja kurrapajarra. Palymanungurla nyakaja limi. Yarnta talmanungurla takurryyantajarla kurrapa ramarrarla. Ngajirta ngajankurla panyopunganta. Mapunikarrkuwurti pajankurla.”

²⁸ Wali marni parla Tamijju Jesusku, “Yu. Nginyjirrikarralany marnanta. Purlkajal pajin. Kutjal pajin.”

²⁹ Jesusjula parla marni Tamijku, “Mapunikani pajanurla nyangujankarlamipa. Ngajirta pajan mapunikarrarla jarlu. Yangka pajan millu nyanya, wali nyanartila pajan mapunikarralany. Ngarrurtajarrinyala pajin. Karlpurwarlanyju piyirwarntirlu pajilu murtarni mapunikarrku nyangujajirtajangkarlu. Kayan ngajalu nyaka millumiparni, yangkala nyantuwarntirlu pajilu mapunikarralanywurti. Wali ngarrurtajinyangu pajilu nguniny.”

³⁰ Wali mapirrikarrajawarntirlu palu nyanya Jesus wulyukujirnanujuwaljaa jurramanujuwal. Millu palu nyanya warrkamjangka. Ngajirta marna pujurni lantaranla minyayirla kurrumparla, nyapartukarra Jesusju wulyukujirnanu mimijangkajaa pirla manyanangurla jurramanani. Nira pa warrkammarnani Ngarpukura, ngurrrpa kujawurlurra.

³¹ Minyayirla kurrumparla nyangungurla manta mapunikarrku Jesus. Nginyjirrikarrkula manta Jesus yangkarti yiparnujangka Ngarpukura, yini palu julalany Kurayij. Yarntarni manta nginyjirrikarrku Kutkura walaku. Yangka manta mapunikarrku, wanjila manya yungku kujawurlurra Jesusju.

21

Kanarlanywarntirlu palu Jesus nyanya

¹⁻⁴ Wali nyanartijangka palu kayirrara yani mapirrikarrajawarnti Kalalikarti. Wali yiniwarlany parla ngapa nyanarti Tayipiriyij. Mapirrikarrajawarnti palu yani yinijartiwarnti Jayimin Pitajaa Tamij Titimajjaa Nataniyal. Wali minyarti nganpayi Nataniyal pa tawunjangka Kayinakarracijaa Kalalikarraj. Mapirrirni pila yani kurriny walakujarra, nganpayiwu Jipitiwu pilarla. Yarnta kurrinywarlany mapirrikarrajijarrawarlany. Wali warriyanungurla palu kirrarnani.

Wali nganpayirlu manyanangu marni Jayimin Pitangu mapirrikarrajawarntiwu, “Kapikarti marna yanku.”

Karlpurwarlanyju palurla marni, “Yanku marnangulurla mapirri.” Wali jakarnila palu pujurni. Yanungurla palu parayani ngurtinga ngapakarrajirla. Jamurn purangu karla takurryyanani, nyanartikarra palu jakarni. Wali wamarn ruwarraruwarrakangani palu langkunawurra kapi warntarnupurru, nyanartikarrarni pukanyja purlka kakarara. Ngajirtarni palu kapi warntarla. Marlalparni.

Nyanartijangka Jesusju manyanangurla kalarawantinya yarntarni mapirrikarrajawarntirlu. Jamurn purangu kakarra pirmarnani, nyanartikarra pa Jesus karrinyani ngapanga riringki. Nyanartiwarntirlu mapirrikarrajawarntirlu ngajirta palu nginykirrikarrarla. Kula nganpayiwarlanyparni. ⁵ Japirlyinya manya, “Wayila manta kapi warntarni piyirwarnti.”

Jangkumanila palu, “Marlal. Jarti marnalu ruwarraruwarrakangani.”

⁶ Marnila manyanangu Jesusju, “Tarrapungkalurla langkunawurra kujangkurra. Nyanartijangka kapila manta warntawu.” Wali tarrapinyala palurla. Kapila palu pajajinyangu warntarni. Nyanartijangka jartila palu jatpanani. Patkanyjirnanu manyanangu kapingu pajangu langkunawurra.

⁷ Wali layingu parla marni Pitawu, “Nyaka. Nyanarti purlka parlipangu karrinyana.” Wali kujarti parla marni yangkartirilu nganpayirilu yangka Jesusju tapungmanani. Wali wangki pinakarrinyurla Pitangu manyanu yutukani mana jaat partalpartal. Jarlu pa warrkammarnani jaatngajirtajawurlu. Nyanartijangka wurnarnila jartakparni ngapakarti ngurtugurni. ⁸ Ngurti ngapakarraji ngajirta pa marri karrinyantarla. Rirringkirlarni yarr marnparni karrinyani. Kanarlanywarnti mapirrikarrajiwarnti palu wartangurni yani ngurtijartirni rirringkikarti. Langkunawurra palu ruwarrakangani kapiwarntijarti. ⁹ Nyanartijangka palu jupantinya mapirrikarrajiwarnti. Wurnala palu yani rirringkikarti pulparrkarti. Wali nyanyala palu warlu manyjirnaninyirra. Kapiwarnti palu nyanya pirrkinga, manyjirnanani palu warrarni. Rapuwarnti mapirri palu warlunga rirringki yukarnani. ¹⁰ Wali Jesusju manya ngarntikanya, “Kapi kangarnilu mirnu ngajukarti yangka manta warntarni.” ¹¹ Wali ngurtikartila tikirrakarni Jayimin Pita. Kurtajpanila langkunawurra, ruwarrakanyala rirringkikarti kapi pajajarti. Kapiwarnti purlkapurlka pajajinyangu palu ngunangani 153. Yangka kapiwarnti pajajinyangu palunya warntarni, langkunawurra ngajirtarni palu langkirmantarla kapingu. Wulyuwulyurni pirrikanya.

¹² Nyanartijangka Jesusjula manyanangu marni, “Yanarnilu. Jarlu kuyi pukarrjarrinya. Ngalkurlipa.” Wali palu nginyjirrikani. Ngajirta palu yarnta japirlyungkarla, “Ngana man nyuntu.” Mulkarra palanta ngunangani japirlyungupurru tumaj manyanangu purlka.

¹³ Nyanartijangka rapuwarntila manya warntarni Jesusju, yinyala manya. Yarnarni kapiwarnti manya yinya. ¹⁴ Wali nyanartikarra Jesusju manyanu wanjijarrinyujangkarlu kalarakujirnanani mapirrikarrajiwarntirila. Jarlu manyanu kalarakujirni kurrinymirri.

¹⁵ Nyanartijangka jamurn palu kapi ngarni, wurnajarrinyala palu Jesusjaa mapirrikarrajiwarnti. Wali Jesusju parla japirlyinya Jayimin Pita wurnanga wurnangarni, “Jayimin, Junkura, ngurtpalany ngajin ngajuwu. Kuyungurla ngajirtaparta. Kuyungurla manurla ngurtpalany kapiwu, kapi man warrkammarnanku.”

Wali Pitangu jangkumani, “Ngajirta. Pinarri pajin ngajuwu. Wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusju parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirnwarnti yangka pajanta waangany.” ¹⁶ Yarnarni Jesusju japirlyinya, “Jayimin, Junkura, ngurtpalany ngajin ngajuwu.”

Marnila parla Pitangu, “Yu. Pinarri pajin ngajuwu, wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusjula parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirnwarnti yangka pajanta waangany.” ¹⁷ Yarnarni Jesusju parla marni Jayiminku, “Jayimin, Junkura, wulyumalany ngajin.”

Wali Pita pa yawiyjarrinya kaji Jesusju parla japirlyinya yarnarni kirlingalparni. Marnila parla Jesusku, “Yu, nyuntu man pinarrijinyangu. Wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusju parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirnwarnti yangka pajanta waangany.” ¹⁸ Wali Jesusju parla takijularni Pitawu, “Minyarti wangki marnangu mapun marnana. Yangka man jarlu ngunangani pingkayi, kuluwuj manyanu yutukanani wurnapurru, nyanartijangka man yanani kujangkurraraja yangka manurlanyanu kurajpungani nyuntungu. Ngajirta manta ngananguwurti lamakujirnantarla. Yarr man yanani nyuntukurarlal. Kaji yangka man walimpa purrkujarriwu, nyanartikarra manyanu kurrapajarra jirimartawu. Karrpiwula mantalu rupjawurlu. Wali ruwarra mantalu kangku ngurrakarti kanarlanykarti. Ngajirta mankurla wirriya nguna. Parnkapunganku man nyanarti ngurrara.”

¹⁹ Kujartikarra parla Jesusju marni Pitawu. Pinayungani wangki nyapartukarra Pita walimpa pirlajarriwu. Piyirnwarntirilu palu tartpartarnurla pungku pirlawurra. Wali Ngarpula palu kajalkajalkujirnananku piyirnwarntirilu kanarlanywarntirilu tumaj Pitangu Jesuskura wangki mapunikanani yangka parla ngunangani jamurnku pungupurru. Nyanartijangkarlu Jesusju parla Pitawu marni, “Nyuntungu pajan jartamananku.”

Layi nganpayi mapirrikarraji

²⁰ Wangkiwangkikarra pila yanani Jesusjara Pita. Wali nyanartijangka ngalaramarnila Pita. Nyanyala nganpayi mapirrikarrajiwarlany wartangurni pilangurla yanani. Yangkarti nganpayi yangka Jesusju tapungmanani. Nyanarti manyanta marnparni karrarnani Jesusja, yangkartikarra Jesusku parla jamurnjamurnjarrinyani tarpartarnupurru. Japirlyinyala parla kujartikarra, “Purlka, nganangu piyirntu manta pirtinyikarrku.” Wali nyanartirni mapirrikarraji pilangurla wartangurni yanani. ²¹ Nyangungurla parla marni Pitangu, “Purlka. Yangkarti pajin jularni ngajuwu

pirajarrinyupurru. Nyapartujarriwu nyanarti yangka parlipangurla wartangurni yanana.”

²² Marnila parla Jesusju, “Kunyungurla nyanarti nganpayi ngunanganku wanji kaji yangka marna tikirrwantiwu. Kunyungurla marna pirriyanku wartangarra. Wali nyanarti, nyantukura parla wanji, ngajirta nyuntukura. Nyuntungu pajin mapunikarrku ngajuwu.”

²³ Yangka Jesusju parla minyarti wangki marni, mapirrikarrajawarntirlu palurlanyanu marnani, “Nganpayi nyanarti kayan ngarta pirlajarri. Julalany palu, ‘Wanji pa kujawurlurra ngunawu.’” Minyarti wangki palunyanangu marnani piyirnwarlanyku kayanggurla kayanggurla Jesuskurawarntirlu. Wali makarn palunyanangu marnani. Ngajirta palu wangki Jesuskura taki pinakarrinyantarla. Jesusju ngajirta parla manyjarla wangki ngunangupurru kujawurlurra wanji. Marni parla nyantungu kujarti, “Puju marnarla wulyumalany nyanarti wanji ngunangupurru kitangarni marna tikirrwantiwu, wali nyanarti, ngajungu marna kurajpungku, ngajirta nyurrawarntirlu.”

Mapirrikarrajirlu lan i kurrumparla wangki mapun

²⁴ Wali nganpayirlu yangka palu marnani wangki wanji ngunangupurru, nyantungu marni minyarti wangki Jesuskurajangka. Yarnta kurrumparla lan i. Wangki minyarti lanujangka mapunjinyangu nguniny, ngajirta wapal. Pinarri parliparla mapunku.

Jesusja wartangurni piyirwarnti Ngarpukurawarnti

¹⁻² Jarlu marnangu lani mirlimirliwarlany ngajungu Lukju yiniwu Jiyapulijku, nyapartukarra Jesus kitpungani, Jesusju manyanangu jularnani wangki Ngarpukura. Wali marnangu jularni Jesus nyapartukarra pirlajarrinyajaa nyapartukarra wanjijarrinyajaa nyapartukarra kankarralkujirni Ngarpungu.

Wali kurajpinya manya nyanartiwarnti piyirwarnti pajilwarnti pajajangka mapirrikarrajawarntijangka. Larrkujirni manyanangurla Jesusju takingu nyapartukarra palu ngunawu wartangurni. Pirlurru Ngarpukurajangkarlu mayakujirni Jesus nyanartila manyanangu Jesusju jularnani wangki kurajpungujangkawarntiwu.

Yangka manyanangurla piyirwarntirla larrkujirni jarlurni Jesusju pikawurra, nyanartijangkala Ngarpungu kankarralkujirni.

Yarntarni marnangu tikirjulawu wangkiwarlany, ngajungu Lukju yangka Jesus wanjijarrinya pirlajangka. ³ Pajangalmirri manyanangurla pirriyanani Jesus yangkarti pirlajangka. Mapunwurrajinyangu palu nyangani karrkin piyirwarntirlu. Pirripirriyanani manyanangurla warraja mapunwurra, walila palurla mapunikanani. Ngajirta palanta panyungantarla. Pinarrijarrinyala palurla Jesusku, mapunjinyangu kujala wangi. Takijularnani manyanangurla Ngarpu parlipangu purka nguninyu.

Wali tikitikiyanani manyanangurla ngurrawarnti 40, kitangarni yapyani walimpawarlany. ⁴ Yangka manyanangurla Jesus warrarni ngunangani, lamakujirni manya piyirwarnti nyanartiwarnti. Marni manyanangu Jesusju, “Kirranyjalu lama mayarurla Jurujulumja. Jurumantalurla, pirriyanku manyirranguru Pirlurr Ngarpukurajangkarlu. Jarlu marnanyirranguru jularni, Ngarpungu manyirranguru yipawu Pirlurr nyantukurajangka. Jurumantalurla Jurujulumja.”

⁵ Yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Ngapangakujirni manya nganpayirlu Juntu piyirwarntijaa marninwarnti. Ngapapurula palu nguja piyirn, turtapinyala palu. Nyanartijilinyju manya rukukarrku ngapajilinyju Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. Ngarpungu manyirranguru yipawu Pirlurr nyurrawarntiwu, takurryanku manyirrangurla. Ngurrawarntirla murrkurnta manyirrangurla pirriyanku.”

Jesus pa kankarralkujirni Ngarpungu

⁶ Wali nyanartijangka Jesus manyanangurla ngunangani kanarlanywarntirla piyirwarntirla nyantukurawarntirla pajilwarntirla. Marni palurla Jesusku, “Japirlyungku marnantalu. Nyuntu marnanpangu purka. Jarlu parlipangulu ngunangani kajalkajalwarnti kilakiwarnti ngalimpakurawarnti. Jalarra marnanpanya nyuntungu kajalkajalkujiwu nganampa jirnajangkawarnti, nyapartukarra parlipangulu ngunangani ngalimpakurawarnti kilakiwarnti jarlu kajaluwarlany.”

⁷ Wali marrkukani manya wangkijawurlu. Marni manyanangu, “Ngarpu parla pinarri nyantumipa. Kajalkajalkujirnipurru parla nyantu pinarri Ngarpu, nyapartukarra nyantungu kajalkajalkujiwu piyirn. Pinarri parlipangu nyantumipa nyapartukarra parlipa ngunanganu. Kunyungurla parlipanya jalarra kajalkajalkujiwu, kunyungurla walimpa. Ngurru pa mantarla ngunanganu kajalkajalkujirnipurru.”

⁸ Yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Pirriyankujal manyirrangurla nyurrawarntirla Pirlurr Ngarpukurajangka. Takurryankula manyirrangurla, mayakujiwula manya. Nyanartijangka pajinta wangkijarti ngunawu. Jakuljulawu mantanyanangu piyirwarntiwu kanarlanywarntiwu ngajukurajangka wangkijaa ngaju marnanyirrangurla ngunanganani mapirri. Julawu mantanyanangu piyirku Jurujulumkarrajawarntiwujaa Jutiyakarrajawarntiwujaa Jimariyakarrajawarntiwu. Nyanartijangka wapalkarrawu mayaruwarlany mayaruwarlanyjangkawu marrijangkawarntiwu mapirrirni mantanyanangu julawu.”

⁹ Wali Jesus lamajarrinya wangkijangka marnujangka, Ngarpungula pa kankarralkujirni nyantukurakarti ngurrakarti yini yapinkarti. Warrpunyangani palu kankarral piyirwarntirlu Jesus manyanangurla turtangkanya tampirni kankarral. Jesus palu yayikanani, tuwumarnani Jesus kankarral. Ngarpungu kangani. Yurnturr manyanta rukulaparni Jesusja. Yarntawarlany jartila palurla nyanya, yurnturrula pa ranyjikujirni.

¹⁰ Wali warrarni palu warrpunyangani yalkirirlurra. Karrinyani palu kankarraljarti mil. Kurriny pila marnpa kalarawantinya murtarni piyirjarra, parpjarti mana pila wirrimkangani kuluwuj nyanartijarra yiniljarra. ¹¹ Marnila pilanyanangu piyirwarntiwu Kalalikarrajawarntiwu, “Nganapurru manta warrpunyangana, kankarraljarti mil

manta karrinyana. Jesus pa jatpanurlakanya Ngarpungu yapinkarti nyurrawarnti-jangka. Walimpa pirriyanku narangalparni, minyartijiliny yapyani kankarral, narangalparni tikiyanku.”

¹² Wali Jurujulumngurni kakarra palu karrinyani pamarra yininga Yalipjartirla. Ngajirta marri, yarr marnpa. Wali wurnajarrinyala palu karla Jurujulumkarti. ¹³ Pirriyani palu ngurranga Jurujulumja. Takurryananila palu mayarurla nyantuwartikurarla. Kayanta palu pajilwarnti kirrarnani yinijartiwartnti minyartiwartnti nganpayiwarnti,

Pita

Jun

Jayimji

Yanturu

Pilip

Tamij

Paratalamiyu

Maju

Jayimjiwarlany juku parla Yalpiyajku

Jayimin, ngajirta Pita. Jayiminwarlany minyarti. Yinijarra kurriny palu jularni Jayiminjaa Jaluti.

Jutaj, ngajirta yangkarti Jutaj. Kanarlany pa Jutajwarlany. Ngarpu nyantukura yini parla Jayimji.

¹⁴ Wali japirlyungani palurla Ngarpu. Kayanta palu kirrarnani mayarurla mapirrikarrajawarnti nganpayiwarnti, yarnta marninwarnti ngamaji Jesuskura mapirrirni yini parla Mayiri, yarnta Jesuskurawarnti ngajawarnti. Wali jutungu palurla japirlyungani Ngarpu.

Jutajju manya wanyjani, nganpayiwarlany pala palu warntarni

¹⁵ Wali nyanartijangka warryani palu piyirnwarntijaa marninwarnti mayarurlurra Jesuskurawarnti paja. Miyitingja palu kirrarnani paja piyirn 120. Nganpayi Pita pa turtapinya wangkijarti.

¹⁶⁻¹⁷ Marni manyanangu Pitangu, “Ngajukurawarnti jarntuwarnti Jesuskurawarnti, pinakarrilu. Yangkarti nganpayi Jutaj yangka Jesusju kurajpinya warrkampurru nyantukurapurru. Kula warrarni parlipangurla ngunangantarla ngalimparla, yarntala parlipanya wanyjani Jutajju. Nyanartijangkarlula pinakanya manyanangu Jesus tartpartarnupurru, yangkartila palu tartpartarni.”

¹⁸ Wali pamarr palurla Jutaj yinya Jesus pinakangupurru. Kanyala parlanyanu pamarr Jutajju, yinyala parla nganpayi. Payamkujirni manyanta ngurra nyanarti, nyantuwula parla nguja Jutajku. Wali nyanartijangkala Jutajju manyanu kurntayi parlipinya. Parayanungurla manyanu tarrjakkujirni rup kangkurulla karrartarlu. Nyanartijangkala pujujarrinya wanji. Wantinyala kaniny pirla. Murtarnila purljukkarni munta, jilpirti pa palkanga nguja. ¹⁹ Jurujulumkarrajawarntirlu palurlanyanu jakulkangani, Jutaj pa pirlajarrinya yangkarti mapirrikarrajijangka. Yini palu jartikanila ngurra Jutajkura yini ngurra pirlajarrinyujangka.

²⁰⁻²² Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Yangka parlipa nguja 12 jarlu, kanarlany pa ngangayani Ngarpungurni Jutaj. Kanarlany parlipa warntawu nganpayiwarlany, yarnta parlipa turtukjarriwu, yangka parlipa jarlu nguja. Kujartikarra parlipangu jarlu takijularni kurrumparla. Wali lani layingu nganpayirlu nyapartukarra layi pa pirlajarriwu, wali nyanartijangka palu kurajpungku layiwarlany. Yangka parlipa kurajpungku nganpayi layi nyanartijangka yangka Jesus nyanya wanji turtapungujangka.”

Yarntarni manyanangu marni Pitangu pinalkarrarlu warntarnupurru piyirnwarlany, “Ngalimpajiliny 12jiliny parlipa kurajpungku. Wali nganpayirlu Juntu manya ngapanagakujirnani piyirnwarnti kajaluwarlany, nyanartijangkala pirriyani Jesus. Mapirrikujirnila parlipanya Jesusju. Jartamani parlipa Jesus ngalimpakura purlka. Nyanartikarra parlipanyanta lapantinya Jesusja, wali kitangarni parlipanya Jesusju wanyjani. Jesus kankarralkujirni Ngarpungu. Wali piyirn parlipa kurajpungku ngalimpajiliny-parni yangka parlipangurla kirninyja ngunangani mapirrikarrajawarntirla. Wali muwupungkurliparla nganpayiwu.” ²³ Nyanartijangka kitangarni palupinya parlipinya kurriny nganpayijarra yinijarra Jawujapjaa Majayaj. Marnani palurlanyanu, “Kunyungurla parlipa Jawujap kurajpungku, kunyungurla Majayaj. Wali japirlyungku parliparla Ngarpu. ²⁴⁻²⁵ Nyantungu parlipangu takijulawu yinijartijarra. Layi parlipangu kurajpungku Ngarpungu, warrkampala parliparla yungku Jutajkura.”

Wali purayimarni palupilangulu. Marni palurla Ngarpuwu, “Nyuntu man pinarri, kayan marnanpangu. Nyuntungu marnanpanya nyangany. Kayan ngarnangulu

ranyjiwanti. Minyarti marnantalu japirrmanany nyuntu jarntungurru. Nyuntuungu marnanpanya yungku piyirn layi kurajpungurla. Kurrinyku marnantalurla japiirlyungany minyartijarrawu nganpayijarrawu yinijarrawu Jawujapkujaa Majayajku. Wanyjarra marnanpanya yungku yinijarti layi nganpayi.”

Yarntarni palurla marni Ngarpuwu, “Jarlu pa ngangayani nganpayi Jutaj. Ngurru marnalurla wanyjurlaparta nguniny. Kunyungurla manyanu kujikani. Nganpayi-warlanyju kayantu parla kangku warrkam Jutajkura. Wayila marnanpanya yungku nganpayiwarlany warrkammayinwarlany.”

²⁶ Wali nyanartijangka pamarjarra yinijartijarra palupinya yutukani. Ngarpungu kurajpinya pamarr layi, nyanyala palu Majayajkura pamarr. Nyanartila Ngarpungu kurajpinya nganpayi Majayaj warrkampurru. Wali nganpayi nyanarti manyanangurla kinninyani mapirrikarrajawarntikarti pajilwarntikarti. Yarntarni palu ngunangani 12.

2

Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla takurryani

¹⁻² Nyanartijangka palu Jesuskurawarnti nukarni kurrarnani kayanta mayarurla kaninykaniny, yangkala manyanangurla kankarnimarrangu pirriyanani wangkirirri-jarti walypajilinyarni purlkajilinyarni. Pinakarrinyala palu walypajiliny rangkur-marnani.

³ Nyanganila palu tili ngalyukngalyukmarnani. Kula warlurni. Wali taawantinyala manyanangurla nukarni tiliwarnti. Ngurrujarra ngurrujarra manyanangurla tili taawantinya. ⁴ Pirlurrula Ngarpukurajangkarlu manyanangurla takurryani mapunjinyangu, juntumanila manyanangurla, wangkijartikujirnila manya. Wangkila palu marnani kanarlanywarnti wangkiwarnti. Ngajirta palu wangki marnan-tarla jarlu yangkartiwarnti wangkiwarnti, jipinywarlany palu marnani wangki.

⁵⁻¹¹ Wali nyanartijangka palunyanangurla warrlaparni, yalartingurni yalartingurni palu pirripirriyani pinakarrinyupurru. Karrartajarrinya palunyanangurla wangkiwarnti-tirla yangka palu paja marnani kujangkurrajarra. Kanarlanywarntirlu palurlanyanu nginyjirrikanani wangkiwarnti marrijangkawarnti. Japiirlyungani palurlanyanu nyan-tuwarntirlu karrartarlul, “Nyangurlajangka wangkiwarnti minyartiwarnti. Nganangu manya pinayinya. Yangkakatarlipa Kalalikarrajimipa. Marrijangkawarntirlu marnalurlanyanu nginyjirrikaralany ngalimpakurawarnti wangkiwarnti jarntuwarnti marnanpangulu marnana. Marnana palu, nyapartukarra Ngarpu nguniny mayapari. Nyanarti palu marnana wangkiwarntiwarlanyngurni.”

Nyanartiwarnti nganpayiwarnti palu juwujwarnti marrijangkajinyangu ngurrawar-lany ngurrawarlanjangka kurlampaljangka kakarrampalkarrajai kayirrapaljangka karlampalkarrajai. Wali kajalurni palu pirriyani, jirnala palu pinakarrinya wangkiwarnti nyanartiwarnti marnujangkawarnti. ¹² Purpurmarni palu, nyanartila palunyanu japiirlyungani, “Nyapartujangka palu marnana. Nyapartukarra parlipanyalu pinayun-gana minyartiwarntirlu piyirwarntirlu. Minya palu marnana wangkiwarnti paja.”

¹³ Wali kanarlanywarntirlu palu jingkierti warralpungani, “Yarr palu wangarta marnana ngapajangka.”

Pitangu manyanangu marni pajawu pinakarrinyanujangkawarntiwu

¹⁴ Wali nyanartijangka Pita turtapinya. Jesuskurawarnti pajilwarnti kanarlanywarnti palu 11 mapirriini ngunangani. Karrinyungurni manyanangu marnaninyirra Pitangu mayajinyangu. Jirrikirlikanani manyanangu jarrakparnaninyirra. “Piyirwarnti jarntuwarnti, pinakarrilu. Kanarlanywarnti manta pirriyani marrijangkawarnti, kanarlany-warnti manta Jurujulumkarrajawarnti. ¹⁵ Minyartiwarnti piyirwarnti ngajirta palu wangarta marnana ngapajangkawarnti. Nyurrawarntirlu mantanya nyangany kularni palu wagtartarni malany wangki nyanarti, minyartirni manpangu pirriyani Pirlurr Ngarpukurajangka. Ngapa pa ngarnupurru wangartawurra karuwarrajarti. Ngajirta kujarti. Jalarra parlipangu kumantajarti.

¹⁶⁻¹⁷ Kujarti manta pinakarrilany marnujangka, yangka manyanangu Ngarpungu jar-luwarlany marni pikawurra ngalimpakurawarntiwu kilakiwarntiwu, nyanartijangkala puraputtu parlipangu lani kurrumparla ngalimpawu pinalkarrapurru. Ngarpungu manyanangu marni, “Yangka ngurra kutajarriwu, kujartikarra marnanyanangu yipawu Pirlurr ngajukurajangka piyirwarntiwu nukarniwu ngajungu Kuttu. Julawu palunyanangu wangki ngajukura jirnajangkawarntirlu piyirwarntirlujaa marnin-warntirlu. Pingkayiwartirlu palu nyaku winkirrijilinyarni. Purrukuwarntirlu palu winkirrmananku.”

²²⁻²⁴ Yarntarni wangkiwarlany manyanangu marni Pitangu, “Nganpayi yangkarti Jesus Najuritkarrajai Kuttu yiparni takingu. Warrkammarnani minyayirla parlipangurla

ngalimparla, nyanyala manta nyurrawarntirlu. Nyanya manta yangka warrkammarnani Ngarpukurajawurlu mayangu. Wali pirlakujirni manta nyurrawarntirlu, tumaj ngajirta mantanya lamakujirla nyanartiwarnti kulipariwarnti, nyurrawarntirlu manta Jesus pirtinyikani pungupurru, ngajirta mantanyanangu jarmarnantarla. Yijingu mantanya martarnani. Wali tarnikanila palu kankarni mananga, wangi pujujarrinya manangarni, yangkala Ngarpungu wanjikujirni. Jarti pa pirlangu tarrpartarni. Yulajpani pa Ngarpungu. Ngarpu parla pinarri nguja jarluwarlany, pungku palu Jesus nyanarti. ²⁵⁻³² Mapunparnila yiparni kankarnumarrangu pirlajarrinyupurru. Mapunparni wanjikujirni Jesus Ngarpungu, yangkala marnalu nyanya mapirrikarrajawarntirlu nganamparlu. Kujarti manyanangu jarluwarlany Kuttu jularni ngalimpakurawarntiwu kilakiwarntiwu, nyapartukarra Jesus pa tikirr wanjikujiwu Ngarpungu.

³³ “Nyanartijangka kajalkajalkujirni Jesus Ngarpungu. Jalarra manyanta Ngarpunga kirralany yapinta mayakarti. Ngarpungu purllakujirni, kirrarnukujirnila mayakarti, purllaka nguniny Jesus. Nyanartijangka Ngarpungu manyanta yiparni Yesusja Pirlurr nyantukurajangka. Jesusjula manpangu yiparni Pirlurr Ngarpukurajangka. Wali pirriyani manpanyarla Pirlurr Ngarpukurajangka, wangkijartikujirni manpanya. Nyanartijangka marnalu marnaninyirra. Wali nyanartirni wangi manta jalarra pinakarrinya kayanparni nyurrawarntirlu. ³⁶ Jesusjal yangkarti purlla kajalkajal. Kajalkajalkujirni Ngarpungu, yiparni pa nyantukurajangka kajalkajalparnila manta pirlakujirni nyurrawarntirlu.” Wali tarruru manyanangu marnani Pitangu.

³⁷ Wali Pitakurajangka wangkijangka palu purrrpurrmarni. Munta palu yakurrjarinya. Marni palunyanangu Pitawujaa kanarlanywarntiwu pajilwarntiwu. Japirlyinya palunya, “Nyapartujarriwu marnalu.”

³⁸ Pitangu manyanangurla jangkumani, “Walijal. Kurnakwantiwujal manta jalarrarni. Ngapangakujiwula marnanyalu. Jesuskurawarnti manta ngunawu, ngapangakujiwu marnanyalu yininga Yesusja. Julawu marnanyalu Jesuskurawarnti. Wajapungkula manyirrangurla yakurryakurrjangka. Rukalkula manyirrangurla yakurra Ngarpungu. Nyanartijangka manya yungkula Pirlurr nyantukurajangka. Takurryankula manyirrangurla Pirlurr Ngarpukurajangka, juntumankula manyirrangurla. Yiji manya Pirlurr yungku, ngajirta purtayan. ³⁹ Jularni parlipangu Ngarpungu jarlu. Yipawu parlipangu yangkarti Pirlurr Ngarpukurajangka Juwujwarntiwu nukarniwujaa yapajirnanyanunguwarntiwujaa kanarlanywarntiwu marrijangkawarntiwu, yangka parlipangu kurajungany Ngarpungu.”

⁴⁰ Wali ngajirta nyanartimipa wangi, kanarlany wangi mapirri manyanangu jularnani Pitangu, mapunwurrainyangu pinakarrinyangu. Lirrkarnpungani manya wangkijawurlu nyanartijawurlu, “Pinakarrilu. Kujikani mantanyanu Juwujwarntirlu Jesus pirlakujirnujankarlu. Yangkarti manta pinakarriwu yangka mantanyanu kujikani. Wali partalurni manta Ngarpukarti kurnakwantiwu.”

⁴¹ Nyanartijankarlu palu minymani wangi Pitakura pajangujinyangu. Kurnakwantinyala palu Ngarpukarti, ngapangakujirnanila palunya pajilwarntirlu. Ngapan-gajarrinyala palu paja marninwarntijaa nganpayiwarnti 3 jawujun. Nyanartijangkala palu mapirrijarrinya palunyanangurla mapirrikarrajawarntirlu. ⁴² Ngunangani palu nukarnini, yangkala palunyanangu pinajularnani wangi pajilwarntirlu kanarlanywarntiwu Jesuskurawarntiwu. Pinakarrinyani palu nira. Miyi palu pinalkarrapurru ngarnani mapirririlu nukarnirlu. Purayimarnani palu.

Jesuskurawarnti palu ngunangani mapirri

⁴³ Warrkammarnani palu Ngarpukurajawurlu Pirlurrjawurlu, walila palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti pajilwarntirlu. Nyangani palunya pajilwarnti kanarlanywarntirlu pajangu. Walila palu nyangungurla rayinjarrinyani yangka palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti pajilwarntirlu.

⁴⁴⁻⁴⁵ Nyanartijangka nira palu ngunangani mapirri Jesuskurawarnti nukarnini. Wali kanarlanywarnti palu ngunangani pamarr pajajartiwarntijaa mana pajajartiwarnti, yarnta mayarujartiwarnti. Kanarlanywarnti palu lamparnjartiwarnti. Wali purllakajartiwarntirlu palunya jalimkujirnani manawarnti nganapartu nganapartu mayaruwurti. Pamarrpala palu warntarnani. Nyanartijangkala pamarr palunya yungani mayaru-jangkawarnti lamparnjartiwarntijaa marlaljartiwarnti.

⁴⁶ Wali warryanani palu mayarurlurra Timpullurra kumantawarlany kumantawarlany. Miyi palurlanyanu ngarnani mapirririlu ngurrawarlany ngurrawarlany. Ngar-rurtarlu palu ngarnani. Yungani palunyanu jangarrarlu miyijaa kuyi. Kujartikarra palu ngunangani. ⁴⁷ Wirriyarlu palu nira parpayipungani Ngarpu nyantuwarntirlu.

Wulyu palu jularnani, “Wulyujinyangu parlipangu ngalimpawu Ngarpu.” Jurujulum-jangkawarntirlu palunyanangu wulyumarnani Jesuskurawarntiwu nukarnirlu.

Wali kanarlanywarntila manya kurnakkujirnani Ngarpungu, mapunikanurla palunyanangurla kirminyanila Jesuskurawarntirla.

3

Nganpayi nyirnilya wurnajarrinya

¹ Nyanartijangka Pitajaa Jun pila yani mayarukarti purlkakarti Ngarpukurakarti. Purayimarnukarti pila yani purangurla karlangurla. Nyanartikarra palu nira purayimarnani karuwarrarlurra purangu karlangurla Juwujwarnti. ² Wali pirriyani pilanyanta nganpayirla kirrarnumartarla. Kirrarnani palkanga kirlingirriarla marnpa. Kirlingirri nyanarti palu Juwujwarntirlu jularnani yini jurnanykarra. Kumantawarlany kumantawarlany pa kirrarnani nganpayi nyanarti kirrarnumarta. Ngarntingarntimarnani manyanangurla pamarr piyirnwarntirla yangka palu tirrinyyanani nyanartipurtarra Ngarpukurakarti mayarukarti purlkakarti. Yawiyijarrinyanila palurla kanarlanywarnti, yunganila palurla pamarr. Wali nganpayi nyanarti pa kirrarnani lama kirrarnumarta warrkamngajirta. Yapajangkarni kirrarnumarta kujartirni ngunangani. Wali jatpankarra kangani palu wurna ngurrakarti tikirr. Yarnta kumantawarlany tikirparni palu kangani nyanartikartirni mayarukarti jurnanykarrakarti. Ngurruwarlany pa kirrarnumarta. Kumantawarlany kumantawarlany palu jatpankarra kangani, kirrarnukujirnani palu kirlingirriarla ngarntimarnupurru.

³ Wali nyanartipurtarra pila yani nganpayijarra Pitajaa Jun. Ngarntimarni pilangurla, “Yarrwurti yungkajapila pamarr miyipurru.”

⁴ Wali jatparamani pila kankurnumarrangu. Karrinyungurnu pila nyanyangurra kirrarnujangka. Marnila parla Pitangu, “Kaj. Nyakajarranya.”

⁵ Wali pinakarrinya pinya nyanawurlu nyirnilyarlu. Marni parlanyanu, “Kunyungurla nganpartajapila yungku wulyu nyantujarrarlul.”

⁶ Nyanartijangka Pitangu parla marni, “Pamarr ngajirtajarti pajarra. Marlal. Ngajirta pajarra pamarr marta, yarrwurti pajarrarnanta yungku wulyujinyangu, yangkarti Jesuskura maya pajarrarnanta yungku. Yarrwurti turtapungka nyuntu, wurnala man yanku. Jesus Kurayijuru manta tanyjikujiwu Najuritkarrajirlu.”

⁷ Wali Pitangu karrinyungurni ngarrpirtimani mayakartingurni. Ngarrpirtimanurla karrinyukujirni nganpayi nyanarti. Partalurnila jinajarra yarrpangkajarrinya, wali wulyujarrinyala. ⁸ Jamurn warlarrpirtijarra jina tanyjijarrinya, murtarni jarntakparni kankarral. Karrinyangurra, kitpinyangurra, wali tirrinyanila pilangurla nganpayijarrarla mayarurlurra purlkangkura Ngarpukurarlurra. Rijikarra pa tirrinyyani ngarrurtajarrinyangurra. Ngarpula pa wulyujinyangu parpayipungani, “Ngarpu pa wulyujinyangu. Wulyukujirni paja nyirnilyajangka.” ⁹ Nyanya palu piyirnwarntirlu nukarnirlu nganpayi nyanarti. Wurnajarti palu nyanyangurra. Parpayipungani manyanangurlanyanu Ngarpuwu. ¹⁰ Nginyjirringinyjirrikanani palu yangkarti ngarntimanujuwal. Purrpurmarni palu, mil palu purlkajarrinya, nyapartujangka yangkakata nira kirrarnani kirrarnu palkanga kirlingirrimartaji jurnanykarrarla.

Pitangu manyanangu marni mayarurla Ngarpukurarla purlkanga

¹¹ Pirripirriyani palu purrpurmarnujangkawarnti marnpangurni yarntarni nyanpupurru. Tarrpartarnani pinya nganpayirlu wulyujarrinyujangkarlu Pitajaa Jun. Karrinyani palu nyanayirlarni mayarurla kirlingarni.

¹²⁻¹³ Yangka manya nyanyangurra Pitangu, kanarlanywarnti pirripirriyanani palunyanangurla, marnila manyanangu Pitangu, “Ngajukurawarnti jarntuwarnti. Nganajangka manta kujarti mil purlkajarrilany. Ngurru ngantarla Ngarpukurawu mayawu. Jesusjula wulyukujirni minyarti. Nganajangkarlu marnanypanyalu nyanangany nganampa. Ngurpangu ngarnanypanyalu nyangany. Ngurru ngartantarla wulyukujirrupurru. Ngajirta pajarra ngajarrarlul wulyukujirla yangka pa Jesusju wulyukujirni. Ngajirta pajarra maya marta, yangka pa Jesusju maya martalany. Jesus yangkarti parlanyanu walaku nyantukura kajalkajalkujirni Ngarpungu ngalimpakurarlul, yangkawurti manta pinakanya Jesus tarrpartarnupurrujaa ngulikanupurru. Wali pa Jesus yulajpantarla Payilittu, yangkala mantarla jarmarni.

¹⁴ “Nyurrawarntirluni manta ngulikani parntakayanparni. Nyanarti nganpayi Jesus mapunparni nguniny munta kayan parla Ngarpuwu wulyujinyangu. Mapunikani parla Jesusju Kutku. Nyurrawarntirlu manta parnkapingurla ngulikani. Payilittu pa Jesus yulajpantarla, nyurrawarntirlu mantarla japirlyinya nganpayiwarlany yulajpanuwu. Purapij manta yulajpani yangkarti pungujuwal. ¹⁵ Ngulikani manta Jesus, nyanartila

palu tarnikani mananga, yangkala pirlajarrinya nyanarti wanji yungujuwal. Ngarpungula wanjikujirni. Nyanyala marnalu mapirrikarrarjitarntirlu nganamparlu. Jalarrarni marnalu julalany nyanarti wanjikujirnujanga.

¹⁶ “Wali Jesus parlipangu mayapari mapunjyangu. Nyantukuraru mayangu Jesuskuraru pa wurnajartikujirni nganpayi minyarti kirrarnujanga. Mapunikani parla nganpayirlu kirrarnumartarlurni, nyanartijangkarlula karrinyukujirnila Jesusju. Wayila manta nyangana nganpayi minyarti. Mapunikani parla Jesusku. Wali Jesusjula wulyukujirni jalarrarni manta nyangana.”

¹⁷ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Wali ngurrpangurrparlu palu Jesus ngulikani purlkawarntirlu Juwujwarntirlu. Nyurrawarntirlu mapirriinu manta ngurrpangu ngulikani. Ngajirta mantarla pinarri ngunarla Jesusku. ¹⁸ Nyurrawarnti mantarla ngurpa ngunangani, ngajirta Ngarpu. Nyantungu manyanangu jarluwarlany jularni pura-putwarntiwu nyapartukarra manta nyurrawarntirlu Jesus Kurayij pirlakujiwu. ¹⁹ Puju manta nguniny kurntayi jalarra, kurntayikarra manta kurnakwantiwu Ngarpukarti. Ngarpungula manyirrangurla wajapungku kurntayijaa yakurryakurr.”

4

Tarrpartarni palupinya Pitajaa Jun

¹⁻² Wali kanarlanywarntirlu palurla yakurrmarnani wangkiwu nyanartiwu yinijartiwarntirlu Tajujwarntirlu. Minyartiwarntirlu Tajujwarntirlu palu nira pinapinakarriyani piyirn nganawurti kayan ngarta turtangka pirlajangka marlaljinyangu. Nyanartijangka palupilangurla panyungani Pitangajaa Junta wangkingarni, jularnani pilanyanangu pirlajangka pa Jesus wanjijarrinya. Wali pilanya pinalkarra jularnani, “Mapunwurra marnalu nyanya Jesus turtangujanga, walimpa parlipa kirlingalparni turtangu nyantujiliny pirlajangkawarlanyparni.”

Nyanartijangka Pitangu warrarni manyanangu jularnani wangki Juntu mapirriini, yangkala palu pirriyanani wangkingarni Tajujwarntijaa puriswarntijaa nganpayi limpajiliny layi. Maja parla mayaruwu purkawu Ngarpukurawu ngunangani limpajiliny. Wali pirriyani palupilangurla Pitangajaa Junta. Kulijarrinya palu. Yakurrmarnani palupilangu Pitajarrawu Junku marnujangkawu. ³ Tarrpartarni palupinya piyirwarntijangka. Karuwarrarla palupinya tarrpartarni, yangkala palupinya yutukani jayilla. Kangkarla palupinya partalurni majawarntikarti japirlyungupurru, yangkala jarlu karuwarrarjarrinya. Walila palupinya yutukani jayilla kumantapurru.

⁴ Wali mapunikani palu kanarlanywarntirlu pajangu wangki Pitakurajangka jularnujanga, yarnta Junkurajanga, yangkala palu kurnakwantinya Jesuskarti. Wali Jesuskurawarntila palu nyanartikarrarni pajarrinyajinyangu, 5 jawujunjarntinya palu.

Pitajaa Jun palupinya kanya purlkawarntikarti

⁵ Nyanartijangka kumanta pila nyanayirlarni ngunangani jayilla. Martarnani pinya limpangu. Wali Juwujwarnti purlkawarnti majawarntijaa kurayipwarnti palupilangulu warryani japirlyungupurru Jurujulumja. ⁷ Marni palurla limpawu, “Purpantapinya nyanartijarra nganpayijarra.” Wali pirrikanya pinya Pitajaa Jun limpangu. Marnpa palupinya karrinyukujirni. Japirlyinya palupinya, “Nyapartukarra manpila wulyukujirni nganpayi kirrarnumartajangka. Wanyjarrajanga manpila maya martalany. Ngana yini manpilarla jularni wulyukujirrupurru.”

⁸ Wali nyanartijangka Pirlurrjawurlu Ngarpukurajangkajawurlu manyanangurla jangkumani Pitangu. Marni manyanangu, ⁹⁻¹⁰ “Jarntuwarnti ngajukurawarnti purlkawarnti. Wali japirlyungany mantarranyalu nyurrawarntirlu. Ngajirta marna ngajungu wulyukujirra, yangka pa Jesusju wulyukujirni. Julawu marnanyirrangu minyarti maya pa Jesuskura Najuritkarrajikura. Jesus yangkarti manta pirlakujirni nyurrawarntirlurni, Ngarpungula wanjikujirni. Nyantukura yini pajarra julalany Jesuskura yini wulyukujirrupurru. Jesusju pa wulyukujirni. Jalarrarni manta nyangany nganpayi minyarti karrinyujanga. Jesuskuraru mayangu pa kirrarnumartajangka karrinyukujirni. ¹² Yarnta nyantungurni parlipanya pirlurr wanji yungany kujawurlurra Jesusjumipa. Kayan ngarlipanya ngananguwurti yungka, nyantungumipa kayantu Jesusju. Nyantu pa kayan.”

¹³ Wali purlkawarnti palu purrurrmarni tumaj pila jularnani wangkiwarnti purrurwarnti. Ngurpa pilarla kurrumpawu, ngajirta pila pinarrijarriarla kuwulla. Wali nginyirrikani palupinya minyartijarra pila Jesuskurajarra mapirrikarrarjijarra. Jesusju pinya pinarriyinya nukarnini.

¹⁴ Ngulikanupurru palu nguja. Ngulikarrarla palupinya nganpayijarra yinijarra Pitajaa Jun, yangkala palu nyanya wulyukujirnujanga kirrarnumarta pila wulyukujirni.

Mapirri palu karrinyani. Kulkururlu palu pinakarrinyani, yangkala palurla jarti pinakarrinyani wangkiwu marnupurru. ¹⁵ Marni palupilangu, “Yantapila palkakarti. Wangki marnalu malku nganampamipa.” Wali tirrinyani pila. Karrinyani pila palkanga.

¹⁶ Japirlyungani palunyanu, “Nyapartukujiwu parlipinya minyartijarra nganpayijarra. Minyajal palupinya nyanya pajangu Jurujulumkarrajiwarntirlu mapirri wulyukujir-nujangka. Mapunparni pila wulyukujirni ngurruwarlany kanarlanyarni. Kayan ngarliparla jirnapungka yangka parlipinya tampi nyanya. ¹⁷ Jarmalku parlipilangu minyartijarrawu nganpayijarrawu. Puju ngarlipa yarr kirranya kulkuru, yangkala ngartapilanyanangu jularnanta Jesus, mapunikarrarla ngartalurla pajangu piyirntu. Minyarti parlipilangu malku, ngajirta ngartapila Jesus jularnanta yarnta. Ngajirta ngartapilanyanta Jesusja yarringarnanta mayanga.”

¹⁸ Nyanartijangka tikirkujirni palupinya. Marni palupilangu, “Wayila manpila lamajarriwu jalarra. Kanarlanyarntiwu ngajirta nganpilanyanangu yarnta Jesus jularnanta. Ngajirta nganpilanya pinarriyunganta Jesuskurajangka wangki. Ngajirta nganpilanyanta Jesusja yarringarnanta mayanga. Wali manypilangurla ngaapalku.”

¹⁹⁻²⁰ Marnila pilanyanangu, “Nyurrawarnti manta pinangurruwarnti. Kaj nganawu pajarrarla mapunikarrku. Kunyungurla Ngarpuwu, kunyungurla nyurrawarnti. Julalu. Wali mapunikarralany pajarrarla Ngarpuwu, tumaj pajarranyanta pinakar-rinyani Jesusja wangki marnujangka. Yarnta mapirri pajarranyanta ngunangani Jesusjarni. Nyantungu pajarranya pinarriyungani. Yarnta pajarra nyanya Jesus turta-pungujangkajaa mapunikani pajarranyanta. Kayan ngajarrarnanyirrangu mapunikarra nyurrawarnti piyirwarnti. Ngarpumipa pajarra mapunikarrku.”

²¹⁻²² Jarmarni pilangulu purlkawarntirlu. Kulikulijarrinya pilangulu purlkawarntirlu. Mapunikarrarla pilanya nyantuwarnti purlkawarnti. Jarmarnurla palupinya yulajipani jayillajangka, palkangala pila ngujangurra. Kayan ngalupinya jayilla martarla, tumaj palupilangu piyirwarntirlu pajangu wulyumarnani Jurujulumkarrajiwarntirlu. Ngarpula palu parpayipungani nukarnirlu nyantujarrangurni. Marnani palu, “Nganpayi nyanarti pa Jesusju wulyukujirni jamurnku purrkuwu yitilalwarnti 40 pa ngunangani.” Nyanartijangka jartila palu purlkawarntirlu pinakarrinya nganangurni palupinya yutukarrarla jayillajaa pungkurla pinyalu kuli.

Purayimarnani palurla Ngarpu purnkukujirnuwu

²³ Nyanartijangka yani pilanyanangurla nyantujarrakurarlurra Jesuskurawarntir-lurra. Jularnanila pilanyanangu wangki, nyapartukarra palupinya marrkukani. ²⁴ Jamurn palu pinakarrinya nyanarti wangki nyapartukarra palupinya marrkukani, wali purayipurayimarnani palurla Ngarpuwu Jesuskurawarntirlu. Marnani palurla Ngarpuwu, “Nyuntu man purlka, nyuntu man kayan. Jarlu marnanpangu ngartakpani yalkirijaa nguwa, kuyiwarntijaa piyirwarnti, miywarntijaa ngapa. Purlka marnan-pangu nyuntu nguniny.

²⁹ “Nyuntu marnantalu jalarra japirrmanana yangkarti marnapanyalu marrkukani piyirwarntirlu. Nyuntukurangurni wangkingurni marnapanyalu marrkukani. Wali nyuntungu manyanangu pinarri nyapartukarra marnapangulu marni minyarti. Jar-lujangka manurla pinarri ngunangani kuliwu minyartiwu. Jamulu marnapangulu jarmarni, nganamparlu marnalunyanangu nyuntukura wangki jularnanku jutungurni. Purnkukujirnanpanya, nyuntula marnantalu jularnanku purnkungu. ³⁰ Nyuntungu marnanpanya maya yungku, yangkala marnalunya wulyukujiwu mimijartiwarnti yini Jesus jularnurla. Piyirwarntirlula palunya nyaku wulyukujirnujajangka, malkula palu, ‘Minya kujala mapun Jesus Ngarpukura walaku mayakujirnujajangka wulyukujirnu-juwal.’”

³¹ Yangka palu karrkarni purayimarnujangka, ririmarni mayaru nyanarti. Riri-marninirra. Yarntarni manyanangurla takurryani Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala manya tipani Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. Nyanartijangka jularnani palunyanangu Ngarpukura wangki purnkungu. Ngajirta palu rayinkarrirla.

Yungani palunyanu Jesuskurawarntirlu

³² Wali kayanparni palu pinakarrinyani milyilyi kayantajarrinya palu. Kayanparni palu ngunangani. Ngajirta palu ngurrungurru ngunangantarla. Yungani palunyanu manawarnti jangarrarlul. Ngajirta palurlanyanu martarnantarla, ngajirta palurla mururmarnantarla nyanartiwarntiwu manawarntiwu. Yungani palunyanu Jesusku-rawarntirlu.

³³ Pajilwarntirlu palunyanangu jularnani piyirwarntiwu kanarlanyarntiwu nya-partukarra Jesus turtapinyajaa wanjijarrinya. Ngarpungu manya marlamanani Pirlurru

Ngarpukurajangkarlu mayakujirnani manya. Ngajirta palunyanangu yakurrmarnan-tarla Jurujulumkarrajiwartirlu, wulyumarnani palunyanangu Jesuskurawarntiwu.

³⁴⁻³⁵ Wali kanarlanywarnti Jesuskurawarnti palu ngunangani pamarr pajajartiwarntijaa mana pajajartiwarnti, yarnta mayarujartiwarnti. Mayaruwarnti palunya martarnani. Jalimkujirnani palunyanangurla mayaru, pamarrpala palu warntarnani. Nyanartijangka pamarr palunya yinya mayarujangka pajilwarnti kanarlanywarnti yungupurru marlajartiwarnti, yungkula palunya pajilwarntirlu. Nyangani palunya marlajartiwarnti. Parlipungani palunya pajilwarntirlu, “Yu. Minyarti kayan, yungku parliparla.” Yunganila palunya marlajartiwarnti. Nyanartijangka ngajirta layiwurti marla ngunarla. Pujurnila palu nguja pamarrjartiwarnti Jesuskurawarnti piyirnjaa marninjaa yapa. ³⁶⁻³⁷ Layi nganpaya manyanangurla ngunangani Jesuskurawarntirlu yinijarrajarti kurrinyarti yini Panapajjaa Jawujap yinijarra kurriny pinya martarnani. Pajilwarntirlu palu jularnani Panapaj Wirriyakujirnujuwal. Martarnani pa mayaru Panapajju Wirriyakujirnujuwallu. Jalimkujirnani manyanangurla Panapajju kanarlanywarntirlu, pamarrpala warntarni, yinyala manya pajilwarnti pamarr mayarujangka. Kanarlanywarntila palunya yungku pajilwarntirlu marlajartiwarnti.

5

Yananayajjaa Jipayira

¹ Nganpayiwarlany ngunangani Yananayaj kanarlanyparni ngajirta Panapajiliny. Kartujarti pa nyantu yini Jipayira. Jamirlangurlu pila martarnani mayaru kurrinyju. Nyanartijangka jalimkujirnani Yananayajju mayaru manyanangurla kanarlanywarntirlu, pamarrpala warntarni mayarujangka. ² Pamarr nyanarti warntarni mayarujangka. Nyanartijangka kanarlanywarnti pamarr manya yinya pajilwarnti, kanarlanywarnti martarnani parlanyanu nyantungu. Marni manyanangu, “Minyarti marnannya yungana pamarr pujurni,” marni manyanangu pajilwarntiwu Pitawu mapirri, yungkula manya marlajartiwarnti. Yirri manyanangu marni. Kajiyinya manya pajilwarnti. Ranjikujirni pilarlanyanu kanarlanywarnti pamarr jamirlangurlu. Martarnanila pilarlanyanu pamarr. Ngajirta pa ranji martarla nganpayirlumipa Yananayajju. Kartunyankura mapirri parla pinarri nguja nyanartiwu pamarrku ranjikujirnujangkawu.

³ Pitangu parla marni Yananayajku. Taj jularni parla yini. Marni parla, “Nyapartujangkarlu manpanya kajiyinya. Pirla mangurla takurryani, pinakarrinya manyanta pirlanga. Ngajirta man ngunyipungkarla pirla, wulyumarnani mankurla pamarrku nyuntungu. Nyanartijangka pamarr mankurlyananyu ranyjikujirni karlpurrwarlany nyuntungu. Nganajangka marnanpangu marni, ‘Minyarti pamarr marnanya yungana pujurni.’ Nyuntukura pamarr wali. Yangkala man murlanpinya. Ngajirta manpangu manyjarla karlpurrwarlany martarnupurru nyuntungu. Pirlurru Ngarpukurajangkawu manurla yirri marni.”

⁴ Yarntarni parla marni Pitangu, “Ngajirta marnantalu japirlyungka pujurni pamarr yungupurru. Minyarti mayaru mangu nyuntukura. Wali mankurlyananyu jalimkujirni. Pamarr mankurlyananyu warntarni, wali nyanarti, martarla mankurlyananyu kalara pamarr kalpurrrwarlany. Minya manpangu marni pujurni manpanya yungkarla, kujartikarra manpangu marni kalpurrrwarlany mankurlyananyu ranyji martarni. Nganajangkarlu man pirla mapunikani. Mapunparni man kajiyinya Ngarpu. Ngajirta marnanpanya kajiyungkarla piyirwarnti nganampa. Kajiyinya mankurla Ngarpu.”

⁵⁻⁶ Jamurn pinakarrinya wangki nyanarti Pitakura, wantinyala murtarni. Pirlajarrinyala. Wali pingkayiwartirlula palunyanta kutikani, kanyala palu nguwakarti turnmanila palu.

Wali jularni palunyanangu nganpaya nyanarti Yananayaj wantinyujangka pirlajarinyujangka. Pinakarrinyurla palu rayinjarrinyala. ⁷ Marnin parla kartunyankura ngurru ngunangani. Ngajirta yinki, yarr partalurni pirriyanila manyanangurla kayantarni purangurla. Ngurru manyanangurla pirriyani pajilwarntikarti.

⁸ Japirlyinyala Pitangu. Kujartikarra parla marni. “Japirlyungku marnanta. Pujurni ngarnanpanyapila yinya pamarr mayarujangka jalimkujirnujangka.”

“Yu,” marni parla marnintu. “Pujurni pajarrarnanya yinya.”

⁹ Yarntarni Pitangu parla marni, “Nganajangkarlu manpila Pirlurru Ngarpukurajangka kajiyinya. Kula walirni manpila ranyjikujirla pamarr, minyangurru manpinya Pirlurru Ngarpukurajangkarlu nyanya. Wali pirlajarrinya pa nyuntukura ngumparna, turnmani palu pingkayiwartirlu. Tikirryanana palu jalarra, pinakarrinyana marnanya pingkayiwartni, nyuntula mantalu warntawu pirlajarrinyujangka jalarra.”

¹⁰ Wali murtarnila manyanta wantinya jinanga nganpayirla Pitanga, pirlapalajirnila yukarnani. Pingkayiwarnitila palu pirriyani, nyanyala palu marnin. Warnarnkanyala palu pirlajarrinyujangka. Nguwakartila palu kanya turnmanupurru ngumparnarlarni marnarni, turnmanujangkajarrala pila nguja kurrinyarni.

¹¹ Nyanartijangka rayinjarrinyala palu Jesuskurawarnti piyirwarntijaa kanarlanywarnti mapirri. Pinakarrinya palupinya jamirlangu pirlajarrinyujangka, wali pujurnila palu rayinjarrinya.

Wulyukujirnani palunya paja pajilwarntirlu

¹² Nyanartijangka pajilwarntirlu palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti piyirwarnti, yangkala kanarlanywarntirlu palunya nyanya Ngarpukurajartiwarnti mayajartiwarnti. Wangkikarra palu nira kirrarnani mayarurla Timpulla. ¹³ Kanarlanywarnti piyirwarnti ngajirta palunyanangurla kirniny yanantarla, tumaj palu karrartajarrinya. Ngajirta palunyanangurla yanantarla kanarlanywarnti, walirni palunyanangu wulyumarnani.

¹⁴ Wali kanarlanywarntirlu pajangu palu Jesus mapunikani piyirwarntirlujaa marninwarntirlu, yarnta palunyanta mapunikani kjangkurrarni kjangkurrarni pajangu. Mapunikanjungkarlu palunyanangurla mapirrijarrinya Jesuskurawarntirlu.

¹⁵ Jurujulumjangkawarntirlu palunya kanarlanywarntirlu nyangani pajilwarnti, wulyukujirnani palunya mimijartiwarnti. Nira palu kujartikarra ngunangani. Nyanartijangka jarntuwarntirlu palunya kangani mimijartiwarnti kanarlanywarnti. Warnarrirla marnpa palunya yutukanani. Kangani palunya pirlangkirrjarti, yutukananila palunya pirlangkirrjarti. Jurumanani palurla Pitawu wulyukujirnipurru. Yangka kaji Pita marnpa pirriyanku, wali wangarr manyanta wuwuyanku mimijartirlu. Kujarti palu pinapinakarrinyani, puju manyanta Pitakura wangarr ngunarla piyrnta, wulyujarriwula. Yangkala palunya kanya warntarrikarti wangarrpurru wulyukujirnipurru.

¹⁶ Yarntarni palunya kangani kanarlanywarnti mimijartiwarnti Jurujulumkarti mayaru lamparnwarntijangka. Jurujulumjarni palunyanta mayaruwarnti wamarn karriyani lamparnwarnti. Kangani palunya pajangu mimijartiwarntijaa kanarlanywarntirlu manyanangurla pirla takurriyani. Jarlu manyanangurla takurriyani, kanganila palunya jarntuwarntirlu.

Wali kanyala palunya Jurujulumkarti wulyukujirnipurru pajilwarntikarti. Mimijartiwarnti palunya wulyukujirnani nukarnini yarnta pirla takurriyanujangka palunyanangurla jurramanani.

Jayillajangka manya kanya palkakarti yinjillu

¹⁷ Pinakarrinya palunya, purisju purlkangujaa nyantukurawarntirlu yiniwarntirlu Tajujjwarntirlu. Pinakarrinya palunya pajilwarnti yangka palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti. Wali yurrulyjarrinya palunyanangu pajilwarntiwu. Nyanartijangka palu warriyani wangki palunyanu yungani. Yurrulyjarrinya palunyanangu. Marnani palurlanyanu, "Yutukarrku parlipanya jayilla." ¹⁸ Wali tarrpartarnila palunya, takurrukujirnila palunya mayarurla jayilla. Rukukani palunya mayarurla kaninykaniny. Kirlingirri palu rukukani tirrinyanurlamarra. ¹⁹ Wali pukanyjajarrinya manyanangu. Pirriyani manyanangu pukanyjajarti yinjil Ngarpukurajangka. Warijpanila manyanangu nyanarti kirlingirri. Ngarrpirtikanyala manya yinjillu palkakarti. Nyanarti kirlingirri palu tirrinyani. Marni manyanangu yinjillu, ²⁰ "Yantalu mayarukarti Timpulkarti. Wangki mantanyanangu julawu Jesuskurarlal yanuwu wanjingal kujawurlura." ²¹ Mapunpurnila palu yani Timpulkarti. Mapunikani palu yinjil. Wali kumantajarrinya, rakarrarla palu takurriyani mayarurla Timpulla, pinajulnani palunyanangu wangki Jesuskura.

Nyanartijangkarlu purlka nganpayi purisjaa kanarlanywarnti nyantukurawarnti piyirwarnti palu kirrarnani wangkikarra. Yarnta kanarlanywarnti palunya warntarni Juwujwarntikura majawarnti. Nyantuwarnti palu kujartikarra warriyani nira pinapinakarrinyanupurru jirrkirl ngunangupurru. Jirrkirkujirnani palu wangki.

Wali marurrpinyala palunya pajilwarntipurru ngulikanupurru. Kirrarnani palu wangkikarra. Nyanartijangka palunya yiparni limpawarnti jayilkarti pajilwarntikarti purpanupurru, kangkula palunya majawarntikarti wangkipurru.

Wali limpawarnti palu yani jayilkarti pajilwarntikarti purpanupurru. ²² Takurriyanila palu jayilla, jarti palunyanangu nyanya mayaru. Tikiyaniila palu wangkijarti majawarntikarti. ²³ Jirnapinyala palunyanangu limpawarntirlu, "Takurriyani marnalu yangkartirlarni jayilla. Jarti marnalunyanangu nyanya mayaru, yangkarti palu nguja. Tikiyaniila marnalunyrirrangu wangkijarti purlkawarntiwu. Jirnapungana marnalunyrirrangu jalarra. Parlipinyala marnalu, rukjartirni ngujangurra kirlingirri

tuwa jatarni, ngajirta kirlingirrijarririla. Yarnta marnalunya parlipinya limpawarnti ngampurrjwarnti. Warrarni palu ngampurrikanani. Kula palu warrarni ngunangani pajilwarnti nyanayirila mayarurla. Wali nyanartijangka marnalu larntakpani kirlingirri, takurryanila marnalu. Jartila marnalunyanangu nyanya pajilwarntiwu marlal. Ngurramipa marnalu nyanya.” Wali kujartikarra palunyanangu jularni majawarntiwu limpawarntirlu.

²⁴ Wali karrartajarrinyala palu purlkawarnti, yarnta nganpayiwarlany maja parla mayaruwu Timpulku. Marnani palurlanyanu purlkawarntirlu, “Nyapartukarra palu pajilwarnti tirrinyani.”

Kanya palunya pajilwarnti purlkawarntikarti

²⁵ Nyanartijangka layi nganpayi yani Timpulkarti. Parlipinyala manya pajilwarnti. Wangki palunyanangu jularnani Jesuskura kanarlanywarntiwu piyirnwartiwu mayarurla Ngarpukurarla. Nyanartijangka yanila manyanangurla purlkawarntikarti, jakuljularnila manya pajilwarnti. Marni manyanangu purlkawarntiwu, “Pinakarrilu, kulkurujarrilu. Wangki marnanyirrangulu julawu. Yangkartiwarnti nganpayiwarnti yangka palu yap yani jayillajangkawarnti jalarra marnanya parlipinya Ngarpukurarla mayarurla purlkanga. Wangki palunyanangu marnana Jesuskura kanarlanywarntiwu piyirnwartiwu.”

²⁶ Wali yanila palu maja Timpulpurrujaa limpawarnti nyantukurawarnti, pirriyani palunyanangurla. Warntarnila palunya yuntangu. Tarrpartarnila palunya yuntangu yarr rayinkarraru. Rayinkarryani palunyanangurla, tumaj palu paja kirrarnani kanarlanywarnti piyirnwartii. Wulumarnani palunyanangu pajilwarntiwu, yangkala ngalunya limpawarnti luwarla pamarrjawurlu pirlawurra.

²⁷ Wali limpawarntirlu palunya kanya pajilwarnti purlkawarntikarti. Kaparnpala palunya karrynyukujirni ngulikanupurru. Purlkawarnti palu kirrarnani. ²⁸ Marnila manyanangu purlkangu purisju pajilwarntiwu, “Jarlu marnalunyirrangulu jarrmarni, ngajirta nganta Jesuskura wangki jularnanta. Jartirni. Ngajirta manpangulurla mapunikarrarla. Jutungu mantanyanangu jularnani Jesuskura wangki, yangkarti marnalunyirrangulu jarti jarrmarni.”

Yarntarni manyanangu marni purlkangu purisju, “Jularnani mantanyanangu pujuwurni Jurujulumkarrajiwartiwu, yangkala palu nukarnirlu pinakarrynana wangki Jesuskura jularnujangka. Yarnta jakuljularnani marnanpanyalu nganamparlu Jesus pirlakujirnujangka.”

²⁹ Nyanartijangka pajilwarntirlu palunya jangkumani. “Ngajirta. Kayan ngarnalu nganakurawurti mapunikarra piyirnwartikura. Mapunikarralany marnalu Ngarpukuramiparni wangki. Nyanarti marnalu kayan Ngarpukura mapunikarrku.”

³⁰⁻³¹ Yarntarni palunyanangu marni purlkawarntiwu pajilwarntirlu, “Ngarpu parlipangu jumangkarnijangka jarluwarlanyjangka. Kilakiwarntirlu palu jarlu wajilpungani Ngarpu. Wali Ngarpungu pa Jesus wanjikujirni. Jarlu manta ngulikani Jesus yangkarti, nyanartila palu tarnikani mananga, yangkala pirlajarrinya. Nyanartijangka Ngarpungu ngalimpakuraru wanjikujirni. Kankarnikujirni Jesus Ngarpungu, kankarnila jalarra kiralany, purlkakujirni Ngarpungu Jesus. Jalarra manpangu nguniny kurnakwantinyujangkawu, yangka nganawurti kurnakwantilany. Wali Ngarpungula parlipangurla wajapungany yakurryakurr Juwujwarntirlu nganamparlu, yangka parlipa kurnakwantilany. ³² Kujartikarra marnalu julalany Jesuskura wangki nganamparlu pajilwarntirlu yarnta Pirlurru Ngarpukurajangkarlu mapirriru. Puju parlipa mapunikarralany Ngarpu, wali Pirlurru Ngarpukurajangka parlipangurla takurryanany, yipalany Ngarpungu, takurryanany pala parlipangurla.”

³³ Yarnta palunyanangu pajilwarntirlu jularnani jirrkirl janginyjurra palunyanangu jularnani. Wali wirriyijarrinyala palu, kulijarrinya palu nyanartiwarnti purlkawarnti. Pungkarla palunya pirlawurra pajilwarnti. Wali wangkila pala marnani nyanartiwarnti purlkawarnti pungupurru. Pungkarla palunya pirlawurra pajilwarnti.

Kamaliyallu manya purntukanya

³⁴ Wali nganpayi layi yangka manyanangu ngunangani jarlu pinayungujuwal pinanggurrujinyangu. Mujjikura wangki jarlujangka manya pinayungani. Paraji pa nyantu, yini parla Kamaliyal. Juwujwarntirlu palurla wulumarnani nyanartiwarnti nganpayiwu pujungurni, tumaj pa pinanggurrujinyangu. Nyanarti nganpayi turtapinya wangkijarti. Nyanartijangka marnila manyanangu limpawarntiwu, “Kangku mantanya pajilwarnti. Kirralkula palu marri pakul. Ngajirta ngalu pinakarrni minyarti wangki.”

³⁵⁻³⁹ Jamurn palunya kanya, wali wartangurnila manyanangu jularnani purlkawarntiwu Kamaliyallu, “Kulkurujarrilu ngajukurawarnti. Wangki marnanyirrangulu julawu,

pinakarri. Ngajirta ngantanya partalurni pungka. Kunyungurla manta warrarni pinapinakarrinyanku. Kunyungurla palu minyartiwarnti Ngarpukura. Kunyungurla Ngarpungu manya marlamananyjaa maya manya yungany nyantukura.”

Yarntarni manyanangu marni, “Julawu marnanyirrangu nganpayijarra kajalujangka-jarra. Pina tikiyantalu. Jarlu nganpayiwarlany pirriyani nganpayi kajalurni. Wali kajalkajalkujirlala manyanu, purlka manyanu jatikarrarla. Jularnani manyanangu piyirnwarntiwu, ‘Ngaju marnanyirrangu maja ngunawu. Ngaju marna wulyujinyangu purlka.’ Wali wajilpinyala palu pajangujinyangu 400tu piyirnwarntirlu. Nyanartijangka nganpayi nyanarti palu pinya kanarlanywarntirlu pirlawurra. Nyanartiwarnti piyirnwarnti ngajirta palu warramarta ngunarla, pulykarra yanila palu kujangkurrajarra.

“Nyanartijangka nganpayiwarlanypala pirriyani kanarlany. Wali kajalkajalkujirnila manyanu nyanartirlu nganpayirlu kirlingalparni nyanartijilinyu yangka nganpayiwarlanyu manyanu kajalkajalkujirni, wajilpinyala palu pajangu piyirnwarntirlu. Nyanartijangka pinyala palu kirlingalparni nyanartijilinyarni nganpayiwarlany yangka palu jarlu pinya kajalkajal. Nyanartijangka palu pulykarra yani piyirnwarnti kirlingalparni. Wali nyanartijarrarlul pilanyanu kajalkajalkujirni nyantujarrarlul. Ngajirta pinya Ngarpungu marlamantarlajaa ngajirta pinya kajalkajalkujirla.

“Wali minyartiwarnti pajilwarnti kunyungurla palunyanu kajalkajalkujilanywarlanyarni nyanartijarrajilinyurni nganpayijarrajilinyurni. Puju Ngarpungu ngajirta manya marlamanta, pujujarriwula palu nyanartijarrajilinyu nganpayijarrajilinyu kirlingalparni. Yarnta kunyungurla palu kanarlanyarni nganpayijarrajilinyngajirta. Kunyungurla Ngarpungu manya marlamanany pajilwarnti. Puju Ngarpungu manya marlamananyjaa maya manya yungany Ngarpungu, kayan ngantanya nyurrawarntirlu lamakujijaa kulukurukui.”

Lirrkarnpungani manya Kamaliyallu purlkawarnti, “Warrarni ngajirta ngantanya pungka partalurni. Puju ngantanya pungka, Ngarpungu nganya purntumanta.” Wali mapunikaniila palu nyanarti manyanangu jularni wangki Kamaliyallu. Ngajirta palunya pirlawurra pungkarla.

⁴⁰ Nyanartijangka palunya purpani nyanartiwarnti pajilwarnti palkangajangka. Nyanartijangka palunya jinjinyinya purlkawarntirlu kulipariwarnti wijkarrapungupurru. Wali wijkarrala palunya pinya kulipariwarntirlu. Pinya palunya wipjawurlu.

Nyanartijangka yarntarni purlkawarntirlu palunyanangu jarrmarni pajilwarntiwu. Marni palunyanangu, “Ngajirta ngantanyanangu kanarlanywarntiwu Jesus jularnanta.” Yiparnila palunya, ngajirta palunya yarntarni yutukarrarla yayilla.

⁴¹ Wali pajilwarntirlu palurlanyanu marnani wurnangu, “Kuttu parlipanya jamulurni puturu nyanya, yangka kanarlanywarntirlu parlipangulu jarrmarni, yarnta kurntayimarni parlipangulurla pajanga milla. Wijkarrala pinya parlipanyalu. Ngajirta parlipanya Ngarpungu purntumantarla. Nyanya parlipanya jirkirljinyangu parliparla nguniny nyantuwu Jesusku, nyanartila parlipangu pikajarrinya.” Nyanartijangkala palu pajilwarnti nyanartiwarnti wirriyajarrinya.

⁴² Wali jutungurni palunyanangu jularnani wangki Jesus Kurayijkura wangki wulyu. Kumantawarlany kumantawarlany nira palunyanangu jularnani mayarurla Timpulla ngurrawarntirlu piyirnwarntiwujaa marninwarntiwu.

6

Warntarni palunya piyirnwarnti miyipurru ngampurrikanupurru

¹ Walimpa palu pajajarrinya Jesuskurawarnti. Jurujulumja palu ngunangani. Kanarlanywarnti palu Jurujulumkarrajiwarnti Juwujwarnti, kanarlanywarnti palu marrijangka Juwujwarntiwarlanyarni.

Wali kanarlanywarnti Jesuskurawarnti marninwarnti palu kirrarnani marlajartiwarnti ngumparnangajirtajartiwarntijaa pamarngajirtajartiwarnti, ngumparna palunyanangu jarlu pirlajarrinya. Nyanartiwarntila palunya yungani pamarrijaa miyiwartni marlajartiwarnti marninwarnti. Nira palunya yungani kumantawarlany kumantawarlany Jesuskurawarntirlu.

Wali nyanartijangka marrijangkawarntirlu palurlanyanu marnani, “Ngalimpakurawarnti kalkarrawarnti marrijangkawarnti palunya ngajirta ngarrjamarta yunganta. Jurujulumkarrajiwarnti palunya yungany ngarrja.” Jartijarti nyangani palunyanangu miyiwartniwujaa pamarriwarntiwu. Marrarnani palunya Jurujulumkarrajiwarnti miyungurnijaa pamarngurni marrijangkawarntirlu. Nyanartijangka palu ngunangani. Kurninykangani palunyanu kulijangkarlu Jesuskurawarntirlu. Ngajirta palurlanyanu ngarrurta ngunangantarla.

²⁻³ Wali nyanartijangka pajilwarntirlu palunya 12ju marurrpinya Jesuskurawarnti pu-jurni wangkipurru. Pajilwarntirlu palunyanangu jularni kanarlanywarntiwu Jesusku-rarwarntiwu, “Kurninykangany parlipanyanu, ngajirta palu kalkarrawarntirlu marri-jangkawarntirlu marta pamarrjaa miyi ngarrjamarta. Wayila nyapartukarra. Piyirn-warntirlu pajangu manta ngampurrikarrku miyi yungupurrujaa ngampurrikanupurru. Kayan ngarnalu ngampurrikarra nganamparlu pajilwarntirlu. Ngajirta. Kayan ngarnalunya rukanya Ngarpukurarla wangkinga.

“Wali warntalunya piyirnwarntiwarlany miyipurru ngampurrikanupurru. Nganam-pawu manpangu kayanparni wangki Ngarpukura marnalu jularnanku kayan. Ku-rajpongkalunya nganpayiwarnti pinangurruwarnti 7 yangka manyanangurla jarlu takurryani Pirlurr Ngarpukurajangka. Yangka parlipanyanangu wirriya nguniny pinan-gurruwarntiwu, nyanartiwarnti mantanya warntawu piyirnwarnti. Nyanartijangkala marnalunya majakujiwu nganamparlu miyipurru yunganupurru. Nyantuwarntirlu palunya kalkarrawarnti yunganku. ⁴ Nganamparlu marnalunyanangu Jesuskura wangki jularnankujaa purayimarnanku marnalu. Warrkam manpangu nganampakura nyanarti.”

⁵ Nyanartijangka wangkijangka palu wirriyajarrinya, pajilwarntirlu palunyanangu jularni wangki. Wali wirriyajarrinyala palu Jesuskurawarnti nukarnini. Kurajpinyala palunya nganpayiwarnti 7. Nganpayi layi palu kurajpinya yini parla Tipin. Nyanarti nganpayi mapunikanani, kankarral Ngarpu jirrkiril waangani. Pirlurr Ngarpukura-jangka manyanta jarlu takurryani, ngunangani manyanta Pirlurr. Yarnta kanarlany nganpayiwarlany yini parla Pilip, yarnta kanarlany nganpayiwarntiwarlany 5. ⁶ Kanyala palunya pajilwarntikarti. Wali kurraparlula palunya palyamanani jurlu pajilwarntirlu, purayimarnanila palunyanangu nyanartipurru warrkampurru.

⁷ Wali Jesuskurawarnti palu paja ngunangani Jurujulumja. Kanarlanywarntirlu palu pinakarrinyani wangki Jesuskura, wali mapunikananila palu kujangkurrarni kujangkurrarni. Pajajarrinyala palu piyirn marninjaa nganpayi Jesuskurawarnti. Kanarlanywarntirlu purijwarntirlu mapirri palu pajangu mapunikanani Jesuskura wangki.

Tipin palu tarrpartarni purlkawarntirlu

⁸ Nganpayirlu Tipintu mapunikanani, wali Ngarpu manyanta ngunangani, yarnta maya parla yungani nyanartila manya marninjaa nganpayi wulyukujirnani mimijar-tiwarnti. Kanarlanywarntirlula palu nyangani Ngarpukurajarti mayajarti.

⁹ Wali jularnani manyanangu Juwujwarntiwarlanyku wangki Jesuskura Tipintu. Nga-jirta palu jarlu Jesus mapunikarrarla. Kanarlanywarntirlu kurilirrangkawarntirlujaa kayilungujangkawarntirlu palunyanta jangkujangkumanani. Langkarnirlu palunyanta jangkujangkumanani.

¹⁰ Yarntarni manyanangu jularnani Tipintu mapuntu. Jarti palu wajapungani. Tanyjingurni manyanangu marnani pinangurrurlu. Pirlurru Ngarpukurajangkarlu pinayungani nyanartila manyanangu jularnani.

¹¹ Nyanartijangkala wangki palunyanu yinya kayilungujangkawarntirlujaa kurilirra-jangkawarntirlu. Marni palurlanyanu, “Nyapartukarrarlul parlipa Tipin kulkurukujiwu. Yirrijiiwarnti parlipanya warntawu.” Wali warntarnila palunya yirrijiiwarnti ngirti-lykarra jularnupurru. Pamarrpala palunya yinya. Yirri palu julawu Tipin. Jinjinyinya palunya yirrijiiwarnti, “Pinajulawula manta Tipin yirriji yirrimarnujuwal. Yirri pinya julalany Mujijjaa Ngarpu. Yakurr pinya julalany yangkartijarra.”

¹² Wali kurajpunganila palunyanangu yirrijiiwarntirlu. Tipin palu kurajpungani. Yirri palunyanangu jularnani piyirnwarntiwu Jurujulumkarrajiwarntiwu. Yarnta palun-yanangu jularnani yirri purlkawarntiwu Juwujkurawarntiwujaa pinangurruwarnti-wu kurayipwarntiwu. Kulijarrinyala palu nukarnini. Nyanartijangka palu Tipin tarrpartarni, kanya palu purlkawarntikarti Juwujkurawarntikarti ngulikanupurru. ¹³⁻¹⁴ Yirrijiiwarnti mapirri palunya kanya purlkawarntikarti. Yarnta palu Tipin pinaju-larni yirrijiiwarntirlu. Jularni palu, “Minyarti nganpayi Tipintu pinya julalany Ngarpujaa Mujij, kaninykujilany pinya. Jesus pa purlka julalany, mayaru Timpul parlipangu jupupurru junganku Jesusju. Julalany parlipangu Jesus pa wangki wajapungujuwal. Mujijkura wangki parlipangu wajapungku Jesusju.” Kujartikarra palu yirrijiiwarntirlu marnani.

¹⁵ Nyanartijangka purlkawarntirlu palu jutungu nyangani nganpayi Tipin. Janginy palu nyangani kanarlanyparni yinjiljiliny.

7

Tipintu manyanangu jularnani wangki juwaljinyangu

¹ Japirlyinyala parla Tipin nganpayirlu purlkangu purisju, “Mapun ngantalu julalany.” Wali jularnani manyanangu juwaljinyangu wangki Tipintu. ²⁻⁵⁰ Takijularnani manya nyapartukarra palu kilakirlujaa jamirtirlu Juwujkurawarntirlu wajilpungani Ngarpu. Yarnta manyanangu yiniwarnti jularnani jarlujangkawarnti piyirwarnti Ayiparanjaa Jawujapjaa Mujij.

Tipintu manyanangu marni, “Yuwayi. Yangkarti mapunparni Mujijju manyanangu jularnani Ngarpukura wangkijaa marlamanani manya Mujijju kilakiwarnti ngalimpakurawarnti, yangka palu jarluwarlany Yijipja ngunangani. Kanarlanywarntirlu palurla ngajirta mapunikarrarla Mujijku. Kula Mujij yarrparni, minyangurru Ngarpungurni yiparni. Nyanartijilinyarni manyanangu jularnani Mujijju, nyapartukarra Ngarpungu parlipangu yipawu nganpayiwarlany Mujijjilinyarni. Wali panyypinya palunyanta Mujijja kilakiwarnti yarnta Ngarpunga ngajirta palunyanta mapunikarrarla, yangkarti-jilinyarni yangkarti palu jarlu ngartakani purluman kajalkajalkujirnupurru, yangkala palunyanta purayimarnani purlumanta. Yarintu manya martarnani. Mujij pa warrarni wirlmarnani pamarra Ngarpunga manyanta wangkikarra ngunangani, minya manya kanarlanyju martarnani Yarintu nganpayiwarlanyju. Wali yangkartiwarnti ngalimpakurawarnti palanta Ngarpunga panyypungani.”

⁵¹ Wali jirrkirl manyanangu marnani Tipintu, “Nyurrawarnti manta jurlu tanyjiwarnti. Ngajirta manta pinakarri. Martalany manta pinajarra, ngajirta manta pinakarrijaa mapunikarra wangki Ngarpukurajangka. Nyurrawarnti manta nguniny kilakiwarntijiliny. Wangki ngajirta manta mapunikarra Pirlurr Ngarpukurajangka. Warrarni manta ngajirta pinakarri. Yangka kilakiwarntijiliny palu nguja jarlu, nyanartijiliny manta nguniny nyurrawarnti.”

⁵²⁻⁵³ Wali yarntarni manya Tipintu pinalkarra yungani wangki jarlujangka, yangka puraputwarntirlu palunyanangu jularnani wangki, Jesuspala walimpa pirriyanku. Jesu warrarni pirriyanku Ngarpungurni warrkammayinjiliny. Ngajirta manyanu kajalkajalkujirnantarla Jesusju. Kajalurni palunyanangu puraputwarntirlu jularnani wangki kilakiwarntiwu Juwujwarntiwu nyantukurawarntiwu. Wali kulijarrinyala palunyanangu puraputwarntiwu, yarnta palunyanangu wangki jularnani Jesu pirriyanupurru. Jularnani palunyanangu yangka Jesu wartangurni pirriyanku. Punganila palunya kulijarrinyurla pirlawurra. Pujurni palunya pungani puraputwarnti, yakurrmarnani palunyanangu.

Yarntarni manyanangu jirrkirl marnani Tipintu purlkawarntiwu, “Mapunparni palunyanangu jularnani yangkarti jarlu kajaluwarlany, Jesuspala pirriyani mapunparni. Wali nyurrawarntirlu manta pirtinyikanijaa ngulikani pungupurru pirlawurra. Nyanartijiliny kilakiwarntijiliny manta nyurrawarnti pungujuwal. Kilakiwarntijilinyju manta Jesu pirlakujirni. Ngajirta manta mapunikarrarla Mujijkurajangka wangki. Panyypinya mantanyanangurla jirnanyunguwarntirlu wartangurnijangkawarntirlu.”

Luwarni palu Tipin pamarrjawurlu pirlawurra

⁵⁴ Wali Tipintu manyanangu janginyjurrarni marnani jirrkirlparni purlkawarntiwu. Jirrljarrinyala palu partalurni. Kulijarrinyala palu. Munta kaninykaniny palu parrparrjarrinya. Kulijarrinya palurla nganpayiwu Tipinku.

⁵⁵ Nyanartijangka Tipinta manyanta ngunangani Pirlurr Ngarpukurajangka, yarnta kankarral nyanya yalkirirurra. Ngarpujaa Jesu pinya nyanya nyantungumipa. Ngarpu pa nyanya karntalyjinyangu jiraly palypalymananyjanga. Jesu manyanta marnparni karrinyani Ngarpunga mayakarti. Nyanya pinya Tipintu. ⁵⁶ Marni manyanangu Tipintu, “Yalkiri marna nyangana, kirlingirrijarrinya. Nyangana marna Jesu. Karrinyana manyanta Ngarpunga marnpa mayakarti. Nyakalu.”

⁵⁷ Wali pinala palunyanu ruktarrpartarni kurraparlu. Ngajirta ngalu Tipinkura wangki pinakarri. Pawupawukarra palanta pujurni laparnkarrakanya, pinajarra ruk tarrpartanurla Tipinkarti. ⁵⁸ Tarrpartanila palu nganpayi Tipin, kanyala palu mayarungurni luwarnupurru pamarrjawurlu pirlawurra. Luwarnani palu Tipin pamarrjawurlu. Kuwutwarnti palurlanyanu kurtamani nyantuwarntikura luwarnupurru, yinyala palurla nganpayi yini juwul. Martarnani manyanangu kuwutwarnti. Nyantu pingkayi ngunangani nyanartikarra. Nyangani manya Juwullu luwarnani palu pamarrjawurlu Tipin.

⁵⁹ Yangka palu luwarnani, wali nyanartikarrarnila wajawajarlarni purayimarnani parla Tipintu Jesusku. Marni parla, “Purlka Jesu. Pirlurr ngajakura man warntawu.”

60 Mirtijurrurnjurrurnwantinyala. Wali mayangu papajani Tipintu, “Ngarpu. Ngajirta nganyanangu yakurrmanya, minyarti pajalu luwarnana pirlawurra. Ngajirta nganunya ngulikarra minyartiarnti piyirwarnti. Wajapungku manunyanangurla yakurryakurr.” Nyanartijangka marnujangka pa pirlajarrinya nganpayi Tipin.

8

Juwullu manyanangu jirrkarryani piyirwarntiwu Jesuskurawarntiwu

¹⁻³ Wali nganpayi yangkartirlu Juwullu pinapinakarryani luwarnupurru pirlawurra, yangka palu Tipin luwarni. Wirriya parla nguja luwarnujangkawu Juwul. Kanarlanywarnti Ngarpukurawarnti palurla lungani Tipinku pirlajarrinyujangkawu. Nganpayi Juwul wirriya parla nguja, ngajirta parla lungkarla Tipinku pirlajarrinyujangkawu. Karrikin palu kaya kanarlanywarntirlu Ngarpukurawarntirlu nguwakarti turnmanupurru. Turnmanila palu.

Wali nyanartikarrajangka Jesuskurawarnti palunya punganijaa jayilla palunya takurpungani. Juwullu manyanangu jirrkarryani piyirwarntiwu Jesuskurawarntiwu. Pujukujirra manya Jesuskurawarnti. Ngurrawarlany ngurrawarlanyangka manya ruwarramanani Jesuskurawarnti Juwullu. Nganpayiwarntijaa marninwarnti manya jayillakujirnani Juwullu.

Nyanartikarra Jesuskurawarnti palu pulykarrala yani Jurujulumngurni kujangkurrajarra pungukarrarla. Mayaruwarntikarti palu yanani Jesuskurawarnti pajajinyangu. Kanarlanywarnti palu yani marnpa Jutiyakarti, kanarlanywarnti palu marri yani Jimariyakarti. Pajilwarntimipa palu lama kirrarnani Jurujulumja. Ngajirta palu pajilwarnti pulykarra yanantarla.

Pilip pa yani Jimariyakarti

⁴ Yangka palu jarlu pulykarra yani Jesuskurawarnti piyirwarnti, jularnanila palunyanangu Jesuskura wangki kanarlanywarntiwu piyirwarntiwu. Paja palu yani pulykarra Jurujulumngurni kujangkurrajarra. ⁵ Layi nganpayi yangkartir Pilip yani mayarukarti Jimariyakarti. Jularnanila manyanangu Jesus nyapartukarra Ngarpungu kankarningurni yiparni minyartikarti nguwakarti. Jularnani manyanangu Jimariyakarrajawarntiwu piyirwarntiwu nganpayirlu Pilipju. ⁶⁻⁸ Yarnta Pilipju Jesuskuraru manyanangurla pirlawarnti jurrajurramanani piyirwarntijangka muntangajangka. Jamurnku jarntakparnuwu muntangurni, mayajinyangula palu papajanyu pirlawarnti. Nyanartijangka jarntakparnila palu palkakarti piyirngurni. Kanarlanywarnti mapirri piyirwarnti, yangka wurna palu nyikitkarra yanani, yarnta kanarlanywarnti nyirnilyawarnti, nyanartiwarnti manya wurnajartikujirnani Pilipju Jesuskuraru wurngajirtajartiwarntirni. Mayakujirnani manya kujangkurarni wulyuwurra nyikitkarrayanujangkawarnti.

Wali Pilipju manya wulyukujirnani piyirwarnti. Nyanartiwarntirlu piyirwarntirlu Jimariyakarrajawarntirlu palu nukarnirru pinangakujirnani wangki Pilipkurajangka yangka manyanangu jularnani Jesus Ngarpungu yiparni. Yarnta palu pinangakujirnani, tumaj palu Pilip nyangani wulyukujirnujankajaa jurrajurramanujangka. Wirriyajarinyala palu nyanartikarrajawarnti piyirwarnti Jimariyakarrajawarnti.

Nganpayi Jayimin maparnjilinyarni

⁹ Wali layi nganpayi ngunangani mayarurla nyanayirra yini parla Jayimin. Nira ngunangani maparnjilinyarni. Karrpirlmarnani palurla. Nyangani palu Jimariyakarrajawarntirlu Jayimin kanarlanyarni maparnjilinyarni karrpirlwurra. Nira manyanu Jayimintu yarringarnani maparnjilinyarni, ¹⁰ yangkala palurlanyanu pinangakujirnani pajangu nyanartikarrajawarntirlu piyirwarntirlu nukarnirlurni wapalkarraru purkarpurkarlu mapirrirni. Marnani palurlanyanu, “Minyarti nganpayi, purkajarti maya Ngarpukurajarti. Ngarpujilinyarni pa minyarti.” ¹¹ Minyartirru nganpayirlu Jayimintu manya jarlujangkarlurni karrpirlkujirnani manya maparnjawurru. Nyanartijangka palurlanyanu pinangakujirnani wangki Jayiminkura.

¹² Wali Pilip yangkartir manyanangurla wartangurni Jurujulumngurni pirriyani. Jayimin nyanarti pa Jimariyakarrajai. Jularnani manyanangu nyapartukarra parlipangu ngunawu maja Ngarpu. Yarntarni manyanangu jularnani wulyu wangki Jesus parlipangu pirriyani. Nyanartijangka palanta pajangurni mapunikani marnintujaa nganpayirru, ngapangakujirnani manya. ¹³ Nyanarti nganpayi mapirrirni Jayimin. Nyanarti manyanu maparnjilinyurni yarringarnani jarlu, nyantungu mapirrirni manyanta mapunikani Jesusja, ngapangakujirni palu nyantu mapirri.

Nyanartijangka marnparni wajilpungani Pilip. Mapirrla pila kitpungani. Pilip nyangani Jayimintu kanarlanyparni, karpirlmarnila parla wulyukujirnanujangkajaa pirla jurrajuramanujangka.

¹⁴ Wali kanya palu wangki Jurujulumkarti. Jakuljularnana palunyanangu Jurujulumkarrajiwarntiwu. Mapunikana palu Jimariyakarrajiwarntirlu, wangkila palu kuraipungani Ngarpukura Pilipkurajangka. Jurujulumkarrajiwarntirlu palu pinakarrinya pajilwarntirlu, wali yiparnila palpinya Pitajaa Jun nyanartirlurra Jimariyarlurra.

¹⁵⁻¹⁶ Wali jakarni pila Jurujulumngurni kitangarni pilanyanangurla pirriyani Jesuskurawarntirla Jimariyakarrajiwarntirla. Wali jarlu palu mapunikani ngapangajarrinyala Jimariyakarrajiwarnti. Yininga Jesusja palunya ngapangakujirrani. Jularni palunya Jesuskurawarnti. Nyanarti yarmiparni. Ngajirta manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka takurryingantarla nyanartikarra. Japirlyinya pilarla Ngarpuwu Pitangujaa Juntu yiparnupurru Pirlurr Ngarpukurajangka nyanartiwarntikarti piyirwarntikarti, yangkala palu Jesus mapunikani. ¹⁷ Wali purayimarnungurla pilanya jurluwarnti palymanani Jesus mapunikanjangkawarnti. Takurryinganila manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka.

¹⁸ Nyanarti nganpayi Jayimin nguja, nyanya pinya Pitajaa Jun palymanujangka. Nginyjirrikanila manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka takurryinganujangka. Wali yijingkayala pilangurla pamarr Jayimintu. ¹⁹ Marni pilangu, “Pamarr marnanyinya yungku. Mayala pajanpila yungku. Puju marnanya ngajungu palymananku kurraparlu jurlu piyirwarnti kanarlanywarnti, Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla takurryinganku.”

²⁰ Pitangu manyanta jangkumani, “Nyuntungu mankurla pinapinakarriany kula pamarrjawurluni warntarnuwu Ngarpukurajangka mayajaa Pirlurr Ngarpukurajangka yungku mantanya kanarlanywarnti piyirwarnti. Pujujarriwujal man. Nyuntujaa pamarr mapirriani manpila pujujarriwu. ²¹ Ngarpungu manta nyangany, ngajirta mankurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Kayan nganangurla nguna warrkamkarra Ngarpukurarlal. ²² Kurnakwanti jalarra, nyanarti yakurr tarrangka. Ngarpunga ngarntimanyjanyanta yakurr wajapungupurru, tumaj mankurlanyanu pamarrjawurlu payimkujirla Ngarpukurajangka maya.”

²³ Yarnarni parla Pitangu marni, “Marrupungurla man makijarrinya muntawarlanyjarrinya. Putangu manta wajukarrpilany.”

²⁴ Marni pilangu Jayimintu, “Ngajirta. Nyurrajarrarlur ngarntikangkajipilarla Ngarpunga pujukujirnungajirtapurru, yangka pajinpila jularni nyurrajarrarlur, wulyula marna ngunawu.”

²⁵ Wali nyanartijangka pilanyanangu yarnarni jularni Jesuskura wangkijaa nyapartukarra pinya Jesusju marlamani. Nyanartijangka pila jakarni tikirr Jurujulumkarti Pitajaa Jun. Wurnangu pilanyanangu jularnkarrakangani mayaruwarlany mayaruwarlany kaparnwarnti wulyu wangki Jesuskura. Kujartikarra pilanyanangu jularnani Jimariyakarrajiwarntiwu piyirwarntiwu.

Pilipjaa nganpayi kapuman

²⁶ Marni parla Pilipku yinjillu Ngarpukurajangkarlu, “Yanku man jalarra kurlirra walmartakarti. Warntarrirla man pirriyanku. Kirralku man nyanayirla.”

²⁷⁻²⁸ Wali jakarni Pilip. Yani pa, kitangarni pirriyani warntarrirla nyanayirla. Wali yarr kutarni jurumani. Nyanya jurtu kakarrangu tuyitarrapinya pakingu. Jamurn marnpajarrinya, Pilipju nyanya nganpayi pakijarti. Nyanarti nganpayi yiningajirtajarti. Ngurrra parliparla yiniwu. Ngajirta pa Juwuj, nyanarti pa kurlirrajangka marrijangka. Tikiyani kurlirra ngurrrakarti nyantukurakarti. Wali kapuman pa purlka ngunangani mayarurla nyantukurarla. Kirrarnani palu paja nyanayirla mayarurla. Yarnata marnin purlkajinyangu juralany palu maja kuwin. Yangkarti nganpayi purlka pamarrmayin. Pamarr parla martarnani kuwinku.

Wali jarlu pa yangkarti nganpayi kapuman yani kayirrara Jurujulumkarti ruwa mayarukarti Ngarpukurakarti jujupurrukarti. Ngarpu pa mapunikani, ngajirta pa Jesus pinakarrirla. Ngurrra parla Jesusku. Ngarpuwumiparni parla pinarni ngunangani. Wali Jurujulumjanga pa wurna tikiyani kurlirra ngurrrakarti nyantukurakarti pakijarti. Wali kirrarnaninyirra kankarni, kurrumpa nyanyangurra Ngarpukura. Jarti nginyjirringinyirrikanani yiningajirtajarti. Ngajirta palurla jularla, ngurrra parla ngunangani.

²⁹ Nyanartijangka parla marni Pilipku Pirlurru Ngarpukurajangkarlu, “Yantanyanta langkarnikarra nganpayi pakijarti. Yananku manyanta marnpa.”

³⁰ Wali Pilip manyanta laparni langkarni. Pilipju pinakarrinyani kulkururlu wangki yangkarti kurrumpajangka, yangka jularnani nganpayirlu kapumantu, nginyjirrikanila wangki Pilipju jarlujangka yangka lani nganpayirlu Yajayarlu. Nyanartijangkarlu parla japirlyinya kapuman Pilipju, “Ngana wangki parlipangu julalany kurrumparla. Wayila. Nginyjirrikarralany ngan.”

³¹ Wali jangkumanila nganpayirlu pakijawurlu, “Ngajirta. Kayan ngarna nginyjirrikarra wangki minyarti. Puju ngananguwurti paji julawu, wali nyanarti, pinarrila marnarla ngunawu.” Nyanartijangka purlkangu parla marni Pilipku, “Wali parayanta.” Wali parayanila manyanta pakinga.

³² Yangkarti wangki nyangani nganpayirlu purlkangu jarlujangka yangka jarlu lani Yajayarlu. Kujartikarra pa nyangani.

Yangka palu kangany kukunja gangkul junganupurru, nyanartijilinyarni palu kanya. Nyantu pa nguja kukunjajiliny kulkuru. Ngajirta pa kukunja papajanujuwal yangka palu kangany ralpungupurru, ngajirta pa nyantu papajarrarla nyanartijilinyarni. Kulkururlurni manyanu pikayinya.

³³ Yarnta jingki palurla warralpongani. Kulikujirlala palu. Yarnta kurntayikujirla palu jingkiartijangkarlu warralpongungangkarlu. Murtangkurra palu ngulikanani pungupurru. Ngajirta pa ngananguwurti purntumantarla.

Nyanartijangka palu pinya, wali pirlajarrynala. Ngajirta parlanyanu martarla juku nyantukurajinyangu. Ngajirta palanta lurrnyakarla yapawarnti kanarlanywarn-tirlu piyirntu jirnjangkarlu.

³⁴ Nyanartijangka japirlyinyala kapumantu, “Ngana minyarti kukunjajiliny manyanu julalany. Kuyungurla kanarlanyparta julalany. Julaji. Pinarriyungkaja wangki minyarti.”

³⁵ Jangkumanila Pilipju, “Ngajirta. Minyarti pa nganpayi kukunjajiliny Yesus.” Nyanartijangka Jesuskura wangki parla jularni nukarni. Wulyu wangki parla tikirjularni.

³⁶ Wali laparni pila, nyanyala pila ngapa. Marnila parla Pilipku nganpayirlu purlkangu, “Ngapajal minyarti. Minyayirlarni pajan ngapangakujiwu. Wayila. Ngananguwurti paji jarrmalku.”

³⁸ Wali nganpayirlu kapumantu parla warrkammayinku nyantukurawu jularni jatparamarnupurru paki, jatparamanila paki nyanarti. Jupantinyurla pila ngapakarti yani. Wali Pilipju ngapangakujirni nganpayi nyanarti kapuman.

³⁹⁻⁴⁰ Nyanartijangka pila ngapajangka parayani tikir. Wali Pirlurru Ngarpukurajangkarlu pa yap kanya Pilip murtarni. Kanya pa kayirrara mayaruwarlanykarti. Ngajirta pa yarntarni nyakarla purlkangu kapumantu. Wali purlka nyantu pa turtangkanya wirriya ngapajangka. Wurnarnila yanani kurliirra nyantukurakarti ngurrakarti wirriyajinyangu.

Nyanartijangka Pilip pa nguja kayirrampal. Jularnani manyanangu wamarn Jesuskura wangki kayirrampal piyirwarntiwu kanarlanywarntiwu. Kayirra mayarukarti Jijirriyakarti wamarn yanani, kitangarni lamajarrinya nyanayirla mayarurla Jijirriyarla.

Wali Pilipkura wangki minyartirni kutarni pujujarrinya. Kanarlany wangkiwarlany parlipa nyaku.

9

Juwul pa Ngarpungu kurnakkujirni

¹⁻² Wali Juwul yangkarti ngunangani Jurujulumja. Marnani manyanangu Jurujulumkarrajiwarntiwu, “Pungku marnanya nyanartiwarnti piyirwarnti Jesuskurawarnti.” Ngulikanani manya nyanartiwarnti piyirwarnti yangka palurla mapunikani Yesusku. Wali mayaruwarlanya palu ngunangani yininga Majkajja piyirwarntijaa marninwarnti Jesuskurarlal palu yanani. Juwul pa kayili yanku Majkajkarti. Muwupungku manyanangu Jesuskurawarntiwu piyirwarntiwu. Warntarnurla jayilla takurrkujirrupurru.

Wali purlkakartila pa yani Juwul puriskarti Jurujulumkarrajikarti. Mirlimirli manyanta warntarni yinijarti nyantujarti yini. Kangkula Majkajkarti kayili mirlimirli nyanarti. Kanarlanywarntila manya yungku majawarntiwarlany nyanartikarrajiwarnti Majkajkarrajiwarnti. Mayaruwu palurla maja nguniny Ngarpukurawu mayaruwu jupupurruwu. Mirlimirli nyanarti yinijarti nyantukurajarti yini manya yungku Juwullu. Nyaku palu nyanartiwarntirlu nganpayiwarntirlu majawarntirlu. Wali mapunikarkkula

palu. “Mapun pa minyarti nganpayi mirlimirlijarti.” Mirlimirli nyanarti pa karrpirnajibiliny. Yipawula ngurrakarti, tarrpartawula manya Jesuskurawarnti marninwarntijaa piyirwarnti, kangkula manya jayilkarti Jurujulumkarti Juwullu.

³ Wali nyanartijangka Juwul pa yani Jurujulumngurni Majkajkarti mirlimirlijarti. Nyantujaa kanarlanywarnti piyirn jarntuwarnti palu yani. Warntarrirla kaparn parla pirriyani tili kankarnumarrang yalkiringurni parralani marnpanti mayarurla Majkajja. ⁴ Juwul pa wantinya nguwanga kaninyjinyangu. Wangkimiparni pa pinakarrinya Juwullu. Taj jularni pa. “Juwul. Nganajangka man kujartijarrilany. Munta pajan luyurrkujilany, tumaj manunya pungani piyirwarnti ngajukurawarnti.”

⁵⁻⁶ Juwullu parla japirlyinya, “Ngana man nyuntu. Purllka man nyuntu.”

Wali jangkumani pa lintu, “Ngaju marna yangkarti yini Jesus. Yangkartiwarnti piyirwarntikura yangkarti manya pungany, ngajula marna luyurrjarrilany. Wali turtangka. Yanta mayarukarti. Jurumantaji mayarurla nyanayirla. Warra marnangu julawu wangki nyapartujarriwu man.”

⁷ Wali kanarlanywarntirli nganpayiwarntirli Juwulkurawarntirli palu pinakarrinya lin, wali warrpkarra nyanyala palurla jarti. Kulkuru palu karrinya. Walirni nganpayi nyanarti palu nyanya wantinyujangka.

⁸ Nyanartijangka nganpayi nyanarti Juwul turtapinya nguwajangka. Jarti parla nyanya ngurrawu. Mil jankajarrinya. Nyanartijangka ngarrpirtikanya palu mayarukarti Majkajkarti. Kanya palu nganpayikurakarti ngurrakarti Jutajkurakarti. ⁹ Kirrarnani nyanayirla ngurrawarntirla murrkurnta jankajartirni. Ngajirta pa ngapa nganyjarla. Jarti palurla yinyangurra ngapa. Yarnta miyijaa kuyi palurla jarti yungani. Ngajirtarni ngarnantarla. Ngurrawarnti murrkurn nguja jankajarti miyngajirtajartijaa kuyngajirtajarti.

¹⁰⁻¹² Wali Juwullu parla purayipurayimarnani Jesusku. Wali nyanartikarra winkir-rmanila Ngarpukura nganpayi Yananayaj parla pirriyani. Yanungurla palymani Yananayaju winkirru. Wali warrpunyanyala Juwullu. Ngajirta manyanjinyangu, yarr yangka winkirrijilinyurni nyanya.

Wali yangkarti nganpayi Yananayaj ngunangani Majkajja Jesuskura nganpayi. Nyanartijangka marni parla Yananayajku Jesusju winkirrijilinyurni ngurrakarti yanuwu Jutajkurakarti. Juwul nyanayirla pa kirrarnani jankajarti. Wali Jesusju winkirrijilinyu yini jularni Yananayaj. Marni parla Yananayaju, “Yu. Ngaju marna.”

Marni parla Yananayajku Jesusju, “Yanku man mayarukarti Jutajkurakarti. Parlipungku man nganpayi yini parla Juwul nyanarti Taajjikkaraji. Jalarra paji purayimarnana. Winkirra manta nyanya Juwullu. Pirriyani manyanti palymanupurrujaa wulyukujirnupurru. Nyanarti Jutajkura mayaru Majkajja karrilany warntarrirla jirrkirlla, yini parla warntarriwu jirrkirl. Julalany palu warntarri nyanarti yini jirrkirl.”

¹³⁻¹⁴ Jangkumani pa Yananayaju winkirrijilinyu Jesus, “Ngajirta. Pungka ngaja. Nganpayi pa nyanarti kulipari. Jularni pajulu nganpayi nyanarti pungujawal. Nyuntukurawarnti manya Jurujulumja pungani. Wali nganampakartila yani minyartikarti ngurrakarti pungupurru. Tarrpartawu manpanya Jesuskurawarnti yangka yini marnalu julalany Jesus, jamalkangany marnalu. Nyanartiwarnti manpanya tarrpartawu. Purllkawarntirli puriswarntirli palurla yinya mirlimirli warntarnupurru marninpa nganpayi Jesuskurawarnti. Mirlimirli nyanarti karrpirnajibiliny pa martalany. Tarrpartawula manpanya Juwullu Majkajkarrajiwarnti nukarnini.”

¹⁵⁻¹⁶ Yarntarni parla marni Jesusju Yananayajku, “Walirni man yanku. Ngajungu marna kurajpinya nyanarti nganpayi Juwul. Warrkammalku paji. Warra paja julawu Juwujwarntirla, yarnta paja takijulawu Juwujngajirtajartiwarntirla mapirriini. Juwullu paja julawu purllkawarntirla majawarntirla. Pinayungku marna nyapartukarra paji warrkammalku kuliwurra. Kulijarriwula palurla Juwulku kanarlanywarntirli ngajungurni takijularnujangkangurni,” marni parla Jesusju Yananayajku.

¹⁷ Wali nyanartijangka pa mapunikani. Yani manyanta Yananayaj Juwulkarti. Palymani pa Yananayaju. Marni parla Juwulku jarntujilinyu, “Wayila Juwul. Yara ngan. Pirriyani marnangu. Yiparni paja Jesusju yangkarti yangkarlu warntarrijangkarlu. Yiparnila paja palymanupurru, warrpunyakula man yarnta. Pirlurr Ngarpukurajangka mangurla takurryanu.”

¹⁸ Nyanartijangka wantinya millajangkajarra. Kanarlanywarntirli palu nyanya, kula jarrjajarra palu nyanya. Nyanartijangkala mil wulyujarrinya, nyanyala ngurra Juwullu. Wali turtapinya Juwul, ngapakarti palu yani, ngapagakujirnila palu. ¹⁹ Wali tikirrajawurlula ngarni miyijaa kuyijaa ngapa, tanyjijarrinyala.

Juwul pa kirrarnani Majkajja

Nyanartijangka ngurrawarnti ngarrjarni manyanangurla kurrarnani Jesuskurawarntirla Majkajkarrajiwarntirla. ²⁰ Wurnarni wamarnjularnani manyanangu jupurruwarntirla Ngarpukurawarntirla. Ngajirta pa yarr kurrarnantarla. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki. Jularnani manyanangu kujartikarra, “Jesus pa Ngarpukura walaku.”

²¹ Nyanartijangka nginyjirrikanila palu. Purrrurmarni palurla. Nyantuwarntirlula palurlanyanu marnani, “Minyartijal yangkarti Jesuskurawarnti manya jarlu pungani Jurujulumja. Yangka palunyanu Jesus jularnanijaa jamalkangani piyirntujaa marnintu, jarluliny manya pungani. Yangkartikarra pirriyani tarrpartarnupurru piyirnjaa marnin Jesuskurawarnti. Tarrpartarnurla manya kangkarla Jurujulumkarti purlkawarntikarti puriswarntikarti. Nyanayirla manya jayilla yutukarrarla. Wali nyapartujarrinyaparta.” Kujartikarra palurlanyanu marnani.

²² Jakuljularnani manyanangu Juwullu mapuntu Majkajkarrajiwarntiwu, yangkala pajangujinyangu palunyanta pinakarrinyani Juwulla. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki nyantuwarntiwu Juwujwarntiwu. Nyantuwarntirlu palunyanta jangkujangkumanani Juwulla. Jatparamarnila palu, nyantungu manyanangu layirni jularnani Jesus pa Ngarpukura walaku. Liyilanani manya Majkajkarrajiwarnti. Marnani palurlanyanu, “Mayajawurlu pa julalany Juwullu mapunparni.” Nyanartijangka palu wutajarrinya Majkajkarrajiwarnti. ²³ Walimpa palunyanu wangki yungani Juwujwarntirlu, pungkarla palu Juwul. Yakurrmarnani palurla tumaj Jesuskura wangki jularnani.

²⁴ Wali layiwarlanyju parla pinajularni Juwulku, “Pungku mantalu Juwujwarntirlu. Jurujurumanana mangulu kiyitwarntirla pukanyajartijaa jininyarajarti. Puju man yanku minyartingurni tawunngurni tarrpyanku manyanangurla. Pungkula mantalu pirlawurra.” Mapunparni palurla nira jurumanani kiyitwarntirla pukanyajartijaa jininyarajarti pungupurru.

²⁵ Wali Jesuskurawarntirlu palu marlamani nganpayi Juwul, wanyjarrawarntirlu palu waangani mapirriini Juwul. Ngajirta pa Juwul tirrinyantarla kiyittal, minya palurlanyanta jurujurumanani nyantuwarni pungupurru. Wali Jesuskurawarntirlu palu karlayilanani marlamunupurru. Kanya palu pukanyajarti kankarral mayarurlurra. Parayani palu mayarurla jarrngangal kankarral. Nyanartijangka kankarni palu Juwul yutukani ngurtijilinyja yatunga purlkanga. Wali rupjawurlu palu kanimparal yirritikujirni ngurtijilinyjaa Juwul mapirri. Ranyji palunyanangurla pukanyajarti pungungamarra turtukujirni wurna yanupurru. Wali wurnarnila yani kurlirra Jurujulumkarti.

Juwul pa yani Jurujulumkarti

²⁶ Wali pirriyani manyanangurla. Nginyjirrikanila palu Jurujulumkarrajiwarntirlu. Wurnarni manyanangurla pirriyani Jesuskurawarntirla. Rayin nyangani palu, ngajirta palurla wirriya ngunarla. Marni palurlanyanu, “Ngajirta ngarlipa marurppunga, nyanarti pa yangkarti pungujuwal. Ngajirta pa nyanarti Jesuskura.”

²⁷ Wali nganpayirlu yangkartirlu Panapajju purpankanya Juwul Jesuskurawarntikarti pajilwarntikarti. Wali marnpa manyanangurla pirrikanya nyanarti nganpayi Juwul. Takitakijularni manyanangu Panapajju kujarti, “Minyarti nganpayi Juwul pa Jesusju kurnakkujirni. Warntarrirla manyanta pirriyani Jesus, wali nyanartijangka Jesus pa mapunikani. Purnkungula manyanangu Juwullu jularnani Majkajkarrajiwarntiwu Jesuskura wangki.” ²⁸ Wali nyanarti wangki palurla mapunikani Panapajju Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu. Wali wirriyala palurla ngunangani. Kurrarnanila manyanangurla Juwul, mapirrijarrinyala. Wamarn yanani manyanangurla Juwul Jesuskurawarntirla Jurujulumja. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki purnkungu.

²⁹ Yarnata manyanangurla Juwujwarntirla kanarlanywarntirla marrijangkawarntirla wangkikarra kurrarnani. Nganpayirlu Juwullu manyanangu Jesuskura wangki jularnani. Jangkujangkumananila palunyanta. Nyanartijangka palurla yakurrmarnani Juwulku wangkijangka. Pinapinakarrinyanila palu, “Nyapartukarra parlipa pungku.” Pikakujirni palurlanyanu wangki Juwujwarntirlu marrijangkawarntirlu pungupurru Juwul.

³⁰ Wali yangka palu Jesuskurawarntirlu pinakarrinyani wangki Juwujwarntikurajangka, wali wurnala palu warntarnkanya Juwul mayaruwarlanykarti ngapangal rirringki. Minyarti mayaru yini parla jjiirriya. Wali ngapakarrajirla ngurtingakujirni palu Juwul pungukarrarla. Yani pa Juwul kayili Taajijkarti nyantukurarlurra ngurrarakarti. Nyanartijangka tikiyanila palu Jurujulumkarrajiwarnti piyirwarnti Jesuskurawarnti.

³¹ Wali nyanartijangka ngajirta manya ngananguwurti pungantarla Jesuskurawarnti. Pajajarrinyanila palu. Kanarlanywarntirlu palu Jesus mapunikani. Jesuskurawarnti

manya marlamanani Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. Ngunanganila palu wirriya Jesuskurawarnti, yangkala palu jartamanani Ngarpu. Kajalkajalkujirni palu Ngarpu. Wali Juwul pa kurnakkujirni Yesusju, ngurtpala palu ngunangani. Jesuskurawarnti palu ngurt ngunangani wamarnkujarra Jutiyakarrajiwarnti kanarlanywarnti Kalalikarrajiwarnti kanarlanywarnti Jimariyakarrajiwarnti.

Minyarti pa Juwulkura wangki, yangka pa Yesusju kurnakkujirni Juwul.

Pita yani mayarukarti Litakarti

³² Wali nganpayi yangkarti Pita Jurujulumngurni jakarni. Wamarn yanani mayaruwarlany mayaruwarlany. Pirriyanila manyanangurla Pita Jesuskurawarntirla mayarurla yininga Litanga. ³³ Nyanayirla pa yukarnani mimijarti nganpayi wurnangajirtajarti. Yukarnumipa pa yukarnani kurrarnungajirtajartijaa wurnangajirtajarti. Yitilalwarnti 8 pa yukarnani.

³⁴ Wali minyayirla nganpayirla manyanta marnpa pirriyani nganpayi Pita. Marni parla Pitangu, “Wulyukujiwujal manta Jesus Kurayijju jalarrarni. Turtangka. Rulumap-kujirlanyanu pirlangkirr wurnapuru.” Wali partalurnila turtapinya wulyupalajirni. ³⁵ Wali Litakarrajiwarntirlu piyirntu palu parlipinya nganpayi yangkarti jarlu yukarnani yukarnumipa, wurnala kitpungani. Nyanartijangkarlu walila palu kurnakwantinyajaa mapunikani palurla Jesusku, kaji palu nganpayi nyanarti nyanya, wulyula kitpungani mimi purlkajangkajinyangu. Litakarrajiwarntirlujaa pirntirrikarrajiwarntirlu mapir-rirlu palu nyanya pirntirri pa Litangurni kayirrara. Nyangungurla palu kurnakwantinya Jesuskarti. Kurrarnanila manyanangurla Pita Litanga.

Pita pa yani Japakarti

³⁶ Wali marnin layi kurrarnani mayaruwarlanyja yininga Japanga. Nira manya marlamanani kanarlanywarnti. Mintimmarnani manya palya, mintimmarnurla manya yungani marlallartiwarnti kujangkurrajarra. Jangarrajinyangu marnin nyanarti, yini parla Tukaj. Jesuskurajarti minyarti marnin. ³⁷ Wali mimila wantinya purlka, pirlajarrinyala. Nyanartijangka ngapajawurlula palu wajimmarni kanarlanywarntirlu piyirntwarntirlu kankalajarra. Yurru manyanangu Juwujwarntikura. Nira palu kujartjarrinyani pirlawarnti palunya wajimmarnani. Wali nyanartijangkarlu palu warntarnkanya, yutukani palu mayarurla kaninykaniny.

³⁸ Wali kanarlanywarntirlu Jesuskurawarntirlu palu pinakarrinya, yangkarti nganpayi Pita nyantu marnparni kurrarnani mayaruwarlanyja yininga Litanga. Marni palurlanyanu, “Purpankurlipa yangkarti nganpayi yini parla Pita.” Yiparni palupinya kurriny nganpayijarra mayarukarti Litakarti Pita purpanupuru.

Yanungurla pilanyanta pirriyani Pitanga. Marni pilarla, “Yiparni pajarranyalu Japakarrajiurlu Jesuskurawarntirlu nyuntupuru purpanupuru. Yanku manyanangurla Japakarti partalurni.”

³⁹ Wali wurnala turtangkarrakanya. Yanila palu Pitajaa yangkartijarra nganpayijarra mapirri. Pirriyani palunyanangurla Japanga. Pinakanyala pila Pita mayarukarti pirla wanyjarrarla palu yutukani. Jamurn yangka Pita pirriyani takurriyani kaninykaniny. Wali langkarnikanila palu kalkarrawarntirlu, ngumparna palunyanangu pirlajarrinya jarlu. Lungukarrarlurni palunyanta yijingkarra martarnani turitiwarntijaa kuluwu-jwarnti. Kujartikarra palurla marnani nganpayiwu Pitawu, “Minyartijal manpangu ngartakkanani nyanayirlurni pirlangu wanjingurnikarra.”

⁴⁰ Wali nyanartijangka Pitangu manya puturu yiparni. Yani manyanta kankalajar-rakarti. Mirtijurrurn wantinya manyanta partanta pirlanga. Japirlyinyala parlanyanta Ngarpu. Nyanartijangka marnila parla pirlawu nyanartiwu marninku, “Turtangka Tukaj.” Warrpunyanyaliny Pitarnila nyanya, nyanartijangka kurrarnuwantinyala. ⁴¹ Wali Pitangula ngarrpirtimani kurrangurni. Karrynyukujirnila. Papajanila manyanangu Jesuskurawarntiwu, “Mirnu yanarnilu.” Takurriyanila palu kalkarrawarntijaa kanarlanywarnti. Nyanyala palu marnin wanjila karrinyani. Marni manyanangu Pitangu, “Kaj nyakalu wanjijarrinyajal.” ⁴² Japakarrajiwarntirlu palu nyanya marnin nyanarti, yarnta palurlanyanu marnani Pitangu pa walyukujirni nyanarti marnin. Nyanartijangka palu pajangu mapunikani nyangujangka Japakarrajiwarntirlu. Nyanya palu wanjijarrinya pirlajangka marnin nyanarti Tukaj.

⁴³ Wali ngurrawarnti paja manyanta kurrarnani nganpayirla Jayiminta. Nar-rukurlangu pila kurrarnani Jayiminjarra. Pita pa yinijarrartjarti kurrinyjarti Jayimin Pita. Jayiminwarlanyju Japakarrajiurlu pa purlumankura jarra ngartakkanani nira.

10

Pitajaa Kuniliyaj

¹ Nganpayi layi pa ngunangani mayarurla Jijirriyarla, yini parla Kuniliyaj. Maja manyanangu ngujiangurra piyirnarntiwu pajawu kulipariwarntiwu Yitilikarrajiwarntiwu. Kuniliyaj mapirri pa Yitilikarraji, ngajirta Juwuj. ² Wali pakulyani nyantukurangurni yurru, Ngarpula mapunikanani. Wulumarnani parla Ngarpukurawu wangkiwu.

Ngarpukura pa ngujiangurra nganpayi nyanarti. Ngarpu palu wajilpungani jampir-langurlujaa yapawarntirlu mapirrirni palu wajilpungani Ngarpu. Wulyu pa nyanarti nganpayi pamarr yungujuwal. Pamarrngajirtajarti manya yungani pamarr nyanartikarrajiwarnti Juwujwarnti. Juturni purayipurayimarnani parla Ngarpuwu.

³ Wali karuwarrajarti pa purayimarnani Kuniliyajju. Nyanyala yinjil, marnpa manyanta pirriyani. Ngarpukura yinjil minyarti, pirriyani manyanta wangkijarti. Yinila taj jularni yinjillu nganpayi Kuniliyaj. ⁴ Nganpayirlu pa warppunyanya yinijangkala. Warppunyanguurla milpurpururu purlkajarrinya, rayinjarrinya pa. Marnila parla yinjilku, “Nganajangka pajin pirriyani.”

Jangkumani yinjillu, “Ngarpungu mangu wirriyajarrinya. Pinakarrinya manta Ngarpungu wangi purayimarnujangkajaa nyangani manta Ngarpungu pamarr mantanya yungany pamarrngajirtajartiwarnti, nyanartila mangu Ngarpu wirriyajarrinya.

⁵ Wali nyanartijangka parla yinjillu jinjinyinya. Marni parla, “Nganpayiwarnti yipanya kurlirra. Mayaruwarlanykarti palu yanku yinikarti Japakarti. Nganpayi palu parlipungurla purpankangu yini parla Jayimin Pita kurrinyjarti yini. ⁶ Wali nyanayirla manyanta najanu kirralany Jayimin Pita nganpayiwarlanya. Purlumankura jarrja pa ngartakkarralany. Jawurlatarla marnpa pila rirringkirla kirralany. Narrukurlangu pila kirralany Jayiminjarra. Wali ruwangu palu purpanku nganpayi kurrinyjarti yini Jayimin Pita.”

⁷ Nyanartijangka yinjil pa yapyani. Wali papajanila manyanangu Kuniliyajju murkurnku warrkamayinjarrajaa layi kulipari. Nyanartirlu kuliparirlu pa Ngarpu mapunikanani. ⁸ Wali jularni manyanangu kujartikarra Kuniliyajju, “Yinjil paji pirriyani. Wangki paji pirrikanya. Kujartikarra paji marni, yipawu marnanya nyurrawarnti kurlila. Ruwangu manta purpanku nganpayi Jayimin Pita.

Wali nyanartikarra jakarni palu. ⁹ Kumantajarrinya manyanangurla kaparnarni. Jamurn palu marnpajarrinya, nyanartikarra Pita parayanungurla kankarni kirrarnani mayarurla. Nyanarti mayaru pa japal kirrarnupuru kankarnumarrangu. Kujartikarala palurlanyanu ngartakpanani nyantuwarntirlu. Pita pa parayani kankarral mayarurla purayimarnupuru jininyarajarti. ¹⁰ Marranyanjarrinya pa Pita. Kanarlanyju warrarni kamparnani miyi.

¹¹⁻¹² Wali Pitangu nyanartirlu nyanyala yalkiri langkirryani. Nyanartijangka kaluku-jilinyala nyanya kuyiwarntijarti. Kalukujilinyala manya nyanya kuyiwarnti nganapartu nganapartu yalkirikarrajiwarntijaa nguwakarrajiwarnti. Wali kanarlanywarntiwu kuyiwarntiwu palunyanangu jaminy ngunangani Juwujwarnti. Kanarlanywarnti kuyiwarnti palunya ngarnani. Nyantuwarntikura Juwujwarntikura yurru manyanangu kujartikarra. Jarluwarlany manyanangu jarmarni Ngarpungu.

¹³ Wali marnila parla Pitawu Ngarpungu, “Turtangka Pita. Pungku mankurlyanyanu kuyi ngarnupuru.”

¹⁴ Wali Pitangula manyanta jangkumani, “Ngajirta. Kayan ngarna nganya. Yapa-jangkarni marna jaminy kujawurlurra nguniny. Kuyiwarntiwu yakurrwarntiwu marnyananangu. Kanarlanywarnti kuyiwarntimipa marnanya ngalany wulyuwarntimipa. Kayan ngarna Juwujju nganya kuyiwarnti yakurrwarnti yangka manpangu jarmarni jarlu.”

¹⁵ Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Yangka marna ngajungurni kurnakkujilany jaminyjankawarnti, wulyula palu ngunawu nukarnini. Ngajirta ngan nyuntungu wanyjarra.” ¹⁶ Murkurnmirri parla kirringalparni marni Pitawu Ngarpungu, nyanartijangka pa kalukurla kuyiwarnti tikirkanya kankarralparni. ¹⁷ Nyanartijangka Pita pa kirrarnani. Pinapinakarrinyani jutungu, “Nyapartukarra paja jinjinyinya Ngarpungu.”

Wali nganpayiwarnti Jijirriyakarrajiwarnti palu pirriyani tawunta yininga Japanga. Nyanayirla pa kirrarnani Pita. Pirriyani palu, yangkala palunya japirlyungani nyanartikarrajiwarnti kujartikarra, “Wanyjurla marnalu parlipungku Jayiminkura mayaru.” Wali jirrkirlikanila palunya. Jularni palunyanangu, yanila palu jirrkirlikarni. Pirriyani palu, tuwanga palu karrinyani. Pita pa warrarni kirrarnani kankarnumarrangu ngurupa.

¹⁸⁻²⁰ Nyanartijangka marni parla Pirlurru Ngarpukurajangkarlu Pitawu, “Pinakarri. Muwupungana mangulu nganpayiwarntirlu murrkurntu. Turtangka. Jupantiwula man kaninyarral nganpayiwarntirlu murrkurntu mangulu jurumanana kaniny. Yantanyangurla yarr murtarni. Ngajirta ngan jatparamanyja. Ngajungu marnanya yiparni nyuntukarti.”

Wali papajani palu yangkartiwarntirlu murrkurntu tuwangarni palu karrinyani, “Wayila. Jayimin Pita. Mularti ngan nguniny.”

²¹ Nyanartijangka Pita pa kankarningurni turtuyani, parlipinyala manya. Marni manyanangu Pitangu, “Ngajujal marna Jayimin Pita. Nganapurru manta pirriyani.”

²² Jangkumani palu, “Yiparni manpanya Kuniliyaju wangkijarti. Nganpayi nyanarti Kuniliyaj manyanangu maja nguniny kulipariwarntiwu. Wulyu pa nyanarti Ngarpukura. Ngajirta pa Juwuj, yangkala palurla Juwujwarntirlu nukarnirlu wulyumalany Kuniliyaju. Wali kumantawarlanya yinjil manyanta pirriyani Kuniliyajja wangkijarti. Kujartikarra parla marni, yiparnila manpanya purpanupurru nyuntu. Purpanku marnantalu nyuntu. Kangku marnantalu kayili nyantukurakarti mayarukarti Kuniliyajkurakarti. Pinakarrku manta wangki nyuntukura nyapartukarra manurla julawu.” ²³ Wali Pitangu manya takurpinya mayarurla kaninykaniny. Layi ngurra palu yukarni pukanyja.

Nyanartijangka kumantajarti palu jakarni Pitajaa Jijiriyakarrariwarnti. Japajangkawarnti palunyanta mapirriani yani Pitanga Jesuskurawarnti piyirwarnti. ²⁴ Yanani palu kayili. Kumantawarlanya palu pirriyani Jijiriyarla.

Wali kajuwarlany manya marurpinya piyirwarnti jarntuwarnti Kuniliyaju. Pinakarriwu palunyanta wangki Jayimin Pitanga nyapartukarra manyanangu julawu. Jarranyangani palurla Pitawu.

²⁵ Nyanartijangka Pita pirriyani. Jamurn takurryingantarla, Kuniliyajjula parlipinya. Langkarnikanila Kuniliyaju Pita. Yanungurla manyanta parntawantinya jinanga Pitanga kajalkajalkujirrupurru ngurrpungurparlu. Kularni Ngarpujilinyarni nyangani Pita Kuniliyaju, yarr pa piyirn. ²⁶ Nyanartijangka Pitangu parla marni, “Turtangka. Karri. Yarr marna piyirn.” Wali karrinyukujirni pa Pitangu Kuniliyaj. ²⁷ Takurryinganila pila kaninykaniny mayarurla wangkiwangkikarra. Wali nyanyala manya pajajinyangu piyirwarnti Pitangu. Kaninykaniny palurla jurumanani Pitawu.

²⁸ Marni manyanangu Pitangu, “Kayan ngarnanyirrangurla yanta Juwujwarnti. Nyurrawarnti manta kanarlanyarni Juwujngajirtajartiwarnti. Jaminy manpangulurla nguniny nganampawu Juwujwarntiwu. Ngaju marna Juwuj. Kayan ngarnanyirrangulurla najanu yanta mayarurla nyurrawarntikurarla. Nyurrawarnti mantarla pinarri minyartiwu jaminyku. Wali jalarramiparni marnanyirrangurla pirriyani yangka Ngarpungu paji kalarakujirni piyirwarntiwujaa marninwarntiwu nukarnini palu kayanparni jaminyngajirta. Kurnakkujirni manya Ngarpungu jaminyngajirta ngunangupurru. Kayan ngarnanya kanginyungka kanarlanywarnti Juwujngajirtajartiwarnti jarntu wapalkarra. ²⁹ Walirni marnanyirrangurla pirriyani Juwujngajirtajartiwarntirla. Ngajirta marnanyirrangurla yirrarmanyjarla. Murtarni marnanyirrangurla lapantinya.”

Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Japirlyungku marnanya, nganajangkarlu pajanta ruwangu purpani minyartikarti mayaru.”

³⁰ Wali Kuniliyaju parla marni Pitawu, “Kumantawarlanya marna purayimarnani mayarurla ngajukurarla. Karuwarrajarti marna purayimarnani jalarrajiliny. Wali nganpayi pajarla marnpa karrinyani langkarni. Kuluwuj nyantukura palypalymarnaninyirra. ³¹ Yini paja taj jularni. Wali nyanartijangka marnila paji ruwangu purpanupurru nyuntu. Kujartikarra paji marni yinjillu, ‘Ngarpungu mangu wirriyajarinya. Pinakarrinya manta Ngarpungu wangki purayimarnujangkajaa nyangani manta Ngarpungu pamarr mantanya yungany pamarrngajirtajartiwarnti, nyanartila mangu Ngarpu wirriyajarinya. ³² Nganpayiwarnti yipanya kurlirra. Mayaruwarlanykarti palu yanku yinikarti Japakarti. Nganpayi palu parlipungurla purpankungku yini parla Jayimin Pita kurrinyjarti yini. Wali nyanayirla manyanta najanu kirralany Jayimin Pita nganpayiwarlanya. Purlumankura jarrja pa ngartakkarralany. Jawurlatarla marnpa pila rirringkirla kirralany. Narrukurlangu pila kirralany Jayiminjarra. Wali ruwangu palu purpanku nganpayi kurrinyjarti yini Jayimin Pita.’ ³³ Wali yangkala marnanya yiparni nyuntupurru purpanupurru, mapunparnila mantalu purpani. Ngajirta manyanangurla yirrarmanyjarla, minyartila man partalurni pirriyani.”

Yarntarni parla marni Kuniliyaju Pitawu, “Jalarra marnalu minyayirla jurumanana nyuntuwu pinakarrinyupurru. Ngarpu marnapangurla nguniny mapirri. Pinakarrkula

marnantalu wangki yangka mangu Ngarpungu takijularni, nyapartukarra manpangu takijulawanu nganampawu.” Kujartikarra marni parla Kuniliyaju Pitawu.

Pitangu manyanangu marni Kuniliyajngurrawu

³⁴⁻³⁵ Nyanartijangka jularnani manyanangu wangki Pitangu purlka wangki. Marni manyanangu, “Ngarpungu parlipanya kayanparni nyangany piyirwarnti nukarnini wangkiwarlany wangkiwarlanyartiwarti marrijangkawurti wanyjurlawurti palu nguniny. Yangka ngananguwurti pa Ngarpu rayin nyanganyjaa wulyungal yanany, wali nyanarti, Ngarpu parla wirriyajarrilany. Jalarra paja pinarrikujirni Ngarpungu, jarlu ngajirta marna pinakarrinyantarlangurra.”

³⁶ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Ngarpungu manyanangu yiparni wangki Yijirayilkarrajawarntiwu. Wangki minyarti wulyujinyangu nyapartukarra Jesus parlipangu pirriyani. Wirriyakujilany parlipanya Jesusju, wirriyala parlipangu nguniny Ngarpu. Purlka parlipangu nguniny wapalkarrawu Jesus Kurayij. ³⁷ Pinarrijal mantarla wangkiwu minyartiwu, yangka manyanangu jakuljularnani Juntu Kalalipur-tarra. Walila manya pulukkujirni ngapanga. Kanarlanywarntiwu piyirwarntiwu palunyanangu jularnani Jesuskura wangki. Jaljularnani palunyanangu Jutyiakarrajawarntiwu. ³⁸ Pinarrijal mantarla Jesusku Najuritkarrajawu, yangka Pirlurr Ngarpukurajangka manyanta takurriyani. Ngarpungu manyanta yiparni. Nyanartijangka Jesus kitpungani wamarn. Wulyukujirni manya, pirlangu manya tarpartarnani, wali Jesusjula manyanangurla jurramanani. Yangka manyanta Ngarpu mapirri ngunangani, nyanartila manya wulyukujirni.”

³⁹ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Nyangani marnalu nira nyapartukarra Jesus pa ngunanganijaa wulyukujirni manya mayarurla Jurujulumja, yarnta wamarnkujarra Juwujwarntikururla ngurranga. Mapunikani marnalurla. Tarnikanila palu mananga pirlawurra. ⁴⁰ Ngurrajarrarla kurrinyja kanarlanya purangu Ngarpungu pa parnkimani pirlajangka. Ngarpungu manyanangurla kalarakujirni piyirwarntirla. ⁴¹ Ngajirta palu nukarnirlu nyakarla, nganamparlumiparni marnalu nyanya. Jarlu manpangu kurajpinya Ngarpungu, Jesus manpangu yipawu nyangupurru. Mapun-panila yiparni nyangupurru. Jesus manpangurla pirriyani turtapungujangka. Wali kapila marnalu ngarni nganamparlujaa Jesusju mapirri marnalu ngarni. ⁴² Jesusju manpanya jinjinyinya wangki kangupurru takijularnupurru. Piyirwarntiwujaa marninwarntiwu marnalunyanangu julawu wangki wulyu. Yarnta marnalunyanangu julawu nyapartukarra Ngarpungu pa Jesus kajalkajalkujirni, nyakula parlipanya Jesusju, ngurrujarrakujiwula parlipanya. Kurajpungku parlipanya Jesusju wanjiwarntijaa pirlajangkapurrupurru parlipanya nyaku.”

⁴³ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Minyarti wangki marna julawu jarlu nganpayirlu puraputtu parlipangu lani kurrumparla yakurryakurr wajapungupurru. Puju ngananguwurti mapunikarralany Jesus, wali yakurryakurr manyanta wajapungku Ngarpungu. Kayan ngarta jutungu pinapinakarri Ngarpungu. Yangka parlipa Jesus yini julalany, nyanartila parlipangurla wajapungany.”

Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla takurriyani Juwujngajirtajartiwarntirla

⁴⁴ Wali nyanartikarra Pitangu manyanangu wangki jularnani. Wali Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla wuwuyanani kanimpal nukarnilarni pinakarrinyu-jangkawarntirla, yangka palu wangki pinakarrinya.

⁴⁵⁻⁴⁶ Wali nyanartikarra wangkiwarlanyapala palurlanyanu marnani wangki kanarlanyarni Juwujngajirtajartiwarntirlu, ngajirta nyantuarntikura wangki, Ngarpungu manya yinya. Ngajirta palurlanyanu nginyjirrikarrala wangki nyantuarntikura Juwujngajirtajartiwarntirlu. Yarnta palu Ngarpu kajalkajalkujirni. Pinakarrinya palu yangkartiwarntirlu Juwujwarntirlu Japakarrajawarntirlu piyirwarntirlu Pitangu mapirirni. Wali nginyjirrikananila palu Juwujwarntirlu Japakarrajawarntirlu nyapartukarra Ngarpungu manya Pirlurr Ngarpukurajangka yinyangurra yiji, wangkijangkala palu nginyjirrikanani Juwujwarntirlu.

Wali karrpirlmarnila palu, tumaj palu Juwujngajirtajartiwarnti, kanarlanyarni palu nyanartiwarnti piyirn. Ngarpungu manya Pirlurr nyantukurajangka yinya Juwujngajirtajartiwarnti. Kula Juwujwarntimipa manya yungani Pirlurr Ngarpukurajangka. Kujartikarra palu pinapinakarrinyani nyantuarntirlu.

Wali nyanartijangka Pitangu manyanangu marni Juwujwarntiwu, ⁴⁷ “Wali minyartiwarnti manya yinya Pirlurr Ngarpukurajangka yangka jarlu parlipanya yinya ngalimpa nyanartijilinyarni.” Wali jularnani manyanangu Pitangu Juwujwarntiwu, “Pulukkujiwu parlipanya ngapanga. Kayan nganyanangu ngananguwurti jarmanyaja.”

⁴⁸ Pitangu manya jinjinyina ngapanga pulukkujirrupurru. Yini palu Jesus jularni, nyanartila palunya pulukkujirni ngapanga.

Nyanartijangka lamakujirni palu Pita Kuniliyajngurrarlu. Ngunangani manyanangurla ngurrarwanti murrkurn.

11

Pitangu manyanu jularni Jurujulumja

¹⁻³ Wali Pitangu manya wanyjani Kuniliyajngurra, yani manyanangurla Jurujulumkartu. Wali pirriyani manyanangurla, langkarnikanila palu piyirwarntirlu Juwujwarntirlu Jesuskurawarntirlu. Warntajpani palu. Wali kajalurni palu pinakar-rinya warntawarnta. Kunyungurla palunyanangu karlpurwarlanyju jularni minyarti wangki Pita manyanangurla kirrarnani mapirri Juwujngajirtajartiwarntirlu, yarnta manyanangu jularni wangki Ngarpukura, nyanartila palu Juwujngajirtajartiwarntirlu mapunikani.

Wali warntajpani palu Pita, marnila palurla Pitawu Juwujwarntirlu, “Nyapartu mannyanangurla kirrarnani Juwujngajirtajartiwarntirlu, miyi mannyanangurla ngar-nani. Kayan ngarlipanyanangurla nguna Juwujngajirtajartiwarntirlu, yurru parlipangu nguniny.”

⁴ Wali Pitangu manyanu jularni nukarnini. ⁵⁻⁶ Marni manyanangu, “Kayanmirri marna purayipurayimarnani mayarurla Japanga. Nyanartijangkarlu Ngarpungula paji winkirrijilinyju kanimpalkujirni kalukujilinyja kuyiwarnti nganapartu nganapartu yalkirrarrajiwarntijaa nguwakarrajiwarnti. Yutukani pajarla marnpa, nyanyala mar-nanya kuyiwarnti nyanartiwarnti kalukujilinyja. ⁷⁻⁸ Wali nyanartijangka paji marni Ngarpungu, ‘Turtangka Pita. Pungku mankurlanyanu kuyi ngarnupurru.’ Nyanya marnanya milluliny nyanartiwarnti kuyiwarnti, yakurrwarnti pajilurla jaminy. Wali yingurlmarnila marnyanyanangu. ⁹ Yarntarni paji marni Ngarpungu, ‘Yangka marna ngajungurni kurnakkujilany jaminyjankawarnti, wulyula palu ngunawu nukarnini. Ngajirta ngan nyuntungu wanyjarra.’ ¹⁰ Wali murrkurnmirri paji pirrikanya kalukurla nyanarti kuyiwarnti, nyanartijangka tikirrkanyala kankarral.

¹¹ “Wali nyanartikarra pajilurla pirriyani piyirwarnti murrkurn Jijirriyakarraji-warnti purpanupurru. ¹² Pirlurru Ngarpukurajangkarlu paji jularni, ‘Wurna mannyanangurla yanku mapirri, ngajirta ngan jatparamanyja. Ngajirta ngan lamajarri.’ Wali yani marnyananangurla nyantuwarntirlu murrkurnwarlany murrkurnwarlany mapirri pajarurla wurnajarinya Japakarrajiwarnti piyirwarnti Jesuskurawarnti, yanila marnalu mayarukarti Kuniliyajkurakarti. Pirriyani marnalunyanangu. ¹³⁻¹⁴ Wali Kuniliyajju paji jularni wangkiwarnti yinjil manyanta pirriyani, wali kujartikarra parla marni yinjillu Kuniliyajku, ‘Piyirwarnti manya yipawu purpanupurru, purpanku palu Jayimin Pita kurlirrajangka Japajangka. Julawu mangu Ngarpukura wangki pirlurr wanjipurru mapunjinyangu.’ Wali takijularni parla yinjillu Kuniliyajku ngajupurru purpanupurru.”

¹⁵⁻¹⁶ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Jularni marnyananangu wangki Ngarpukura Kuniliyajngurraru pujuwurni, Pirlurr Ngarpukurajangkala manyanangurla wuwuyanangurla takurryani. Yangkarti jarlujiliny parlipangurla takurryani ngalimparla. Nyanartijangka marna pinapinakarriyani Jesuskura wangki. Jarlu parlipangu jularni Jesusju ngalimpawu yangkarti Jun pulukkujirnujuwal. Ngapan-gakujirni manya nganpayirlu Juntu piyirwarnti, ngapapurula palu nguja piyirn, turtapinyala palu. Nyanartijilinyju parlipanya rukukarrku ngapajilinyju Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. ¹⁷ Wali marna nginyjirrikanila Ngarpungu manya yinya Pirlurr nyantukurajangka kayanparni manyanangurla takurryani Juwujngajirtajartiwarntirlu yangkarti parlipangurla takurryani Juwujwarntirlu ngalimparla. Kayan ngarna lamakujirni Ngarpu, ngaju marna yarr piyirn,” marni manyanangu Pitangu.

¹⁸ Wali yangkartiwarnti Juwujwarnti ngajirta palu yarnta warntajpanta. Wali manya kulkurukujirni Pitakuraru wangkingu. Wali wirriyajarriyala palurla Ngarpuwu. Marni palu, “Wali pa. Juwujngajirtajartiwarntiwurti manya marlamani. Kurnakwan-tiwu palu. Kurnakwantinyurla palu mapunikarrku Ngarpu, wanjila palu ngunawu kujawurlurra.”

Wali Pitakura wangki minyartirni kutarni pujujarrinya, kanarlany wangkiwarlany parlipa nyaku.

Yantiyakkarti palu yani Jesuskurawarnti

¹⁹ Wali nganpayi yangkarti Tipin Jesuskura palu jarlurni luwarni pirlawurra. Wali nyanartikarrajangka Jesuskurawarnti palunya punganijaa jayilla palunya takurrun-gani. Jesuskurawarnti palu pulykarrala yani Jurujulumngurni kujangkurrararra pungukarrarla. Kanarlanywarnti palu yani marri. Mayaruwarntiwarlanykarti palu pulykarra yani yinikarti Yantiyakkartijaa Japurakarti. Kanarlanywarnti palu yani Puniyijkarti. Wali jularnani palunyanangu Jesuskura wangki mayaruwarlanya Juwujwarntiwumipa palunyanangu jularnani, ngajirta kanarlanywarntiwu.

²⁰ Kalpurr palu yani nganpayiwarntiwarlany Jesuskurawarnti Japurajkarrajiwarnti Yantiyakkarti. Wali jularnanila palunyanangu Jesuskura wangki Yantiyakkarraji-warntiwu Juwujwarntiwu, yarntarni palunyanangu jularnani Juwujngajirtajartiwarnti-wu. Wali Japurajkarrajiwarntirlu palunyanangu jularnani Yantiyakkarrajiwarntiwu Juwujwarntiwujaa Juwujngajirtajartiwarntiwu. ²¹ Kurnakwantinyala palu Jesuskarti, mapunikananila palurla piyirnwartirlu pajangu. Ngarpu manyangurla mapirrirni ngujangurra Japurajkarrajiwarntirla. Marلمانani manya Ngarpungu, yangkala pajangujinyangu palu mapunikanani mayarurla nyanayirla Yantiyakja. Jesus purlka palu mapunikanani.

²² Wali Yantiyakngurni palu kanarlanywarnti jakarni Jurujulumkarti, jularnanila palunyanangu nyapartukarra palu mapunikanani Yantiyakkarrajiwarntirlu. Wali nyanartijangka yiparnila palu Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu layi nganpayi nyangupurrujaa pinakarrinyupurru, nyapartujarrinyani palu Yantiyakja piyirnwartiri Jesuskurawarnti. Yangkarti nganpayi yini parla Panapaj yangka Juwulku parla takitakijularnani. Yiparni palu Panapaj Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu.

²³ Wali pirriyani manyanangu. Parlipinya manya, wirriyajinyangu palu ngunan-gani Juwujngajirtajartiwarntijaa Juwujwarnti. Ngarpu manyanangurla ngujangurra. Nganpayi Panapaj pa nyangungurla wirriyajarrinya. Wali lirrkarnpinya manya Panpajju, “Wajilpunganku manta Jesus jirrkiriparni, ngajirta nganta tikiyanta. Janginy kayan manta ngunawu, ngajirta nganta janginy kurrinykurriny nguna.” ²⁴ Minyarti nganpayi Panapaj pa Ngarpukurajinyangu Pirlurrjartijinyangu. Ngarpunga manyanta mapunjinyangurla mapunikanani. Wulyujinyangu minyarti nganpayi. Pajangu palunyanta Jesusja mapunikanani iyirnwartirlujaa marninwarntirlu yangka Panapajju manyanangu wangki jularnani.

²⁵ Wali nyanartijangka jakarni Yantiyakngurni Taajijkarti. Pirriyani Taajijja. Wali wamarn muwupungani parla nganpayiwu Juwulku wanyjarrarla ngunan-gani. ²⁶ Nyanartijangkarlu parlipinyala. Parlipungurla purpankanya Yantiyakkarti. Nyanayirla pila kirrarnani layi yitilal Yantiyakja. Pinarriyungani pilanya Jesuskurawarnti piyirnjaa marnin wangki Ngarpukurajangka. Paja pilanya pinayungani Jesuskurawarnti.

Wali nyanartikarra palunya Yantiyakkarrajiwarntirlu parlipungurla yinila palunya jularnani Kirijinwarnti palu nyanartiwarnti piyirnjaa marnin, yangka palu nira kurajjungani Jesus Kurayij. Ngajirta manya jarlu ngananguwurti jularla Kirijin Jesuskurawarnti.

Juwuljaa Panapaj palupinya yiparni pamarrjarti

²⁷ Wali yarntarni palu jakarni Jurujulumngurni piyirnwartiri Jesuskurawarnti pura-putwarnti. Nira palu yanani wangkijarti Ngarpukurajarti. Ngarpungu manya wangki yungani, nyanartila palunyanangu pinajularnani puraputtu. Pirriyani palu Yantiyakja puraputwarnti. Kirninyjala palu kirrarnani.

²⁸ Wali layi nganpayi puraput yini parla Yakapaj. Turtapinya, karrinyungurnirlu manyanangu jularni. Ngarpukurarlur Pirlurru parla marni kaninykaniny turlpunga kujartikarra, “Layi yitilal parlipa ngunawu pulparr. Ngapa kayan ngarlipangu wanti mayaruwarntiwarlanya mapirrirni, miyingajirtala parlipa ngunawu nukarnini.” Mapunparnila palu nguja miyingajirtajarti, yarnta ngapa ngajirta manyanangu wantirla miyi turtangupurru.

²⁹ Nyanartijangka Yantiyakkarrajiwarnti Jesuskurawarnti palunyanangu yawiyjarrinya Jurujulumkarrajiwarntiwu, tumaj palu miyingajirtajarti. Wali marni palurlanyanu, “Kala pamarr parlipanyanangu kirninykirninymannurla yipawu Jurujulumkarrajiwarntiwu Jesuskurawarntiwu, miyila palurlanyanu wartawu.” Wali kirninykirninymani palunyanangu. Pamarr ngarrjartijartiwarntirlu palu yutukanani pamarr purlka, pamarr lamparnjartiwarntirlu palu lamparn yutukanani. ³⁰ Ngarrajarrinyala pamarr, kanyala pilanyanangu Panapajjuua Juwullu. Kangungurla pilanya yinya Jurujulumkarrajiwarnti Jesuskurawarnti kajalkajalwarnti piyirnwartiri.

12

Jayilla palu yutukani Pita

¹ Wali nganpayi layi manyanangu ngujangurra yini parla King Yarrit. Purlka manyanangu Juwujwarntiwu nukarniwu kapuman. Yakurrmarnani manyanangu Jesuskurawarntiwu piyirwarntiwujaa marninwarntiwu. Yiparnila manya kulipariwarnti pungupurru. Kanarlanywarnti Jesuskurawarnti palunya punganu kulipariwarntirlu Yarritkurawarntirlu. ² Wali layi palu pinya pirlawurra, yini parla Jayimji. Lani palu nayipjawurlu purlkajawurlu pirlawurra. Jayimji parla papaji Junku mapirrikaraji Jesuskura. ³⁻⁴ Wali yangka palu nyanya Juwujwarntirlu kanarlanywarntirlu Jayimji palu pirlawurra lani kulipariwarntirlu, wali nyangungurla palu ngarrurtajarrinya.

Wali Yarrittu manya nyanya ngarrurtajinyangu palu nguja. Nyanartijangka Pitangkurrala palunya yanti limpawarnti. Jinjinyanya manya Yarrittu, “Yantalunya. Tarrpartawu manta Pita.” Wali tarrpartarnurla palu kanya, jayilla palu yutukani. Yarrittu manyanu pinapinakarrinyani, “Kumantawarlanja marnanya warra japirlyungku Juwujwarnti Pitawu ngulikanupurru. Jalarra palu ngarnana miyijaa kuyi pinalkarrapurru Juwujwarntirlu. Kumantawarlanja marnanya japirlyungku warpinyukujirnujangka.”

Wali nyanartikarra Pita jayilla kirrarnani. Ngampurrikanani palu limpawarntirlu pajangu. Kalpurwarlany palu ngampurrjijawarnti yanani paja manyankartijaa miyikarti. Wali manyanjangkawarntirlujaa miyijangkawarntirlu kurrinykurrinyju palu ngampurrikanani Pita. Nyanartijangka palu warrkamjangka yanani manyankartijaa miyikarti. Ngampurrjijawarntiwarlanja kurrinykurrinyju palu martarnani Pita. Karla takurr kakarrara palu ngampurrikanani. ⁵ Wali Jesuskurawarntirlu palurla Pitawu purayipurayimarnani. Waryyanungurla palurla purayimarnani Pitawu jayillajangkawu nurrururlu.

Yinjillu Pita palkangkujirni jayillajangka

⁶ Wali nyanartijangka palu ngarnani Juwujwarntirlu kuyi pinalkarrapurru. Pujukujirni palu. Yarrittu manyanu pinapinakarrinya, “Wali kumanta marna kangku jayillajangka Pita ngulikanupurru.” Nyanartijangka pukanyajarrinya. Pita pa jayilla ngunangani kaninykaniny mayarurla. Ngampurrjijarrarlul pilanyanu larrpuk karrpirni kurraparlu tanyijjawurlu Pitakurajawurlu. Nyantu pilangurla kaparn kirrarnani. Kanarlany parlanya mayakarti, kanarlany parlanya jampukarti. Kurrinywarlany pila ngampurrjijarra kirrarnani tuwanga. Pita pa manyanjarrinya.

⁷ Nyanartijangka pirriyani yinjil Ngarpukurajangka. Parralani manyanangurla tilingu. Nyanartijangka yingkilani yinjillu Pita. Parnkijarrinyala Pita. Wangki yinya yinjillu, “Partal turtangka.” Yulajwantinyala pila tanyijjarra kurrapajangkajarra. ⁸ Marnila parla yinjillu, “Mana wulyukujirlyanyanu wurnapurru. Jinapurru yutukarranyanu kuwut mapirri. Wajilpungkaja.”

⁹ Wali wajilpinyala yinjil Pitangu winkirrijilyurni, minyakujalu mapun yanani. ¹⁰ Kaninykaniny mayarurla pila tirrinytirrinyyanani, kaninykaniny palu kirrarnani piyirwarnti ngampurrjijawarnti tukujarra kurriny. Nyantujarra Pitajaa yinjil pilanyanangurla linyjarni tirrinyyanani palkangkurra. Pirriyani pila. Jamurn pila marnpajarrinya kiyitkarti, murtarnila ngurrujarrajarrinya kirlingirrijarrinyala. Purlka nguja tirrinyyanupurru. Wajijirnti piyirntu yulajpantarla. Nyanarti kiyit pa purlkajinyangu tanyji lakjarti. Wali tirrinyyanani pila kiyittal palkangkurra. Kurratarrirlal pila yini. Nyanayirlarni parlanya wirlmarni yinjil, walila layi Pita yananyirra.

¹¹ Wali ngungkupinya manyanu Pitangu. Pinapinakarrinyani Pitangu. “Kularni marna winkirrporni yanana, minyakujala mapun. Mapunparni paji yiparni yinjil nyantungu Ngarpungu palkangkurrakujirrupurru. Yarrittu paja jayilla martarnani pungupurru. Kumanta pajalu pungkurla Yarrittujaa Juwujwarntirlu, yangkala paja yinjillu palkangkurrakujirni.” Kujarti pa Pitangu pinapinakarrinyani.

¹² Wali nyanartijangka Pita yini mayarurlurra marninkurarurra yini parla Mayiri. Mayiri parla ngamaji nganpayiwu yiniwu Jun Maakku. Yinjijarra kurriny parla minyartiwu nganpayiwu Jun Maakku. Paja palu purayimarnani nyanayirla mayarurla piyirwarnti Jesuskurawarnti. Purayimarnani palurla Pitawu jayillajangkawu. ¹³ Pita yini nyanartirlurra mayarurlurra. Wali palkangarnila jarrwantinya tuwanga. Palkangurnila narnarpinyangurra Pitangu tuwa. Palkanga pa karrinyani Pita. Pinakarrinya layingu mangangu warrkammayintu narnarpungujangka.

Wali tuwangkurrala yini yulajpanupurru. Nyanarti pa manga yini Ruta. ¹⁴ Marni parla Pitangu palkangurni, “Yulajpantaji tuwa.” Pinakarrinyala lin Pitakura kaninykaninygurni Rutangu. Pita nginyjirrikani, wirriyajarrinyala pa. Ngajirnti

pa Pita nyakarla, linnipa pinakarrinya. Wirriyarni manyanangurla tikirrlaparni. Ngajirta pa tuwa yulajpantarla takurryanupurru. Wali rukjartirni pa wanyjani tuwa nyanarti. Tikirrlaparnurla manyanangu jularni nganpayiwarntiwujaa marninwarntiwu purayimarnujangkawarntiwu. Marni manyanangu, “Pita pa karrinyana palkanga.”

¹⁵ Jangkumani palu, “Ngajirta. Pita pa jayilla nguniny. Wangarta man nyuntu.”

Yarntarni manyanangu marni mangangu, “Ngajirta. Nyanarti pa Pita karrinyana.”

Yarntarni palunyanta jangkumani, “Pita pa nguniny jayilla.” Panypinya palunyanta manganga. Marnila palurlanyanu, “Kunyangurla partarla wangarr karrinyana Pitawu.”

¹⁶ Wali jutungurni pa Pitangu palkangurni narnarpungani. Nyanartijangka tuwala palurla walimpa yulajpani. Wali nyanyala palu Pita karrinyujangka. Karrartajarrynala palu. ¹⁷ Kulkurukujirnila manya Pitangu. Takitakijularni manyanangu nyapartukarra palkangkurrakujirni Ngarpungu. Marnila manyanangu, “Julalurla Jayimjiwu Jesusku parla ngaja, yarnta Jesuskurawarntiwu piyirwarntiwu nukarniwu.” Wali wanyjanurlakanila manya mayaruwarlanykarti yani.

¹⁸ Wali kumantajarrynya, ngampurrjiwarnti palu rayinjarrynyani. Kumantajarti palurla karrartakarrartarlu jarti muwumuwupungani Pitawu rayintu. Ngampurrjiwarntimipa palu ngujiangurra. Japirljapirlyungani palurlanyanu warntangurnirlu rayintu, “Wanyjurla nganpayi yangkarti Pita.”

¹⁹ Wali Yarrittu manya jinjinyina ngampurrjiwarnti, “Muwupungurla warntalu.” Jarti palurla muwupinya ngajirtajinyangu. Ngajirta palu parlipungkarla. Yangkartiwarnti ngampurrjiwarnti manya Yarrittu japirlyinya yangka palu Pita ngampurrikanani, “Nyapartukarra manta yalayimani. Ngajirta manta ngampurrmantarla marrkingujinyangu.” Wali kulijarrynala manyanangurla. Nyanartijangka jinjinyina manya Yarrittu nyanaturawarnti warrkammayinwarnti pungupurru. Nyanartiwarnti ngampurrjiwarnti palunya pinya pirlawurra.

Wali nyanartijangka Yarrit pa yani kayili mayaruwarlanykarti Jijirriyakarti. Nyanayirlarni pa kirrarnani.

Yarrit pa pirlajarrynya

²⁰ Wali piyirwarntiwu mayarujarrawarlanjankawu manyanangu kuli ngunangani Yarrit kayilungujangkawarntiwu Tayiyajangkawarntiwujaa Jayitanjangkawarntiwu. Kulijawurlu manyanangurla miyi jamungkani. Wali kayantajarrynya palu piyirwarnti nyanartijarrajangka ngurrajarrajangka. Marnila palurlanyanu, “Yanku parlipanyanta Yarritkarti. Japirlyungku parlipa nganangurni parlipangu kulijarrynya. Wulyuwulyurni parliparla malku, miyila parlipanya yungku.”

Wali wurnajarrynya palu Jijirriyakarti. Pirriyani palu. Marnila palurla layiwu warrkammayinku, “Kangku manpanya Yarritkarti. Japirlyungku marnalurla.” Kanya manya Yarritkarti. Japirlyinyala palurla, “Nganapurru manpanya ngunypinya miyigurni.” Wulyuwulyurni palurla marni miyipurru.

Jangkumani manya Yarrittu, “Wali marnanyirrangu malku kumantawarlanja.”

²¹ Wali kumanta manyanangu pirriyani yangka manyanangu jularni Yarrittu. Kuluwuj manyanu wulyuwulyujinyangu yutukani Yarrittu, yutantinyala kirrarnupurrurla nyantukurarla. Nyanyala palu piyirwarntirlu kuluwuj wulyujinyangu jurnanykarra nyantu mapirri. Nyantungu manyanangu wangki marnani. ²² Nyanartijangka piyirntu pajangu palu kajalkajalkujirni Yarrit. Papajanani palurlanyanu, “Minyarti nganpayi pa Ngarpu. Ngajirta piyirn. Minyarti pa Ngarpujinyangu.” ²³ Wali ngurrukuwarlany Yarrit kirrarnani. Ngajirta manyanangurla jarrmanyarla.

Wali Ngarpukurajangkarlu yinjillu mimikujirni nyanarti nganpayi Yarrit. Wantinyala mimi yukarnani. Yinjillu mimikujirni, ngajirta pa Ngarpu kajalkajalkujirnantarla. Nyantungu manyanu kajalkajalkujirni. Walila yinjillu mimikujirni. Kiwilkiwiljilinyu palu ngarni jilpirti, pirlawurra palu ngarni. Wali Yarrit pa pirlajarrynya.

²⁴ Wali Jesuskurawarntirlu palunyanangu jularni nyanarti wangki Jesuskura. Pajala palu kurnakwantinya, mapunikanila palurla Jesusku mayarujangkawarntirlu.

²⁵ Nyanartijangka yangka pilanya yungurlakani pamarrwarnti Jurujulumkarrajawarnti, Yantiyakkarrajawarntirlu palunyanangu yiparnijangka jarlu. Wali tikirrpala pila jakarni Juwuljaa Panapaj. Layiwarlany pila nganpayiwarlany kanya yangkarti Jun Maak. Kayili palu yani Yantiyakkarti. Pirriyani palu Yantiyakja. Wali nyanayirlarni palu kirrarnani.

Wangkiwarnti kutawarnti

11

Miyijaa wuru palu ngarni pinalkarrapurru

²³ Ngarni palu miyi Jesusjuaa piyirnwarntirlu mapirrikarrajiiwarntirlu. Nyanartikar-rarni jutajju Jesus pirtinyikarrku.

Wali yangka palu miyi ngarnani, Jesusjula purlkangu miyi warntarni. ²⁴ Jamalkanyala parla miyiwu Ngarpu, nyanartijangka junganila. Marnila manyanangu piyirnwarnti-wu, “Minyarti miyi pa karrkin ngajukura. Nyurrawarntiwu manyirranggu nguniny yungujangka. Kujartikarra manta jungananku pinalkarrapurru. Ngajula pajanta pinapinakarrinyanku.” Wali miyila palu ngarni Jesusngurrarlul.

²⁵ Nyanartijangkarlu narangalparni Jesusju warntarni pakirti wurujarti. Marnila manyanangu, “Minyarti wuru pa jurrmartajangka jalarrajangka. Junpungany pa nungujawurlu ngajukurajawurlu. Yangka manta kujarti ngarnanku pinalkarrawurra, ngajula pajanta pinapinakarrinyanku.”

²⁶ Yangka manta ngarnanku minyarti miyijaa minyarti wuru, wali nyanarti, nyakula manyalu nyurrawarnti kanarlanywarntirlu takiwurra. Nyangungurla palurla pinarri ngunawu Jesusku pirlajarrinyujangkawu kitangarni Jesus walimpa tikiyanku.

15

Ngarpungu parlipanya wanjikujiwu

²⁰ Jesus Kurayij parlipangu pirlajarrinya, yutukani palu najinga, turtapinyala. Wan-jikujirni pa Ngarpungu mapunparni. Nukarniwu parlipangu jarrkanya Jesusju. Yukalku parlipa narangalparni Jesuskurarlal. Walimpa parlipanya Ngarpungu wanjikujiwu. Yangka palu kajalkajal pirlajarrinya Ngarpukurawarnti piyirnjaa marninjaa yapa, nyanartiwarnti palu manyanjilinyarni yukalany kajalunypawarnti.

²¹ Wali jarluwarlany pa kajalkajal pirlajarrinya nganpayi layi yini parla Ratam. Nyanartijangka layiwarlany nganpayiwarlany pa kajalkajal wanjikujiirni Ngarpungu, yini parla Jesus Kurayij. ²² Kujartikarra parlipa nukarnini Ratamjiliny pirlajarriwu. Yarnarni Jesus Kurayijiliny parlipanya Ngarpukurawarnti wanjikujiwu Ngarpungu, yangka parlipa Jesus mapunikarralany.

²³ Wali nyanturni pa kajalurni wanjiarrinya. Kayan ngalu kanarlanywarnti kajalurni wanjiarri, tumaj Jesus pa kajalkajal. Jarlu pa nyantuliny Ngarpungu wanjikujiirni, yarnarni parlipangu jarrkanya ngalimpawu jirnanyunguwu. Walimpa pa tikiyanku purlka nyantu Jesus, tikiyanujangkarlula manya wanjikujiwu Jesuskurawarnti, yangka palu mapunikarralany.

1 Timothy

Minyarti wangki mirlimirlijangka Puwulkura, Timiti pa lirrkarmpungani

¹⁻² Minyarti wangki marnangu yiparnana ngajungu yiningu Puwullu nganpayiwu Timitiwu. Nyuntuwu marnangu jarlu jularni Jesus mapunikanupurru. Wali mapunikani la manurla, yangkala marnanta nyangany walakujilinyarni.

Wali ngaju marna yangkarti yangka marna jakulkangany piyirnarntiwu Ngarpukura wangki. Ngarpungujaa Jesus Kurayijju pajapila wangki yinya jarlu, yangka parlipanya warntarni yakurryakurrjangka Ngarpungu. Nyanarti Jesusju parlipanya wanji yungku nirnarni, yangkala parliparla mapunikarralany.

Wali mangupilarla ngunawu nyuntunga Timitirla Ngarpujaa Jesus Kurayij. Ngampurrikananku mantapila. Marlamananku mantapila nirangu. Munta mantapila kirtilykujiwu Ngarpungujaa Kurayijju purlkangu.

Kanarlanywarntirlu palu malany mapungajirta

³ Wali marnangu malany nyuntuwu Timitiwu. Lama kirranyja nyanayirla ngurranga yininga Yapisisja. Yangka marna jarlu tirrinyanani mayaruwarlanykarti karla Majjitanyakarti, wali lirrangu marnanta lirrkar yinya nyuntu lama kirrarnupurru Yapisisja. Yarnarni marnangu yipalany wangki kurrumparla lama kirrarnupurru.

Wali kanarlanywarntirlu piyirnarntirlu Yapiskarrajawarntirlu palunyanangu julalany wangki Ngarpukura, yangkala palu malany mapungajirta. Ngajirta palunyanangu jirrkirl manyja wangki Ngarpukura. Nyanartijangkarlu manunyanangu jarmalku. Kulkurukujiwu manunya wampalmarnujangka. Lirrkarmpungana marnanta kujarti jarmarnupurru.

⁴ Jarmalku manunyanangu nyanartiwarntiwu piyirnarntiwu, ngajirta ngalunya kajikajiyungka kurrumpajangka. Yarnarni ngajirta ngalunya kurajpungka pirlawarnti jarlujangkawarnti kilakiwarnti wanjiwarntirlu Juwujwarntirlu. Minyartijiliny pa yarr wangki. Yarr palu kirralany nira wangkijarti wapaajarti. Puju palu nira malany yarr wangkimipa, wali kayan ngalu warrkammanyja nyanartiwarntirlu piyirnarntirlu Ngarpukura. Puju palu Ngarpu mapunikarra, warrkampala palu warrkammanyja Ngarpukura. Wali puju parlipa Ngarpu mapunikarra ngalimparluwurti, wali nyanarti, warrkam parliparla warrkammanyja Ngarpukura.

⁵ Puju manunyanangu jarmalku, wali tapungmankula palunya puju manunyanangu takitakijulawu. Tapungmanku palunya piyirnarntirlu, tumaj manya Ngarpungu lukurrpinya kaninykaniny. Yarnarni yakurryakurrku palurla yakurrmalku. Yarnarni palurla Ngarpuwu mapunikarrku mapunarni.

⁶ Kanarlanywarntirlu palunya ngajirta tapungmanta. Nganga palu yanany wangkiwangkikarra, tumaj palu nira pinapinakarrilany wangki wapa. Nganga palu yanany. ⁷ Wali yangkartiwarntirlu palurla wulyumalany wangki jularnupurru takiwurra. Pinayungany palunya wangki Ngarpukura yangka Ngarpungu parla jarlu yinya Mujij, yangkala palunya pinayungany ngurrpangu. Kula palu pinarrirlurni malany pinangurrujilinyarni, minyakujala palunya ngurrpangu pinayungany.

Piyirnarnti yakurrjuwalwarnti

⁸⁻¹⁰ Wali wangkiwarlany marnangu takijulawu. Jarluwarlany parla Ngarpungu Mujij yinya wangki yini luwu jirrkirlikanupurru piyirnarnti, tumaj palu yakurryakurrjuwal piyirnarnti. Kanarlanykanarlany yakurrwarnti palu yanany wapalkarra luwungajirta Mujijkurangajirta. Mapunikarralany palunya nyantuwarntirlu ngangamartarlul wapalkarra yanujuwallu. Kanarlanykanarlany palu nguniny munta parntaparnta, Ngarpungajirtarlal palu yanany yakurral. Kanarlanykanarlanyju palurla Ngarpuwu jirnapungany. Kayan ngalu pinakarri Ngarpu.

Kanarlanykanarlany palu ngamaji pungujuwaljaa ngarpu pungujuwal. Pungany palurlanyanu ngamajijaa ngarpuwurti pirlawurra. Kanarlanykanarlany palu yarr wapalkarra pungujuwal pirlawurra. Piyirnarnti kanarlanywarnti palu yakurr nguniny. Kanarlanywarntirlu palunya kartuwarlany warntarnkarrakangany kanarlanykura piyirnkura. Ngurrangurra yungany palunya. Yarnarni marnintu palunya warntarnkarrakangany piyirnarlany. Kartu parla wartangurni kirralany. Yarnarni piyirnarntarlul pilanya kartukujilany nganpayijarrarlul.

Kanarlanykanarlany palu ngurru kangany ngurrijirlu piyirnwurti, marninwurti yapawurti. Tarrpartalany palurlanyanu jingnyangupurru. Ngajirta palu yartajpanta.

Kanarlanykanarlany palu yirrijiwarnti. Yarnarni palu kanarlanykanarlanyju piyirntu kayanarni ngirtilykarra julalany. Wapaljirru nganpayirru kujikarralany nyanarti nganpayi wulyu mapunji. Kula mapun, minyakujala wapal. Kanarlanykanarlany palu yanany yakurrwarlanyjarti Ngarpungajirtajarti.

Minyartila manyanangu Mujikkura wangki nukarniwu piyirnwartiwu. Puju palu yirikarrkula wangki Mujikkurajangka, wali nyanarti, nginyirrikarrku palnyanu yakurryakurr nyantuwarntikura. Wali wulyu wangki pa minyarti Mujikkurajangka, yangkala palu kanarlanywarntirru ngajirta mapunikarra. Yakurral palu yanany naran-gal. Kanarlanywarntirru palu mapunikarralany wangki Mujikkurajangka, wulyungal palu yanany. Yarnata kanarlanywarntirru palu lup pinakarrilany, ngangyanany palu palu. Yakurr palu nguniny puturu pinakarrinyujangka.

¹¹ Wali julalany marnangu wangki yangka parlipa jarlujajangka martalany Ngarpukura. Ngajirta marna manya ngajukurajangka milyilyijangka. Ngarpungu paja jarlu yinya wangki minyarti nyantungu wulyujinyangurlu wirriyajuwallu.

Jesus pa marlamanujuwal ngarrurtakujirnujuwal

¹² Wali, wirriya marna nguniny ngarrurta, tumaj paja wirriyakujirni Jesusju ngalimpakururlu purlkangu Kurayijju paja ngarrurtakujirni. Warrkam nyantukura paja yinya Jesusju, marlamananywurti paja warrkampurru. Nyanartijangka marlamanu-jangka marna Jesus jamalkangany. Jarlu paja nyanya Jesusju. Pinapinakarrinya par-lanyanu kujarti, “Nganpayirru minyartirru Puwullu paji wulyu warrkamalku mapun, walirni pa yakurr nguniny. Kurajpungkula marna warrkampurru.” Wali kurajpinyajal paja nyantukurapurru warrkampurru. Kurajpungujangka marna ngarrurtajarrinya. Wali marna yakurr nguja, yangkala paja warrkam yinya nyantungurni. ¹³ Ngajirta marna jarlu mapunikantarla Jesus. Nyanarti Jesus marna jarlu jingkirrangani ngurrpangu. Walirni paji luyurrmarni Jesusju. Yarnarni marnanya pinya piyirnwartni Jesuskurawarnti mapunikanujangkawarnti. Warrarni marna ngunangani kuliparirni, tumaj marnarla ngurru pa nguja Jesusku. Panypinya marnanyanta Jesusja, yangkala marnanya Jesuskurawarnti pinya ngurrpangu. Yarrwurti paja pungkarla Ngarpungu. Ngajirta. Yarnarni paji ngujangurra. Luyurrmarnani paji nyantungu Ngarpungu. ¹⁴ Yawiyijarrinya paji, yangkala paja mapunjyangu palymani munta kaninykaniny purlkangu ngalimpakururlu. Kaninykaniny pirlurr paja kurnakujirni mapunkujirni. Tapungmani paja, Jesus Kurayijjula pajarla yutukani tapungmanupurru piyirnwarn-tipurru.

¹⁵ Minyarti mapun. Tarrpartawu parlipa pinangu, mapunikarrkula parlipa wa-palkarrarlu nyapartukarra Jesus Kurayij pirriyani kankarnumarrangujangka minyayirru nguwanga tikirrikujirrupurru piyirny yakurrjajangka. Wali nguja marna yakurrjinyangu nguja, yini Puwul. Nyanartiwarntijiliny marna nguja yakurr, ¹⁶ yangkala paji Ngarpungu luyurrmarnani ngajuwu yakurrku, marlamanila paja. Ngajirta paja pungkarla yakurrjajangka. Warrarni paji jurumanani rawa yakurrjinyanguwu, yangkala pajalu nyaku kanarlanywarntirru takiwurra. Pinarri palurla Ngarpuwu jurumanu-juwalku ngunawu. Wali mapunikarrkula palurla Jesusku nyangujangkarlu, wanjila manya yungku kujawurlurra.

¹⁷ Mapunparni marnangu malany. Yangkarti Ngarpu pa kayan nyantu. Maja parlipangu nguniny ngalimpawu nukarniwu. Jarluwarlanyjajangka parlipangu maja nguninyparni kujawulurra ngunawu. Ngajirta pa pujujarri Ngarpu, kujawulurra pa wanji nguniny. Kayan ngarlipa piyirnwartirru nyaka nguwakarrajirru. Jarti parliparla nyangany millu. Ngurt parlipanyanta nguniny yangka parlipangu kajalkajal nguniny nyantu kujawurlurra nirnparni. Yangkajal parlipangu kajalkajal nguniny. Mapunparni nyanarti wangki.

¹⁸ Yarnarni marnangu malany Timitiwu ngajukurawu walakujilinyku. Nyuntungala mangulurla jakulkanya piyirnwartirru Ngarpukura wangki jarntuwarntirru nyuntuku-rawarntirru. Wali wangki minyarti tarrpartarnanku man. Pinapinakarruwu man Ngarpukura wangki jakulkangujangka.

Lirrkarnpungana marnanta Timiti. Puju nganawurti mangurla wuwuyanku, wali nganya manta yangkarti wangki. Warnta nyanarti milyilyirrajangka wangki Ngarpukura yangka mantalu yinya jarntuwarntirru nyuntukurawarntirru. Ma-punikananku man Timiti Ngarpu mapunwurra. Yakurrmalku manurla yakurryakur-ru. ¹⁹ Wali kanarlanywarntirru piyirnwartiwarlanyju palurla ngajirta yakur-rmanyja yakurryakurrku. Wirriyajarilany palurla yakurrku. Ngajirta palu pinap-inamanta wulyuwulyu. Jesusku palurla mapunikarralany, yangkala palu rukarnurla tikiyanany. Ngurtijilinyparni palu junglapalany nirnparni. ²⁰ Nganpayijarra kurriny

pila junglaparni. Ngangayani pila nganpayijarra yinijarra Raminiyasjarra Yaliksanta. Nyantujarra marnapinya ngajungu Puwullu pirtinyikani pirlakarti purlkakarti. Pirla purlka marnarla yinya nganpayijarra yangkartijarra. Kayan ngartapila yarnta jingkir-
rkangka Ngarpu.

2

Nyapartukarra palu ngunawu jujunga Ngarpukurarla miyitingja

¹ Wali wangkiwarlany marnangu julalany wangki marrki martarnupurru. Yangka manta yanany jujukarti Ngarpukurakarti, jamalkangu manta Ngarpu yungujuwal. Yarntarni malku mantarla ngarntimankula manta. Japirlyungku manta Ngarpu piyirnarntiwu nukarniwu. ² Japirlyungku manta purlkawarntiwu kapumanwarntiwu, yarntarni majawarntiwu nukarniwu manta Ngarpu japirlyungku. Nyanartijangkarku parlipanyalu yirrikijawurlu martawu, ngurtpalkula parlipa. Mapunjinyangu parlipa karriwu layirni, jirrkirlijinyangu parlipa ngunawujaa yanku. ³ Puju parlipa japirlyungku Ngarpu piyirnarntiwu, wulyu pa nyanarti mapun. Wirriyarriwula parlipangu Ngarpu ngalimpakura wanji yungujuwal. ⁴ Ngarpu pa nyantu wirriya nguniny wanji yungupurru. Wali wanji manya nukarnini kurnakkujiwu Ngarpungu nyantungu. Mapunparni manya kurnakkujiwu nukarnini, pinayungkuwurti manya pinarriwurra nukarnini, yangkala kanarlanywarntirlu palurla pinakarrilany. Kanarlanywarntirlu palurla ngajirta pinakarri Ngarpuwu.

⁵ Ngarpu pa nguniny kayan, nyantumipa layi. Wali jarlu parlipanya yakurru ngangakanya Ngarpungurni, nyanartila parlipanyanta marrijarrinya Ngarpungurni. Kayan ngarlipa tikiyanta piyirnmipa. Jesusu parlipanya tikirrkujilany Ngarpukarti nyantumiparlu. Pirriyani parlipangu Ngarpungurni Jesus Kurayij nganpayi tikirrkujirrupurru. Layingumipa parlipanya tikirrkujilany Ngarpukarti Jesusjumipa. Ngajirta ngananguwurti tikirrkujii, marlaljinyangu. Layimipa parlipangu pirriyani Jesusmipa.

⁶ Yangka parla katungkajarrinya Jesuspurru pirriyanupurru, wali yijingkanyala manyanangurlanyanu Jesusju nukarniwu piyirnarntiwu marninwarntiwu yapawarntiwu. Ngarpungu manya wanji yungku, yangkala Jesus pirriyani, yijingkanyala manyanangurlanyanu takijularnupurru.

⁷ Wali Jesusju manyanangurlanyanu yijingkanya, nyanartila paja ngaju yinya wangki jakuljularnupurru Jesusju. Jakuljulalany marnanyanangu piyirnarntiwu kanarlanywarntiwu. Ngajirta Juwujwarntiwu, piyirnarntiwarlanyku marnanyanangu jakuljulalanyjaa pinarriyungany marnanya. Pinarriyungany marnanya Jesus mapunikanupurru, yarnta marnanya pinarriyungany nyapartukarra Ngarpuwu palurla pinarrijarriwu. Mapun marnanyanu julalany, ngajirta yirri, mapunparni marnanyanu julalany jirrkirli.

⁸ Yarntarni wangkiwarlany jujupurru. Lirrkarn marnanya yungany nganpayiwarnti Ngarpukurawarnti. Ngarpuwu palurla manya nirangu. Yarnta palurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Japirlyungku palurla Ngarpu kulimulurlu. Ngajirta ngalu kuli pinapinakarri ranyjingu muntanga kaninykaniny. Mapunjinyangu palu japirlyungku Ngarpu.

Marninwarnti

⁹⁻¹⁰ Wali yarntarni marnanyanangu marninwarntiwu malany lirrkarn. Marninwarnti palu ngunawu wulyu. Nira palunya kanarlanywarnti marlamananku. Kujarti palu yanku marninwarnti Ngarpukurawarnti Kutkurawarnti. Karrkinta palu mana kangku turiti wulyu mapuntu, walirni palu ngajirta nira pinapinakarri turitijaa nganapartu nganapartu ngurrkuwurra. Ngarpuliny palu pinakarriwu. Ngajirta ngalu turitimipa warntarnanta pamarrjawurlu purlkapurlkajawurlu. Ngajirta ngalu pujukujirnantana manawarntirlamipa. Ngajirta ngalu marninwarnti manajarti wulyujarti ngurrkujar-rinyanta. Wulyu palu yanku marlamanujuwal.

¹¹⁻¹³ Yarntarni palu marninwarntirlu kulukurulu pinakarriwu Ngarpukura wangki karrkarnurla. Jarrmalany marnanyanangu marninwarntiwu ngajungu Puwullu, ngajirta ngantanya nganpayi pinayungka wangki. Kirranyjalu kulkuru marninwarnti. Pinakarrilu Ngarpukura wangki. Wali ngajirta ngalunya murta kajalkajalkuji marnintu, yangka pa nganpayimipa kajalkajal nguniny, tumaj jarluwarlany nganpayiliny pa Ngarpungu ngartakpani yini Ratam. Nyanartijangkala pa marnin ngartakpani yini Yip jirna. ¹⁴ Marnin yangkarti parla pirlangu purlkangu kajiyinya, mapunparnila yakurra wantinya, yini parla Yip. Ngajirta nganpayi Ratam parla kajiyungkarla pirlangu. Marninturni parla mapunikani. Wali nyanartikarrala marnanya lirrkarn yungany nyantuwarnti marninwarnti.

¹⁵ Wali marninwarnti palu nguniny yapa martarnupurru, yangkala palu walirni ngunawu Ngarpukura. Kayan ngumparna parlanyanu martawu. Puju palurla juturni mapunikarralany yapa martarnujuwallu, Ngarpu palu puju wajilpungany marninwarntirlu, wali nyanarti, wanji manya yungku Jesusju. Puju palunya kanarlanywarnti tapungmanany, Jesusju manya yungku wanji kujawurlurra.

3

Nganpayiwarnti ngampurrjiwarnti

¹ Wali yarntarni, nganpayiwarnti marnanya lirrkarnpungku ngampurrjiwarnti. Yangka nganawurti manyanangu ngunawu purlka ngampurrji kajalkajal Ngarpukurawarntiwu, wali nyanarti wulyu ngunangupurru. Mapunparni minyarti wangki.

² Wali wanji minyarti marnangu malany Puwullu Timitiwu mapirirni. Kangku man minyartirni wangki, jakulkangku manunyanangurla yangkartiwarntirla piyirwarntirla ngampurrjiwarntirla, nyapartukarra palu purlka ngunawu nyanartiwarnti piyirwarnti. Nganpayi Ngarpukura ngampurrji wulyujinyangu pa ngunawu mapunji wawalngajirta. Yarnta pa ngunawu ngapa ngarla ngarnungajirtajual. Ngajirta ngarta ngapa nganyja wangartawurra. Yarnta yirrikijarti pa ngunawu.

Yarntarni pa kartujarti layijarti ngunawu. Kayanmipa pa kartu martawu. Yarnta jarntukujirnujuwal pa ngunawu, yangka manya jarntukujilany piyirwarnti kanarlanywarnti nganpayirlu nyanartirlu. Yarnta pa ngunawu pinayungujuwal yangka manya pinarriyungany kanarlanywarnti takiwurra.

³ Yarntarni nganpayi ngampurrji pa wulyu ngunawu. Ngajirta ngarta ngapa ngarla ngarnanta wangartawurra. Yarnta ngajirta ngarta pungujuwal nguna kulijuwali. Ngunawu pa kirtily. Kayan ngarta jirljirljarri jingnyangujangkawurti, marlalparni. Jarti palu kuliwu yingkiyingkilanku, warrarni pa nguniny kirtily. Yarnta ngampurrjirlu ngajirta ngartarla pamarrku kurturrkurturrmanya purlkawu.

⁴ Yarntarni manyanangu ngampurrji maja ngunawu yapawarntiwu nyantukurawarntiwujaa kartuwu nyantukurawu. Nyantukurawarntirlu yapawarntirlu palu pinakarrilany wangki. Pinakarrinyurla mapunikarralany pala ngarpu nyantuwarntikura. Yapawarntirlu ngarpunyankurala palu wulyu julawu mapunji.

⁵ Wali puju manya nyantukurawarnti yapawarnti ngampurrkarralany wulyuwurra kartu mapirri, nyanarti nganpayi manyanangu maja mapunji ngunawu Ngarpukurawarntiwu piyirwarntiwu. Ngampurrkarrku manya piyirwarnti Ngarpukurawarnti wulyuwurra. Puju ngajirta manya ngampurrkarra nyantukurawarnti yapawarnti, wali kayan nganyanangu maja nguna Ngarpukurawarntiwu piyirwarntiwu. Kayan nganya ngampurrkarra piyirwarntiwurti.

⁶ Yarntarni pa ngampurrji ngunawu nganpayi yangka jarluwarlany mapunikani. Puju jalarrarni mapunikarralany, ngajirta nganta yutukarra purlka ngurkkungamarra. Ngurkujarrinyanta ngarta, yangkala ngarta ngulikarra ngurrukuji Ngarpungu, nyanartijiliny jarlu ngulikani pirla purlka Ngarpungu.

⁷ Yarntarni pa nganpayi ngampurrji ngunawu kujarti. Puju palu julalany mapunji piyirwarntirlu Ngarpukurarlujaa rantangakarrajirlu piyirwarntirlu, wali nyanarti, pinarri palurla mapunjiwu nguniny. Nyanarti nganpayi warntalu ngampurrji manta majakujiwu Ngarpukurawarntiwarlanyju. Puju palu julalany yirriji, rantangakarrajirlu piyirntu, wali nyanarti, ngajirta nganta Ngarpukurawarntirlu warntarnurla majakujiji, tumaj ngalu kurntayikujiji wangkingu kanarlanywarntirlu. Nyanartijangka pirlangu ngarta tikirrukuji nganpayi nyanarti maja ngampurrji.

Piyirwarnti Ngarpukurawarnti marlamanujuwalwarnti.

⁸ Wali piyirwarntiwarlany palu nguniny Ngarpukurawarnti marlamanujuwalwarnti. Nyanartiwarnti marnanya lirrkarnpungku. Yanku palu wulyu yirrikijarti. Mapunikarrku palurla Jesuskuliny. Ngajirta ngalurla pamarrku mapunikarra, yangkala ngalu kurakurajarrinyanta nirnparni. Yarnta ngajirta ngalu ngapa purlka nganyja yini wayin, yangkala ngalunyanta rukanyja. ⁹ Kitpanku palu Ngarpukuraliny wangki milyilirlu, yangka parlipangu Jesusju jakuljularni. Kitpanku palu mapuntujinyangu ngajirta kurrinykurrinyju.

¹⁰ Wali puju nganpayi nguniny wulyu yangka marnangu marni, wali nyanarti, yirrikarrku manta kurajpungkula mantarlanyanu yirrikanurla nyurrawarntirlu piyirwarntirlu Ngarpukurawarntirlu, yangkala manta yutukarrku piyir marlamanujuwal Ngarpukura.

¹¹ Yarntarni marninwarntiwurti marnanya lirrkarnpungku. Yanku palu wulyuwarnti mapunjiwarnti. Ngajirta ngalu ngapa nganyja, yangkala ngalu wangartajarri. Yarnta

ngajirta ngalunya ranyjingu kurajpunganta nganpayijaa marnin kuliwurra. Yirrikijarti palu ngunawu. Kujarti palu marninwarnti yanku wulyu.

¹² Wali nganpayi marlamanujuwal pa ngunawu kartujarti layijarti. Kayanmipa pa kartu martawu. Yarntarni manyanangu Ngarpukura marlamanujuwal ngunawu maja yapawarntiwu nyantukurawarntiwujaa kartuwu nyantukurawu. Nyantukurawarntirlu yapawarntirlu palu mapunikarralany ngarpunyankura. ¹³ Yangka nganpayirlu parla warrkammalany mapunjinyangu Ngarpuwu, wali kanarlanywarntirlu palu nyangany warrkammayin wulyu. Malany manyanangu nganpayirlu nyanartirlu Ngarpukura wangki. Purnkungu manyanangu Jesus julalany yangkala palu kanarlanywarntirlu pinakarrilany wangki nyantukura. Pinakarrilany palu mapun.

Najanu manyanta yanku Timitikarti

¹⁴ Wali Timiti, yanku marnantarla nyuntutarti najanu. Ngungkupungana marna wirriya yanupurru. Kunyungurla marna yanku jalarrarni, kunyungurla marna yanku walimpa. ¹⁵ Puju marna lama warra kirralku, wali nyanarti. Minyarti man martawu lirrkaru lanujangka ngajukurajangka. Pinariyungany marnanta yangkarti mirlimirli nyapartukarra parlipa Ngarpukurawarnti ngunawu. Wali Ngarpu ngalimpakura pa wanji nguniny, mapunikarralany parliparla Ngarpuwu. Martalany parlipa Ngarpukura mapun jartamanujuwalwarntirlu nukarnirlu, jakuljulalany parli-panyanangu kanarlanywarntiwu wangki mapun Ngarpukura.

Ngarpungu parlipangurlanyanu kalarakujirni

¹⁶ Ngarpu pa wulyujinyangu mapunparni. Kalarakujirni parlipangurlanyanu Ngarpungu pinarriwurra. Kayan ngarliparla partalurni pinarrijarri Ngarpuwu yangka pa nyantu purrurturlal.

Pirriyani parlipangu nguwangkurra Jesus, nganpayirni palu nyanya piyirwarntirlu, Ngarpungu manyanangurla jakulkanya walaku nyantukura, Yinjilwarntirlu palu nyanya Jesus, Jularni palunyanangu wapalkarra piyirwarntirlu Jesus, Mapunikaniila palu Jesus ngurrawarlany ngurrawarlanyjangkarlu, Tikirkujirni parliyanu kankarral Ngarpungu.

4

Pinariyungany palunya wangki wapa kanarlanywarntirlu

¹⁻² Jarlu parla Pirlurru Ngarpukurarlul marni nganpayiwu layiwu kurrumparla lanupurru nyapartukarra palu piyirwarnti kanarlanywarnti ngangayanku. Kanarlanywarntirlu mapunikarangkawarntirlu palunya pinakarriwu pirlawarnti yirrijawarnti, mapunikarrkula palunya, wajilpungkula palunya pirlawarnti. Wangki nyanarti pirlawarntikura pa wapa. Wali pinakarriwu palu piyirwarntirlu wangki wapa pirlawarntikura, yangkala palu yakurryakurr nira pinapinakarriwu. Kayan ngalu pirlurru nyaka wulyungal ngunangupurru. Nyanartijangka palunya piyirwarntiwarlany pinariyungku wangki wapa. Kujarti parlipa jalarra nyangany. Mapunparni palu kujarti yanany kanarlanywarnti.

³ Yangkartiwarntirlu palunya lirrkarpungany piyirwarntirlu pirlakurawarntirlu. Jarmmalany palunyanangu kujarti. “Ngajirta ngantanya kartuwarnti warntarnanta. Kirrijirla manta ngunawu yarr, kartumulujaa ngumparnamulu manta yarr ngunawu.” Yarntarni palunyanangu jarmmalany, “Ngajirta ngantanya kuyiwarnti kanarlanywarnti nganya. Wanyjarrrku mantanya kanarlanywarnti. Yarnta miyiwarnti kanarlanywarnti mantanya ngarnanku, miyiwarntiwarlany kanarlanywarnti mantanya wanyjarrrku.”

Wali nyanarti wangki pa wapa. Pinarri parliparla Ngarpuwu. Mapunparni parlipangu ngartakpani kuyijaa miyi nukarni. Ngarpungu parlipanya yinya nyantungu kuyijaa miyi ngarnupurru. Ngajirta wanyjanupurru. Yangkala parlipanya nukarni ngarnanku Ngarpukurawarntirlu mapunjwarntirlu jamalkangurla.

⁴ Yangka parliparla Ngarpu jamalkangany miyipurru ngarnupurruja kuyipurru ngarnupurru, wali nukarnini parlipanya ngalku. Ngajirta ngarlipanya wanyjarra kanarlanywarnti. Ngarpungu parlipangu miyijaa kuyi ngartakpani. Nukarnini pa ngartakpani wulyu. ⁵ Yangka parliparla Ngarpuwu malany miyipurru ngarnupurruja kuyipurru ngarnupurru, wali malany parlipangu Ngarpungu miyi ngarnupurru. Jamalkangany parlipanyanta Ngarpunga. Yangka Ngarpungu parlipangu malany ngarnupurru, wali nyanarti, kayan ngarlipa nganawurti wanyjarra.

1 John

Ngarpu pa tili parralanujuwal

⁵ Munga parlipangurla ngarla. Tili parlipangu wulyu parralanujuwal. Wali Ngarpu parlipangu tili parralanujuwal wulyu. Ngajirta manyanta Ngarpunga munga nguna, nyantu pa kayan tili.

⁶ Puju parlipa muntanga martalany yakurr yarnta parlipanyanangu kujartikarra malany, “Ngaju marna yanany Ngarpukurarlal,” nyanarti parlipa yirri malany. Yirrijiwarnti parlipa ngunangana. Ngajirta parlipa mapun. Kula Ngarpukurarlal parlipa yanany tilingal yangkartiwarnti, minyakujala parlipa mungangal yanany Ngarpungajirtajartirlal yakurral. ⁷ Puju parliparla munta kayan nguniny Ngarpuwu, wali nyanarti, tilingal parlipa yanany Ngarpukurarlal. Ngurtpala parlipanyanangurla nguniny piyirnwarrntirla. Walaku Ngarpukura Jesus parlipangu jilkarni nungu yakurrjangkawu wajapungupurru. Yangka parlipa ngapajawurlu lukurrpungany nganawurti, nyanartijilinyjawurlu parlipanya lukurrpungany Jesusju nungujawurlu, puju parliparla munta kayan nguniny Ngarpuwu.

⁸ Yarntarni puju parlipanyanu julalany yakurrngajirtajarti, nyanarti pa yirri, kajiyungany parlipanyanu. Puju ngananguwurti manyanu julalany yakurrngajirtajarti, kajiyungany manyanu. ⁹ Puju parliparlanyanu kurntayirlu yakurryakurrjawurlu takijulalany Ngarpuwu, wali nyanarti, wajapungku parlipangurla yakurryakurr Ngarpungu. Rukalanypala parlipangurla yakurra Ngarpungu. Ngarpu pa kayan, ngajirta kajiyungujuwal. Wulyu pa nyanarti Ngarpu. Yangka parlipanyanu takijulalany yakurrjawurlu, mapunparni parlipangurla wajapungany nukarnirla.

¹⁰ Yarntarni puju parlipanyanu julalany, “Ngaju marna wulyu, ngajirta marna jarlu yakurryakurral yantarla,” wali kujawurlu parlipa Ngarpu yirrijikujilany. Yarnta parlipa ngajirta wangki Ngarpukura mapunikarra.